דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
דבר
עתון פועלי ארץ ישראל
מייסדו ועורכו הראשון ברל כצנלסון ז"ל
מאוחד עם למרחב

היום בדבר
- ●משבר שרון: דיווחים, ניתוחים ותגובות
- ●מניות הבנקים: לקראת סיום החקירה בוועדה
- ●חיים גורי, אמנון דנקנר, יורם פרי, כרמית גיא
- ●בהמשך לשיחתנו מאתמול — מדור חדש של יאיר גרבוז
- ●טוביה צפיר: דיוקן וראיון
- ●„משא" לספרות ולאמנות ומגאזין „דבר השבוע"

BURLINGTON AIR EXPRESS שיגור אקספרס
טלפן והמישגור שלך כבר בדרך
הדרך המהירה והבטוחה ביותר לשיגור מסמכים לכל פינה בעולם.
טרנס כלל - תשגיר בע"מ
נמנה על קבוצת כלל

יום שישי, ב' בכסלו תשמ"ו, 15 בנובמבר 1985 ● גליון 18661 ● השנה השישים ואחת
היום 64 עמודים כולל דבה"ש ● המחיר 940 שקלים כולל מע"מ

חוסל „משבר שרון" - פרס ושמיר יפרסמו הודעה

ההודעה – להבטיח שלא יישנו התבטאויות בוטות; שרון התנצל על 5 מ־6 סעיפים; הליכוד דוחה הצעה לשנות ההסכם הקואליציוני כדי לאפשר לראש הממשלה לפטר שר מהליכוד בלי הסכמת מ"מ

מאת עליזה ולך, סופרת „דבר" לענייני מפלגות

„משבר שרון" חוסל אמש בחצות כשהשר יצחק פרץ הביא ללשכת ראש־הממשלה בתל־אביב את נוסח ההתנצלות של השר שרון על רוב הסעיפים שתבע ממנו פרס. סעיף אחד מבין החמישה, הכחיש שרון, לא נאמר מפיו כלל. הבוקר ייפגשו ראש הממשלה וממלא־מקומו יצחק שמיר ויגבשו הודעה משותפת, שתוכנה: יבטא את מחוייבותם המדינית למניעת הישנות התבטאויות בוטות של שרים נגד ראש הממשלה והממשלה.

בשולי חיסול „משבר שרון" הביעו אמש שרי המערך שביעות־רצון ממעורבותן של המפלגות הדתיות במאמצים ליישב המשבר בטענה, כי אחדות מהסיעות הדתיות הבהירו להם, שאם יישנה מקרה ששר מהליכוד יבקר את ראש הממשלה בסגנון בלתי־נסבל, לא יבואו לבקשו שלא יפטר שר זה [illegible] על פיטוריו.

• בהידוק הזיקה של המפלגות הדתיות מעוניינים גם בליכוד, בטענה שבמשך הימים האחרונים הבהירו ראשי כל הסיעות הדתיות, כי הם מתנגדים לממשלה צרה ודבקים בצורך בהמשך ממשלת האחדות.

ניסוח מסמך ההתנצלות צבר אתמול תאוצה רק בשעות אחרי־הצהריים. הרב פרץ בא ללשכתו של השר שרון אחרי השעה 2.00, ובידו הצעה למסמך ההתנצלות על־פי הסעיפים שתבע ראש הממשלה.

השר שרון עזב את משרדו סמוך לשעה 2.30, כדי להשתתף בטקס סיום קורס קצינים של בנו, ושב למשרד רק בשעות אחה"צ המאוחרות. כל אותו זמן ישב הרב פרץ בחברת יועצי שרון לשם ניסוח המסמך. היועצים נעזרו בקטעי הקלטות נאומי שרון, שבהם אמר, כמצוטט, את הדברים שבגינם ביקש ראש הממשלה לפטרו. בשעה 8.00 חצה הרב פרץ את המרחק בין לשכת השר שרון בקריה בתל־אביב למשרד ראש הממשלה, ובידו המסמך. אז כבר היה ברור לשר שרון שבאותו לילה לא ייצא למסעו בחו"ל.

ראש הממשלה היה באותה שעה במרכז מפלגת העבודה, שאליו הגיע אחרי טקס הענקת פרס היצירה, כדי להצביע בעד החברים שהיו צריכים לקבל 60 אחוז לשם בחירתם לקדנציה נוספת לוועדה המרכזית.

בלשכתו ישבו השרים משה שחל ויצחק נבון, שאותם הסמיך פרס לסיים את מלאכת ניסוח ההתנצלות. בשעה 10.00 בלילה שב הרב פרץ ללשכת השר שרון עם מסמך בן דף אחד ובו ניסוחיהם של השרים שחל ונבון לנוסח ההתנצלות. לדברי השר נבון, היה הנוסח שהם הציעו שונה לא רק סמנטית מהנוסח ששלח השר שרון. לדברי השר

(המשך בעמוד 2)

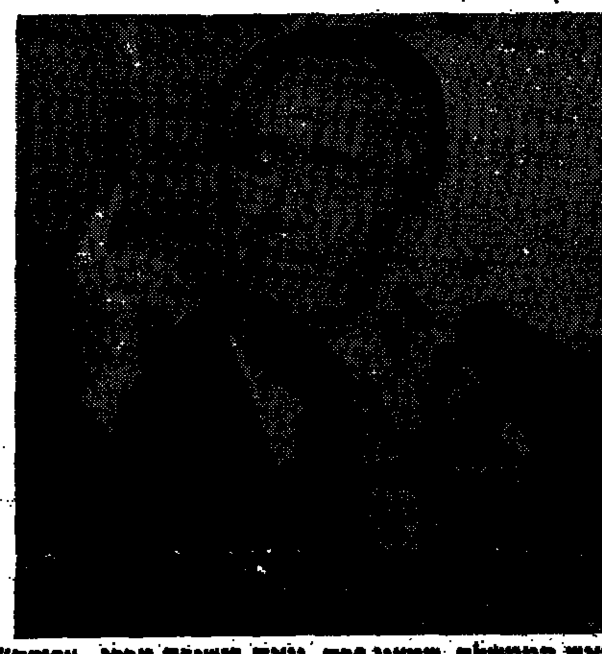

ראש הממשלה, שמעון פרס, נואם בישיבת מרכז „עבודה" בתל אביב (צילום: אנדרה ברוטמן)

התנצלות שרון

מאת יוסי מלמן, הסופר המדיני של „דבר"

„קראתי את שש הנקודות האלה המפורזות", כותב שרון במסמך ההתנצלות שהועבר לראש הממשלה אמש בחצות. להלן הנוסח:

● „בסעיף 1: מעולם לא אמרתי דברים אלה.

● בסעיף 2: הדם בא ממקור, ומי שהבין מדברי שהדם הוא תוצאה של ציניות ולגלוג, לא לכך נתכוונתי.

● לסעיפים 3 ו־5 — על התבטאויותי בסעיפים אלה הבעתי כבר את צערי בהודעתי מיום 13.11.85 בישיבת הממשלה.

● בסעיף 4: אמרתי באי־שיתוף אש"ף בשיחות — לאור שקראתי בהודעתו של ראש הממשלה, מקובלים עלי דבריו שאין ולא יהיה כל מו"מ עם אש"ף.

● בסעיף 6: הנושא נדון בקבינט ואני מכבד את החלטת הרוב".

דגל אש"ף במו"מ ישיר של ישראל

מאת עליזה ולך, סופרת „דבר" לענייני מפלגות

בנאומו במרכז מפלגת העבודה סיפר אתמול ראש הממשלה על השתלשלות „פרשת ההבהרות" לנאומו בכנסת ב־28 באוקטובר. פרס סיפר, כי בערך בשעה 2.30 אחה"צ סיים את כתיבת הנאום והראה אותו לממלא־מקומו יצחק שמיר, שהתבקש, כזכור, על־ידי שרי מפלגתו החשדניים לפקח, שאין בו חריגות מקווי היסוד של הממשלה.

„שמיר עבר על כל הנאום", אמר אתמול פרס, „וביקש ממני שאכניס בו שני תיקונים". התיקונים נגעו לאזכור הסכמת ממשלת הליכוד ב־1977 לוועידה בין־לאומית, שתשתתף בה גם ברה"מ וכן לאזכור, שבפתיחת שיחות „מינה האוז" בקאהיר, אחרי ביקור סאדאת בירושלים, הוצב דגל אש"ף על שולחן הדיונים. סאדאת הזמין את משלחת אש"ף, שלא באה בסופו של דבר, אך ישראל ישבה אל שולחן הדיונים על אף הצבתו של דגל אש"ף.

„שמיר ביקש ממני שאוציא את שני האזכורים האלה, אך אני לא הסכמתי להוציא את עניין הוועידה הבין־לאומית", הדגיש אתמול ראש הממשלה והוסיף, כי ויתר לשמיר רק בעניין דגל אש"ף. ההבהרות לא התבקשו להוסיף.

שולץ יהיה „מופתע מאד"

מאת אמיר אורן, סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון, (מיוחד ל„דבר"). — שר החוץ ג'ורג' שולץ יהיה „מופתע מאוד" אם תושג בפיסגת רייגן־גורבצ'וב בשבוע הבא הבקעה כלשהי בסוגיית ועידת השלום הבין־לאומית במזה"ת, אמר אתמול שולץ במסיבת עיתונאים. בתשובה לשאלה על הדיון האפשרי בפיסגה בנושא זה הוסיף שולץ: „אבל נשוחח על נושאים אזוריים וביניהם בוודאי על המזה"ת, שלשני הצדדים עניין מרכזי בו הכולל קשיים רבים, ביניהם מלחמת אירן־עיראק".

בסוגיית זכויות־האדם רמז שולץ כי תאוזכר, אך דיון מפורט עליה ייערך בשיחות על יישום הסכמי הלסינקי ולא בפיסגה. עוד אמר כי הסיכוי להסכמה על „קווים מנחים" לצימצום הנשק הגרעיני הוא „20 עד 40 אחוז".

„וואשינגטון פוסט": עבאס תכנן גם פיגוע באשדוד גם חטיפת „אכילה לאורו"

מאת אמיר אורן, סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון, (מיוחד ל„דבר"). — מוחמד עבאס תיכנן את פיגוע „אכילה לאורו" עוד בינואר, כדי לזעזע את … ולהגדיל את יוקרת עבאס באש"ף, דיווח … „וואשינגטון פוסט" בהסתמכו על מקורות משפ… …ורות מסרו כי תוכניתו של עבאס … אשדוד והן חטיפת „אכילה לאורו", … יעים אפשריים אלה, כפי שדווח …

… הסוכנות ידיעות לפיצויים ודיבית בסך 400 מיליון דו… הפרקליטים של סופי צאסר ואנה שנידר, המתגוררות בהוליווד שבפלורידה, הגישו את תביעתן ביום ב' השבוע לבית המשפט העליון של מדינת ניו־יורק במנהטן.

הן טוענות כי היה אפשר למנוע את חטיפת האניה ומציינות כי בעקבות הפרשה הן סובלות מטראומה פסיכולוגית ופיסית חמורה.

חיילות יסעו חינם ב„אגד" – מיום ראשון

מאת דויד מושיוב, סופר „דבר"

חיילות צה"ל יוכלו לנסוע החל מיום ראשון הקרוב חינם בכל קווי „אגד" בהם רשאים חיילים לנסוע במסגרת ההנחה לחיילי צה"ל. מזכירות „אגד" שהחליטה על כך אתמול בישיבה מיוחדת נענתה בכך לבקשתו של שר התחבורה חיים קורפו שביקש הסעת החיילות חינם ב„אגד".

חוקרים בארה"ב: גילינו תרופה נגד „איידס"

בוסטון (ע"צ). — חוקרים אמריקאים הודיעו על גילוי תרופה, המשביתה את נגיף האיידס בלי לגרום נזק לגוף האדם. לדעת משקיפים נראה כי תרופה זו עשויה לסייע במאבק נגד המחלה, שגרמה כבר את מותם של יותר מ־7000 אנשים בארה"ב.

באיגרת שפורסמה אתמול ב„ניו אינגלנד ג'ורנל אוף מדיסין" מציינים החוקרים כי עדיין אין בידיהם תוצאות סופיות וכי טרם ניסו את התרופה המדוברת על חולים. שם התרופה „אל־721".

התרופה, שנבדקה במעבדה, מסוגלת להמיס את הכולסטרול הכלול במעטה המקיף את נגיף האיידס וכתוצאה מכך לא מסוגל הנגיף לפגוע בכדוריות דם לבנות.

בהתפרצות הר געש בקולומביה

25,000 הרוגים 25,000 פצועים

לפי הערכות ראשונות; נקברה עיר בת 80 אלף תושב

הר־הגעש נוואדו דל־רואיז בקולומביה, שצולם בתחילת השנה, ואשר התפרץ אתמול (צילום: „אסושיאייטד פרס")

בוגוטה, קולומביה („רויטר", עתיים ועי"צ). — בהתפרצות וולקאנית אדירה שהיתה במרכז קולומביה בלילה שבין יום ד' ליום אתמול ניספו קרוב ל־25,000 בני־אדם ו־25,000 נפצעו — כך מסר מושל מחוז קונדינאמארקה גוסטאבו אסגואירה.

הוא אמר לכתב „רויטרס" בראיון טלפוני, כי 80 אחוז מארמרו, עיר בת 50,000 תושבים, הוכחדו כאשר התפרץ הר הגעש נוואדו דל־רואיז, לאחר שהיה רגוע משך קרוב ל־400 שנים.

אמר לכתבים לאחר שסקר את האיזור הפגוע ממסוק, כי להערכתו מספר ההרוגים מגיע ל־15,000. על כך הוסיפו אנשי „הצלב האדום" עוד 1,000 בני אדם שניספו בשלוש שכונות בעיר צ'ינצ'ינה, העיר השנייה בגדלה במחוז קאלדאס. השכונות שנפגעו כוסו בטונות של בוץ והריסות.

עיתונאי שטס מעל לעיר ארמרו הקבורה אמר, כי לא יותר מ־3,000 מ־21,000 מתושבי העיר שרדו לאחר שואת הטבע הגדולה הזאת. עדי ראייה גם מסרו, כי חלקי גופות נסחפים עתה בזרם בנהרות האיזור, שמימיהם הצהיבו מגופרית.

בממשלה אמרו, כי ההתפרצות הראשונה של הר הגעש נוואדו דל־רואיז אירעה שלשום אחר־הצהריים ושנייה, בעוצמה רבה יותר, היתה בלילה סמוך לשעה 9 בערב, לפי השעון המקומי.

הר הגעש אמנם היה פעיל כל־שהו בחודשים האחרונים, אך מומחים הבטיחו, כי אין לצפות להתפרצות שתגרום נזק כלשהו. ההתפרצות האחרונה של הר הגעש אירעה, כאמור, ב־1595.

שטפונות בוץ עצומים

עד שעת מסירת הידיעות מבוגוטה, נודע כי צוותי חילוץ ראשונים חילצו מתוך נהרות הבוץ כ־85 גוויות, במקומות שנים ש… נפגעו באסון. פקידים בבוגוטה מסרו לכתבים, כי מלבד הערים נפגעו גם הכפרים אמבאלמה, הונדה, הרוזאו, ולאמאריה וסאנטר־אריו. כן נמסר, כי כל הטיסות הפרטיות והמסחריות באיזור הפגוע נאסרו באיסור חמור, בגלל תנאי הראות הירודים והאפר הוולקאני המרחף עדיין באוויר. נמסר עוד, כי האמבולאנסים וצוותי החילוץ והסיוע מתקשים ביותר להגיע לאזורים הפגועים, מפני ששטפונות הבוץ העצומים הציפו את הכבישים הראשיים ומוטטו חמישה מן הגשרים בדרך אל העיר ארמרו.

הפקידים מסרו עוד לעיתונאים, כי האסון עלול היה להיות חמור עוד יותר, אילולא ניצלו מאבדון כמה ערים קרובות ביותר להר הגעש, ששטפונות הבוץ האדירים לא הגיעו אליהן, כנראה הודות לעובדה שרובן ממוקמות על צלעות הרים וגבעות.

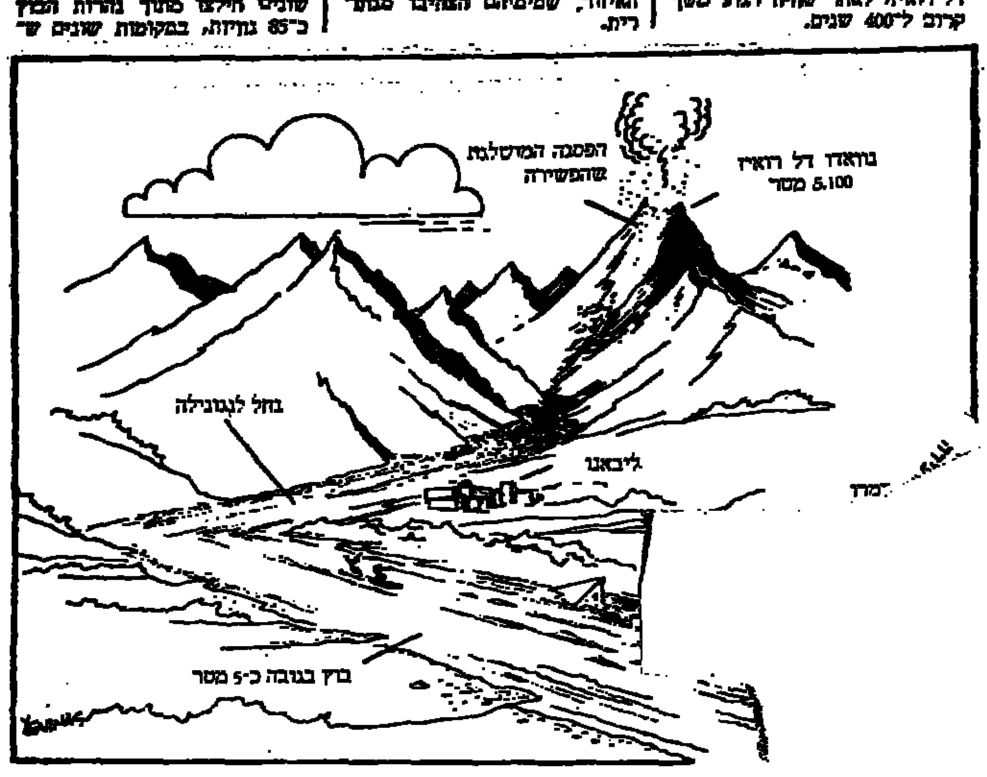

תרשים של מקור האסון (אסושיאטד פרס)

עדי ראייה ששטו מעל האיזור שנפגע תיארו את מחזות ההרס והכליה שנגלו לעיניהם כ„מפחידים ביותר". העיר כולה קבורה עתה תחת ערימות אדירות של אפר וולקאני, סלעים, עפר והריסות.

נמסר, כי סלעים ואפר הועפו למרחקים, לגובה של מאות מטרים, מפיסגת הר הגעש, בהתפרצות השנייה שלו, שאירעה בשעות הלילה.

הפסגה נמסה לפתע

גלי אפר וולקאני גושי־סלע ועפר הידרדרו במורדות הר הגעש, שגובהו 5.400 מטר. פסגתו עמוסת השלג נמסה לפתע בחלקה הגדול, המים גלשו מטה והנהרות עברו על גדותיהם.

מושל האיזור אמר, כי לפי ההערכות הראשוניות שבידיו יגיע מספר הנספים ל־15.000 עד 20,000. מושל מחוז טולימה, הגובל במקום האסון, אדוארדו אלזאטה,

„היה זה מחזה בל־ייאמן. לא נשאר מאומה מן העיר ארמרו", סיפר טייס שטס מעל איזור השואה בשעות הבוקר המוקדמות. „אולי נשארו שם 100 בתים, לא יותר. העיר כולה קבורה תחת האפר הוולקאני. היא נראית כמו חוף אחד גדול", אמר.

העזרה — במסוקים

הטייס פרננדו ריבורה מסר לעיתונאים, כי כאשר חג במטוסו במקום הבחין בכ־100 אנשים שניצלו ונטפסו על גגות בתיהם. הוא ציין, כי לא הבחין בכל סימן אחר של חיים בארמרו, המרוחקת כ־50 קילומטר מהר הגעש.

עוד נמסר, כי כפרים בקאלדאס ובטולימה נהרסו כליל בשטפונות והכבישים לאיזור הוצפו מים. הדרך היחידה להגיע לניצולים היא בעזרת מסוקים, ציין הטייס.

נשיא קולומביה בליסריו בטנקור יצא מבוגוטה במסוק כדי לפקח על פעולות ההצלה. פקידים

באיגרת של שמיר לעמיתו המצרי

מדיניות מצרים עלולה לעודד טרור והסתה – בניגוד לחוזה השלום

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של „דבר"

ישראל מאשימה את מצרים כי מדיניותה עלולה לעודד טרור ולהסית לפעילות אלימה בניגוד לחוזה השלום. דברים אלה כלולים באיגרת ששלח אתמול שר החוץ יצחק שמיר לעמיתו המצרי עבדל מגיד.

באיגרת, שנמסרה באמצעות השגריר משה ששון, נאמר כי ישראל מודאגת מהכרזות קאהיר של [illegible] הנשיא מובארק, האומרת כי יימשכו מעשי הטרור נגד ישראל בשטחים.

לדעת ישראל, חמורה במיוחד העובדה שההצהרה ניתנה בנוכחותו של מובארק ובלי הסתייגות מצידו. „היינו רוצים לצפות לכך שמצרים לא רק שלא תאמץ ולא תתמוך בהכרזה, אלא תמנע אותה", נאמר עוד. כמו כן מובעת דאגה ממאמצי מצרים לשקם את מעמדו הפגוע של אש"ף. „הדבר מזיק לתהליך השלום ויש לחזור לביצוע הסכמי קמפ־דיוויד כמסגרת מיוחדת לתהליך".

ישראל דוחה דרישת או"ם לפרוס כוח יוניפי"ל סמוך לגבול עם לבנון

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של „דבר"

ישראל דוחה שוב את דרישת האו"ם לאפשר לה לפרוס את כוח יוניפי"ל בסמוך לגבול עם לבנון. דרישה זו כלולה באיגרת שמסר מזכיר האו"ם פרז דה־קוויאר לראש־הממשלה.

שמעון פרס הביע את התנגדות ישראל לדרישה זו בשיחה שהיתה לו עם פקיד בכיר של האו"ם, הדיפלומט ז'אן קלוד איימה. פרס הבהיר, כי ישראל תמשיך במדיניות הבטחון שלה בדרום־לבנון כדי להבטיח את שלום ישובי הגליל ועל כן אין לה כל כוונה לאשר את פריסת חיילי יוניפי"ל לאורך הגבול הבין־לאומי.

איימה, הנמצא עתה בביירות, אמור לשוב לישראל כדי לדון גם בהצעת ממשלת לבנון לפתוח מחדש בשיחות על הסדר בדרום. ראש הממשלה הביע עקרונית את הסכמתה של ישראל לחידוש השיחות, אם כי ההערכה בירושלים היא שלא תצמח מכך תועלת של ממש. לבנון מציעה כי השיחות יתחדשו במסגרת ועדת שביתת הנשק המעורבת לשתי המדינות ואולם ישראל מתנגדת לכך וטוענת כי מאז נחתם הסכם השלום של ה־17 במאי 73, בטל מעמדה של הוועדה, ועל כן השיחות צריכות להיות במישרין בין נציגים של שתי המדינות ללא שום חסות של האו"ם.

הנשיא רייגן נפגש אתמול עם חברי צוותו לדיוני פירוק הנשק במסגרת הפסגה בז'נווה. (צילום: „אסושיאייטד־פרס")

מדד אוקטובר יתפרסם היום; הערכה: פחות מ־4 אחוזים

מאת צבי זרחיה, סופרו הכלכלי של „דבר" בירושלים

במשרדים הכלכליים מקווים כי מדד אוקטובר, שיתפרסם היום בצהריים, לא יעבור את ארבעת האחוזים. במקרה כזה יידחה תשלום תוספת־היוקר למשכורות דצמבר. במשרדים הכלכליים הובע חשש שתשלום תוספת־היוקר, במשכורת נובמבר, המהווה חריגה ממסגרתה של התוכנית הכלכלית, יגרור שורת תביעות להעלאת מחירים.

כדי להימנע מאישור העלאת מחירים גובשו באוצר שורת הצעות לפצות את המעסיקים היצרנים בגין תשלום תוספת־היוקר. על־פי אחת ההצעות, יעניק האוצר הקלות במס התמורה אי־תשלום תוספת־יוקר. להצעה זו מתנגדת ההסתדרות וספק אם תבוצע. על־פי הצעה אחרת, ישלם האוצר למעסיקים את דמי הביטוח הלאומי שהם משלמים עבור עובדיהם. הצעה זו נבדקה כעת ועדיין לא הושג לגביה סיכום.

סופר „דבר" מציין, כי במשכורת דצמבר המשולמת בראשית ינואר, יקבלו העובדים פיצוי מיוחד של 4 אחוזים. זאת על־פי ההסכם בין ההסתדרות והמעסיקים ובתמיכת האוצר. אם יידחה תשלום תוספת־היוקר, יינתן בחודש הבא פיצוי מוגבל של כ־3 אחוזים.

הבוקר אמור ראש־הממשלה לכנס את המועצה הכלכלית־חברתית לדיון בנושא האבטלה והצמיחה. שלשום פרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, כי חלה עליה בשעור הבלתי־מועסקים מאז הפעלת התוכנית הכלכלית, שהגיע ל־7.7 אחוזים מכלל המועסקים בארץ.

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות

5 מ־6 עברו מחסום ה־60 אחוז לעוד כהונה בוועדה המרכזת

מאת עליזה וולך, סופרת „דבר" לענייני מפלגות

חמישה מבין ששה חברי הוועדה המרכזת של ההסתדרות, שהעמידו אתמול את מועמדותם להצבעת 60 האחוזים במרכז מפלגת העבודה, כדי להיבחר לקדנציה נוספת, חצו את המחסום. רק עליזה תמיר הגיעה לסף המחסום.

תוצאות ההצבעה במרכז מפלגת העבודה היו: גדעון שגיא — 81 אחוז; גדעון בן־ישראל — 73.4 אחוז; נחום פסה — 70 אחוז; שאול בן־שמחון — 69 אחוז; גרוזה קצב — 69 אחוז. עליזה תמיר — 59.71 אחוז.

בתום ההצבעה אמר מזכ"ל מפלגת העבודה, כי הוא מקווה שהוא נושא את נאום ההספד ל־60 האחוז, שכן בעתיד תבוטל השיטה.

עוד אמר ח"כ ברעם, בהתייחסו לתוצאה שקיבלה עליזה תמיר, כי היא קרבן של השיטה שהיא עצמה הציעה (בוועידה הקודמת). אבל לאור המגמה הכללית, שכל המועמדים, חוץ ממנה, עברו את המחסום, יתייעץ עם יו"ר ועדת החוקה ועם יו"ר המוסד לביקורת כדי שיופעל השיקול התנועתי וגם עליזה תמיר תיחשב כמי שקיבלה 60 אחוז.

במפלגת העבודה פרשו אתמול את התוצאה הכללית כמביעה ב־[illegible] מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר, שהיה כמתיין, ואף הציג זאת, שלא כל המועמדים ייבחרו מחדש, כדי שיוותר בידיו חופש פעולה בבחירת חברי הוועדה המרכזת. יש להניח, שלא יצליח גם להגשים את רצונו לצמצם את הוועדה המרכזת ל־31 חברים בלבד.

הליברלים העצמאיים בחרו אמש ביצחק ברקאי כמועמדם לוועדה המרכזת של ההסתדרות לקדנציה שניה.

משטרת צפת הצליחה ללכוד כנופיה של עבריינים, אשר גנבו בחודש האחרון עשרות מכשירי רדיו־טייפ ממכוניות באיזורי צפת, קרית שמונה וטבריה.

200 שוטרים עם אלות יאבטחו המשחק באיצטדיון ר"ג בשבת

מאת נתן רופא, סופר „דבר"

200 שוטרים של משטרת מחוז תל־אביב, מצויידים באלות, יאבטחו את משחק הכדורגל שייערך בשבת באיצטדיון ברמת־גן עקב איומי החוגים הדתיים בבני־ברק וברמת־גן להפגין בשערי האיצטדיון.

החוגים הדתיים החליטו להפגין בתום יום של מגעים שקיימו השבוע עם חברי כנסת ושרים דתיים. הגורמים הדתיים קבלו על כך שלמרות שהם מקיימים את ההסכמים, אמור המשחק להיערך בשבת.

נציגי עיריית רמת־גן נפגשו עם נציגי משטרת מחוז תל־אביב ודרשו כי תוגבר השמירה באיזור האיצטדיון. העירייה אינה מתכוונת להגיב בנושא משחקי השבת.

נהגר אחרי מות בורגיבה – אמרו יהודים בתוניס לכתבת „לה מונד"

יהודי נבחר לתפקיד מ"מ מזכ"ל האיגודים המקצועיים

מאת גדעון קוץ, סופר „דבר" בצרפת

פאריס (מיוחד ל„דבר"). — יהודי נבחר לתפקיד ממלא מקום מזכ"ל האיגודים המקצועיים של תוניסיה. צדוק אלוש (59) היה עד כה ממונה על יחסי חוץ וציר ידוע כ„מתון" ובתוניס מקווים כי מינויו יסייע בשיחות עם הממשל התוניסי לאחר שמזכ"ל האיגודים חביב אשור הודח על ידי השלטון והושם במעצר בית.

השוטר „המטורף", שהרג בירייות חמישה יהודים בג'רבה, יועמד למשפט בתוניס למרות טענת „הטירוף", כך הבטיח ראש ממשלת תוניסיה, מוחמד מזאלי, לשליחות העיתון „לה מונד". עם זאת מוסרת הכתבת כי יהודים תוניסיים אמרו לה שיש לצפות להגירה מאסיבית של שארית יהודי תוניס לאחר מותו של הנשיא הישיש בורגיבה. „היציאה הגדולה והאחרונה תהיה אחרי מות בורגיבה. הוא מפלטנו האחרון. כל בטחוננו נשען עליו היום. אנו פוחדים מן הצעירים", אמר לה אחד היהודים. עוד סיפרו לה כי אין זה אפשרי ליהודי תוניסי היום למלא תפקיד ממשלתי בכיר. הם סיפרו על רופא יהודי שקיבל מינוי בבית חולים צבאי, אך פוטר מיד כשנודע מוצאו והוא עזב את תוניס.

בתוניס נותרו 10 רופאים ועורכי־דין יהודיים אך הצעירים יוצאים ללמוד בחו"ל ואינם חוזרים. עסקים משפחתיים מועברים לידי מוסלמים.

„לה מונד" מספר עובדות שלא דווחו עד כה כי לאחר התקיפה הישראלית על מטה אש"ף נשרפה חנות של יהודים בתוניס ועוברי אורח יהודים הותקפו. מאות יהודים מיהרו לשדה התעופה ונמלטו מן המדינה, אך רובם חזרו. לאחר הטבח בג'רבה נמלטו גם משם יהודים אך „עצרו בתוניס". „רבים מאתנו יש תמיד בכיס כרטיס טיסה. זהו סוג של ביטוח למקרה חירום", סיפר בן שיחה של הכתבת.

„בכיר סורי – בקהיר בחשאי"

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערבים

פקיד בכיר במשרד החוץ הסורי קיים לאחרונה ביקור חשאי במצרים ונועד עם שר החוץ המצרי עיצמת עבד אל־מגיד — כך מסר העיתון הכוויתי „אל־ראי אלעאם". לידיעה זו אין אישור ממקורות אחרים.

לדברי העיתון הכוויתי מסר הפקיד הסורי שדר מטעם שר החוץ הסורי לעמיתו המצרי בעניין היוזמה לכינוס ועידה בין־לאומית לפתרון הסכסוך באזור. שדר זה בא בתגובה לשדר דומה שהעביר קודם לכן שר החוץ המצרי לעמיתו הסורי בעניין היוזמה לכינוס ועידה בין־לאומית. בינתיים נועד אתמול בדמשק נשיא סוריה חאפז אסד, עם פקיד סובייטי בכיר המבקר עתה באזור ודן עימו, בין השאר, בעניין הוועידה הבין־לאומית.

„יורי אורלוב ימות בק

מוסקווה (רויטר, עתי"ם). — הפיסיקאי הסובייטי יורי אורלוב מתנגדי המשטר, ימות בזמן הקרוב אם לא ישוחרר מגלות פנים ארצית בסיביר — זאת אמר אתמול [illegible], שנמנה עם חתני פרס נובל לרפואה בשנת 1967.

פרופ' ג'ורג' ואלד אמר כי עורר את פרשת גורלו של אורלוב אתמול כאשר נפגש עם גורבצ'וב אך המנהיג הסובייטי השיב לו כי לא שמע על אורלוב.

„זו אומה גדולה מאוד ואין אני יודע מה קורה לכל אדם בארצנו", השיב לו גורבצ'וב.

אורלוב כיהן בשעתו כיו"ר הסניף המוסקוואי של ועדת הלסינקי למעקב אחר זכויות האדם. הוא חולה שהות מזה כמה שנים. בשנת 1978 הוא נידון ל־7 שנות מאסר במחנה ו־5 שנות גלות פנים ארצית, בעוון הסתה אנטי סובייטית.

ואלד מבקר במוסקווה כדובר קבוצה של חתני פרס נובל המנהלים מאבק נגד נשק גרעיני.

שגריר ישראל החדש בדרא"פ – בפרטוריה

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של „דבר"

שגרירה החדש של ישראל בדרום־אפריקה, דוד אריאל, הגיע לפרטוריה והוא יגיש בקרוב את כתב האמנתו לנשיא בותה.

השגריר אריאל, המחליף את אליהו לנקין, יצא אתמול את הארץ על אף ההסתייגויות שהושמעו בעיקר בחוגי השמאל שלא לשלחו איתו. במשרד החוץ נמסר כי ההחלטה על מינויו של אריאל לתפקיד נקבעה כבר לפני חודשים ולעצם העובדה שהוא מגיע לדרום אפריקה בעיצומו של המשבר החמור הפוקד את המדינה, אינה פוגמת בביקורת שיש לישראל כלפי האפרטהייד. כמו כן הודגש שכל השגרירים של מדינות המערב, כולל צרפת, חזרו כבר לפרטוריה.

דבר DAVAR
מאוחד עם [illegible]

העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מנהל כללי אהרן קראוס

הוצאת „דבר" בע"מ
נדפס בדפוס „דבר" בע"מ
המערכת וההנהלה: תל־אביב, רח' שינקין 45, ת.ד. 199, מיקוד 65233
טלפון 286141 (6 קווים).
מחלקת המודעות: טלפונים ישירים 281860, 298032.
סניפים:
תל־אביב, בית „דבר" רח' שינקין 45 טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים:
המערכת: רח' הלל 18, טל. 241315, 243067/8
המנהלה: רח' הלל 16, טל. 231251/2
חיפה, רח' הנביאים 27
טלפונים 642111-2-3, מיקוד 33104

במלאת שלושים לפטירתו של בננו
גבי זיבנר ז"ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו
ביום ראשון ד' כסלו תשמ"ו 17.11.85
בשעה 15.30 אחה"צ.
המשפחה
ובית עין חרוד איחוד

אנו משתתפים בצערו של חברנו לעבודה החבר
דב לויט
במות
אביו ז"ל
תנובה
סניף מחוז חיפה
ההנהלה והעובדים

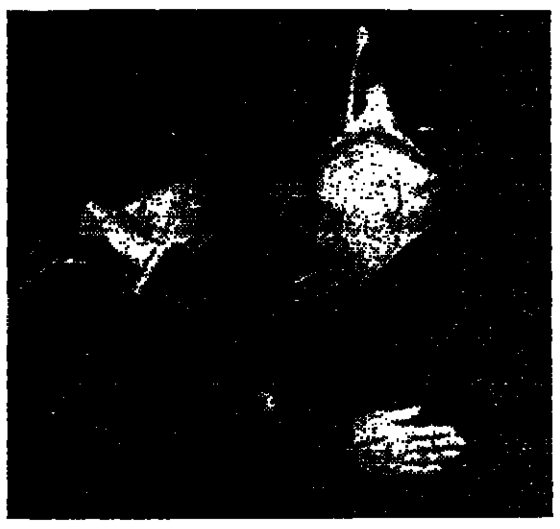

הכבודה שהגיעה במטוס „הקונקורד" הצרפתי בשבוע שעבר השתתפה אתמול בהענקת תואר לשם כבוד של אוניברסיטת בר־אילן לאנרי גלסברג, נדבן יהודי־צרפתי מפאריס. נכחו בטקס אלן פואר, נשיא הסנט הצרפתי, וכן שגריר צרפת. גלסברג (משמאל), מומחה בסחר פנינים מהמזרח הרחוק, נולד בפברואר 1903 באלכסנדריה. מבצעיו במסגרת הצבא הצרפתי במלחמת העולם השניה זיכו אותו באות לגיון הכבוד וצלב המלחמה. הוא משמש נשיא פדרצית החיילים המשוחררים והמתנדבים לצבא הצרפתי. הוא תומך במוסדות מחקר ישראליים רבים וכן במוסדות הוועד למען החייל. מימין אלן פואר. (צילום: נתן רועי)

פוהר מאשר: העליה לישראל דרך צרפת נדונה בשיחות מיטראן־גורבצ'וב

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר"

מנהיג ברה"מ, מיכאל גורבצ'וב ונשיא צרפת, פרנסואה מיטראן, שוחחו על אפשרות שיהודי ברה"מ, שיעלו לישראל יעברו דרך צרפת. דברים אלה אישר אתמול נשיא הסנאט הצרפתי אלן פוהר, בשיחה עם עיתונאים באוניברסיטת בן־גוריון בבאר שבע.

פוהר, מגדולי ידידי ישראל בצרפת, מבקר בימים אלה בארץ עם משלחת גדולה של אישי ציבור מצרפת. בין השאר הוא משמש כיו"ר אגודת ידידי אוניברסיטת בן־גוריון בצרפת. בתשובה על שאלה בדבר אפשרות שיהודים יעלו דרך צרפת, אם ברה"מ תפתח את שעריה, ציין פוהר כי זה היה אחד הסעיפים בשיחות גורבצ'וב־מיטראן, בעת ביקורו האחרון של מנהיג ברה"מ בפאריס. עם זאת אמר פוהר כי איננו מצפה לתוצאות מעשיות לפני הפסגה המתוכננת בין רייגן לגורבצ'וב.

צרפת מכרה השנה נשק בכ־21 מיליארד דולר

מאת גדעון קוץ, סופר „דבר" בצרפת

פאריס (מיוחד ל„דבר"). — במחצית '85 חתמה צרפת על חוזים בשווי של 10.7 מיליארד דולר. אך כבר בספטמבר הגיע האומדן ל־21 מיליארד בגלל חתימת עיסקה למכירת 24 מטוסי מיראז' פ־1 לעיראק.

בראש המכירות — נשק יבשתי 4.9 מיליארד פרנק (בעיקר לסעודיה); נשק אווירי — 3.9 מיליארד. 49 אחוז מן המכירות הן לאיזור המזרח־התיכון וצפון־אפריקה, 20 אחוז לאמריקה הלאטינית, 12 אחוז למערב־אירופה וצפון־אמריקה ו־9 אחוזים לאפריקה.

עיסקה נוספת שתציל את המכי־ רכישת מערכת התקשורת „רי־

הלל הוזמן לביקור רשמי בספרד

(ע). — יו"ר הפרלמנט של ספרד שלח הזמנה ליו"ר הכנסת, שלמה הלל, לביקור רשמי בארצו — מסר אתמול רקטור האוניברסיטה של מדריד, בטקס חתימה של הסכם לשיתוף פעולה אקדמי, מדעי ותרבותי בין אוניברסיטת מדריד לאוניברסיטה העברית בירושלים.

בטקס שהתקיים בקמפוס האוניברסיטה העברית על הר הצופים אמר רקטור אוניברסיטת מדריד, דון אמדור שילר פרז, כי הוא מביא עימו מכתב מטעם יו"ר הפרלמנט בספרד ליו"ר הכנסת ובו הזמנה לביקור רשמי בספרד.

כתב עתי"ם מוסיף, כי במסגרת הסכם שיתוף הפעולה יערכו שתי האוניברסיטאות מפעלי מחקר משותפים, יוזמנו פרופסורים־אורחים, יהיו חילופי מורים ויהודק הקשר בין שני המוסדות בתחומים נוספים.

איגנץ בוביס לא ישקיע עתה בישראל

מאת זאב פרומינסקי, סופר „דבר" בגרמניה

בון (מיוחד ל„דבר"). — איגנץ בוביס, יו"ר הקהילה היהודית של פרנקפורט, שעמד בראש המאבק נגד העלאת המחזה האנטישמי „האשפה, העיר והמוות", אינו רואה כעת אפשרות להשקיע בישראל. בשיחה עם סופר „דבר" אמר בוביס כי אומנם בנה בארץ שלושה בתי מלון (ביניהם „שרתון" התל־אביבי), אך כעת אין עוד מקום לבניית בתי מלון חדשים. לשם הגברת התיירות לישראל יש לפתח את התשתית וזה אינו תפקידם של יזמים פרטיים כי אם גורמים ציבוריים, אמר.

בשיחות עם רבין

שולץ וויינברגר הביעו התנגדות לשיתוף ברה"מ בוועידה בין־לאומית

מאת אמיר אורן, סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). — שר הבטחון יצחק רבין נועד כאן אתמול לשיחות נפרדות עם שרי החוץ וההגנה, ג'ורג' שולץ וקספאר וויינברגר. אחר הצהרים (לפי שעון ישראל) עמד רבין להיפגש עם יועץ הנשיא רייגן לבטחון לאומי רוברט מקפרליין. לפני כן שוחח רבין עם קודמו של שולץ, אלכסנדר הייג, ועם סנטור דניאל אינויי, שבתיקון הפחתת הריבית שיזם הביע רבין תמיכה.

רבין ביקש מויינברגר להיענות לבקשה מצרית אפשרית להגשת סיוע אמריקאי בחיפוש אחר הצוללת האבודה „דקר". וויינברגר הביע נכונות להיענות לפניה כזו כשתבוא.

רבין שיבח את פעילות חיילים הישראלי בסיכול מיגעים ואת פעולתו של מפקד החיל אלוף אברהם בן־שושן. עוד עמד רבין על שיפור המצב הבטחוני בגבול הצפון ובכלל זה הפעילות באיזור הבטחון.

לאחר הפגישות אמר רבין לעתונאים, כי אם יסולק המכשול הגדול ביותר למו"מ ישיר הדו־צדדי עם ירדן — התעקשותה לשתף חברים מוצהרים באש"ף במשלחתה — כי אז יכיר את התנגדותו להשתתפות ישראלית במסגרת בין־לאומית שתספק למו"מ הישיר חסות ופתיחה. וויינברגר ושולץ הביעו התנגדות עזה לכינוס ועידה בין־לאומית. לדברי וויינברגר, מוטב שברה"מ תישאר מחוץ למזה"ת כפי שהיא היום (למעט בסוריה).

רבין אמר לעיתונאים, כי „הכדור עדיין במגרש הירדני". עוד אמר, כי יתנגד לכל קיצוץ נוסף בתקציב הבטחון וכי את הצלחת התכנית הכלכלית עד כה יש לזקוף לזכות הסכמתו לקיצוץ חסר־תקדים בתקציב הבטחון ולזכות הציבור הישראלי שהסכים לשחיקה ברמת מחייתו.

על כך העיר שולץ, כי בהצעת רעיונות כלכליים לישראל נמנע הממשל מלהציע גם קיצוץ בתקציב הביטחון.

תוספת סיוע בטחוני

נודע, כי במשרדי החוץ וההגנה התגבשה נכונות להעניק לישראל תוספת סיוע בטחוני של 50 עד 100 מיליון דולר. לעומת הסיוע בשנה הנוכחית (1.8 מיליארד דולר) וכי ההמלצה ברוח זו הועברה להחלטת הבית הלבן.

דיון מרתוני רייגן־גורבצ'וב – ביום ג'

וואשינגטון, 14 (ע"צ). — רונלד רייגן ומיכאל גורבצ'וב יפתחו ביום ג' בבוקר 8 שעות של דיונים רשמיים, כאשר יקיימו במשך 15 דקות פגישה בארבע עיניים — על כך הודיע אתמול הבית הלבן.

דובר הבית הלבן לארי ספיקס אמר, כי בפגישה הראשונה יבקש הנשיא רייגן להבהיר את עמדת ארה"ב לצמוד על דרך ראייתה של ארה"ב את האינטרסים הבין־לאומיים שלה ואת יחסה למדיניות הסובייטית ומעשיה של ברה"מ. רייגן גם יפרט כיצד, לדעת ארה"ב אפשר להגיע לידי הסכמה בין שתי מעצמות העל.

ביום ב', לאחר דיון כללי, יעסקו שני המנהיגים בשעות אחר הצהריים בנושא המרכזי, פירוק הנשק.

ביום ד', כשהמשלחות ייפגשו „על קרקע סובייטית" ידונו בשעות הבוקר בסכסוכים אזוריים ובשעות אחר הצהריים בבעיות דו־צדדיות ובבעיות אחרות.

„לספר את האמת"

„מרכז שמעון ויזנטאל", אחד הארגונים היהודיים הקולניים ביותר בארה"ב, הודיע אתמול כי יקרא לגורבצ'וב „לספר את האמת" על היחס ליהודים הסובייטיים לקראת פגישת הפיסגה העומד להיערך בג'נבה.

דוברת של הארגון שמרכזו בלוס אנג'לס, העורך מחקרים על השואה והנושא את שמו של צייד הנאצים שמעון ויזנטאל, אמרה כי הארגון יפרסם מכתב גלוי אל גורבצ'וב כאשר המנהיג הסובייטי יגיע לפיסגה ביום ב' הקרוב.

באיגרת שתפורסם בצורת מודעה על פני עמוד שלם בעיתון „אינטרנשונל הרולד טריביון" ייאמר כי ליהודי ברה"מ אין כל זכויות וכי השלטונות מדכאים את תרבותם ואת דתם.

חוסל „משבר שרון"

שר הפנים, הרב יצחק פרץ, באחד מסיבובי התיור שלו אתמול (צילום: אנדרה ברשטיין)

(סוף מעמוד 1)

שרון, לא הלך את כל הדרך לקראת ראש הממשלה ובעצם לא התנצל במופגן על כל הסעיפים.

ישיבת שרי המערך

שרי המערך, וביניהם גם השר אמנון רובינשטיין ועזר ויצמן, וכן מזכ"ל מפלגת העבודה, ח"כ עוזי ברעם, ויו"ר הסיעה בכנסת, ח"כ רפי אדרי, התכנסו לישיבתם. אחרי השעה 11.00 טילפן הרב פרץ והודיע שהשר שרון מקבל את רוב הצעות התיקון, אך לא את כולן. או אז התפזרו השרים בהרגשה שהמשבר חוסל. ראש הממשלה והשרים נבוכו ושהו נותרו להמתין לרב פרץ כדי לחתום על המוגמר. אחרי פשרה מילולית זו או אחרת.

המשבר חוסל, אך שרי המערך לא ביטאו הרגשת ניצחון: השר שרון התנצל אמנם, אך [illegible] תו של המהלך היו משוכנעים שימצא עצמו מחוץ לממשלה.

ההסכם הקואליציוני לא ישונה

בפגישתם עם ראש הממשלה בצהריים, הציעו חברי סיעת המפד"ל לבקש משמיר, כי אם שרון לא יתנצל על כל הסעיפים שנדרש להם ישונה הסעיף המגביל את ראש הממשלה לפטר רק את שרי מפלגתו, ויותר לו לפטר שר מהליכוד בלי הצטיידות עם ממלא־מקומו.

הצעה זו נדחתה על הסף על־ידי יצחק שמיר. מקורבי שר החוץ הביעו התמרמרות על האופנו של המערך להשפיל מצד אחד את השר שרון ולפגוע במעמדו השוויוני של הליכוד, מצד שני.

בשלב מסוים, אחרי הצהריים, היתה גם הצעה של השר ארנס להקים צוות מו"מ בין הליכוד למערך, שבו ישתתפו שני שרים ממפלגת העבודה ושני שרים מהליכוד, כדי לקדם את חיסול המשבר. נסיון זה חוסל בפגישה אחת שקיימו השרים ארנס ושחל, בלשכת השר שחל אחרי הצהריים.

פרס בבירכו „העבודה": איני פועל עם סטופר

בנאום שנשא בברכו מפלגת העבודה אתמול אחה"צ הבהיר ראש הממשלה שעה ארוכה מגן הבדותות שמפיץ השר שרון, כדי לערער את מעמדה של הממשלה, ואת תביעותיו מפני להתנצלות בששה סעיפים.

אף שהיה נחרץ בדעתו „להסיק מסקנות", אם לא יחזור בו שרון, הבהיר פרס שיפעל באורך־רוח. אין הוא עומד עם „סטופר" ביד והוא מוכן לבירור נוסף עוד כמה שעות, או חצי יום, לפי בקשת המפלגות הדתיות או המפלגות האחרות. „זמן — כן, שינוי בעמדות — לא", הדגיש ראש הממשלה.

פרס אמר עוד, כי הוא עומד על כך שתהיה התחייבות שגם בעתיד לא יתגרה שר או יעליב חבר בממשלה או את ראש הממשלה.

ראש הממשלה סיפר, כי בפגישותיו עם נציגי המפלגות הדתיות אמר להם, שהמגעים שהוא מקיים עימם אינם מגעים לצורך הקמת ממשלה צרה, אלא על קיום דברים שבלעדיהם אי אפשר לנהל מדינה וממשלה.

בדברו על השר שרון אמר פרס, כי שרון קבל בממשלה שהוא אינו נוהג משרים אחרים. „שרון אינו נוהה יותר", ציין פרס, „אך הוא גם לא מיוחס יותר". לא ייתכן ששרון יתקוף את הממשלה ואת מדיניות ראש הממשלה ואחר־כך יאמר חצי התנצלות, הטעים פרס.

ראש הממשלה התעכב על כל אחת משש הנקודות שבהן לדרוש הבהרות מהשר שרון.

דיווח בממשלה, בקבינט ובכנסת

בהתייחסו לטענת השר שרון על חוסר מינהל תקין בקבלת החלטות ואי־כינוס הקבינט סיפר פרס, כי כינס את הממשלה יום אחרי שובו מחו"ל ודיווח לה במפורט על הביקור. לדבריו, עשה זאת גם בנושא הליווי הבין־לאומי והבהיר לממשלה, כי גם האמריקאים מקבלים את העמדה, שוועידה בין־לאומית איננה באה במקום מו"מ ישיר אלא מטרתה לקדם מו"מ ישיר.

פרס אמר, כי אף שהיה רוב בממשלה לעמדתו לא קיים הצבעה על־פי בקשת השר יצחק שמיר והעביר את הנושא לדיון בקבינט עוד באותו יום.

אחרי הדיווח בקבינט ביקש ממנו השר שרון שלא לקיים הצבעה בקבינט. אם לא מצביעים, אמר פרס, הרי מקבלים את ההודעה. „מצביעים רק אם רוצים להפיל את ההצעה". למחרת נתן הודעה מדינית בכנסת וכל שרי הממשלה הצביעו בעדה.

שרי הליכוד לא תמכו בהצעת שרון

בהגיבו על דבריו של שרון, כי „השלום עם מצרים בסכנה בגלל מדיניותו הרופסת והרופפת של ראש הממשלה", אמר פרס: „במה אני רופס? בכך [illegible]" הוא הדגיש, כי היחסים עם מצרים הצטננו עוד בימי ממשלת הליכוד.

מבצע משולב של ארקיע, אגד תיור ובתי המלון

גם לטוס, גם אוטובוס וגם...

3 ימים במלון באילת (2 לילות)

99$ 136,000 ש'

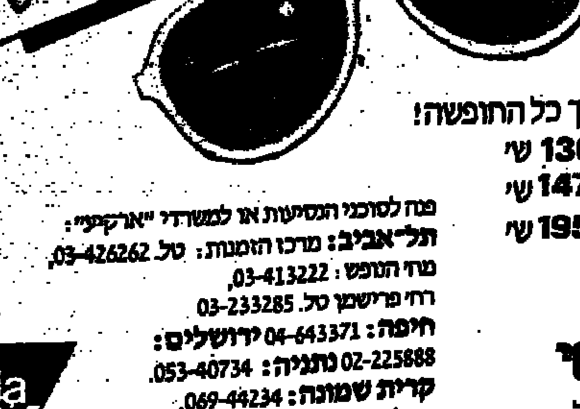

עוד לא היה כזה מבצע:
כיוון אחד, לפי בחירתך, אתה עושה בטיסה. הכיוון השני באוטובוס ממוזג. בכיסך הכרטיס החופשי של אגד המאפשר לך נסיעה חופשית באוטובוסים במשך כל החופשה!
"חבילת נופש" במלון 3 כוכבים החל מ־136,000 ש'
"חבילת נופש" במלון 4 כוכבים החל מ־147,000 ש'
"חבילת נופש" במלון 5 כוכבים החל מ־195,000 ש'

המחירים ליחיד בחדר זוגי כולל הטיסה והנסיעות.
המבצע בתוקף עד 1.12.85 לא כולל חגים.

אילת איזור הסחר החופשי
ניתן לרכוש שירותי בתי מלון פטורים ממע"מ בכל משרדי ארקיע ברחבי הארץ.

פנה לסוכני הנסיעות או למשרדי "ארקיע":
תל־אביב: מרכז הזמנות: טל. 03-426262,
מרו הנופש: 03-413222,
רח' פרישמן טל. 03-233285
חיפה: 04-643371 ירושלים: 02-225888
נתניה: 053-40734
קרית שמונה: 069-44234
או למשרדי אגד תיור בכל רחבי הארץ.

arkia ארקיע

,הספרות היא הרשות השואלת' אמר פרס במתן פרסי היצירה של ראש הממשלה

זכו: ישראל המאירי, יוסף מונדי, שמעון צמרת, יותם ראובני, דוד אבידן

מאת מורי גז, סופרת „דבר"

אילו נזקק שקספיר העברי ל־שכר־סופרים עברי, היה מקבל תמורת פרסום המונטה שלו „האם אשווך ליום קיץ" 7,843.50 שקל, אחרי ניכוי מס־הכנסה ו־מע"מ במקור, וגם זאת באיחור של חודשיים עד חצי שנה, כי זמן הוא כסף. כספו של המ־שורר, כמובן.

את החישוב הזה ערך פרופ' נתן זך, יו"ר ועדת השופטים לפרס היצירה של ראש הממשלה, שסיכם אמש את מצבו של היוצר העברי ב„שוואר־בע נאכט", בטקס החגיגי של הענקת פרס היצירה בבית הסופר בתל־אביב. זך דיבר על „שינאת היהודי שפשתה ביש־ראל בשבע השנים האחרונות, השנים הרעות. „שינאה אל היוצ־רים, אל המורים. כבר נתקלנו בה למכביר, גם בעיתונות".

ועדה ממשלתית

ראש הממשלה שמעון פרס, ש־העניק את הפרסים, הבטיח להקים ועדה ממשלתית לתיקון שכרו של הסופר והחליק קצת בלשונו. כש־בציבור זה של רגישי־מלה הביע את תקוותו כי יבוא גם „ליל קיץ" ליוצר העברי.

בדברי ברכתו חלק שמעון פרס כבוד רב למלה הכתובה. בחברה שיש בה קיטובים אידיאולוגיים, דתיים ועדתיים, הרקמה המאחד זוה הן ההיסטוריה, הארץ וה־שפה. „אחדותו של העם מתחילה ברגע שכף רגלו של יהודי הדרכת על אדמת ישראל ועוד יותר, כש־העברית שגורה בפיו. יותר מש־החיה העם את השפה, החייתה השפה את העם", אמר.

„הספרות" — הוסיף פרס — „אינה צריכה לפנק אותנו. מי שעוסק בענייני מדינה עלול ש־לא לשבוע נחת מהספרות. היא מזכירה לנו שהמדינה שנוצרה ב־ידי האדם, נוצרה כדי לשרת את האדם. הספרות היא הרשות ה־שואלת".

הזוכים

בפרס היצירה — מילגת התפ־נות מכל מלאכה למען הכתיבה בלבד בסך 700.000 שקל בחודש — זכו הסופר והמחזאי ישראל ה־מאירי („פראות", „הרביעיי", „אש בקוצים"), יוסף מונדי („זה מס־תובב", „כושל יריחו", „המשיח", „השיבה לשום מקום"), המשורר שמעון צמרת („אני יודע שנע־שיתי עיר גסה", „מרה שחורה"), יותם ראובני („בעד והזיה", „מגי־מה". „דיווח מתוך התרחשות") ו־דוד אבידן („שירי לחץ", „ספר ה־אפשרויות", תשדורת מלווין רי־גולי").

ידלין, יו"ר ועד הנאמנים של קרן הפרס, שהעלה קודם לדמותו של לוי אשכול מייסד פרס היצירה ושר החינוך יצחק נבון שלא הח־מיץ את המעמד כדי לאחל לראש הממשלה הצלחה בפיתרון המשבר הממשלתי, בגלל ששר אחד הגדיש את הסאה במתקפות של התבט־אות".

בשם מקבלי הפרס בירך דוד אבידן שאמר, כי ישראל היא מעצמה ספרותית והציע לפתוח בתצוגה עתירת־ידע.

ראש־הממשלה שמעון פרס ושר החינוך יצחק נבון בטקס ה
בבית הסופר בתל־אביב. מימין מרים אשכול, אלמנתו של ל

אגו"י מנהלת מו"מ עם האחים רייכמן על רכישת המבנה המורמוני בירושלים

עשרות אלפי חרדים הפגינו אתמול בקריאה „לעצור את המיסיון המורמוני עכשיו"

מאת יעל אדמוני, סופר „דבר" בירושלים

אגודת ישראל מנהלת משא־ומתן חשאי עם האחים רייכמן מקנדה, מגדולי אנשי העסקים היהודים בעולם, כדי לשכנעם לרכוש את מבנה האוניברסיט־ה המורמונית הנבנית על הר הצופים בירושלים.

לסופרת „דבר" נודע, כי אנשי האגודה, מסתירים את שמם של האחים רייכמן כמעוניינים לרכישת הקמפוס המורמוני מחשש לפיצוץ העיסקה.

בפגישה שנערכה השבוע בין ראש הממשלה שמעון פרס לבין ח"כ אברהם שפירא מאגו"י הו־דיע ח"כ שפירא כי מפלגתו לא תתיר את המשך בניית האוניברסיטה המורמונית בירושלים. שפירא אמר, כי מפלגתו תובעת את הפ־סקת עבודות הבניה לאלתר וכי הדבר חשוב לסיעתו לא־פחות מ־אשר הוא החוזה.

האחים רייכמן שעשו את הונם בצפון אמריקה בשלהי מלחמת־העולם השניה, הקימו אחרי ה־מלחמה אימפריית ענק בקנדה וב באזה"ב שעיקרה עבודות קבל־נות ועסקות בנכסי דלא ניידי. הם תורמים קבועים לאגו"י ו נמצאים בקשרים הדוקים עם ראש שיה. השקעותיהם בארץ מועטות יחסית ואם ירכשו את הקמפוס ה־מורמוני בהר הצופים, תהיה זאת אחת העיסקות הגדולות שהם עשו בארץ.

הפגנה בירושלים

עשרות אלפי חרדים, רובם ש־ כיפות הפגינו אתמול באתר ה־בניה של האוניברסיטה המורמו־נית בהר הצופים. הקהל הרב, שנשא לפידים, קרא „לעצור את המיסיון המורמוני עכשיו". חבר מועצת עיריית ירושלים (אגו"י) הרב אברהם יוסף לייזרזון אמר, כי „המורמונים הוליכו שולל ב־שפלות התרנית את כל הנציגים הדתיים והלא־דתיים במועצת ה־עיר ובממשלה. אני לבי שהמבנ־נה עומדת ליפול בגלל שטויות של פגיעה בכבוד שבין אדם ל־חברו היא אינה נופלת בגלל חילול הקודש", אמר לייזרזון.

על רקע של קריאות בוז בכל פעם שנזכר שמו של ראש עיריית ירושלים, טדי קולק, אמר חבר מועצת העיר דוד ברגמן (מפד"ל), כי רק ראש הממשלה שמעון פרס יכול להפסיק את בניית הקמפוס המורמוני. „ראש הממשלה יכול להפסיק את הבניה, למכור את הבנין ולהפכו לייעוד אחר. בבנין ההולך ונבנה כאן אפשר להקים ישיבה גדולה בה ילמדו תורה", אמר ברגמן. בסיום ההפגנה הת־קיימה תהלוכת לפידים לעבר ה־כותל המערבי.

שני שוטרים מהמחוזה המר־כזית בתל־אביב מואשמים בשימוש באלימות ללא צורך נגד שלושה בני משפחה, ביניהם אשה בהריון. מש־פטם של השניים — רס"ל דוד בריק וסמיר שמעון עסיה, נפתח אתמול בבית הדין המשמעתי של המשט־רה בפתח־תקווה. השניים כפרו ב אשמה.

„פלייט אינטרנשנל" מדווח:

צבא ארה"ב מתעתד לרכוש מגוון מוצרים של תע"ש

מאת דליה שרון, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). — ארה"ב משנה את מפרטי המשג־רים לטילי אוויר־אוויר מטיפוס „סיידוויינדר" ומכינה לשימוש משגרי כוח מתוצרת ישראל — כך מדווח היום ה„פלייט אינטר־נשיונל".

מדובר בפיתוח של התעשיה האווירית, המצוי בשימוש בחיל האוויר מזה שנים אחדות ואשר הוכיח את עלות השימוש. חברת „ג'נראל דיינאמיקס" חתמה על הסכם אספקה של היחידות הישר־ראליות עם תע"ש.

חברת „ליר סיגלר" חתמה על הסכם ייצור ושיווק של מערכת מכ"ם טאקטית לחיל „הוראר־" מטיפוס אלמ־2106 מתוצרת „אל־תא". מדובר במערכת שנועדה להגן על איזור מצומצם. מערכות אלה מייצרת החברה האמריקאית לפי מפרטים ישראליים. „פלייט" מוסר, כי המערכת הזאת עומדת להיכנס לשימוש הצבא האמרי־קאי.

מעריכים, כי בעקבות המערכת הראשונה שרכש הצבא האמרי־קאי לשם בדיקה תבוא הזמנה ל־20 מערכות נוספות. המערכת משמשת לאיתור מטרות הכוונת טילים נ.מ. ומערכות תותחי נ.מ.

הבדיקות העלו, עד כה, כי ה־מערכת הישראלית עולה באמינו־תה על המערכות שהיו מקובלות עד כה.

העיתון גם מדווח על פתיחתה של מעבדה חדשה בתחום „אל־תא", שתעסוק בשיפור הביצו־עים של מערכות מכ"ם, בעלות כוללת של 10 מיליון דולר. ה־מימון לפרוייקט זה, כך מוסר „פלייט", בא ממקורות של מש־רד הבטחון.

חופש של בריאות
עין גב
כפר הנופש
כפר הנופש עין גב מציע חבילת נופש חמה ובריאה במחיר מוקפא ביותר: 23,000.- ש' (כולל שרות ומע"מ) ללילה, לאדם בחדר זוגי.
האירוח כולל: לינה, ארוחת בוקר ורחצה במעונות המרפא של חמת גדר
★ לאורחים ללא רכב סידור מיוחד.
★ ★ המחיר כפוף לשינויים של משרד הבריאות.
כפר הנופש: טל' 58027/8, 067-51177
משרדנו בת"א: הארחה בקיבוצים, רח' בן־יהודה 90, טל' 03-246161/3.

קירקפטריק דוחה צירוף ברה"מ לשיחות שלום

מאת דליה שרון, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). — יש לזכור ולהזכיר לעולם כי המשבר במזרח התיכון אינו מלה נרדפת לויכוחי ישראל עם שכנותיה ולמעשה קיים כיום שלום דה־פאקטו בין ישראל לשכנותיה — אמרה השבוע לסופרת „דבר" ג'יין קירקפטריק, שגרירת ארה"ב באו"ם לשעבר.

לדעתה הבעיות העיקריות באיזור הן מלחמת איראן־עיראק ומלחמת האזרחים בלבנון. בהעריכה את סיכויי השלום אמרה, כי אין עדיין מדינה ערבית המוכנה לשיחות ישירות עם ישראל ולכן הסיכויים לשלום אינם ברורים. היא דוחה את צירוף ברה"מ לשיחות שלום, משום שזו אינה מקיימת יחסים עם ישראל ואף תומכת בגינוי הציונות כגזענות במליאת האו"ם.

קירקפטריק הוסיפה, כי גם הנשיא רייגן אינו חושב שיש לצרף את ברה"מ לשיחות. לדעתה, יעלה רייגן בשיחות הפסגה בז'נבה את בעיית העגירה של היהודים מברה"מ. לדעתה לא השתנתה מדיניות ברה"מ בנושא, על אף שהיו לה הזדמנויות להראות רצון טוב לקראת הפסגה על־ידי שחרור שצ'רנסקי וסחרוב.

אשר למאמצים לביטול החלטת האו"ם המגנה את הציונות עם הגזענות, אמרה השגרירה לשעבר כי אין היא חושבת שההחלטה תבוטל. קירקפטריק שהתה בברי־טניה כאורחת המגבית היהודית והיתה אורחת כבוד בארוחה השנתית של המגבית.

נציגי צה"ל ידונו עם קיסר על שכר משרתי קבע

מאת מלי זלינגר, הסופרת הצבאית של „דבר"

נציגי אגפי הכספים וכוח אדם בצה"ל ייפגשו ביום שני הקרוב עם מזכיר ההסתדרות ועוזריו לדון באפ־שרות הפרדת טבלת שכר משרתי הקבע משאר המש־כורות במשק. לאחר שבשבוע שעבר נפגשו הרמטכ"ל וראש אכ"א עם ראש הממשלה לדון באפשרות הזאת כפתרון לבעיית השחיקה במשכורות משרתי הקבע, הב־טיח פרס לדון בעניין ובמקביל הפנה את הסוגיה להסת־דרות. הובהר כי גם אם תסכים הממשלה לפתרון כזה, הוא מחייב את הסכמת ההסתדרות. זו הצעה הסרת תקדים שתעמיד את משרתי הקבע של צה"ל כיוצאי דופן בהגדרה מנומקת וממוסדת אשר תצדיק הפרדה בדרגות השכר. לאחר זאת תיערך הפגישה ביום שני כצעד ראשון לקראת הבנה.

בתוך כך אמר ראש הממשלה כי אין כוונה לקיים את תקציב הבטחון בהיתכנות שמצמצמת לאורך שנים אלא יש לעבור עוד את השנה הבאה בדרך להבראה כלכלית על מנת להגיע לרווחה. עם זאת ציין בהערכה את הצעדים שעשו ראשי מערכת הביטחון עד היום בהיענותם לצורך בקיצוץ בתקציב ורמז כי קיצוץ נוסף בהיקף דומה לא יידרש מהם בשנה הבאה.

אנשי „חמצן" תוקפים את גאולה כהן

מאת נח זבולוני, סופר „דבר"

עורך השבועון „חמצן", שמואל שם־טוב והכתב מאיר דורון שרשימתו נגד מלחמת אחים עוררה את זעמה של ח"כ גאולה כהן, יצאו בהתקפת־נגד ואיזכרו את הבריח בעבר שקראו למרד.

ב„חמצן" העומד להופיע היום מזכיר שם־טוב לגאו־לה כהן ולתחיה ב„התחיה" ו„גוש אמונים" את המאמ־רים הקריאות שיצאו מפיהם בעת פינוי ימית, את הדיבורים על אי־חוקיות הממשלה.

בעניין מאמרו של דורון, כותב העורך: „כאשר יע־תור אנשים מההתנחלויות במאבק מזויין נגד החלטות ממשלה חוקית בישראל, יתחיל התוהו־ובוהו. דורון ניסה לדמיין את האפשרות הזאת בשבוע שעבר. כאשר שורר התוהו־ובוהו, מרד נגד החלטות הממשלה, מאבק אלים נגד הסדר שלום — כל אדם במדינה הזאת יצטרך לנקוט עמדה, גם רודפי השלום הגדולים ביותר".

נכבדי איזור הביטחון מבקשים סיוע כלכלי

מאת סופר „דבר" בצפון

אלוף פיקוד הצפון, האלוף אורי אור, נפגש אתמול בבינת' ג'ביל שבדרום לבנון עם 60 מוכתרים ונכבדים מכפרי הגזרה המערבית של איזור הביטחון, שיעים ו־נוצרים. האלוף הבהיר ללבנונים את מדיניותה של־ישראל באיזור והדגיש כי אין לישראל שום כוונה לש־לוט בו אלא להבטיח שלא יבוצעו ממנו פיגועים נגד ישראל.

האלוף אור אמר: „אני נהנה לראות בשני צידי הגבול חקלאים המעבדים את שדותיהם וזו אולי ההוכחה שהמדיניות שלנו נושאת פרי".

הפגישה עם הנכבדים התנהלה באווירה מצויינת, והם הביעו קורת־רוח מהשקט ברצועה הדרו־מית, וביקשו מאלוף לפתור כמה בעיות כלכליות המעיקות עליהם. כששאל אותו אחד הנכבדים כמה זמן תישאר ישראל בדרום־לבנון, השיב: „אנחנו, כמוכם, רוצים ממ־שלה חזקה בלבנון שתדאג לכל אזרחיה".

אם נאבקה בתנין טורף והצליחה להציל בתה

נאבינו, קניה („רויטר" ותהי"ם). — אם נאבקה 90 דקות עם תנין כדי לחלץ את בתה בת ה־10 מלתעותיו בנהר טאנה, העובר ליד הכפר הזה, בצפון־מזרח קניה — כך מסרה סוכנות הידיעות המקומית אתמול.

התנין נכנע לאחר שאשה נוספת חשה לעזרה ודקרה את התנין הטורף בעיניו. הילדה ניצלה, אולם הרופאים נאלצו לתפור שעה ארוכה חתכים עמוקים באחוריה.

חברות ישראליות יספקו רכיבים למסוקי „אפאש"

מאת דליה שרון, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). — קונסורציום של חברות ישראליות בראשות התעשיה האווירית חתם על הסכם עם „מקדונל דגלאס" על אספקת רכיבים ומערכות עבור הליקופטרים „אפאש אה־64", מדווח ה„פלייט אינטרנש־ינל". לדברי העיתון יתכן כי הסכם זה הוא ראשון בסדרת הסכמים עם חברות המשתפות פעולה עם היצרן האמריקאי. מלבד התעשיה האווירית לוקחים חלק בהס־כם „אלביט", „מסעי", „של", ותע"ש. החוזה הראשון הוא בהיקף של 20 מיליון דולר.

אנשים · אנשים · אנשים

פליטת פה

במרכז מפלגת העבודה עסקו אמש בנוסח לא על אופן פתרונו של „משבר שרון" אלא על אופיו של משפט אחד בנאומו של ראש הממשלה שמעון פרס, (בתמונה), שבו כינה את מועצת יש"ע „מועצת רשעי". ראש הממשלה כשל, כנראה, בלי להרגיש בכך אפילו בלשונו. הראיה: הוא לא הבין מדוע פרצו חברי המרכז בצחוק. אלא שלא הכל חשבו שזו פליטת־פה. לחנן פורת, למשל, היה נוח להאמין, כי המשפט נאמר ברצינות ובכוונה, וכשבא ללשכת ממלא־מקום ראש הממשלה יצחק שמיר, יחד עם עמיתיו ב„מורשה", שאל את שמיר בהתרסה: אז סגנך? בתגובה אמר שמיר, שחושב גם הוא, כנראה, שהביטוי היה מכוון, „אני מתקומם נגד ביטויים כאלה".

עליזה ולך

גימטריה

בלשכת מפלגת העבודה, שהתכנסת אתמול אחרי־הצהריים לפני כינוס מרכז המפלגה, ציין מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר, (בתמונה) בין היתר, כי בכוונתו לצמצם את מספר חברי הועדה המרכזת מ־42 חברים, כיום, ל־31 בלבד. על כך העיר לו גדעון גזית, ראש אגף הארגון, כי 31 בגימטריה הם „לאו", ולפיכך מוטב להגדיל מעט את הועדה המרכזת ולכלול בה ל"ו (36) צדיקים.

עליזה ולך

הזמנה בדרך?

בהצגת „הפלשתינאית" שנערכה אמש בתיאטרון חיפה, צפו נציגים של שגרי־רויות ארה"ב וגרמניה בישראל וכן תיירים דוברי אנגלית שצפו בהצגה עם תרגום סימולטני לאנגלית. בין האורחים היה גם נציג של פסטיבל אדינבורה. והאופטימיס־טים בתיאטרון החיפאי מצפים כי בעקבות צפייתו במחזה תגיע בקרוב הזמנה מאדינ־בורו לשחקני „הפלשתינאית" להשתתף ב־פסטיבל היוקרתי. בקיץ שחלף הופיע תי־אטרון חיפה בפסטיבל אדינבורו עם ה־מחזה „נפש יהודי" וזכה להצלחה רבה. בינתיים קוצרת „הפלשתינאית" הצלחה רבה בישראל: ועדת הרפרטואר של תי־אטרון ירושלים כבר הזמינה את ההצגה למנויי תיאטרון ירושלים. כמו־כן תועלה בקרוב גם בהתיישבות העובדת ובמסגרת מפעלי המנויים של אודיטוריום כפר־סבא ואודיטוריום עכו.

אריאלה ראובני

„סליק בעוגה"

נשיא המדינה הרצוג היה אתמול אורח המושבה גדרה במלאות לה מאה שנים. בין מקבלי פניהם גילו תושבים שנכחו בחתונתם שנערכה במושבה לפני יותר מ־37 שנים. הנשיא סיפר כי בדרכו לחתונה, שנערכה במעמד אביו, יצחק הרצוג ז"ל או הרב הראשי לארץ־ישראל, עצרו הבריטים בלטרון את המכוניות שבה נסעו ב־דרכם לגדרה. והחיילים האנגלים חשדו בעוגת החתונה שהיתה במכונית וליתר בטחון נעצו בה את כידוניהם כדי לאמת שאין בה חלילה נשק או חמרי־חבלה.

דני צדקוני

שימור של ספרות

לאחר עבודת איסוף ממושכת יצא לאור „לכסיקון אופק לספרות ילדים" בהוצאת זמורה־ביתן. הארוע צויין במסיבה בקפה־ספר „מוזה" בהשתתפות הקהילה המש־תבחת של סופרי ילדים, ששמחו למצוא את עצמם כ„ערך" בלכסיקון החדש. שנערך על ידי אוריאל אופק. הלכסיקון מכיל אל־פיים ביוגראפיות של יוצרים לילדים מ־ספרות העולם ומן הספרות העברית. ד"ר זהר שביט, חוקרת ספרות ילדים בחוג לתורת הספרות הכללית באוניברסיטת תל־אביב, אומרת שחשיבות המפעל היא בשי־מור ותיעוד ספרות הילדים. היא לא מצאה עצמה כערך נפרד, אולם הזכירה בסוף הערך „ד"ר יעקב שביט" שהוא היסטוריון, סופר ילדים ובמקרה גם בעלה של זהר [illegible]

זוטות

סמי דיוויס הבן, „הורחק" מעסקי הבידור למשך ארבעה עד שש שבועות, הדרושים לו להחלמה מניתוח שעבר בירכו. הבדרן, שיקרא בן 60 בחודש הבא, אושפז בתחי־לת [illegible]

הזמר בארי מנילו („קופה קאבנה") הו־גיש שאינו יכול „לקחת כסף ממערב וירג'יניה" לאחר השטפון ההרסני שעבר על האזור, לכן החליט לתרום את הכנסותיו בסך עשרת אלפים דולאר, מקונצרט שערך בצ'ארלסטון מערב וירג'יניה, לצלב האדום.

*

מרי קרוסבי, בתו בת ה־26 של בינג קרוסבי טוענת שבחיית הפורסים היא אנטי־טיפוס הוליוודי. „אני פשוט נערת כפר שמרנית" היא מעידה על עצמה, ומספרת שנכנעה לאיומו של אביה המפורסם, להת־כחש לה אם תגור עם מי שעתיד היה להיות בעלה, המחזאי אד לוטימר, לפני שהיא נישאת לו. רק אחרי מות אביה, העזה מרי לחלוק את מגוריה עם אד כי „להינשא לו מבלי לגור אתו זה כמו לשחק רולטה רוסית".

בשנה הבאה בחיפה

פרופ' פאול גריי, נשיא האם.אי.טי. (המכון הטכנולוגי של מאסאצ'וסטס) ביקר השבוע בטכניון ונפגש עם 20 מבוגרי ה־מכון אשר חיים בישראל ועובדים בטכניון, בהם פרופ' משה ארנס, שר הבטחון לשע־בר. הפגישה היתה לבבית מאוד ובעקבו־תיה הוחלט שהמכון והטכניון יערכו ב־משותף, בטכניון בשנה הבאה, סמינריון בן שלושה ימים ל־30 מנהלים של חברות ענק באירופה בנושא „מערכות ניהול מו־דרניות". המכון האמריקאי עורך מדי שנה סמינריונים מסוג זה וזו תהיה הפעם הרא־שונה שסמינריון כזה ייערך בישראל.

יוסף מיכלסקי

פרידה שפרינגר, אלמנתו של אקסל שפרינגר, הסירה אתמול את הלוט מעל שלט הנושא את שמם של בני הזוג, שנקבע על בנין בית הספר המקצועי לנערות של ויצ"ו, בבית הכרם בירושלים. המבנה הישן חודש ושופץ בתרומתם של בני משפחת שפרינגר. בטקס נכחו, נשיאת ויצ"ו העולמית, רעיה יגלום, משפחת שפרינגר, אורחים מגרמניה וחברות הנהלת ויצ"ו.
תרומה נכבדה נוספת של משפחת שפרינגר נמסרה אתמול לאגודה למלחמה בסרטן שלקחה על עצמה לצייד את כל המכונים האונקולוגים בארץ, במאיץ קווי שהוא מכשיר קרינתי מתוחכם לטיפול בחולי סרטן. מכשיר כזה נמצא כבר במרכז הרפואי סורוקה בבאר־שבע, ותרומתו של שפרינגר איפשרה לרכוש מאיץ קווי גם לבית־חולים איכילוב. אקסל שפרינגר אמור היה להגיע לארץ ולמסור את תרומתו באופן אישי, אך נפטר מהתקף לב ימים ספורים לפני מועד הגעתו.

בתמונה: במרכז: רעיה יגלום, משמאל: פרידה שפרינגר.
צילום: יצחק הררי.

המדור נערך היום על־ידי עדית נחומי

ההתקרבות הסורית־ירדנית גדלה; מסתמנת הפשרה בין סוריה לעיראק

בירדן חגגו אתמול מלאת 50 לחוסיין

מאת דן אבידאן, סופר „דבר" לענייני ערבים

ההתקרבות הסורית־ירדנית הביאה, כנראה, גם להפשרה כלשהי במתיחות ביחסים בין סוריה לעיראק. לראשונה מזה תקופה ממושכת, אמור להתקיים היום באצטדיון „עבאסיין" בדמשק משחק כדורגל בין נבחרות סוריה ועיראק, במסגרת המשחקים האסיאתיים המוקדמים, לקראת אליפות העולם בכדורגל, שתיערך בשנה הבאה במכסיקו.

לדעת משקיפים, העובדה שסוריה הסכימה לקיים על אדמתה את תחרות הכדורגל עם עיראק וההבלטה הרבה שלה זוכה אירוע זה באמצעי התקשורת הסוריים משקפים הרפייה כלשהי במתיחות בין שתי המדינות. חרף זאת, המשקיפים סבורים כי בינתיים לא חלה כל התקרבות ממשית ביחסים בין סוריה לעיראק, למרות הנסיונות שיזמו הסעודים לפתור את חילוקי הדעות ביניהן. כך, למשל, מפגש שנערך באחרונה ביוזמת הסעודים בין קצינים סורים ועיראקים בכירים לא הצליח — לפי מקורות ערביים — לקרב בין עמדות שתי המדינות.

לעומת זאת, ההתקרבות החדשה בין סוריה לירדן מצאה אתמול את ביטויה בקבלת פנים גדולה שערך מיופה הכוח הירדני החדש בדמשק, לרגל יום הולדתו ה־50 של המלך חוסיין.

עשרות אנשי צמרת סוריים השתתפו בקבלת פנים זו, ביניהם שבעה שרי ממשלה ובראשם שר החוץ הסורי פארוק א־שרע. יצויין, כי עד לאחרונה לא קיימה השגרירות הירדנית בדמשק שום פעילות ציבורית.

בינתיים התכנסה לישיבתה הראשונה הוועדה הבין־ערבית שעל הקמתה הוחלט בפסגת קזבלנקה, כדי לנסות לפייס בין לוב לבין עיראק. בוועדה זו משתתפים נציגים עיראקיים ולוביים בכירים וכן מלך מארוקו, שליט פדראציית הנסיכויות במפרץ הפרסי והמזכיר הכללי של הליגה הערבית.

חגיגות יום הולדת למלך

רבת־עמון, („רויטר" ועתי"ם). ירדן חגגה אתמול ברוב פאר את יום הולדתו החמישים של המלך חוסיין, שניצל עד היום מנסיונות רבים להתנקש בחייו. יום ההולדת החמישים של המלך צויין כחג המדינה, וברחובי ירדן נערכו מצעדים ססגוניים.

חוסיין עלה לשלטון בהיותו בן 17, ב־1952, לאחר שאביו טלאל, ששלט במדינה שנה אחת בלבד, נאלץ לפרוש. בגלל מח־

הנוכחית, ילידת ארה"ב, המלכה נור, מצפה עתה לילדה הרביעי, בחודשי האביב. נולדו לו 7 ילדים משלוש נשותיו הקודמות. הוא נתן גם לשתיים מהן, ד אילו השלישית נהרגה בהתרסק מטוסה.

„ישראל עלולה לסגור נציגויותיה בספרד"

מאת נדעה קוץ(?), סופר „דבר" בצרפת

פאריס (מיוחד ל„דבר"). — ישראל מתכוננת לסגור את כל נציגויותיה בספרד, אם זו לא תכונן קשרים דיפלומאטיים עם ישראל.

השבועון „ל'סדי"(?), המוסר ידיעה זאת בלי ציטוט מקורותיו, אומר כי ישראל נפגעה מאוד מן הגינוי הספרדי לפשיטה על תוניס, ששימש — כזכור — תירוץ לדחייה נוספת של כינון היחסים.

הרוגים רבים בהפצצה עיראקית במפעל איראני

טהראן (ע"צ, „רויטר" ועתי"ם). — מטוסי חיל־האוויר העיראקי הפציצו אתמול מפעל פלדה ליד העיר אחוואז במערב איראן, בפעם השנייה תוך 9 ימים. לפי דיווחים ראשונים, יותר מ־50 בני אדם נהרגו ונפצעו בהתקפה אווירית זאת.

יותר מ־3,000 בני־אדם עובדים במפעל זה, הממוקם מזרחית לאחוואז. העיר עצמה נמצאת בקרבת החזית.

30 מטוסים של חיל־האוויר העיראקי תקפו את התשלובת התעשייתית הזאת ב־6 בנובמבר, ואז נמסר על 28 הרוגים. על התשלובת מגינים תותחים נגד מטוסים המוצבים על גבי טנקים.

מקורות דיפלומאטיים מסרו, כי לפחות כור היתוך אחד הוצא מכלל פעולה בהפצצה אתמול. קבוצה של סטודנטים להנדסה שביקרו שם נהרגו כולם והציוד ניזוק קשה מאוד, מסרו עדי ראייה.

דיאנה נסיכת־ווילס מגוננת בכף־ידה על תסרוקתה, שעה שהיא ובעלה הנסיך צ'ארלס נפרדו ביום ד' בבוקר מכל אלה שבאו ללוותם בנמל־התעופה של פאלם־ביץ', בתום ביקורו בן חמשת הימים של הזוג המלכותי בארצות־הברית.

(צילום: אסושיאייטד פרס)

משטרת דרום־אפריקה עצרה 700 מפגינים

יוהאנסבורג (א.פ.). — יותר מ־700 שובתים בבית־חולים גדול של שחורים, שפתחו בשביתה אדירה, התמסרו אתמול למאסר אחרי שהואשמו בהתכנסות בלתי־חוקית — כך מסרו אתמול מקורות במשטרת דרום אפריקה.

מן המשטרה נמסר, כי 144 גברים ו־574 נשים נעצרו אתמול בתחנת משטרה בקריית השחורים הגדולה סווטו, אחרי ששבתו זה היום השני. אנשים אלה, השייכים לצוות הלא־רפואי של בית החולים, תבעו שיוגדלו משכורותיהם. נמסר, כי העצירים ישוחררו היום. קרוב לוודאי, ד יוזמנו למשפט ביום ב'.

בקייפטאון מסרה הת"ר פטרסון, רעייתו של הכומר איש המחאה הנצור דוברס פטרסון, כי כ־300 פעילי תנועות מחאה עצורים פתחו ביום ד' בשביתת־רעב לשלושה ימים, מתוך סולידאריות עם 32 פעילי מחאה כלואים אחרים, שפתחו בשביתת־רעב בת שבוע עוד ביום א'.

ה־32, השובתים בכלא פולסמור, תובעים שחרורם של כל אלה שנעצרו על־ידי כוחות הביטחון בתוקף צווי החירום וכן שיאופשר לעצירים להיפגש עם עורכי־דין.

דובר המשטרה הדרום־אפריקאית דיווח, כי בלילה שבין יום ד' ליום ה' ואתמול בבוקר היו מקרים רבים של התכתשויות בין כוחות המשטרה ובין שחורים מתפרעים ב־11 ערי השחורים ברחבי המדינה. אולם למרות שנעשה שימוש בפצצות גאז מדמיע ויודו אבנים לא נפגע איש.

בותה פתח בפרשה נוספת

נשיא דרום־אפריקה פ.ו. בותה ביקש אתמול מ„מועצת הנשיא" — שהיא גוף מייעץ מאנ־לאמנטארי — לגבש תוכניות לצירוף שחורים לשורותיה — בפעם הראשונה בתולדות דרום־אפריקה.

המועצה בת 60 החברים כוללת ביום 41 לבנים, 13 בני גזע מעורב ו־6 אסיאנים. בסמכותה של מועצה זאת ליישב חילוקי דעות בין בתי הפארלאמנט השונים בנוגע לשלוש קבוצות בני עם אלה.

גורבאצ'וב שיגר איגרת אישית ליאסר ערפאת

תוניס, (ע"צ). — יו"ר הוועד הפועל של אש"ף יאסר ערפאת, קיבל „איגרת אישית" מהמנהיג הסובייטי מיכאל גורבאצ'וב — כך מסרה סוכנות הידיעות הפלשתינית „ואפ"א".

בהודעת הסוכנות נאמר, כי האיגרת דנה בהתפתחויות שחלו במצב במזרח התיכון, ובעיקר באלה הנוגעות לעניין הפלשתיני. האיגרת נמסרה לערפאת ע"י שגריר ברה"מ ברבת־עמון, במהלך שיחה שקיים עם מנהיג אש"ף אתמול בבוקר.

יצויין, כי ערפאת שוהה מאז יום ב' בערב בבירת ירדן, במסגרת ביקור שיימשך כמה ימים.

מארגרט תאצ'ר ל„פיננשל טיימס":

חמש שנים בשלטון ישלימו את „הריגת הסוציאליזם"

לונדון, (רויטר", „עתים" ו־ע"צ) ראש הממשלה מרגרט תאצ'ר אמרה בראיון ל„פיננשל טיימס" אתמול, כי היא היתה רוצה בעוד 5 שנות שלטון, כדי להשלים סופית את המשימה שנטלה על עצמה — „הריגת הסוציאליזם" בבריטניה. רק לאחר מכן, אמרה, תחשוב על פרישה.

מארגרט תאצ'ר אמרה: „בסוף תקופה נוספת של חמש שנות שלטון, אחרי שאני אהיה ראש ממשלה 11.5 שנים, יהיה על מישהו אחר להרים את הלפיד."

ראש הממשלה תאצ'ר, שנכנסה לתפקידה ב־1979, כבר עברה את מחצית הקדנציה השנייה שלה. עליה להכריז על בחירות כלליות בתחילת 1988. בחודש שעבר, מלאו לה 60. זהו גיל הפרישה המקובל לנשים עובדות בבריטניה.

היא אמרה עוד ל„פיננשל טיימס": „תמיד ראיתי כחלק מתפקידי את המשימה... הריגת הסוציאליזם בבריטניה. לסוציאליזם יש רק כיוון אחד שבו הוא יכול ללכת — השמאל הקיצון, שמאלה.

אחד מעוזריה של תאצ'ר אמר, כי אין להתייחס לדבריה אלה במלוא החומרה, וגם אין לראות בדבריה התחייבות לפרוש ב־1990, אם תיבחר מחדש.

יורש אפשרי לתאצ'ר הוא יו"ר המפלגה השמרנית נורמן טביט. הוא אמר ביום ד', כי הוא רואה את עיקר תפקיד המפלגה השמרנית כאויבת „האופוזיציה הלכפי" ו„מתנגדת לקולקטיוויזציה ולחברה המתירנית."

— איחל הצלחה לרייגן — וצלל מן ה„גולדן־גייט"

סאן־פראנסיסקו. („רויטר"־„עתים"). — סטיב טרוטר חגג את יום הולדתו ה־23 ביום ד' בבית־הסוהר של סאן־פראנסיסקו, לאחר שהשתלשל בחבל שאותו תלה על גשר „גולדן גייט" במפרץ סאן־פראנסיסקו.

לאחר שפרש כרזה גדולה, שבה איחל הצלחה לנשיא רייגן בוועידת הפסגה בז'נבה, צנח טרוטר מגובה 20 מטר לתוך המפרץ, משם נמשה על־ידי ספינה של משמר החופים. הוא זכה לטיפול נגד שחיקת עור ידיו בחבל ואחר כך הובל אחר־כבוד למעצר.

השלטונות האשימו אותו ב„קשירת קשר לביצוע עבירה" ובחדירה לשטח סגור על הגשר.

שליח הארכיבישוף מקנטרברי: „אל תחפשו אותי, אל תשלמו בעדי כופר"

מאת דליה שרון, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). — על התקדמות רבה במגעיו בבירות דיווח אמש ל„בי.בי.סי." שליחו המיוחד של הארכיבישוף מקנטרברי טרי וייט.

השליח ביקש מן העיתונאים להניח לו, שכן הוא „עוסק במלאכה עדינה ומסובכת" הן לעצמו והן לחטופים. הוא מסר, כי בימים הקרובים יימצא בתנאים שבהם לא יוכל להתקשר עמו.

לדברי פרשנים בלונדון, המשימה העכשווית היא הקשה והמסובכת ביותר שאליה יצא וייט עד כה, בעיקר בשל העובדה שהוא נושא ונותן עם כמה וכמה קבוצות, ולא עם ארגון מוגדר. כשיצא, נשא וייט בכי־ליו בין היתר — איפוד מגן. מטרתו בשליחותו הנוכחית היא להביא לשחרורם של ארבעת האמריקאים המוחזקים כבני ערובה בלבנון.

וייט מסר עם הגיעו לבירות, כי בא על סמך הודעה של ארגון ה„ג'יהאד האסלאמי" כי „יש על מה לדבר". הוא אמר עוד, כי יש בידיו גם „משהו עבור החוטפים", וייט לא היה נכון לפרט מה יש בידו — אך ידוע שהוא קיים מגעים עם הממשל האמריקאי קודם בואו.

בהודעה שהשאיר בלונדון לפני צאתו נאמר, כי בשום מקרה אין לחפש אחריו אם ייעלם. וכי בשום פנים ואופן אין לשלם כופר בעדו אם ייחטף.

וייט הביע ספק אם הדיפלומאט באקלי עדיין נמצא בחיים. ביחס לספרן האמריקאי קילבורן אמר וייט, כי ייתכן שעודו חי. הוא אמר, כי הוא בטוח שארבעה עדיין חיים, ואמר כי עז רצונו לראותם.

השדר לוייט הגיע בעקבות ראיון שנערך עימו בשירות הבין־לאומי של ה„בי.בי.סי." ובו בכלל הוראות בדבר יצירת קשר.

הרמטכ"ל המצרי יתפוש מקום שר־ההגנה, שיקודם

כווית (ע"צ). — בחוגים צבאיים במצרים נפוצה ידיעה, כי רמטכ"ל צבא מצרים גנראל אברהים אלערבי מועמד לתפקיד שר ההגנה במקום אבו גזאלה, שיועלה בדרגה ויתפוס את מקומו הפנוי של סגן נשיא מצרים.

מקורות צבאיים מצריים מסרו לעיתון „אלראי אל־עאם", כי אם ימנה הנשיא מובארק את אבו־גזאלה לסגנו, יפעל לפי השיטה שננקטה במהפכה המצרית מאז תחילתה, בשנת 52'. לפי שיטה זו, אסור למי שאינו איש צבא לקבל את תפקיד הנשיא, ואין להכשיר לתפקיד זה אי־פעם בעתיד.

אם לא ימונה אלערבי כשר הגנה, צפוי שיפוטר מתפקידו כרמטכ"ל, שבו אסור לשמש למעלה מ־3 שנים.

למפעלנו א. ורדינון בע"מ
דרוש
מנהל־מתפרה למגבות ומלוקים
* בעל ידע בקונפקציה
* פיקוח על מתפרות חוץ
לפנות: מיום א' לטלפון 03-9221971 לשלום

דרוש
חשמלאי
מוסמך
בחולון
בעל ידע באוטומציה נסיון של 5 שנים. אפשרות להסכם מיוחד.
03-802557

1981

אסם
והחברות השלובות
למפעלנו המתרחב בשדרות
דרושים
1. טכנולוג מזון
* בעל נסיון בתעשיה ובעל כושר מחקר ופיתוח. * בעל יכולת לפקח על תהליכי ייצור, נמרץ, דינמי ומוכן להשקיע בעבודה.
2. מנהל מחלקה בייצור
* בעל נסיון בניהול ייצור בתעשיה תהליכית * בעל כושר ניהולי ויכולת עמידה בלחצים * יועדף בוגר קורס מנהלי עבודה.
3. מנהל אחזקה
* הנדסאי או טכנאי מכונות/חשמל, בעל נסיון רב בתעשיה * בעל כושר ניהולי ויכולת טכנית גבוהה * בעל תפיסה מהירה ויכולת למידה של נושאים מורכבים.
4. מנהל מחסן חומרי גלם
* מחסנאי מנוסה, בעל יכולת לטפל בכמויות גדולות ומגוונות של חומרי גלם * בעל שליטה באנגלית * בעל כושר ניהולי.
5. ממונה על ביקורת איכות ואחראי מעבדה (2 משרות)
* טכנולוג, הנדסאי או טכנאי מזון/כימיה, או עובד מעבדה מנוסה * בעל רקע וידע בביקורת איכות ועבודות מעבדה בתעשיה — יועדפו המנוסים בתעשיות המזון/כימיה.
* עצמאי, תקיף, קפדן ובעל יכולת לנהל צוות של מבקרי איכות/עובדי מעבדה.
6. עובדי מעבדה (3 משרות)
* הנדסאי או טכנאי כימיה/מזון או עובד מעבדה * בעל נסיון ורקע בעבודות מעבדה בתעשיות המזון או הכימיה.
בכל המשרות:
* המגורים באיזור המפעל - הכרחיים. ינתן סיוע למעתיקים מקום מגוריהם.
* המשרות פתוחות לגברים ונשים.
נא לפנות בכתב למנהל כ"א של "אסם", ת.ד. 1578, תל־אביב 61015
ולציין ע"ג המעטפה את המשרה המבוקשת.
סודיות מובטחת!

למפעלנו בבני ברק
דרוש/ה
פקיד/ה
העונה לדרישות:
* הבנה טובה באנגלית.
* הפעלת טלקס + הדפסה באנגלית.
* ידע בהכנת דוקומנטציה ליצוא וידיעת גרמנית - יתרון.
שעות העבודה א'־ה' 8.00-14.00 יום ו' 8.0-13.00 לפנות טלפונית 03-700196 לאליס.

דרושים
* בלשון זכר לרבות נקבה.
למשרדי החברה ביבנה
מנהל/ת חשבונות
עם ידע בחישובי שכר לעבודה במשרה מלאה.
נא לפנות לאלי, טל. 08-437911
מחסנאים טכניים
בוגרי קורס, לאחר שרות צבאי מלא כמפייט.
נא לפנות לפנינה, טל. 08-437911
רב-בריח® מקום גדול לעבוד בו.

GOULD
טכנאי הנדסאי שרות למחשבים
דרישות המשרה:
■ נסיון מעשי בשרות מיני מחשבים וציוד היקפי מגזין בחברה מסחרית.
■ שרות צבאי בתחום קרוב יתרון.
לפנות: גולד
רח' מדינת היהודים 60
אזור התעשיה
הרצליה 46766
טל. 052-557148
זמנים חדשים במחשבים

אם אתה טוב באמת
אנחנו רוצים אותך בתדיראן
חטיבת התקשורת
למפעל תקשורת אזרחית
מהנדסי מחשבים/אלקטרוניקה לפיתוח
תאור התפקיד: ★ פיתוח מערכות ספרתיות משולבות מיקרו־מחשבים.
כישורים נדרשים: ★ ידע קודם במערכות וציוד תקשורת נתונים - רצוי.
★ רקע בתקשורת, מחשבים, בקרה, עיבוד אותות - רצוי.
מהנדסי אלקטרוניקה - לפיתוח ו/או להנדסה
תאור התפקיד:
ריכוז פרוייקטים באחד מהתחומים הבאים:
★ פיתוח מעגלי תמסורת ספרתית.
★ הנדסת מוצרים בתחום מיתוג ותמסורת ספרתיים.
כישורים נדרשים:
★ תואר ראשון בהנדסת אלקטרוניקה.
★ ניסיון קודם באחד מהתחומים הבאים: מיתוג, טלפוניה, תמסורת ספרתית.
★ רקע קודם כטכנאי - רצוי.
פניות בקשר למשרות המוצעות ניתן להפנות לטלפון 03-9262935, 03-9262997 כמו כן ניתן לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם ובציון המשרה המבוקשת לחטיבת התקשורת, רח' הסיבים 18, פתח תקוה ת.ד. 500, מיקוד 49104
- תנאים טובים למתאימים -
- סודיות מובטחת -
"הצטרפתי לחטיבת התקשורת בשנת 1977 מיד לאחר סיום לימודי הנדסת מחשבים בטכניון. במסגרת תפקידי כראש ענף בחטיבת בתקשורת, ניתנה לי ההזדמנות הנדירה לקחת חלק בתהליך שהוא פסגת שאיפותיו של כל מהנדס - ליווי מוצר עתיר־ידע מרגע "היוולדותו" כרעיון ועד להחדרתו המוצלחת לשוק האמריקאי התובעני, תוך התמודדות עם ענקי העולם בתחום התקשורת. כל זאת תוך שנה וחצי בלבד. התהליך החל באיתור צרכים קיימים בשוק המערבי והמשך בתכנון, פיתוח ויצור תוך שימוש בטכנולוגיות המתקדמות ביותר בתוכנה, בעיבוד אותות ספרתי ובמיזעור, והסתיים בלידתו של 8500 ANAWTRUNK - "כופל הקיבולי" - מוצר מתוחכם המאפשר הכפלת קיבולת הקיום של מערכת תקשורת ספרתית. הצלחתנו בשוק האמריקאי פותחת פתח לאתגרים מקצועיים אדירים. אם אתה טוב באמת, בוא אלינו לחטיבת התקשורת להיות שותף להם."
אבי ליכטש, בן 34, ראש ענף תקשורת ספרתית בחטיבת התקשורת.

קח חלק בהצלחה של תדיראן

המכללה למינהל
דרושה מזכירה
★ בעלת השכלה תיכונית
★ נסיון בניהול משרד
★ מיומנות בהדפסה בעברית ובאנגלית
לפנות אישית, בצירוף קורות חיים בכתב יד למשרדי המכללה למינהל, רח' מסריק 10 ירושלים

TEVA טבע
למפעלנו בכפר סבא
דרושים/ות
למערך היצור ובקרת האיכות
•רוקח
•כימאי
•לבורנט/טכנאי כימיה
הכישורים:
•השכלה מקצועית מתאימה
•ידיעת השפה האנגלית
המעוניינים יפנו בכתב לטבע כ"ס, ת.ד. 353, כפר סבא, מחלקת כח אדם

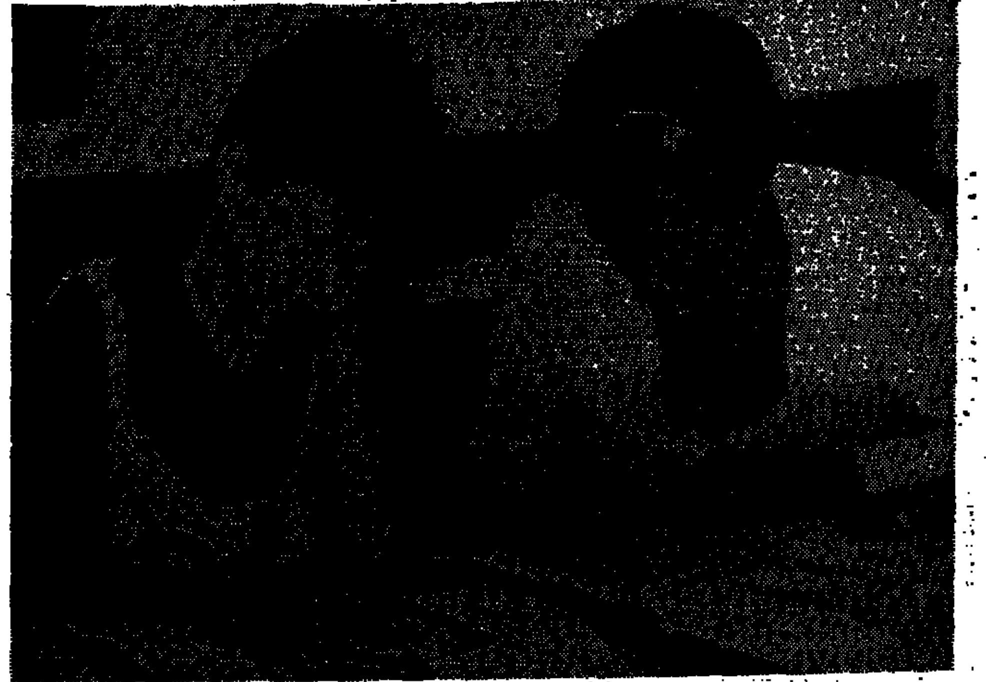

„רשת „עמל" של ההסתדרות הגדילה את מספר המפגשים בין תלמידים יהודים וערבים הלומדים בבתי־ספר של הרשת" — אמר אתמול אורי אגמי, יו"ר רשת „עמל", עם סיום סמינר יהודי־ערבי, שהתקיים בבאר־שבע, ובו השתתפו עשרות תלמידים מבית־ספר לחניכים של „עמל" בעיר ובית־הספר בעיירה הבדואית רהט.

העו"ד הזרים מוחים על אי־שיתופם בישיבות של ועדת הערר הצבאית

מאת סופר „דבר" בירושלים

ארבעה עורכי־דין זרים, שבאו מאירופה להיות משקיפים בהליכים המשפטיים של צווי הגירוש נגד תושבים מיהודה ושומרון, השמיעו אמש תלונות חריפות על שלא ניתן להם להשתתף בישיבות ועדת הערר הצבאית שהמליצה על צווי הגירוש.

הארבעה, שקיימו מסיבת עיתונאים בירושלים, באו מספרד, גרמניה, צרפת ויוון. הם פעילים בארצותיהם בארגונים למען זכויות האדם. הזמינו אותם לכאן עורכי הדין ומשפחות ארבעת המועמדים לגירוש מהגדה המערבית ומעזה.

עורך הדין היווני אמר, כי בימי משטר הקולונלים בארצו, כאשר עמד לדין בבית המשפט הצבאי היו כל דיוני משפטו פתוחים לציבור ואילו כאן הוא נאלץ לחכות עם חבריו שעות ארוכות בבניינה לכלא שכם ובסופו של דבר לא ניתן להם להיכנס ולהיות נוכחים בדיון המשפטי.

עורכת דין מצרפת דיברה על העוול המשפטי של גירושים דמעצ"ב מנהלים וכולם דיברו באותה נימה שלא ייתכן לקיים 18 שנים משטר צבאי בו בשלוש זכויות יסודיות של התושבים הערביים.

אסירי־ציון לשעבר מברה"מ פנו מישראל ישירות לגורבצ'וב

(ע). — ארגון אסירי־ציון מברה"מ העביר אתמול, באמצעות שגרירות פינלנד בישראל, בקשה ישירה בכתב אל מנהיג ברה"מ מיכאיל גורבאצ'וב, לשחרר את אסירי ציון הכלואים בברה"מ, להרשות את הרפטריאציה לישראל של כל היהודים שירצו בכך, להרשות טיסות ישירות ממוסקווה ללוד ולהפסיק את כל רדיפות [illegible]. יו"ר הארגון יחזקאל [illegible]

רביץ אמר אתמול במסיבת עיתונאים בבית־סוקולוב בתל־אביב, כי רה"מ הרשתה בעבר לרפטריאציה של פולנים לפולין, גרמנים לגרמניה וספרדים לספרד, ויש לתת גם ליהודים את האפשרות לחזור למולדתם בישראל. שלבביץ אמר עוד, כי בשל הנשירה של יהודים הפסיקו הסובייטים את היציאה, שכן הדבר [illegible] בברה"מ [illegible] שום שלטון סובייטי לא ישים לכך.

שגריר ארה"ב תומאס פיקרינג הודיע אתמול בבוקר למשלחת המועצה הציבורית למען יהודי ברה"מ, כי הוא יעביר מיד לוושינגטון את העצומה החתומה על־ידי רבבות אזרחי ישראל, הקוראת לנשיא רייגן לעשות הכל כדי להחיש את הרפטריאציה של יהודי ברה"מ לישראל, בפגישתו הקרובה [illegible] עם מיכאיל גורבאצ'וב.

3 חדשי מאסר בפועל ל־2 שוטרים שהיכו חשודים

(ע). — בית המשפט המחוזי בנצרת גזר השבוע שלושה חודשי מאסר בפועל ו־6 חודשי מאסר על תנאי על שני שוטרים, שהורשעו בהכאת שני חשודים. למתלוננים נגרמו חבלות רציניות ואחד מהם נותח בשק האשכים בגלל בעיטות שקיבל מהשוטרים.

המקרה אירע בסוף שנת 1983 כאשר השוטרים בני מוד ויהודה בן־חמו ממשטרת מרחב־העמקים עצרו בשעות הלילה שני תושבי עפולה — יהודה עבודיה ואריה אמסלם — בחשד של התפרצויות. השוטרים היכו את שני הצעירים בדרך אל תחנת המשטרה בעפולה והמשיכו להכותם גם בהגיעם לתחנה. הם בעטו באשכיו של אחד מהם, ואיימו עליו בסירוס אם יתלונן. למחרת, כאשר שני החשודים שוחררו בבית המשפט איים עליהם השוטר בן־חמו, שאם יתלוננו על המכות הוא „יקרע אותם".

השופט יהודה אמיטוביץ כתב בגזר הדין, כי השוטרים גרמו חבלות רציניות לעצורים. עוד הדגיש השופט, כי באחרונה רבו המקרים בהם הותקפו אזרחים על־ידי שומרי החוק והוטל על בית המשפט לעקור את הנגע המכתים את שמה של המשטרה. השופט גם מתח ביקורת על בתי הדין המשמעתיים של המשטרה, שלדעתו לא הביאו לשינוי מהותי בהתנהגות האלימה של השוטרים.

סנגורם של השוטרים, עו"ד אריה ליבס, ביקש לדחות את ביצוע גזר הדין כדי שיוכל לערער על העונש.

שוטר שלישי, יהודה סמדג'ה, שהועמד יחד עמם לדין, זוכה מכל אשמה.

הדוגמא האישית של שמחה מילר

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

ראש עיריית קריית מוצקין שמחה מילר, הודיע אתמול שהוא מוותר מראש על כל העלאה צפויה בשכרו בעקבות שחיקת השכר של השכירים, זאת חרף העובדה שהוא חי ממשכורתו בלבד. הוא גם יצא בקריאה אל ראשי ערים, ראשי מועצות ואנשי ציבור ללכת בעקבותיו כדי לשמש דוגמה אישית לציבור הבוחרים.

מילר אמר, כי הוא רואה בחומרה את תביעתם של חברי כנסת ונציגי ציבור להעלות את שכרם בשעה שמספר המובטלים גדל.

אי אפשר לתבוע מהציבור שיקבל בהבנה את הגזירות הכלכליות, שהן כורח המציאות, ואילו נבחרי העם לא ישמשו דוגמה אישית באורח חייהם.

חבר מועצת עת"א עתר לבג"ץ נגד העיריה

מאת נתן רועי, סופר „דבר"

ראש עיריית תל־אביב, שלמה להט, חורג מ„הסכם הכניעה" עם משרד הפנים שעליו חתם ב־9 בספטמבר 1984 והוא הגיש כבר רשימה שלישית של התקציב הבלתי רגיל, מבלי לקבל את אישור משרד הפנים.

בהסכם שחתם להט עם משרד הפנים נאמר בין היתר: העיריה לא תתחיל בעבודה ולא תתחייב בהתחייבות כלשהי במסגרת התקציב הבלתי רגיל ללא אישור מנכ"ל משרד הפנים.

על רקע זה עתר חבר מועצת עיריית תל־אביב אריה צוקר לבית הדין הגבוה לצדק וביקש להוציא צו על תנאי נגד עיריית תל־אביב, כדי שזו תפסיק הוצאות כספיות מעבר לתקציב הרגיל, וכן היתר להעביר סך 350,000 דולאר למוזיאון הארץ.

מן העתירה עולה, כי חלק גדול מן הכספים שבתקציב הבלתי רגיל הוצאו כבר על־ידי העיריה, וזאת בניגוד להסכמים בין העיריה למשרד הפנים.

אמנה חברתית נחתמה בקריית־הפלדה בעכו

מאת יצחק מרידור, סופר „דבר"

אמנה המתווה את הפעולה החברתית בקרית הפלדה בעכו בשנת 1986 נחתמה בין נציגי העובדים הפועלים והנהלת קריית־הפלדה.

האמנה מתייחסת לנושאים כמו יעול, טיפול בפרט ובמשפחתו, איכות החיים במפעל, הכשרה מקצועית, לימודי מחשב, לימודי אנגלית. בטקס החתימה נכח גם מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר, ויו"ר האגף לכוח־אדם ב„כור" יצחק תורוה.

חברי ועדות שונות במפעל טרחו במשך שלושה חודשים, יחד עם נציגי ההנהלה המשותפת והאגף לכוח אדם, בהכנת האמנה החברתית, הכוללת גם תוכניות בנושא הכנת עובדים ותיקים לפרישה, סמינרים רעיוניים וכיוצא בזה. מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר לא הסתיר התרגשותו מן האירוע ואמר שתוכניות חברתיות דוגמת זו שנחתמה בקרית־הפלדה הן דרך מצוינת לקירוב העובדים להסתדרות. הוא הודיע, כי לאור הצלחת האמנות החברתיות בחמישה מפעלים של „כור" (סולרד מפלזת, מפעלי הפלדה, שמן, מכתשים, פניציה וירוחם) תאומצנה עתה תוכניות כאלה בכל המערכת ההסתדרותית.

חניכי יאנוש קורצ'אק ייפגשו בתיאטרון חיפה

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

מפגש של חניכי יאנוש קורצ'אק בגיטו ורשה, המתגוררים כיום בישראל, ייערך בתיאטרון חיפה בימים הקרובים בערב הצגת הבכורה של המחזה „יאנוש קורצ'אק — יומן מן הגיטו".

המפגש ייערך בשיתוף עם אגודת יאנוש קורצ'אק ועם בית לוחמי הגיטאות וחניכיו של המחנך הדגול מוזמנים ליטול בו חלק.

לרגל הארוע יערכו בהיכל התיאטרון תערוכות ציורים וצילומים בנושא יאנוש קורצ'אק, בכללם תערוכת ציורי ילדים מהעולם בנושא עולמו של יאנוש קורצ'אק, אשר נערכה לפני כשנתיים במלאת 100 שנה להולדתו.

את המחזה „יאנוש קורצ'אק — יומן מן הגיטו", כתב אורי אורלב. הבמאית היא נולה צ'לטון ומשתתפים בו מיכאל כפיר ושישה ילדים מחיפה.

מרכז התק"ם חוזר על עמדתו המדינית:

פשרה – רק במסגרת תכנית אלון

קובע: רצוי לשתף במו"מ נציגים פלשתינאים השוללים את הטרור

מאת ארנון מגן, סופר „דבר" לענייני התיישבות

התק"ם תנחה את שליחיו בממשלה ובכנסת להתנגד לכל פשרה טריטוריאלית, אשר לא תשאיר את השטחים הכלולים ב„תכנית אלון" בריבונות ישראלית — החלטה זו נתקבלה אתמול במרכז התק"ם, שנערך באפעל.

החלטה זו לא היתה כלולה בטיוטה הראשונה של הצעות ההחלטה. היא הוגשה על ידי חבר קיבוץ גלגל שבדרום בקעת הירדן ואומצה על ידי חברי המרכז.

המרכז ציין, כי היישובים ברמת הגולן, בבקעת הירדן, בצפון ים המלח ובדרום הר־חברון הוקמו בהתאם ל„תכנית אלון", והחליט, כי התנועה תפעל להקמת יישובים נוספים באזורים אלה.

בנוגע למו"מ עם ירדן קבע מרכז התק"ם, כי רצוי לשתף בו נציגים פלשתינאים, השוללים את הטרור והמוכנים להכיר במדינת ישראל. נציגי אש"ף, החליט המרכז, אינם יכולים להשתתף במו"מ זה. כן קרא המרכז למפ"ם ולקבה"א לקיים משא ומתן על „חידוש הברית עם מפלגת העבודה".

ישיבת המרכז עמדה בצל משבר ממשלת האחדות הלאומית. חלק מן הדוברים, כגון חה"כ עדנה סולודר, קראו למפ"ם לשוב לחיק המערך. לעומת זאת אמר חה"כ נחמן רז, כי מקומם עדיין לחוץ את זירוק ממשלת האחדות הלאומית וכי הקמתה של ממשלה צרה בהנהגת המערך אינה נראית אפשרות ריאלית.

פתח וסיכם את הדיון מזכיר התק"ם אהרן ידלין. ראשון הדוברים, שר הקליטה יעקב צור, אמר בין השאר, כי לא התגשמה תקוות מפ"ם, שממשלת האחדות הלאומית תביא לטישטוש ההבדלים בין שני מרכיביה העיקריים.

מזכ"ל העבודה: האיחוד עם מפ"ם יידון במוסדות המפלגה

מזכ"ל מפלגת העבודה, חה"כ עוזי ברעם, אמר בתגובה על החלטת התק"ם לקרוא למפ"ם ולקיבוץ הארצי לקיים מו"מ על חידוש הברית עם מפלגת העבודה, כי הנושא יועלה במוסדות המפלגה.

לדבריו, מתנהלים בין מפלגת העבודה ובין מפ"ם כל הזמן מגעים לא פורמליים, ואם יוליכו, בסופו של דבר, לחידוש הברית ביניהן ידובר על איחוד בין „העבודה" למפ"ם ולא על מערך, כבעבר.

חה"כ ברעם מנמק את הצעת האיחוד בטענה, שהערך האלקטוראלי של מערך בין מפ"ם ל„עבודה" הוא מפוקפק ואחרי שפרשה מפ"ם מן המערך התעוררה גם בעיית הייצוג שלה. לפיכך יש מקום לדון על מיזוג בלבד.

יצויין, שאת הצעת ההחלטה לחידוש הברית עם מפ"ם הציע השר יעקב צור אחרי שקיים מגעים עם נציגי הקיבוץ הארצי, ביניהם כאלה שהיו בעד פירוק המערך ועתה הם מביעים חרטה. השר צור העלה את הנושא גם בשיחה שקיים עם מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר, התומך במהלך זה ורואה בו השלמה לקיום המערך בהסתדרות.

מזכיר הפנים של התק"ם דן בניהו מקיבוץ עין גדי ציין, כי הקיצוצים בתקציב התק"ם פגעו גם בתנועות הנוער של התנועה. הוא מסר, כי בתחילת דצמבר יבוא תקציב התק"ם לדיון במרכז, ובינתיים יש שתי הצעות: תקציב של חמישה מיליון דולאר ותקציב חילופי של 5.5 מיליון דולאר.

התק"ם פתח לצימצום כלי הרכב, אמר בניהו, וסיפר כי צוותים מיוחדים יצאו לקיבוצים כדי לסיים תוך חודש תוכנית המשק ורמת החיים של הקיבוצים והתנועה.

מאסר לשוטר שדרס ילד

(ע). — שוטר שדרס ביום הכיפורים בנידת משטרה ילד בן 8 בתל־אביב נידון ביום ה' בבית משפט השלום בתל אביב ל־9 חודשי מאסר בפועל, שלילת רשיון ל־10 שנים וקנס בסך 1.5 מיליון שקלים.

השופטת אילנה יניב קבעה, כי יש לדון את האיש יוסף זארי בן 27 מגבעתיים בחומרה, מאחר שהפגין רשלנות־רבתי בנהיגתו. לא היה ער לנעשה בכביש ולא הבחין בילד בעוד מועד. מהירות נסיעתו היתה גבוהה בנסיבות המקרה והוא לא בלם בלימת חירום במועד.

המשטרה התבקשה לבדוק חשד לעבירות על ידי ועד עובדי רשות התעופה

מאת נתן רועי, סופר „דבר"

היועץ המשפטי של רשות שדות התעופה ד"ר משה הנ־בין שלח באחרונה שורה של מסמכים למשטרה בהם הוא מבקש לבדוק אם יש חשד לביצוע עבירות פליליות על־ידי יו"ר ועד עובדי רשות התעופה.

תחילת הפרשה במכתב ששלחה עובדת של הרשות למנכ"ל רשות שדות התעופה, צבי גור־ארי, ב־25 באוגוסט השנה. במכתב מספרת העובדת, כי יו"ר ועד העובדים אילץ אותה לכתוב למנכ"ל רשות שדות התעופה מכתב שבו היא מודיעה לו, כי את המכתבים ששלחה לשר התחבורה בנושא פיטוריה היא אולצה לשלוח על ידי יו"ר ועד רשות שדות התעופה אריה גרוסבורד. „אם תכתבי את המכתב", אמר לה יו"ר הוועד, „ייפסק שמך מרשימת המפוטרים. אם לא תכתבי מכתב למנכ"ל — תפוטרי".

במכתב ששלח יו"ר הוועד ליו"ר רשות שדות התעופה הוא מכחיש את קיומה של השיחה. אולם ב־25 באוגוסט רשם מיכאל שמיר, מזכיר מועצת רשות שדות התעופה, תרשומת של שיחת טלפון שניהלה העובדת עם יו"ר ועד העובדים בנוכחות מזכיר המועצה מאוזן לשיחה. במהלך השיחה הזאת עלה גם שמו של צבי גור־ארי, שעל־פי מכתב העובדת אילץ אותה יו"ר הוועד לשלוח לו מכתב וגם הודאה על קשריה עם יו"ר מועצת רשות שדות התעופה.

מנכ"ל הרשות אמר בסוף השבוע שעבר, כי אין לו כל קשר לתלונה במשטרה. מבדיקת „דבר" עולה, כי המשטרה איננה חוקרת באורח שיטתי את הפרשה ובשבוע שעבר אף נעשה נסיון מצד כמה עובדים לשכנע את המתלוננת להסיר את תלונתה נגד יו"ר ועד העובדים של רשות שדות התעופה, שאליה גם נקשר שמו של מנכ"ל רשות שדות התעופה.

השביתה באמנור נמשכת יותר משבועיים

מאת חיים ביאור, סופר „דבר"

עובדי מפעל „אמנור" בבית־שמש, השייך לקונצרן „אמקור", שובתים כבר יותר משבועיים, לאחר שנכשלו המגעים בין הוועד לבין ההנהלה סביב דרישות העובדים לתוספת שכר.

השביתה באמנור פרצה בעקבות סירוב ההנהלה להסכים לתביעה בדבר תשלום „תוספת דירוג" לעובדים. מזכיר האיגוד המקצועי במועצת פועלי בית שמש, אבי כהן, טוען, כי מדובר בתוספת של שבעה עד 10 אחוזים. אך בהנהלת הקונצרן גורסים, שלמעשה תובעים העובדים תוספת גדולה יותר. עתה שורר נתק מוחלט בין הוועד לבין ההנהלה.

מפעל „אמנור", המעסיק 140 עובדים, מייצר תנורי אפיה, מכונות כביסה ומגהצים מפוצלים, רובם תוצרת מיועדת לייצוא. מנכ"ל הקונצרן אורי ברנשטיין, הבהיר מייד לאחר שפרצה השביתה, כי הייצור יועבר מבית שמש למפעלים אחרים של „אמקור" בתל־אביב, חולון וירושלים, כדי שהמפעל יוכל לעמוד בזמני האספקה כלפי לקוחותיו, אך בוועד העובדים מבטלים אפשרות זו, בטענה שהעברת הייצור למפעלים אחרים של הקונצרן אינה כדאית להנהלה מאחר שהדבר ייקר את עלות העבודה.

השביתה הנוכחית זוכה בתמיכה של מועצת פועלי בית־שמש בניגוד לשתי שביתות קודמות שפרצו השנה במפעל — גם הן על רקע סכסוך שכר — שלא זכו לאישור המועצה. מספר המועסקים ב„אמנור" גדל בהתמדה, ועם התרחבותו עקב רכישת המפעל בקיבוץ צרעה הסמוך יקלוט עוד 70 עובדים.

משרד התחבורה ישפר הצמתים

מאת דויד מרשיוב, סופר „דבר"

משרד התחבורה מתכוון לפעול להפחתת תאונות הדרכים בערים, נוכח העובדה שבשנה החולפת הצליח הטיפול בתשתית העירונית להביא לירידה בשיעור שמונה אחוזים בתאונות העירוניות. אמר שר התחבורה חיים קורפו בישיבה הראשונה של פורום הבטיחות בדרכים.

שר התחבורה אמר, כי הטיפול בצמתים מסוכנים בערים הוכיח את עצמו כהשקעה הטובה ביותר לבטיחות בדרכים. על כל דולאר שהושקע בנושא זה נחסכו שני דולארים. בשנה הבאה ירוכז הטיפול בצמתים בגוש דן, ירושלים וחיפה, וזאת על ידי מסגרת מנהלית אחת במקום העיריות. התקציב למטרה זו יוכפל.

ארבעה ישובים ערביים רוצים להיות ערים

מאת מוסבח חלבי, סופר „דבר" לענייני דרוזים

ארבעה ראשי מועצות במגזר הערבי פנו למשרד הפנים וביקשו להכיר בהם כעיריות כדוגמת ההכרה באום־אל־פחם שהפכה השבוע לעיר. ארבעת הישובים הם טירה, טייבה, סכנין וטמרה. ראשי ארבעת הישובים טוענים כי כפריהם מנוהלים על־ידי מועצות מקומיות שהוקמו בתחילת שנות ה־50 והם הצליחו לפתח את הכפרים ולהפכם למפעלים חיוניים ובכל ישוב יש יותר מ־20,000 תושבים, דבר המקנה להם את הזכות להיות עיריות.

התחשמל צעיר באילת

מאת שמואל תגר, סופר „דבר" באילת

גופת צעיר נמצאה אתמול בבוקר בין שני קרוואנים במוטל באילת. הצעיר, לוין דוד, בן 27, תושב אילת, והוא עובד אחזקה ב„כלורסקי קרוואן" באילת. שילטום נישלה לנתק את החשמל לי מספר יחידות מגורים, ובעת הניתוק התחשמל, משום שעמד על ברכיו ונגע בחוט חשמל מקוצר.

גופתו הועברה לבדיקה פתלוגית במכון באבו־כביר. במקביל הזמינה המשטרה בדיקה של מהנדס מכון התקנים בוכח האפשרות של רשלנות בהתקנת אביזרי החשמל.

זכו בפיס

בהגרלת לב־פרס מצטבר של מפעל הפיס מס. 46/85 שהתקיימה ביום 14.11.85 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 120,000,000 שקל זכה המספר 645715.

כדור המזל לא עלה בגורל והפרס המצטבר בסך 240,000,000 שקלים עובר לשבוע הבא.

מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 440,000,000 שקלים (כולל צבירה).

בסך 6,000,000 שקל זכה המספר: 812569.

בסך 3,000,000 שקל זכו המספרים: 276149 632320.

בסך 180,000 שקל זכו המספרים:
061873; 140657; 159757; 235856;
264231; 296392; 324038; 350641;
404050; 424341; 450914; 454936;
475229; 496230; 498198; 527599;
563612; 589464; 591550; 620631;
630739; 655475; 669770; 678129;
705959; 740610; 752284; 822012;
851703; 857650; 878760; 883215.

בסך 90,000 שקל זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 1498 5358.

בסך 15,000 שקל זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 638 713.

בסך 9,000 שקל זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 409 785 934.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 6 זכו בסך של 1,500 שקל.

בסך 3,000 שקל זכו המספרים התלת־ספרתיים:
008 015 088 152 162 186 263
338 374 421 450 476 539 555
568 593 598 627 682 712 757
810 883 886 892 929

בסך 1,500 שקל זכו המספרים הדו־ספרתיים:
03 06 11 23 29 30 33 36 38
47 48 49 53 57 61 68 69 75
76 84 92 96 98

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

„נאות מרגוע"
בית אבות
היחידי במינו בארץ: אוירה ביתית, בריכת שחיה, 6 ארוחות מבושלות, טיפול ע"י אחיות מוסמכות, רופא וגריאטריסטים. אם באמת איכפת לך בקר אצלנו לפני שתחליט. 08-473561

לישראל המאירי
ברכות מקרב לב
עם קבלת פרס היצירה
מטעם קרן ראש־הממשלה לוי אשכול
בית „עם עובד"

אֶלְמֶקְס
לכל המשפחה!

בתי־מרקחת

יום שישי 15.11.85
תל־אביב
ארלוזורוב, ארלוזורוב 76, 230746
שדה דב, האוזנר 3, תכנית ל', 428510
ירושלים
מרפאת רוממה, המ"ג 28, 523191
חיפה
כרמל, המגינים 97, 524113
פתח־תקוה
קופת חולים כללית, רח' חיים עוזר, 905271
בני־ברק — רמת־גן
אבי, תל־חי 34 רמת־גן, 742369
בת־ים — חולון
קופת־חולים, עין יהב 2, חולון, 884854
אהרון, הופיין 52 חולון, 806920

יום שבת, 16.11.85
תל־אביב
ארלוזורוב, ארלוזורוב 76, 230740
שדה דב, האוזנר 3, תכנית ל' 428510
ארלוזורוב, ארלוזורוב 76, 230740 מוצ"ש
שדה דב, האוזנר 3, תכנית ל' 428510 — מוצ"ש
ירושלים
הר הזיתים, הר הזיתים, 284480
מרפאת רוממה, המ"ג 28, 523191
חיפה
הנשיא, שדי הנשיא 33, 333312
פתח־תקוה
קופת חולים כללית, רח' חיים עוזר 905271
בני־ברק — רמת־גן
גבעה, גבעה 38 רמת־גן 743159
בת־ים — חולון
בלפור, בלפור 90 בת־ים, 583448

מוקד מידע טלפוני
של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה על מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי חולים, עזרה ראשונה, מרפאות התורנות בשבת ובחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל.
בתל־אביב
בימים א' עד ה' מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב. ביום ו' מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ — טלפונים 03-433300, 03-433500.

מרפאות שיניים לעזרה ראשונה
אזור תל־אביב
רחוב בר־כוכבא 49 תל־אביב — 03-284649 בימים א'—ה' בין 21.00 עד 23.00 בימי ו' וערבי חג בין 18.00 עד 24.00, שבתות וחגים — בין 15.00 עד 21.00.
אזור חיפה
רחוב הנמל 26, קומה ב' — 04-523566 יום יום כולל ערבי שבתות, שבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00.

טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ.
TEVA

צילומים
לחברה להוצאה לאור דרושים צילומים בנושאים הבאים:
* אתרי נוף בארץ * החי * הצומח * פולקלור * ארכיאולוגיה * אנשים * תנ"כיים * דת * מסורת * וכל נושא מקורי אחר
צלמים שיש ברשותם שקופיות החל ממידות 35 מ"מ ומעלה, יפנו טלפונית: 03-7518257, 03-7511048 — לקביעת ראיון.

הודעה ללקוחותינו
החל מיום ששי ב' בכסלו תשמ"ו 15.11.85 יונהגו שעורי הריבית כדלהלן:
1. על הסכומים מעל למסגרת המאושרת בח.ח.ד. תחול תוספת ריבית חריגה בשעור של 2.5% לחודש, במקום 4.5% לחודש, כפי שהיה נהוג עד כה.
2. בחשבונות עו"ש מקבלי משכורת תהיה הריבית כדלהלן:
עד 200,000 ש' — 4% לחודש (61% מתואמת שנתית), ללא שנוי.
מ־200,001 ש' — 400,000 ש' — 6% לחודש (103% מתואמת שנתית), במקום 7.5% לחודש.
מעל 400,001 ש' — 6.5% לחודש (115% מתואמת שנתית), במקום 8.5% לחודש.
הודעה זו מתפרסמת במקום משלוח הודעות ללקוחות. פרטים נוספים ניתן לקבל בסניפי הבנק.
בנק הפועלים בע"מ

UTAX
תנאי רכישה מיוחדים!! למושבים וקיבוצים

• צילום באיכות מעולה — על נייר רגיל (כולל סמי אורגינל) ושקפים.
• הפעלה ממוחשבת פשוטה ונוחה.
• צילום עד גודל פוסטר (A2) כולל הקטנות והגדלות.
• לוח פיקוד דיגיטלי ממוחשב.
• אפשרויות: למכירה — לשכירות — לסחר מכר — TRADE IN
מעתק maatak בע"מ
החברה מספר 1 בשירות.
נקודות מכירה ושרות בכל רחבי הארץ.
משרד ראשי: מעתק בע"מ רח' מרכז בעלי מלאכה 20 תל־אביב טל' 03-299483, 03-282031.
מפיצים אזוריים: תל־אביב — אלון מיכון משרדי 03-298249
מיגו בע"מ 03-371742, 03-286830
ירושלים — צילומית בע"מ 02-245662, חיפה — סימנס 04-238980
באר־שבע — יעיל בע"מ 057-31645

מאה שערים · מאה שערים · מאה שערים · מאה שערים

מגמה חיובית במניות; היצעים במניות ה„הסדר" וביקושים לצמודי מדד

מאת ורדה בר

יום המסחר האחרון של השבוע עבר על שוק המניות באווירה חיובית וזאת למרות חוסר הבהירות בתחום הפוליטי.

במניות השוק החופשי נרשמה מגמה מעורבת של עודפי הביקוש והיצע, אך ההיצעים במרבית המקרים נקלטו ללא שינוי בשער ע"י כל סוחרי הבורסה בעוד ש־ביקושים גרמו לעליות שערים של עד 3% במניות „הבכורות" ועד 10% במניות הספקולטיביות יותר.

עודפי ביקוש גדולים יחסית נרשמו אתמול למניות „פועלים השקעות" — 2.5 מיליון שקל ע"נ ושערן עלה ב־6.9 אחוזים.

למניות „כלל־ישראל" 1 נרשם עודף ביקוש של 3.5 מיליון שקל ע"נ ושערן עלה ב־6.1 אחוזים.

היצעים גדולים יחסית שנרשמו למניות כגון „חיפה כימיקלים" ו„פטרוכימיים" נקלטו ללא שינוי בשער ומחזור העסקות בהן הס־תכם פי 3 מעודף ההיצע ההת־חלתי.

במערכת קרנות הנאמנות היתה פעילות דלילה ביותר. בקרנות המשקיעות במניות לא נרשמה צבירה ובקרנות הצמודים נרשמה בנטו צבירה מוערכת של כ־200 מיליון שקל.

שוק מניות — לקראת עליות שערים

מניות השוק החופשי מצויות עתה באחת מהרמות הנמוכות יותר של שנת 1985. ברור שה־מחירים עלולים לרדת לרמה נמו־כה יותר מזו העכשווית אך נדמה כי מבחינת תורת הסיכוי והסיכון, קיים סיכוי רב יותר ששוק המנ־יות יהיה במגמת עליה מה עוד שבמקרה של סיכון דהיינו מגמה של ירידות שערים אלו עלולות להסתכם באחוזים בודדים בלבד וזאת בשל הרמה הנמוכה יחסית בה מצוי השוק.

מבחינה צרטיסטית קו המגמה של השוק פרץ את קו ההתנגדות היורד, דבר המעיד ולו מבחינה גראפית כי השוק הולך לקראת מגמה של עליות שערים.

גורמים אחרים העשויים להג־ביר את הסיכויים לעליות שערים הם אלטרנטיבות ההשקעה. בחוד־שיים החולפים היו התפ"סים ד־המק"מים אלטרנטיבת ההשקעה המוגה ביותר. עתה כאשר ריבית מק"ם מסתכמת ב־3% לחודש ו־ריבית תפ"ס עוד פוחתת מכך ניתן לשער שהמשקיעים ינטשו את אפיקי ההשקעה הנ"ל. מניות ה־בנקים ש„בהסדר" גם הן אינן אטרקטיביות בתשואה של 14% ובשוק הצמודים קיימת בעיה מהותית של עודף ביצוע העלולה לגרום לשחיקת ההשקעה באפיק זה.

כל הגורמים שהוזכרו לעיל מורים על סיכוי רב ששוק המנ־יות הולך לקראת מגמה של עלי־ית שערים למשך מספר שבועות לפחות.

יחד עם זאת כמובן שקיים גם הגורם הפוליטי שאינו משרה יציבות רבה מדי על מערכת שוק ההון, אך למרות גורם זה נדמה כי שוק המניות יקיף במגמה חיובית בטווח הקרוב.

היצעים למניות „ההסדר"

מניות הבנקים ש„בהסדר" ממ־שיכות לפעול לפי חוק „כלים שלובים". האווירה החיובית ב־שוק המניות גרמה ככל הנראה להסטת כספים ממניות „ההסדר".

היצעים בהיקף של אלפי מיל־יארד שקל שנרשמו למניות „ה־הסדר" גרמו לירידות שערים של 0.6 עד 1.0 אחוז.

התשואה הדולרית במניות „ה־הסדר" הסתכמה ב־14.4 עד 14.6 אחוזים.

ביקושים לצמודי מדד

הביקושים הגדולים לאגרות ה־חוב הצמודות ב־80% נמשכו גם אתמול, וזאת בעקבות הצטרפות לתוכניות החסכון עד ה־15 ל־חודש.

שערי אגרות ה־80% עלו עד 0.4% תוך מחזורי עסקות גדולים.

בחוגים הפיננסיים מעריכים ש־מדד המחירים לצרכן המתפרסם היום יהיה בשעור של 3.7 עד 4.3 אחוזים.

הדולר בירידה

שער הדולר היציג ירד בארץ ב־0.16%, המרק הגרמני ירד ב־0.23% והפרנק השוויצרי ירד ב־0.26%. לעומתם הלירה שטר־לינג התחזקה ב־0.28% וכך גם הין היפני.

בשוק השחור נסחר אתמול ה־דולר לפי 1580 עד 1590 שקלים לדולר.

שערי מטבע חוץ ליום 14.11.1985

המטבע	השינוי	בנקנוטים לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	העברות והמחאות לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	— 2.50	1442.7	1507.7	1441.8	1506.6	1440.3	1505.1	146.6848	148.5151	146.5855	148.4145	146.4364	1482.635	1475.0
1 לירה שטרלינג	+ 2.40	2052.2	2144.6	2052.0	2149.5	2056.0	2150.7	209.3726	211.7825	208.8843	211.4906	209.0280	211.6462	2103.8
1 מארק גרמני	— 1.97	552.16	577.01	551.85	578.07	551.11	576.49	561.3658	568.3701	561.1379	568.7469	560.3037	567.2989	564.70
1 פרנק צרפתי	— 0.49	178.49	189.36	178.49	189.37	179.07	189.31	184.2312	186.5299	184.0139	186.3099	183.8960	186.1905	185.31
1 גולדן הולנדי	— 1.22	490.41	512.49	489.57	512.83	489.41	511.94	498.5890	504.8101	498.3359	504.5538	497.5763	503.7837	501.50
1 פרנק שוויצרי	— 1.69	673.89	704.21	673.08	705.06	672.90	703.88	685.1232	693.6717	685.1380	693.6878	684.1225	692.6585	688.77
1 כתר שוודי	— 0.11	183.71	191.98	183.34	192.05	183.48	191.93	186.7764	189.1069	186.6261	188.9547	186.5432	188.8707	187.84
1 כתר נורווגי	— 0.17	183.65	191.92	183.27	191.98	183.25	191.69	186.7170	189.0467	186.5549	188.8826	186.3058	188.6304	187.72
1 כתר דני	— 0.16	152.75	159.62	152.45	159.69	152.49	159.52	155.2960	157.2337	155.1785	157.1147	155.0412	156.9757	156.17
1 מארק פיני	— 0.62	257.02	268.59	256.60	268.80	256.49	268.30	261.3073	264.5678	261.2001	264.4592	260.7725	264.0255	262.83
1 דולר קנדי	— 2.80	1045.5	1092.5	1044.9	1094.6	1044.2	1092.3	106.2933	107.6196	106.3678	107.6950	106.1672	107.4918	1070.5
1 דולר אוסטרלי	+10.80	939.82	1033.8	972.44	1024.5	960.37	1025.9	987.9227	1000.249	987.2533	999.5717	986.2499	998.5551	993.41
1 ראנד דרום אפ'	+ 0.80	478.86	526.75	480.51	552.84	478.16	533.88	546.4012	553.2188	546.0310	552.8140	546.2078	553.0231	549.44
10 פרנק בלגי	— 0.85	272.33	284.58	269.53	286.33	271.50	284.01	278.0492	281.5186	277.8477	281.3143	277.4468	280.9086	279.58
10 שיל. אוסטרי	— 1.17	786.05	821.42	783.92	821.17	784.50	820.62	799.1549	809.1262	797.9612	807.9177	797.5840	807.5357	803.83
1000 לירה איט'	— 2.55	813.82	858.99	814.45	865.93	812.33	868.34	831.5469	841.9224	831.0752	841.4448	830.0208	840.3773	836.24
100 ין יפני	+ 1.29	708.64	740.53	707.73	741.36	706.91	739.46	720.4562	729.4456	720.4096	729.3984	718.7064	727.6739	724.82
1 דינר ירדני	— 6.76	3794.0	4028.7	3696.8	3934.0	3759.8	3970.7	—	—	—	—	—	—	3857.1
1 ל"י לבנונית	— 0.26	—	—	—	—	66.47	84.99	—	—	—	—	—	—	83.990
1 ל"י מצרית	— 2.66	814.65	864.43	838.91	892.72	827.04	882.60	—	—	—	—	—	—	855.50

דולר נוסעים: 1,750.8 · דולר שחור: 1,590—1,580 · דולר יציג: 1,475

שערי המניות

■ בנקים מסחריים

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
אהבה ש	14070			
הספנות 0.1	1228 קו		+58	+5.0
הספנות א 0.5	541	569		
כללי לא מסחר	34800	15.2		
בנק צפון אמריק 1.	— הפסקת מסחר —			
בנק צפון אמריק 5.	— הפסקת מסחר —			
בנק צפון אמר אופ1	— הפסקת מסחר —			
דנות א 1.0	— הפסקת מסחר —			
דנות 5.0	— הפסקת מסחר —			
דנות שה 2	— הפסקת מסחר —			
הבינלאומי 5.0	2287	816	+85	+3.9
פ.י.ב.י. 0.5	1900	1786		

■ בנקים בהסדר ההצמדה

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
אידיבי רג 100.0	71500	379	-700	-1.0
אידיבי ב 100.0	73500	1.4	+700	+1.0
אידיבי בב 2.0א	445000			
אגוד 0.1	53300	35.4	+350	+.7
דיסקונט ב	91000	8.3	-2000	-2.2
דיסקונט א	91800	16.0	-200	-.2
דיסקונט שה ב	10650	35.2	+100	+1.0
המזרחי ש	29500	376	+210	+.7
המזרחי ב	29740	14.2		
המזרחי שה 9	13320	.9		
הפועלים מבכ	83125 תב	.3	-4375	-5.0
הפועלים ש	48520	735	-480	-1.0
הפועלים ב	48500	37.9	-500	-1.0
כללי א 1.0	124900	2.3	-1500	-1.2
כללי אופ 9	119500	.2	+300	+.3
כללי שה 5	96995		-5	
כללי שה 7	5920	10.0	+10	+.2
כלל 100.0	30885	1240	-200	-.6
כלל שה 9	42000	2.8		
כלל שה 11	11800	200		
מימון ומסחר 1.0	42810		+100	+.2
מימון ומסחר 5.0	21800	1.9		

■ בנקים למשכנתאות

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
אדנים 0.1	6271	61.0	+1	
לאומי משכנתאות ש	3180	38.0	+30	+1.0
לאומי משכנתאות ב	3151	3.8		
כרמל ש	2620			
כרמל שה 1	2292			
בנין ב' 5.0	3000 תב	27.0	-280	-8.5
פת משכ ש	667	271		
משכן ב ש	1620	.1		
עצמאות 0.1	3150			
טפחות מבכ ש	10800	3.0	-400	-3.9
טפחות רג ש	10300	85.7	+450	+4.6
טפחות שה 1	6300			
טפחות שה 2	3055	1.0	+10	+.3
ישפר 1.0	545	2.2		
ישפר 5.0	330	2.4	+5	+1.5
מרב 1.0	1155 קו		+55	+5.0

■ מוסדות מימון

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
שלמון א ש	245 תב	2549	+22	+9.9
התקלאות מבכא	32500	.2	-500	-1.5
התקלאות מבכ 3	155500			
לאומי תעשיה א ש	3090	78.0		
פתוח תעשיה מבכ	— לא נסחר —			
פת תעש בכ ג	— לא נסחר —			
פת תעש בכ גג	— לא נסחר —			
פת תעש בכ גגג	— לא נסחר —			
פת תעש בכ ד	— לא נסחר —			
פת תעש בכ דד	— לא נסחר —			
מרכז קבלנים 5.0	544	1396	+25	+4.8
חירות בב	178700			
כלל ליסינג 0.1א	2842 תב	80.0	-150	-5.0
כלל ליסינג ב0.5	1399	5.6	-20	-1.4
כלל ליסינג אג"חו	10120	23.7	+178	+1.8

■ חברות ביטוח

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
שהל (סהר) 1.0	— הפסקת מסחר —			
שהל (סהר) שה 1	— הפסקת מסחר —			
ארדע 0.1	2399	27.9	+92	+4.0
ארדע א 0.5	1384	72.0	-14	-1.0
בטוח משנה 0.1	955	10.0	+45	+5.0
בטוח משנה 0.5	435	102	-5	-1.1
הדר 1.0	1000	53.8	+31	+3.2
הדר 5.0	434	2020		
המנה ש	1812	610		
הפניקס 0.1	4246	91.3		
הפניקס 0.5	1620	229		
המשמר-הראל 1.0	3231			
המשמר-הראל 5.0	1301 תב	35.0	-69	-5.0
ירדניה 0.1	— הפסקת מסחר —			
ירדניה 0.5	— הפסקת מסחר —			
מנורה 1.0	13400	20.8	-600	-4.3
מנורה 5.0	5415 מו		-285	-5.0
מגדל 1.0	2501	150	+31	+1.4
סקורטס 0.1	3370	50.0	-20	-.6
צור ש	1275	234	-25	-1.9
ציון החזקות 1.0	5464 *	5.0	-287	-5.0
ציון החזקות 5.0	1260	33.0	+60	+5.0

■ מסחר

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
אינטרקמא 1.0	3130		+50	+1.6
אינטרקמא 5.0	1030	90.0	-30	-2.8
אינטרקמא אופ 1	490	351		
מאיר עזרא 1.0	3350	25.0	+50	+1.5
מאיר עזרא אופ 1	3150	25.0		
סונה 1.0	— הפסקת מסחר —			
סונה 5.0	— הפסקת מסחר —			
כלל סחר 1.0	950	331		
קריסטל 1.0	2163	1.0	+1	+.1
רפק 0.1	26500			
רפק 0.5	5000	30.8	+200	+4.2
שופרסל א 2.0	3830	214		
שופרסל ב 10.0	2040	735	+60	+3.0

■ שרותים

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
דלק ג ש	3280	740	+30	+1.0
הראל 1.0	2023			
הראל 5.0	802	23.6	-8	-1.0
מכונות הספקה 0.1	8800	206		
מכונות הספקה 0.5א	3780 קו		+180	+5.0
קרור 0.1	790	184	-5	-.6
קרור 1.0	197.0	1447		
חברת החשמל 0.1	— הפסקת מסחר —			
מוסכי ערבה 0.1	2050	28.5	+10	+.5
מוסכי ערבה 0.5	595 תב	150	+50	+9.2
מוסכי ערבה אופ 1	256	50.0	+6	+2.4
קנמורטים 0.1	870	150	-30	-3.3
קנמורטים 0.5	385	730		
קופל 1.0	— הפסקת מסחר —			
קופל אופ 1	— הפסקת מסחר —			

■ מלונות ושרותי תיירות

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
גלי זהר 1.0	11600	5.6	+100	+.9
גלי זהר 5.0	3850	9.8		
מלונות דן 1.0	3230 תב	164	-200	-5.8
מלונות דן 5.0	1835	3.5	-10	-.5
חוף האלמוג 0.1	2075	29.0	-45	-2.1
כנס 1.0	1790	10.0		
מלונות ירדן 1.0	1779	135	-57	-3.1
מלונות יהלום 1	414	677		

■ מחשבים ושרותי מחשב

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
דטה מיכון 1.0	1140 *	75.0	-60	-5.0
ת.ל.ל. 1.0	5650	95.9	-50	-.9
יעצא 1.0	2290	7.5	-10	-.4
יעצא אופ 1	1950			
כלל מחשבים 1.0	1995 קו		+95	+5.0
מ.ל.ל. 1.0	4680 תב	150	-250	-5.1
מ.ל.ל. 5.0	2290			
משוב מחשבים 1.0	2080			
ניקס מחשבים 2.	3696 תב	44.5	+336	+10.0
ניקס מחשבים 5.	1600			
תים מחשבים 1.0	1180	158		
תים מחשב אופ 1	11400			

■ אחזקות נדל"ן והשקעות

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
אבוקים גינדי 1.0	730	173	+35	+5.0
אבוקים גינדי 5.0	385	100		
אדן מבנים 1.0	500	180	+1	+.2
אדן מבנים 5.0	221	.1	+10	+4.7
אזורים 1.0	1470	225	+60	+4.3
אילון 1.0	801	494		
אילון אופ 1	800	39.7		
אל-רוב 1.0	1220	86.5	+20	+1.7
אל-רוב 5.0	890		+30	+3.5
אמנים 1.0	821	246	+9	+1.1
אמנים אופ 1	560 תב	96.0	+39	+7.5
אפריקה 0.1	24400	24.4		
אפריקה 1.0	16450	65.2		
ארזים 1.0	665	373	-35	-5.0
אלקו 0.1	5539 *		-291	-5.0
אלקו 0.5	3420	11.0		
בן-יקר גת 1.0	2800	16.5		
ברנוביץ 1.0	1265	100		
ברנוביץ 5.0	583	75.0	+3	+.5
ברנוביץ אופ 1	547			
דקור 1.0	2600	40.0		
דוקר 1.0	381	170	-9	-2.9
דוקר 5.0	210 תב	152	-23	-9.9
דוקר אופ 1	125.0			

(ללא כותרת)

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
דלתא-גליל 1.0	2910	388	+130	+4.7
דלתא-גליל א 3.0	2290	37.0	+60	+2.7
מטוית מאוחד 1.	— הפסקת מסחר —			
מטוית מאוחד 5.	— הפסקת מסחר —			
מטוית אופ 1	— הפסקת מסחר —			
[illegible] 1.0	1250	33.0	+10	+.8
[illegible] 5.0	925	78.1	+5	+.5
ורדינון 1.0	2352	40.0	+50	+2.2
זיקית 1.0	2348 מק		+112	+5.0
זיקית 5.0	1428 קו		+68	+5.0
טיב-טוב 1.0	— הפסקת מסחר —			
טיב-טוב אופ 1	— הפסקת מסחר —			
יוטאר 1.0	1500			
לודזיה 0.1	1137 תב	88.3	-126	-10.0
לודזיה 0.4	352 תב	706	+20	+6.0
ליגת 1.0	438	954	+20	+4.9
מיפ גליקו 1.0	886	280		
מיפ גליקו אופ 1	1900			
מקס 0.1	34194 מ		-1800	-5.0
מקס 0.5	5200	52.0	-50	-1.0
עיט 1.0	7750	21.0	+24	+.3
עיט 5.0	2580	48.1	+109	+4.4
עתק 1.0	— הפסקת מסחר —			
פולגת א 0.1	6500	223		
פולגת ב 0.4	3500	405	+50	+1.5
פולגון א 0.5	2300	25.5	+32	+1.4
פרגוד 1.0	769 תב	50.0	+50	+7.0
שלדינה 1.0	8450	/		
תעש רוגוזין 1.0	— הפסקת מסחר —			

■ מתכת ומוצריה

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
אוקטגון 5.0	— הפסקת מסחר —			
אוקטגון אופ 1	— הפסקת מסחר —			
אורדן 10.0	11500	84.4		
אורדן 50.0	9570	14.2		
בכלים ש	7830			
התנפי 1.0	3978	28.8		
התנפי 5.0	2280	52.0	+30	+1.3
קופסאות פח 1.0	569	1879	+9	+1.6
קופסאות פח 5.0	430 תב	200	+35	+8.9
מודגן 1.0	485	307	-15	-3.0
מודגן אופ א	448		-2	-.4
מתכת מרום 1.0	1781 קו		+81	+5.0
מתכת מרום אופ 1	1247 תב	92.4	-162	-11.5
כללי ציון 1.0	1805	339		
כללי ציון 5.0	426	2172	+12	+2.9
כללי ציון אופ	705	1004	+15	+2.2
קרמני 1.0	— הפסקת מסחר —			
קרמני 5.0	— הפסקת מסחר —			
נחושתן 0.1	5850	39.5	-150	-2.5
נחושתן 0.5	1950	90.8	+50	+2.6
עוד 3.0	1098	138		
פקר פלדה 1.0	3700	66.1	-9	-.2
קרגל 1.0	5000	15.0	+130	+2.7
קרגל 5.0	2600	150	+110	+4.4
קליל 1.0	2046 קו		+97	+5.0
קליל 5.0	910	100		
שלדות 5.0	1260	27.9	+40	+3.3
תעשיות לכיש 1.0	891	50.0	+16	+1.8
תעשיות לכיש 5.0	465	220		

■ אלקטרוניקה ואופטיקה

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
אלבים 3.0	369000	11.2	-2000	-.5
אלקו 0.1	3119 תב	128	+195	+6.6
אלקו ש 0.25	1860	255		
אלקו ב 0.25	1735			
אלקטרה 0.1	9010			
אלקטרה א 0.5	4880	20.7		
אלרון 3.0	376500	8.9	+300	+.1
אורית 1.0	27700 תב	35.0	+2050	+8.0
אורית אופ 1	27400 תב	6.3	+2050	+8.1
כלל תעש אלקטרו	2500	768		
ספקטרוניקס 1.0	1663	518		
ספקטרוניקס 5.0	1120	908	+5	+.5
פיינטגר 1.0	1554	242		
פיינטגר 5.0	770	737	+20	+2.7
ציקלון 1.0	4310	30.4	+200	+4.9
ציקלון 5.0	1920	160	+40	+2.1
קנטשטין אולד 1.	2550			
קנטשטין אולד 5.	1185			
ת.א.ת. 1.0	2749 תב	70.2	+220	+8.7
ת.א.ת. 5.0	790	580	+26	+3.4
ת.א.ת. אופ 1	5738			
תדיאה 1.0	3327	59.0	+127	+4.0

■ מוצרי בניה

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
א.ס. כלל בנין 1.	1785			
אלקיל 5.0	3847	189		
אקרשטיין 1.0	7790	12.1	-10	-.1
אקרשטיין 5.0	6080	10.0	-100	-1.6
במון תדיר 1.0	— לא נסחר —			
במון תדיר 5.0	— לא נסחר —			
בר-טון 1.0	1900 *	6.4	-100	-5.0
בר-טון 5.0	509	100	+24	+5.0
בר-טון אופ 1	370		+18	+5.1

(ללא כותרת)

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
דידר 0.1	2660	25.0	-80	-2.9
דידר 0.5	1515	1.0	+8	+.5
ת.ל.ב. 0.1	— הפסקת מסחר —			
ת.ל.ב. 0.5	— הפסקת מסחר —			
נכסים ובנין 1.0	3000	840	+140	+4.9
גב-ים 0.1	4520	25.0		
גב-ים 0.5	2930	145		
הכשרת הישוב 1.0	19175	13.5	+25	+.1
ישפרו 0.1	1610	398		
ישראלום 1.0	5220		-52	-1.0
ישרס 10.0	4880		-150	-3.0
כנן פיתוח 1.0	3364			
כלל נדלן 0.1	610	2514		
לומיר 1.0	1728 תב	142	+100	+6.1
לומיר 5.0	913			
מ.ת.מ. 1.0	870	500	+40	+4.8
מאגרי בניה 1.0	— הפסקת מסחר —			
מאגרי בניה אופ	— הפסקת מסחר —			
מודל בטון 1.0	1249		-51	-3.9
מישכאל 5.0	415	204	+15	+3.8
מנרב 5.0	327 תב	672	+30	+10.1
מר-לו 1.0	320	188		
מר-לו אופ 1	2837 תב		+208	+7.6
לוינשטין 1.0	2861	13.2		
לוינשטין 5.0	518	158	+1	+.2
לוינשטין אופ 1	430	100	-30	-6.5
ליפשיץ 1.0	545		+5	+.9
ליפשיץ 5.0	230	51.0		
ליפשיץ אופ 1	131.0	287		
נאות אביב 0.5	11050		+480	+3.8
נכסי אזורים 1.0	2424	1194	+24	+1.0
סהר החזקות 1.0	5750	20.0		
סהר החזקות 5.0	3520	24.0	+10	+.3
סוללבונה מבכ א	3100	92.0		
סופר 1.0	1625 תב	65.0	+148	+10.0
סופר 5.0	1001		+31	+3.2
סופר אופ 1	649			
עפר ומלע 1.0	774 תב		+40	+5.5
קיסריה 0.1	910	194	+10	+1.1
קיסריה 0.5	399	678		
רובינשטיין 1.0	— הפסקת מסחר —			
רובינשטיין 5.0	— הפסקת מסחר —			
רומכין 1.0	1180	70.3		
רומכין 5.0	929	100	+14	+1.5
רסקו מבכל	2200	71.9	+15	+.7
רסקו רג	2034	10.0		
רסקו אופ 1	2016	1.4	-80	-3.8

■ חקלאות

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
מטעי הדר 0.1	2020	137		
מטעי הדר 0.5	815	300		
מהדרין 0.1	8340	78.7		
נכסי הדרים 1.0	1331	540	+31	+2.4
פרי אור 0.5	3168	102		
עג-הר 5.0	6895	40.0	-1	

■ מזון וטבק

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
אסם 1.0	1020	429		
אסם אופ 1	— לא נסחר —			
אלנטיק 1.0	— הפסקת מסחר —			
גולדפרוסט 1.0	2800 תב	37.8	-200	-6.7
גולדפרוסט 5.0	535	164		
גולדפרוסט אופ 1	446 תב	245	-54	-10.8
דובק מב ש	2790	656		
דובק מב ב	2870	476		
תנלכל 1.0	869	148	-2	-.2
תנלכל 5.0	370	432	+14	+3.9
פרי-הר 1.0	4960	328		
פרי-הר 5.0	2450	230		
סטפ בירה 1.0	6850	44.7	-52	-.8
סטפ בירה 5.0	4300	140		
יצהר 1.0	1050 תב	1551	-70	-6.3
יצהר א 5.0	599 מו		-31	-4.9
מן 1.0	12430 תב	17.7	+1130	+10.0
מן 5.0	5600	3.5	+139	+2.6
סנפרוסט 1.0	3890	30.0		
עלית 0.1	10400	6.0	-100	-1.0
עסים ב 0.5	15700	2.3	-50	-.3
שלמה אנגל 1.0	2001 תב	24.0	-174	-8.0
שמן מבכל ש'	3700	85.5	-190	-4.9

■ טקסטיל והלבשה

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
אדגר 1.0	644 תב	50.8	+59	+10.1
אדגר אופ א	2890	4.0	-50	-2.3
אופים 1.0	900 תב	81.2	-100	-10.0
אופים אופ 1	2030			
אופנת ברוך 1.0	1855	117	-30	-2.8
אופנת ברוך 5.0	651	354	-1	-.2
אפתן 1.0	— הפסקת מסחר —			
אפתן אופ 1	— הפסקת מסחר —			
ארגמן רג ש	3785			
אתא ב 1.0	— הפסקת מסחר —			
אתא ג 0.1	— הפסקת מסחר —			

(ללא כותרת)

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
המסלול 1.0	715	155	-15	-2.1
המסלול 5.0	372	90.8	+10	+2.8
מרתמאסטר 1.0	6965	16.1		
מרתמאסטר 5.0	1199 תב	67.1	+109	+10.0
ת.ל.ם. 1.0	780	63.0	-37	-5.0
ת.ל.ם. 5.0	330	100	+7	+2.2
מגדל השק בתעש	1258			
מוטורקה ולפמן 1	— לא נסחר —			
מוטורקה ולפמן 5	— לא נסחר —			

■ תעשיות ומוצרים כימיים

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
אגן 5.0	12200	3.0		
אליאנס ב 200.0	755	475	-35	-4.4
גל תעשיות 1.0	3220		+4	+.1
גל תעשיות 5.0	1880	67.5	+80	+4.7
דקסטר 1.0	3060	25.0		
דשנים 0.1	8855 תב	21.0	+805	+10.0
דשנים 0.5	3370	71.2	+120	+3.7
חיפה כימיקל 10.0	1257	2612		
מבע ש	42900	45.9		
מבע אופ 4	40500	6.1	+600	+1.5
ליבסקי 1.0	820	14.6		
ליבסקי אופ 1	1522	13.0		
ים המלח 0.1	10610	638	+270	+2.6
פטרוכימיים 10.0	270	4111		
מקטיפה 1.0	3050	32.3	-47	-1.5
מקטיפה 5.0	1300	180	+38	+3.0
מקטיפה אופ 1	1460			
נקה כימיקל 1.0	5400 תב	65.1	-1105	-17.0
סנו 1.0	6430	43.0	-50	-.8
סנו 5.0	3450	100	-50	-1.4
קרם כימיקל 1.0	4040	20.1	-120	-2.9
קרם כימיק אופ 1	3780	28.0	-125	-3.2
ת.ג.ל. 1.0	1380 תב	54.9	+122	+9.7
ת.ג.ל. 5.0	702	.1	+20	+2.9
תיא 5.0	3790	5.4	+65	+1.7
פרטאוס 10.0	10050 תב	74.0	+855	+9.3
תרז א 5.0	2660 תב	49.1	+230	+9.5

■ עץ ומוצריו, נייר ודפוס

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
דפרן 1.0	3001	100	-158	-5.0
דפרן 5.0	1780 תב	38.9	+160	+9.9
ת.מ.נ. 1.0	1870	195	+88	+4.9
ת.מ.נ. אופ 1	1562	230		
יאה 5.0	3000			
יאה אופ 1	4905	10.0	+5	+.1
לבידי אשקלון 1.	280	519	-9	-3.1
לבידאשקלון אופ	439	100	+2	+.5
מלט ב 0.5	15600	53.1	-580	-4.1
מפעלי נייר 10.0	108500	10.1	+1000	+1.0
סקופריה 1.0	1080		+18	+1.7
רים 0.1	1840	110		
רים 0.4	904	150		
תעל ב 0.2	9120	28.2		

■ תעשיות שונות

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
אלטית 1.0	3400	7.8	-100	-2.9
אלטית 5.0	1590			
אמרין 1.0	1800	175		
אמרין 5.0	850	222		
אמרין אופ א	615	63.0	-35	-5.4
חמישה יזר 1.0	7500	25.0	+100	+1.4
דקה 1.0	3800 תב	15.0	-285	-7.0
דקה 5.0	1900 תב	25.0	-120	-5.9
הנפלק מבכ	5830	19.9		
הנפלק 5.0	2800	67.0	+90	+4.7

■ השקעות תעשיה

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
פרזית ב 0.1	4000	198	+90	+2.3
כור בכ' 1.0	3820000	.2	+20000	+.5
כלל תעשיות 1.0	917	2994	+32	+3.6
מאגרי טכנולוגיה	390	1837		
מאגרי טכנו אופ 1	300	1482		

■ חברות השקעה

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
אתיקו ש	3880	100	+80	+2.7
אידיבי פתוח 2.0	2366	533	+96	+4.2
אינקובה 0.1	998 תב	250	-58	-5.5
אינקובה 0.5	526	7.0	+8	+1.5
אלגר ש	2550	7.9		
אלגר ב	2580 תב	20.0	+227	+9.7
אלרן ש	1580	585		
אלרן ב	1560	89.9	-15	-1.0
אמישר בכ' 1.0	— הפסקת מסחר —			
אפיק 1.0	710	900	-5	-.7
אפיק 5.0	550			
גחלה 1.0	1260	22.0	-36	-2.8
חברה לישראל 1.0	1878 קו		+89	+5.0
חברה לישראל 5.0	710	159		
חלפסון 0.1	55895			
חלפסון 1.0 ש	15400	9.0		
אמפא א 0.5	6801	3.0	+302	+4.7
פועלים השק ש	2590 תב	1415	+166	+6.9
לאומי השק 0.1	2970 תב	392	+210	+7.6
דיסקונט השק ש	3100	1440	+100	+3.3
מזרחי השק ש	7300	120		
מר השק אמן 124	8771			
חירון 1.0	1474	128		
חירון 5.0	425	400		
יצוא ש	5700	71.5		
ירדן א 0.1	1185	195	+5	+.4
כלל ישראל 10.0	1566 תב	675	+90	+6.1
כלל ישראל 50.0	860	225	+8	+.9
לנרקו 0.1	4440	13.2		
לנרקו 0.5	1320 תב	50.0	+120	+10.0
מגור 0.1	6250 תב	87.9	+350	+5.9
מגור א 0.5	3000	150		
עוז השק ב 0.1	1569	41.5	-77	-4.7
עוז השק ב 0.5	700	152		
פז השק ש	13600	192	+600	+4.6
פמה א 0.1	4350	18.0	+200	+4.8
פמה 0.5	2035 תב	151	+170	+9.1
פריון ב 2.5	891	459	+1	+.1

■ מחקר ופיתוח

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
אמצעים מתוחכמים	1717	70.7		
אמצעים אופ 1	1760	20.0		
כלל טכנולוגיות	284 תב	1350	+26	+10.1

■ חיפושי נפט

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
דלק חיפושים 1.0	2355	45.0	-16	-.7
דלק חיפושים 5.0	1240	72.6	-10	-.8
פז חיפושי נפט	9050	85.4	+250	+2.8
מראיל 1.0	1580	5.0	+20	+1.3
מראיל 5.0	636	275		
מראיל אופ 1	520	168	+20	+4.0
י.ו.א.ל. 5.0	966	394		
נ.ת.ג. 1.0	1601 תב	111	+81	+5.3
נ.ת.ג. 5.0	715	528		
סיסמיקה 1.0	1040	37.0	+49	+4.9
סיסמיקה 5.0	355	117		
סיסמיקה אופ	257	255		
מראיל ב 0.3	1644	590	-86	-5.0
צמן אמריק נפט 1.	228	810		
צמן אמריק נפט 5.	167.0 תב	1625	+14.8	+9.2
צמן אמריקנפט אופ	413	30.0		
נפטא ש	660000	.1	+15000	+2.3

■ מניות הנסחרות במט"ח

המניה	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
בית מ	232		+3	+1.3

שערי אגרות חוב

סדרה	שער	שינוי
5% מלוה מדינה (גליל)		
קבי 201 תשואה 3.75%		
3601	28227	-263
3602	25903	-242
קבי 202 תשואה 3.75%		
3603	24072	+71
3604	21550	+64
קבי 203 תשואה 4.00%		
3605	19449	+31
3606	18322	+27
3607	17356	+28
3608	16423	+27
קבי 204 תשואה 4.18%		
3609	15488	+25
3610	13949	+22
3611	13457	+22
3612	13048	+21
קבי 205 תשואה 4.15%		
3613	12280	+176
3614	11758	+170
3615	10853	+159
3616	9923	+148
קבי 206 תשואה 4.39%		
3617	9225	-254
3618	8741	-246
3619	8194	-228
קבי 207 תשואה 4.40%		
3620	7745	+55
3621	7347	+53
3622	6615	+48
קבי 208 תשואה 4.15%		
3623	6285	+189
3624	5917	+180
קבי 209 תשואה 4.75%		
3625	5211	+63
3626	4812	+59
3627	4455	+56
קבי 210 תשואה 4.52%		
3628	4153	+33
3629	3885	+30
3630	3667	+28
קבי 211 תשואה 4.92%		
3631	3349	+5
3632	3155	+5
3633	2976	+5
קבי 212 תשואה 4.64%		
3634	2664	+21
3635	2516	+21
3636	2419	+20
קבי 213 תשואה 4.63%		
3637	2270	+31
3638	2110	+29
3639	1928	+27
קבי 214 תשואה 4.50%		
3640	1601	+2
3641	1385	+2
קבי 215 תשואה 4.69%		
3642	1220	+2
3643	1081	+2
קבי 216 תשואה 4.70%		
3644	962.4	+15.1
3645	866.5	+13.8
4¼% מלוה מדינה (גליל)		
קבי 251 תשואה 4.86%		
3701	763.9	+11.9
קבי 252 תשואה 4.78%		
3702	585.4	+18
קבי 253 תשואה 5.06% א'		
3703	506	+0.9
3704	433.3	+0.7
קבי 261 תשואה 4.89%		
3751	237.9	+3.5
קבי 262 תשואה 4.46%		
3752	95.9	+0.1
3753	91.8	+0.1
קבי 271 תשואה 2.41%		
3901	105.6	+3.2
4% מלוה פתוח (90% הצמדה)		
3101	267500	+500
3102	257800	+200
3103	255500	+300
3104	246000	
3105	234000	
קבי 404 תשואה 0.00%		
3106	234075	+5300
קבי 405 תשואה 2.70%		
3107	230593	-9403
קבי 406 תשואה 4.00%		
3108	217210	+351
קבי 407 תשואה 4.00%		
3109	213883	+15.2
קבי 408 תשואה 4.80%		
3120	212610	-1269
קבי 409 תשואה 4.00%		
3111	208403	-466
קבי 410 תשואה 4.00%		
3112	203983	-162
קבי 411 תשואה 3.70%		
3113	208945	+864
קבי 412 תשואה 4.00%		
3114	201009	-1047
קבי 413 תשואה 3.80%		
3115	198068	-375
קבי 414 תשואה 4.30%		
3116	191246	+311
קבי 415 תשואה 4.80%		
3117	198891	-1518
קבי 416 תשואה 4.40%		
3118	193580	-2773
4%-5% מלוה פיתוח (80% הצמדה)		
קבי 501 תשואה 2.40%		
3201	167638	+4937
קבי 502 תשואה 1.30%		
3202	174134	+6711
קבי 503 תשואה 3.20%		
3203	169085	+3711
3204	165429	+3852
קבי 504 תשואה 2.90%		
3205	162844	+4483
קבי 505 תשואה 4.90%		
3206	157573	+258
3210	153336	+252
קבי 506 תשואה 5.05%		
3211	148834	+245
3212	146077	+240
קבי 507 תשואה 5.00%		
3213	140117	+231
3214	134390	+221
קבי 551 תשואה 5.00%		
3501	135275	+222
קבי 552 תשואה 4.80%		
3502	132403	-761
3503	118370	-681
3504	115650	-716
3505	116909	-714
קבי 701 תשואה 4.90%		
3521	117786	+193
3524	105363	+174
קבי 702 תשואה 4.40%		
3522	113257	+2040
3523	106767	+1992
קבי 703 תשואה 4.99%		
3525	103095	+216
3526	103027	+216
3527	100854	+212
3528	97943	+207
קבי 704 תשואה 5.06%		
3529	97548	+209
3530	95264	+204
3531	94878	+204
3532	92096	+198
3533	92031	+199
3534	86306	+188
קבי 705 תשואה 5.22%		
3535	86598	+374
3539	81988	+348
קבי 706 תשואה 5.09%		
3536	86610	+305
3537	86320	+305
3538	81244	+287
3540	81049	+280
3541	78225	+270
3542	81778	+290
3543	77535	+276
קבי 707 תשואה 5.13%		
3544	78044	+194
3546	76250	+191
3547	75740	+190
3548	75486	+189
3550	71909	+182
3551	71069	+180
קבי 708 תשואה 5.07%		
3545	75344	+167
3549	71246	+158
3552	65285	+146
3554	65130	+147
3555	65130	+147
קבי 709 תשואה 4.91%		
3553	64509	+183
3571	59695	+164
קבי 710 תשואה 5.02%		
3556	61952	+139
3558	61910	+140
3559	59585	+136
3560	56435	+129
3561	55964	+128
קבי 711 תשואה 5.19%		
3557	63048	+221
3572	56937	+205
קבי 712 תשואה 5.02%		
3573	56302	+166
3574	51855	+153
3577	51907	+155
3578	47737	+143
קבי 713 תשואה 4.90%		
3575	51541	+187
3578	51112	+186
3579	47057	+174
קבי 714 תשואה 4.90%		
3580	44280	+73
3581	40256	+66
3582	37031	+86
3583	35953	+59
קבי 715 תשואה 4.97%		
3584	34096	+105
3585	32207	+101
3586	29154	+92
3588	29138	+93
קבי 716 תשואה 4.94%		
3587	29512	+82
3591	26854	+75
3592	26765	+76
3593	26631	+75
קבי 717 תשואה 4.89%		
3589	26654	+105
3594	25374	+101
3596	24215	+98
3597	23973	+97
קבי 718 תשואה 4.83%		
3590	26405	+105
3595	25096	+100
5% מלוה פיתוח ומדינה (בירידה כפולה)		
קבי 101 תשואה 3.69%		
2001	116476	+3565
2002	115524	+3556
קבי 102 תשואה 5.19%		
2003	107424	+200
2005	101202	+189
2006	101121	+190
2007	98953	+185
קבי 103 תשואה 4.81%		
2004	110415	+628
2009	101263	+609
קבי 104 תשואה 4.81%		
2008	97661	+584
2012	95552	+585
2015	92963	+584
קבי 105 תשואה 5.15%		
2010	98800	-762
2011	96878	-748
2013	96966	-777
2014	94069	-758
2017	91642	-767
2019	91264	-793
קבי 106 תשואה 4.81%		
2016	97037	+1315
2018	94401	+1317
קבי 107 תשואה 4.60%		
2020	89852	+1068
2022	84236	+1030
2024	79387	+994
קבי 108 תשואה 4.75%		
2021	91271	+626
2023	85985	+603
2025	80756	+568
2026	79952	+566
קבי 109 תשואה 4.50%		
2027	76682	+761
2029	75132	+753
קבי 110 תשואה 4.40%		
2028	81061	+1905
2030	77098	+1858
קבי 111 תשואה 4.35%		
2031	73514	+1069
2033	69370	-1032
2035	63604	+970
קבי 112 תשואה 5.05%		
2032	73579	-94
2034	69394	-94
2036	63590	-91
קבי 113 תשואה 4.15%		
2037	60681	+1600
2039	58403	+1577
2041	55350	+1525
2052	50895	+1435
קבי 114 תשואה 5.00%		
2038	60549	-92
2040	58139	-92
2051	54974	-92
2053	50514	-89
קבי 115א תשואה 0.25%		
2054	53831	+81
קבי 115ב תשואה -0.15%		
2056	50663	+730
קבי 115ג תשואה -0.62%		
2058	47082	+70
קבי 115ד תשואה -0.87%		
2060	43936	+66
קבי 116א תשואה 2.32%		
2055	51193	-1448
קבי 116ב תשואה 1.70%		
2057	48480	+75
קבי 116ג תשואה 0.95%		
2059	45385	+68
קבי 117 תשואה 0.85%		
2061	32435	+997
2062	29703	+929
2063	28460	+905
פתוח 6001	101900	-600
פתוח 6002	98000	-468
פתוח 6003	95996	+2796
פתוח 6004	91500	-1500
ארמון צמוד דולר ריבית קבועה		
קבי 601 תשואה 8.80%		
ארמון 2501	148	-0.2
ארמון 2502	145.4	-0.2
ארמון 2503	140.7	-0.2
קבי 602 הפסקת מסחר		
ארמון 2504	הפסקת מסחר	
ארמון 2505	הפסקת מסחר	
קבי 603 הפסקת מסחר		
ארמון 2506	הפסקת מסחר	
ארמון 2507	הפסקת מסחר	
קבי 604 תשואה 7.09%		
ארמון 2508	95.0	+2.6
רשף צמוד דולר ריבית קבועה		
קבי 901 תשואה 8.45%		
רשף 7001	230.3	+0.1
רשף 7002	223.1	
קבי 902 תשואה 8.40%		
רשף 7003	212.4	+0.5
רשף 7004	196.9	+0.4
קבי 903 תשואה 8.45%		
רשף 7005	183.7	+0.1
קבי 904 תשואה 8.40%		
רשף 7006	173.4	-0.3
קבי 905 תשואה 8.50%		
רשף 7007	161.1	-0.2
רשף 7008	153	-0.2
קבי 906 תשואה 8.50%		
רשף 7009	148.2	-0.2
קבי 907 תשואה 8.60%		
רשף 7010	139	-0.2
קבי 908 תשואה 8.80%		
רשף 7011	130.4	-0.2
רשף 7012	125.8	-0.2
קבי 909 תשואה 8.77%		
רשף 7013	118.9	-0.2
קבי 910 תשואה 8.64%		
רשף 7014	107.4	-0.1
קבי 911 תשואה 8.50%		
רשף 7015	89.7	+0.5
רשף 7016	89.0	+0.6
גלבוע ריבית משתנה		
קבי 801 תשואה 2.85%		
גלבוע 6101	11529	-294
קבי 802 תשואה 2.95%		
גלבוע 6102	7036	-21
קבי 803 תשואה 2.94%		
גלבוע 6103	6319	-10
קבי 804 תשואה 2.98%		
גלבוע 6104	5843	-101
גלבוע 6105	5556	-96
קבי 805 תשואה 3.03%		
גלבוע 6106	5375	-8
גלבוע 6107	5172	-8
קבי 806 תשואה 3.02%		
גלבוע 6108	3725	-6
גלבוע 6109	3554	-5
גלבוע 6110	3493	-5
קבי 807 תשואה 2.99%		
גלבוע 6111	2914	-5
גלבוע 6112	2825	-5
קבי 808 תשואה 3.06%		
גלבוע 6113	1918	-3
קבי 821 תשואה 3.89%		
גלבוע 6151	740.6	-6.9
גלבוע 6152	709.6	-6.7
קבי 822 תשואה 3.86%		
גלבוע 6153	616.4	-3.4
גלבוע 6154	605.4	-3.3
קבי 823 תשואה 3.80%		
גלבוע 6155	396.1	-0.6
קבי 824 תשואה 3.75%		
גלבוע 6156	321.9	+2.1
קבי 825 תשואה 3.85%		
גלבוע 6157	237.3	-0.3
גלבוע 6158	225.4	-0.3
קבי 826 תשואה 3.80%		
גלבוע 6159	190.5	-2.7
קבי 827 תשואה 3.80%		
גלבוע 6160	179.9	-1.4
גלבוע 6161	173.9	-1.4
קבי 828 תשואה 3.85%		
גלבוע 6162	159.9	-0.3
קבי 829 תשואה 3.75%		
גלבוע 6163	146.9	+0.4
גלבוע 6164	141.3	+0.4
קבי 830 תשואה 3.80%		
גלבוע 6165	132	-0.2
קבי 831 תשואה 3.75%		
גלבוע 6166	125.6	-0.7
גלבוע 6167	122.7	-0.8
גלבוע 6168	120.8	-0.7

שערי קרנות נאמנות

ליום 14.11.85

הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון
אב	3296.48	3209.29
אבקשה	19803.36	19610.10
אביבי	23400.89	23168.66
אגמ	1035.74	1015.44
אדיר	1104.52	1082.49
אדם	1093.85	1072.46
אמיר	1329.06	1302.59
אור	386.59	378.31
אורין	314.33	312.28
אוריל	17055.45	16845.04
אורן	7830.09	7676.52
אריל	2693.26	2640.40
אילת	3308.29	3237.32
אריס	3588.72	3518.22
איתן	993.42	980.35
אלון	7303.25	7052.31
אלמוג	2641.34	2628.49
ארז	450.96	445.12
אש	98.92	96.78
אשל	456.10	453.99
אשרה	982.01	977.16
בולט	1252.30	1223.85
ביוש	4655.36	4563.54
ברק	4794.44	4693.86
בריקה	10740.27	10600.24
גביש	924.25	905.30
גבע	729.21	706.30
גורן	7365.25	7081.62
גיא	6532.41	6434.69
גיל	—	—
גלית	450.91	445.41
דובדבן	1319.00	1296.98
דוכיפת	2925.18	2880.96
חלב	1030.21	1022.48
הדרון	1100.03	1078.31
זמן	196.32	192.48
דליה	276.60	271.16
דן	—	—
דגית	—	—
דרור	2794.84	2731.86
דקל	2926.69	2869.44
הדס	22056.93	21841.67
הוד	327.72	321.21
אביבית	1919.71	1874.64
זמיר	13707.00	13503.67
זיו	13108.51	12913.82
זמר	2334.99	2306.06
חוסמה	114.03	112.50
חלמיש	8246.86	8205.97
טופז	1020.39	995.27
טל	2955.90	2914.83
יובל	3727.93	3711.95
יהלום	1058.02	1032.24
יסודות	28643.90	28409.68
ישפה	953.00	940.55
כוכב	2950.33	2914.68
כחל	109.10	108.64
כלנית	301.01	295.10
כספית	8816.91	8749.61
כרמל	101.52	100.35
כתר	746.34	731.47
לוטם	2680.21	2647.01
למשקיע	80682.30	79088.80
לפיד	6663.66	6532.33
לקט	1293.86	1267.31
לשם	10709.94	10630.58
מאור	30010.44	29713.73
מבשר	807.42	803.20
מכבים	2349.80	2339.60
מגן	378.79	377.95
מנון	2073.90	2065.70
מגל	1020.83	1008.27
מור	766.60	763.35
מירן	500.47	496.98
מנוח	20621.78	20604.83
מיטב	632.81	629.45
מעוף	2147.30	2137.60
מעיין	600.39	597.36
מקשה	11071.60	10896.93
מרגלית	743.42	728.71
מרום	798.79	795.25
נגה	17596.72	17335.78
נסיך	6547.84	6102.78
נגש	274.30	268.84
נילי	2546.86	2509.64
מבחר	379.40	273.50
סגולה	105.31	104.57
סלע	11021.13	10939.93
סנונית	3299.01	3258.37
סנפיר	3616.68	3578.82
עופר	8080.36	8080.36
עפרי	6608.87	6535.94
ערבה	19359.64	19203.96
ערן	4713.08	4646.98
עמבר	1114.84	1088.91
עתיד	1882.42	1864.88
פורמי	919.50	909.05
פרשון	297.46	296.11
פיא	994.13	973.74
צבר	1006.07	993.47
צופית	1086.07	993.47
צפור	1084.92	1071.50
צמרת	719.32	709.27
צפורה	4985.45	4924.68
קלע	1307.14	1261.29
קדיר	1315.25	1308.39
רקפת	15236.34	15102.67
רעות	289.17	293.28
רביב	3938.86	3901.51
רמון	11728.46	11617.92
רקיע	23687.54	23522.94
שחר	57971.82	56824.17
שבט	394.17	388.79
שמש	12129.57	11834.67
שקד	603.98	600.88
תאנה	1406.28	1391.28
תבור	649.65	648.03
תמר	4242.43	4221.22
תדהר	354.43	350.29
תמה	941.37	936.88
תפוח	960.12	952.91
תרשיש	1155.71	1132.09
תשרי	327.51	326.12

* קרן סגורה
** בלי דיוידנד
*** בלי קנית חבה

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

אוסלו	5 - 6	מעונן
אמסטרדם	6 - 13	גשום
בואנוס איירס	11 - 25	בהיר
הלסינקי	3 - 5	מעונן
הונג קונג	22 - 26	בהיר
וינה	1 - 10	מעונן
ז'נבה	2— - 12	מעונן
טוקיו	12 - 21	מעונן
מינכן	8 - 9	גשום
יוהנסבורג	14 - 27	בהיר
לונדון	9 - 15	מעונן
ליסבון	16 - 20	גשום
מדריד	10 - 14	בהיר
מונטריאול	3 - 11	מעונן
ניו יורק	11 - 13	גשום
סאן פאולו	15 - 17	גשום
פאריס	9 - 16	גשום
פרנקפורט	0 - 5	גשום
ציריך	0 - 6	גשום
ריו דה ז'נרו	18 - 23	גשום
שטוקהולם	3 - 7	מעונן
שיקאגו	3 - 6	מעונן

swissair

הליגה הלאומית בכדורגל מתחדשת בסערה

שלושה מאבקי „דרבי" בר"ג ובת"א וקרב צמרת בחיפה

מאת ברוך רגנן

הכדורגל הישראלי, שספג מכה ניצחת בגביע העולם, יחזור היום ומחר לשגרת הליגה מתוך כוונה להציג בזירה המקומית את הפנים היפות שלו. אין ספק, כי הריכוז המקרי של שלושה משחקי „דרבי" ומאבקים מעניינים דווקא עם חידוש המשחקים עשוי שוב הפעם למשוך את הקהל למגרשים ולהבטיח לכדורגל שלנו התאוששות מהירה מהלם אוקראינה.

ה„דרבי" התל־אביבי הגדול ינדוד בעקבות מכבי ת"א לאיצטדיון ר"ג ויאבד משהו מהקשר שלו למטרופולין. אבל כל שאר מאפייניו הספורטיביים ישארו על כנם: יריבות עזה, מסורת ארוכה בשנים, יוקרה, מתח עצום, דרמה ותוצאות לא צפויות. שתי הקבוצות טרם השיגו העונה את מלוא כשרונן ויש להן בעיות עם מציגת מסורתיות בהרכב. אבל תוקף המיוחדים של „הדרבי" הזה מבטיחים תצוגה מעניינת.

בשתי העונות האחרונות נחשב הקרב בין מכבי חיפה ובית"ר ירושלים ל„משחק העונה". גם מחר, אף שהליגה מצויה בתחילת דרכה, יעמוד המפגש הזה, שייערך בחיפה, במוקד העניינים. לא יהיה זה מאבק נוסטלגי בלבד, אלא עימות בין שתי קבוצות צמרת, השואפות להיאבק גם הערב על הכתר הלאומי.

בצלו של „הדרבי הגדול" יערכו שני מפגשי דרבי נוספים: בני יהודה ושמשון יתמודדו בשכונת התקווה ב„עימות הפרברים" ואילו בפתח תקווה צפויה חגיגה פרטית של הפועל ומכבי.

מכבי נתניה, בלבוש חדש ועם יומרות חדשות, תשאף להתקדם במעלה הטבלה על חשבונה של מכבי שעריים. גם הפועל באר־שבע, שניצלה היטב את הפגרה הכפויה כדי לחשל את הרכבה, מצפה לנצחון על גבה של הפועל כפר־סבא המפתיעה.

להפועל ירושלים ולהפועל חיפה נכון מאבק הזהות „על שש נקודות", שיקבע את המשך דרכן. וגם מכבי יפו תנסה להציל „משהו" במגרשה של מכבי יבנה.

בני־יהודה — שמשון

„התקוואים" התחזקו בשחקן־רכש טוב בדמותו של נסים כהן, ועמו הם בקיום, לגרש קדימה. שמשון תשוב ותציג את משחקה השאפתני ואת הרוח הקבוצתית. היריבות בין נציגות הפרברים תשמש חומר־נפץ ותניע את הרוח במפגשי שתי הקבוצות. צפוי קרב מעניין ו„חם".

התחזית: תיקו.

מכבי נתניה — מכבי שעריים

שעריים תערוך זינוק לאיצטדיון „בלומפילד" מתוך כוונה לסמן פה לנתניתים. המארחים, עם סוללה כבדה של תותחים בינלאומיים הם, לכל הדעות, פייבוריטים. אולם ה„סינדרלה" מרחובות עלולה לגנוב מהם את ההצגה. עדיפות לנתניה עם סימני הפתעה.

התחזית: נצחון לנתניה.

באר־שבע — הפועל כפ"ס

הכפר־סבאים הפתיעו אפילו את עצמם בפתיחה טובה וזרף הצעירה ההרכב. באר־שבע הריצה מערך יציב ומתוחשל ב„גביע הטוטו" והוכיחה, כי עלתה על הדרך הנכונה. הביתיות תהיה נשק חשוב לבאר־שבע, אך כפ"ס קורצת מהחומר המתאים להפתעה.

התחזית: תיקו.

מכבי חיפה — בית"ר י־ם

המאבק הזה מתגמד מעט בגלל ציפיות המקורה, אך עדיין יש בו כדי להלהיב, לרתק ולהבטיח יציעים מלאים. אם נסתכל על הכושר מלפני הפגרה, בצורך להעניק עדיפות ברורה לחיפה. אולם צריך לקחת בחשבון שינויים אפשריים בשתי הקבוצות, ולאור, איפוא, את יחסי הכוחות.

התחזית: נצחון לחיפה.

הפועל פ"ת — מכבי פ"ת

ההרכב הצעיר של הפועל נהנה מעדיפות אחת על פני המכבים: עצם היותו יציב וקבוע. מכבי מצויה, עדיין, בשלב של חילופי שחקנים והרצת הרכב חדש. עם זאת, כשמדובר ב„דרבי" יוקרתי עשויים להיווצר אירועים לא צפויים, שיפרעו כל תחזית מוקדמת. שקול ופתוח.

התחזית: תיקו.

הפועל י־ם — הפועל חיפה

הירושלמים יהנו מאווירה ביתית חמה ומעדיפות מסויימת. אולם חיפה כבר הוכיחה, כי היא שבה לכושר טוב והכל, אולי, תלוי בנקודה מהארחיה. בכל מקרה, חשיבותו של המשחק ברורה היטב לשחקני שתי הקבוצות, ובשדה עשוי להתפתח מאבק מעניין ושאפתני.

התחזית: נצחון לירושלים.

מכבי יבנה — מכבי יפו

יפו שיפרה, אולי, את יכולתה במשחקי „גביע הטוטו", אך המבחן האמיתי שלה יהיה, כמובן, בליגה. הפסד נוסף יעמיד את היפואים בעמדה קשה מאד בתחתית, ואין ספק, כי חניכיו של מרצי ליאון ישתדלו לחזור לביתם עם נקודה אחת לפחות. העדיפות, בכל מקרה, היא של יבנה המארחת.

התחזית: נצחון ליבנה.

מכבי ת"א — הפועל ת"א

ה„דרבי" מושך תמיד עניין רב, גם אם ייערך הפעם בעיר השכנה. התפאורה הססגונית בר"ג עשויה, אולי, לדרבן את שתי הקבוצות להציג חלק נכבד מיכולתן ולהעניק לצופים חוויה אמיתית. קשה, כמובן, להמר על מנצחת, אולם נראה, כי „האדומים" מצויים במשבר ליגה עדיף במקצת.

התחזית: תיקו.

עימות בין לוד ובית"ר נתניה בגביע ה„טוטו"

מאת שמואל טל

מערכת הליגה הארצית תנוצל ע"י קבוצותיה לקיום משחקי גביע הטוטו. כבר במחזור הפתיחה הועידה ההגרלה את שתי הראשונות — הפועל לוד ובית"ר נתניה — למפגש ביניהן.

השתיים ישחקו במסגרת בית ב' בו שובצו גם הפועל חולון והפועל טבריה. המפגש בלוד מסקרן מאד. נתניה, שעלתה בשבת החולפת לפיסגה, טרם נוצחה העונה. היא תנסה לשמור על הישג זה מול הקבוצה אותה נישלה מהמקום הראשון.

בית א' יפגיש את בית"ר ת"א ובית"ר חיפה ב„דרבי" אחיות. התל־אביבים בצרות ינסו להתאושש על חשבון החיפאים. אולם אלה לא יוותרו בקלות וינסו לשמור את הישג החזיק כמחשבת ההולפת בלוד. במשחק השני בבית זה תארח הפועל חדרה את הפועל כרמיאל במשחק כו כל הסיכויים נוטים לזכות המארחים.

הכח רי"ג, בבית ג', תארח את סגנית הטבלה הפועל בית שמש. זהו הזדמנות מצויינת ל„הגולים" להתאושש משרשרת של כשלונות. במשחק השני בבית זה, „דרבי" רמת־גני חורף, רמת־עמידר שגברה על הפועל רי"ג ב„מכתשי" בגבעתיים (0:1) תארח אותה הפעם במגרשה.

בבית ד' יתמודדו ברמות השרון, הפועל המקומי נגד הפועל עכו והפועל יהוד נגד שכונת בית"ר רמלה.

בליגה א'

● צפון: קרית־שמונה — עליה בת"ם; מכבי טמרה — בצרת עילית; אור־עקיבא — בית שאן; מכבי חדרה — הפועל רעננה; טירת הכרמל — מכבי עפולה; קרית־אתא — מכבי שפרעם; מכבי אור־נצרת — בית"ר נהריה.

● דרום: השקמה רי"ג — הפועל אשקלון; באר־שבע — הפועל קרית־אונו; הפועל דימונה — קרית גת; הפועל כת"ים — הפועל ירוחם; לזרוס חולון — הפועל ראשל"צ; קרית מלאכי — אור־יהודה.

סגל הכדורסל למחנה אימונים

נבחרת ישראל בכדורסל תכנס היום למחנה אימונים שימשך עד יום חמישי, מועד משחק הגומלין נגד שוויץ במסגרת הבית המוקדם לאליפות העולם.

שבוע לאחר־מכן, ב־28 לנובמבר, תתמודד ישראל באנגליה נגד הנבחרת המקומית, גם כן באותה מסגרת.

אתמול צורף מרטר לסגל בי מונה עתה 15 שחקנים. גליקמן...

הלוח הכללי · ידיעות אחרונות · הלוח הנפוץ ביותר · דבר ראשון בבוקר

איתנית
מוצרי בניה בע"מ
למפעלנו בנהריה
דרוש
יועץ טכני – צנרת
מהנדס אזרחי מומחה בתחום הצנרת להספקת מים, השקיה, ביוב ואינסטלציה סניטרית
בעל ותק מעשי של 5 שנים לפחות
כושר ביטוי בכתב ובע"פ
ידיעת עברית על בוריה ושליטה טובה באנגלית.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ושלפון לת.ד. 8144 רמת־גן 52181
סודיות מובטחת

לביה"ח „נאות מרגלית" ראשון לציון
דרושים
אח מוסמך לתפקיד בכיר
אחים/יות
מעשים
פרטים טלפון: 03-942863
8.00-13.00
סודיות מובטחת

מנהל כח אדם –
מסור מודעתך ב דחוף
ב דחוף תקבל יותר
לפרטים נוספים: תל־אביב: 03-622233-4 עדי סאמט
ירושלים: 02-226336-6 אמיר דורון
חיפה: 04-645333-4 אריה טל
04-662571-2

דדך קידום ושיווק בע"מ
חברת שיווק ארצית
למוצר סיגון ושיפור מים לשימוש ביתי
דרושים
רכזי מכירות
לרשת מדלת לדלת בכל רחבי הארץ
אפשרי גם סטודנטים ועקרות בית
טל 03-374966

דרושים
עובדים קהילתיים
לשיקום מושבים במצוקה
באזורים: צפת, תענך, חדרה, לוד, פרוזדור ירושלים, באר טוביה, אשקלון, נגב
עובדים סוציאליים
כשירים (עדיפות לעובדים קהילתיים), בעלי נסיון, בעלי רכב, המכירים את ההתיישבות העובדת.
מתבקשים לפנות בכתב יד, אל: ת.ד. 37212 ת"א 61372.
המועמדים יועסקו לפי הסכם מיוחד.

רוברט הלף ROBERT HALF
החברה המובילה בעולם בהשמת כח־אדם בתחומי מחשבים וחשבונאות
★ רואי חשבון
2—3 שנות נסיון, לעבודה בתעשיה או למשרד רו"ח
★ מנהיח מדופלמים
לעבודה עצמאית
★ מנהיח בכירים
לחברות בטוח או לחברות תעשייתיות
נסיון בפקוח על צוות עובדים
עדיפות לבעלי שליטה באנגלית
★ מנהיח סוגים 2, 3
לחברות תעשייתיות ומסחריות, באזורי גוש דן והרצליה,
רצויה ידיעת השפה האנגלית
★ מנהיח סוג 3
עם ידע בחישובי שכר
אנא התקשר ללא כל התחייבות או תשלום:
ת"א, בן־יהודה 32, בית אל־על, חדר 836
טל. 03-291816
03-298283
סודיות מובטחת

כפר הנוער קדמה
ליד קסטינה
הכפר מטפל בנערים ונערות במהלכי שיקום של המעוניינים
דרוש/ה
* מרכז/ת
לסוגיא הפדגוגית
* תפקיד: הנחיית מדריכים חברתיים בכל הקשור לפעילות קבוצתית, הכנת תוכניות הדרכה העונות לצרכי האוכלוסיה, ובניה של השתלמויות מקצועיות לכלל הצוות.
הכישורים הדרושים:
* אקדמאי – חינוך או כל תחום אחר במדעי ההתנהגות בעל נסיון קודם בעבודה עם צוות הדרכה
היקף משרה: חצי
תחילת העבודה: מיידית
טלפון 055-82126, 055-83889

דרוש מדריך
בעל גישה חינוכית
לחצי משרה
לבנות הילדים נוה הוה ק. גת.
לקבוצה בת 10 ילדים
בירור פרטים טלפון: 051-882869 051-888019

סנקס אלקטרוניקה בע"מ
הנציגים הבלעדיים של:
CARBORUNDUM Abrasives G.B. Ltd.
דרוש
סוכן מנוסה
בעל רכב
● להפצת מוצרי ליטוש והשחזה, למפעלים ולחנויות.
לפנות בכתב לת.ד. 4317 ת"א מיקוד 61042 עבור שלמה.

אימפריה של קולנוע
רשת בינלאומית לספריות הסרטי וידאו VHS-1 BETA
דרוש
חשב
* ידע בניהול מו"מ עם לקוחות וספקים.
* ידיעת השפה האנגלית.
* ידע במערכות מחשב.
* נסיון קודם הכרחי.
מקום העבודה בירושלים
לפנות לאורלי טל. 02-245283/4

אולפני הבירה ירושלים
דרושה
פקידת חשבונות אוהל
* שליטה באנגלית חובה
* הדפסה יתרון
בשעות 09.00—16.00 טלפון 02-528252

האוניברסיטה הפתוחה
דרושים
מנחים
בהבנת הנקרא בכל רחבי הארץ *
המנחים המתאימים ישולבו:
א. במערכות ההתאמה של תוארים.
ב. ובמערכות השתלמויות המורים של האוניברסיטה הפתוחה.
המועמדים יצטרכו לעבור השתלמות מרוכזת בת שלושה ימים ומפגשי הנחיה נוספים. ההשתלמות המרוכזת תתקיים בהופעת התנובה בתאריכים 9, 10, 11 בדצמבר 1985 בתנאי פנימיה.
יפנו רק מועמדים העונים על הכישורים הבאים:
א. תואר ראשון בחינוך, לשון, ספרות או פסיכולוגיה.
ב. נסיון מגוון בהוראה ו/או הדרכה פרטנית.
ג. רצוי נסיון בהכשרת מורים.
המעוניינים יפנו לשם קביעת ראיון לטל. 03-423857.
* עדיפות תינתן למועמדים שהם תושבי הישובים הבאים: עפולה, בית שאן, כרמיאל, מעלות, נצרת עלית, מגדל העמק, קרית גת, ירושלים, מטה יהודה, שדרות, אופקים ודימונה.

ארדיכלית
5 שנות נסיון לפחות
משרה חלקית
03-462502

מ.ג. מוצרי גומי בע"מ
דרושים
★ מנהלי מחלקות
בעלי נסיון בגומי
★ ראשי צוותים
בעלי נסיון בגומי
★ עובדי „ייצור
טל: 052-23291-2
לדורון

לעבודה בטחונית
בארץ ובחו"ל דרושים
יוצאי יחידות קרביות
הנתונים הדרושים:
★ גילאי 21—28.
★ שירות צבאי ביחידות שדה כלוחמים (חברותי קורס פיקודי) עדיפות לקצינים.
★ ידיעת השפה האנגלית ו/או שפה אירופית אחרת.
★ כושר גופני טוב ובריאות תקינה (פרופיל 82 ומעלה).
אנו מציעים:
★ עבודה מעניינת ורבת אתגר בארץ ובחו"ל.
★ תנאי שכר טובים והטבות מיוחדות למתאימים.
★ חוזה העסקה למספר שנים (מאפשרי חוזה לשנה נוספת).
המעוניינים העונים בכל הדרישות לעיל יפנו בכתב לת.ד 39350 ת"א מיקוד 61392 עבור ס פ יצרוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז וטלפון
– פניות מתאימים ייענו –

ddd טריפל-די בע"מ
רח' היצירה 29, רמת־גן.
דרושות לנו
„פקידות מבצעים"
1. למחלקת מכירות:
אנגלית על בוריה.
יוזמה, כושר ארגון ויחסי אנוש טובים.
לתפקיד הכולל:
טיפול/מעקב הזמנות.
קשר עם לקוחות החברה.
מתן שרותי מכירות לאנשי המכירות.
2. למחלקת יבוא:
נסיון בהליכי יבוא ובהפעלת טלקס.
ידע באנגלית הכרחי.
3. למחלקת שרות:
ידע בסיסי בהנהלת חשבונות.
רצוי נסיון בתפקידים דומים.
משרה מלאה 8:00-17:00.
5 ימי עבודה.
נא לפנות למאירה מכה־ארם, טל: 03-7510914.

לודציה
דרוש
תכניתן למחשב דיגיטל
כישורים:
נסיון של שנה ומעלה
רקע תעשייתי
עדיפות להכרת שפת MUMPS
נסיון בארה"ש
לפנות בכתב למחלקת כח־אדם
ת.ד. 34 חולון 58,100

למשרד פרסום
דרושה
מזכירה
במרצת ואחראית
טלפון: 03-220496

היונייטד חוזרת מחר לביתה תוציא זעמה על התרנגולים

מאת ג. שרון

שבוע לאחר שספגה את ההפסד הראשון העונה בליגה יורדת מהר המוליכה מנצ'סטר יונייטד לבתה באולד טראפורד, כאשר תארח את „התרנגולים" של טוטנהאם.

היונייטד השואף להוכיח כי הפסדה בשפילד לא יפגע את הכושר והירידה בפיסגה. למולה מצויה טוטנהאם, במשבר שיקל בה־אראי את המלאכה על חניכיו של רון אטקינסון.

ליברפול, המפגרת עתה בשבע נקודות אחרי המוליכה, תמשיך לעקוב אחריה בעקשנות. מחר תארח את סגרית הטבלה, וסיכוייה לזכות בנצחון טובים מאד.

שפילד (3) גיבורת השבת החולפת יוצאת למשחק חוץ קל בבירמינגהאם נגד אסטון־וילה והמה צ'לסי (4) שתתארח אצל ניוקאסל (8).

ווסטהאם (5) תארח את ווטפורד (12) והאלופה אברטון (6) תצא למשחק חוץ נגד הלפני אחרונה איפסוויץ'.

יתר המשחקים: ארסנל (7) — אוקספורד (18); לוטון (10) — קוונטרי (16); נוטינגהאם (9) — מנצ'סטר־סיטי (20); ק.פ.ר. — (11) — לסטר (19); סאות'המפטון (15) — בירמינגהאם (17).

82 מיליון תובע צבי מבאר־שבע

שחקן הליגה הלאומית בכדורגל, עובדיה צבי מבאר־שבע, תובע מאגודת הכדורגל של „הפועל" באר־שבע 82.5 מיליון שקל, במסגרת תביעה כספית, שהגיש בבית המשפט המחוזי בבאר־שבע. הדיון בתביעה נקבע ל־24 בחודש, ועד עתה טרם הגישה הנהלת הפועל באר־שבע כתב הגנה לבית המשפט.

בכתב התביעה מציין עובדיה צבי, כי הוא שחקן כדורגל מקצועי, המשתכר מכדורגל. הוא טוען, באמצעות עו"ד מנחם הכמון מבאר־שבע, כי ביום 3.12.82 נערך הסכם בינו לבין הנהלת באר־שבע, ועל פיו התחייבה הקבוצה להעביר על שמו דירה במרכז המסחרי של ישוב הילות עומר, שמצפון לבאר־שבע. הדירה שישוויה נאמד ע"י התובע ב־40 אלף דולר, נמסרה לידיו, אך עד עצם היום הזה לא הועבר רישומה על שמו בספרי מינהל מקרקעי ישראל ובספרי החברה המשכנת. זאת למרות, שלטענת התובע, התחייבה לכך הנהלת הקבוצה, בהסכם שנחתם עליו. בעניין הדירה טוען הכדורגלן, כי הדבר תלוי בו שיקול דעתה הבלעדי של הנהלת הקבוצה להסיר צו זה, לא נענו לטענותו. הוא מבקש מבית־המשפט לחייב את הפועל באר־שבע לעשות כל הנדרש לרישום הדירה על שמו, או לחלופין, לפצותו בשוויה של הדירה, שהוא 40 אלף דולר. כן תשלום הפיצוי יהיה נטו והתשלום למס ההכנסה בגין הפיצוי יחול על ידי הנתבעת.

יתר תביעת הכדורגלן מהפועל באר שבע לשלם לו יתרת חוב, המסתכמת בב־16 מיליון שקל. תביעה נוספת יש לעובדיה צבי, בגין אי־תשלום מענק בסך 1,000 דולר. לדבריו, היתה הקבוצה בסכנת ירידה מהליגה הלאומית. בסוף עונת המשחקים הקודמת, ולכן הובטח לכל שחקן תמריץ של 1,000 דולר, אם תישאר הקבוצה בלאומית, דבר שאכן קרה בסוף. כן תובע צבי מיליון שקל נוספים עבור „דמי אימון", שלא שולמו לו.

עובדיה צבי תובע עוד להשיב לו 3,000 דולר, שנלקחו ממנו, לדבריו ב„מענק". זאת כיוון, שבאשר ביקש לקבל „כרטיס שיחרור" מקבוצת הפועל באר־שבע, הוא נדרש לשלם סכום זה לקבוצה, בתמורה ל„כרטיס השיחרור". (עתים).

משחקים גורליים במוקדמות הגביע העולמי

שני משחקים גורליים שיוכרעו את המולה ה־20 לגמר הגביע העולמי במקסיקו, יתקיימו בשבת בפאריס ובלייפציג. צרפת תארח בבית מסמר 4 את יוגוסלאויה ובלייפציג תארח מזרח־גרמניה את בולגריה.

מבית זה מבטיחה בולגריה את השתתפותה בגמר, לאחר שנעדרה ממשחקי הגמר ב־1978 וב־1982.

סוריה—עיראק בדמשק

בצל עויינות ביניהן, יתמודדו בדמשק נבחרות הכדורגל של סוריה ועיראק על הכרטיס השני של אסיה, במשחקי גמר הגביע העולמי.

זה יהיה המשחק הראשון ביניהן, וסוריה תאבטח את המשחק ביום שישי בו יהיה נוכח בואנו הזאלאנג', נשיא פיפ"א.

משחק הגומלין נועד להיערך ב־29 בנובמבר בטאיף, סעודיה. תחילה קבעה פיפ"א, שהמשחק הראשון יהיה בסעודיה והגומלין בדמשק, אולם העיראקים מחו על כך בטענה, שהדבר יעניק יתרון ביתי לסורים, בשעה שהם נאלצים לשחק על מגרש נייטרלי, עקב המלחמה עם איראן.

צבי שרף: הרבה מתח ועצבים בבית הגמר

מאת ניצן פרידמן

מכבי ת"א בכדורסל עשתה מנהג קבוע. חורף הם עשירי ברציפות בבית הגמר של גביע אירופה לאלופות. הישג חסר תקדים, וגם אלה שאוהבים לשנוא את ה„צהובים" יסירו הפעם את הכובע בפני החמישייה המצויינת. רבים כבר מלחשים בהתרגשות על משחק גמר חלומי: מכבי נגד קובנה. אחרי המשחק נגד דן בוס שמענו את המאמן צבי שרף, זהיר בהרגלו.

★ צביקה, היעד שלכם הוא משחק הגמר?

„בית הגמר יהיה קשה מאד. מי שחושב שנצחת כאן כל קבוצה ב־40 נקודות הפרש, אינו יודע מה הוא אומר. לצערי, האוהדים מצפים שכבר אחרי ארבע דקות נוביל ב־20 הפרש".

★ ומה התכונה הצפויה?

„המשחקים יהיו שקולים וצמודים ויוכרעו רק בדקות האחרונות. אני אהיה הראשון שישמח אם נבריע את המשחק מוקדם יותר".

★ זה מה שנקרא חורף חם?

„האוהדים צריכים לצפות להרבה מתח ועצבים".

★ מי המועמדת העיקרית לזכיה בגביע אירופה?

„רוב קבוצות בית הגמר הן טובות ושוות כוח. לכל אחת מהן יש את הייחוד שלה ואת הכוכבים שלה. אני לא חושב שאפשר עכשיו להצביע על מועמדת לזכיה, או מועמדת בטוחה לנצחון בכל משחק".

להזכירכם, בשבת הקרובה, תיערך הגרלת סדר המשחקים. שש קבוצות בית הגמר הן: אלופת אירופה, צ'יבונה זאגרב (יוגוסלביה), ז'אלגיריס קובנה (בריה"מ), ריאל מדריד (ספרד), סימאק מילאנו (איטליה), לימוז' (צרפת) ומכבי ת"א (ישראל).

★ ראיון זה נעשה לפני פציעתו של לי ג'ונסון שבר את ידו במשחק הליגה נגד מכבי חיפה.

מכון לבון

חברה מובילה בענף המזון
להקמת מערכת שווק ישיר
ללקוחות באזור המרכז
דרוש
ראש פרוייקט להקמת המערכת
כישורים דרושים:
* נסיון של 5 שנים בניהול מכירות
* נסיון בתיכנון ושווק בעזרת מחשב
* נסיון בהפעלת אנשי מכירות
* נסיון בניהול לפי יעדים

המועמדים העונים לדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב יד בפירוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 33263 תל־אביב עבור מספר 211

לחברת שיווק ארצית
גדולה — דרושים
מנהלי מכירות
לאזור ת"א, המרכז וחיפה

הכישורים הדרושים:
* יכולת ניהול מו"מ עם לקוחות * השכלה אקדמאית בתחומי שיווק וכלכלה * רצוי נסיון של 3 שנים לפחות במכירות * רשיון נהיגה — הכרחי * על המועמד להיות בגיל 25—35.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב־יד בצירוף קורות־חיים, נסיון קודם ומס' טלפון להתקשרות אל ת.ד. 20318, תל־אביב 61201, עבור „מנהל מכירות". סודיות מובטחת.

למפעל תעשייתי
דרושה:
מזכירת כח־אדם
עם נסיון של 3 שנים לפחות.
נא להתקשר 9712441 פנימי 34.

למחלבת תנובה
רחובות דרושים
חשמלאי מוסמך
* בוגר בי"ס מקצועי
* ידע ורקע באלקטרוניקה תעשייתית
* בעל נסיון במערכות פיקוד, מיתוג ובקרים מתוכנתים.
טכנאי קירור
* בוגר בי"ס מקצועי
* בעל נסיון במערכות קירור באמוניק
פקיד טכני
למשרד טכני — מחלקת אחזקה
* בוגר בי"ס מקצועי.
* שליטה בשפות עברית אנגלית וגרמנית חובה
* נסיון בעבודה משרדית במחלקה טכנית

מועמדים העונים על הדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב יד, בצרוף קורות חיים לת.ד. 2 רחובות עבור „המחלבה".
— רק מועמדים מתאימים יענו —
מודעה זו מיועדת לגברים ונשים

להוצאה לאור של ספרות טכנית
דרושים
יוצאי צבא
1. בקר איכות
ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין, רקע תעופתי, אלקטרוניקה ומכניקה.
2. עורך טכני
אקדמאי/ת, ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין.

נא לכתוב בכתב יד בצרוף קורות חיים לט.ב. — מור כרמי בע"מ, בן אביגדור 8 תל־אביב 67218. בציון המשרה המבוקשת.

למפעלנו בבית שמש דרושים
מנהל מחלקת הרכבה
טכנאי מכונות או בוגר בי"ס מקצועי עם נסיון קודם של 3 שנים לפחות בתעשיית המתכת או החשמל.
מנהל מחלקת הזרקה
בוגר בי"ס מקצועי עם נסיון מעשי קודם של 3 שנים לפחות בתעשיית הפלסטיק.
למועמדים שימצאו מתאימים מובטחת עבודה אחראית ומעניינת במפעל מתפתח.
לפנות בכתב יד לד.י.ג. ת.ד. 258 בית שמש.

למפעל בריינמיש
דרושות:
● תופרות לכל סוגי מכונות התפירה
● עובדות לעבודות יד
תנאים טובים.
לפנות לשולה במחלקת כח אדם רחוב הרכבת 32 ת"א.

בתנאים טובים במיוחד
דרושים
אנשי מכירות / סוכנים
למוצר תעשייתי
כתרון בע"מ
02-636223 02-636256 02-667861.

למשרד רואי חשבון בת"א
דרוש
בוחן ראשי
בשלבי סיום של לימודי ראיית חשבון
נסיון בעבודה: לפחות שנתיים במשרד רואי חשבון.
לקביעת ראיון לפנות טלפונית 03-664561.

דרוש:
טכנאי חמו"מ מסוקים בכיר
שליטה טובה באנגלית,
בעל כושר התבטאות בכתב,
למטרות תיעוד.
מ. כ. מור כרמי בע"מ
טל. 03-331348 מיום א'

לחברת שיווק ארצית
למוצרי חקלאות
דרושים
מוכרים בעלי ידע ונסיון בהשקייה והדברה
לעבודה באזור יהודה.
לפנות בין השעות 14.00—16.00
למשה „הגרעין" קרליבך 11 ת"א

יותר טוב במנפאואר

לסניפנו בת"א
רח' בן־יהודה 12,
א'—ה' 8.00—14.00
דרושים

למחלקה הטכנית:
03-284128, 298877

* **הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה**
1. ניסיון במיקרו־פרוססורים, בקרים מתוכנתים טלמטריה.
2. ניסיון בפתוח מעגלים אנלוגים ודיגיטלים.

* **שרטט/ת תיב"מ (CADAM)**
מנוסה, רקע בשרטוט מכונות הכרחי, ליום עבודה מלא.

* **מלחימות/ מחווטות**
מנוסות, יוצאות צבא, ליום עבודה מלא, בתנאים טובים.

* **צבע תעשייתי**
3 שנות ניסיון לפחות.

למחלקה המשרדית:
03-298877

* **כלכלן/תמחירן**
מנוסה בבקרה תקציבית ממוחשבת; רצוי עם ניסיון בתעשיה לעבודה באיזור נס־ציונה.

●

לסניפנו בחיפה
שד' העצמאות 104
טל: 04-530051
א'—ה' 8.00—14.00
דרוש/ה

* **מיקרוביולוג/ית עצמאי/ת**
לבדיקות יישום וביקורת איכות, בעל 3 שנות ניסיון לפחות בתעשיה. עדיפות בתחום הקוסמטיקה או המזון, עד גיל 45.
מגורים:
רצוי מאיזור העמקים.

מנפאואר
MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב
חיפה • באר שבע

המכון לפיתוח ארגוני וניהול כח אדם
עבור אחד מלקוחותינו באיזור הצפון
אנו מחפשים
יועץ טכני לשיווק
תאור התפקיד:
ייזום מוצרים חדשים ומציאת פתרונות למוצרים קיימים בתחום מוצרי הבנייה
הכישורים הדרושים:
* מהנדס בניין או אדריכל
* בעל ניסיון וידע במוצרי בנייה של 10 שנים לפחות
* נמרצות, יוזמה ומעוף
* שליטה מלאה בעברית ובאנגלית
# נציג מכירות
תאור התפקיד:
איתור ושיווק מוצרי בנייה ללקוחות פוטנציאליים וקיימים
הכישורים הדרושים:
* הנדסאי או מהנדס בניין
* ניסיון בניהול מו"מ עסקי
* בעל רשיון נהיגה

נא לפנות בכתב יד ובצרוף קורות חיים + טלפון לת.ד. 8144 רמת־גן 52181
— סודיות מובטחת —

לחברת שיווק ארצית
גדולה — דרושים
אנשי מכירות
לאזור ת"א, המרכז וחיפה

הכישורים הדרושים:
* יכולת ניהול מו"מ עם לקוחות * עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית בתחומי שיווק וכלכלה * רצוי נסיון של 3 שנים לפחות במכירות * רשיון נהיגה — הכרחי * על המועמד להיות בגיל 25—35.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב־יד בצירוף קורות־חיים, נסיון קודם ומס' טלפון להתקשרות אל ת.ד. 3953, פתח־תקוה 49517, עבור „איש מכירות".
— סודיות מובטחת —

למשרד פרסום בתל־אביב
דרוש/ה
גרפיקאי/ת מעצב/ת
למשרה מלאה
רק בעלי נסיון יפנו בכתב בפירוט הנסיון לת.ד. 33025 תל־אביב 61330.

דרוש
איש מכירות בכיר
מהנדס/הנדסאי
לציוד מתקדם למוסכים
בעל ידע ונסיון בענף הרכב והמשאיות
לפנות בכתב לת.ד. 3560 פ"ת, מ. 49134

רובקד בע"מ
רובקד היא חברה צעירה, הפועלת במתכונת אמריקאית בפיתוח מערכות תיב"מ. המערכת מאפשרת תיכנון וסימולציה של מערכי־ייצור אוטומטיים, משולבי רובוטים, כל זאת בסביבת פיתוח הדשנית, תוך שימוש בטכנולוגיות מהמתקדמות מסוגן מעולם.
לאור ההצלחה בתערוכת AUTOFACT בארה"ב ולהמשך פיתוח מסיבי
* * *
דרושים
1. אנשי תוכנה מעולים בתחומים: קומפיילרים, מערכות הפעלה, סימולציה, גרפיקה וג'יאומטריה אנליטית.
על המועמדים להיות בעלי 3 שנות נסיון לפחות בתחומים הנ"ל.
יתרון למועמדים בעלי נסיון ב־Unix ושפת "C".
2. אנשי אפליקציות לסיוע לשיווק.
על המועמדים להוכיח נסיון בתחום זה במערכות CAD.
עדיפות תינתן למועמדים שעסקו בעבר בפיתוח.
המועמדים מתבקשים לפנות בכתב ולצרף קורות־חיים מפורטים, אל רובקד בע"מ, בית מרכזים, אזור התעשיה, הרצליה 46733 עבור אשר קומנר.
* * *
רובקד נמנית על קבוצת עושפ טכנולוגיות בע"מ, המיישמת מערכות רובוטיקה בארץ ובחו"ל.

קיבוץ יחיעם מחפש
אחות מוסמכת
עם רשיון בעבודה
מגורים בקיבוץ
להתקשר טלפונית אל 04-923484
שלוחה 400 קיבוץ יחיעם

ל־ **טנא נגה**
קרית מלאכי
יצרני גלידות, שלגונים וגבינות.
דרושים:
1. מיקרוביולוג/ית BSC/MSC
– עדיפות לבעל/ת נסיון בתחום המזון.
2. טכנאי/ת כימיה
– בעל/ת נסיון 3 שנים לפחות בתחום המזון (אפשרות לעבודה במשמרות).
פניות בכתב־יד למחלקת כח־אדם טנא נגה (עבור מעבדה) ת.ד. 497 קרית מלאכי מיקוד 70900 נא לצרף אישורים / תעודות.
** מידע נוסף בטלפון 055-82444/5 (דני).

לבני משה קרסו בע"מ
דרושים לעבודה קבועה
1. פחחי רכב מנוסים
2. צבעי רכב מנוסים
3. מכונאים לבנזין ודיזל
לאחר שרות צבאי, רצוי ניסיון והסמכה
לפנות לכח אדם 03-627110 לסופי
רחוב ריב"ל 26 תל־אביב

למשרד באזור רמלה
דרושה
מנהלת חשבונות
נסיון של 5 שנים לפחות.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון קודם בעבודה, לת.ד. 3011 סביון.

סונפרוסט בע"מ
SF מזון איכות מוקפא
למפעלנו באשדוד
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
הכישורים הדרושים:
* מנהל/ת חשבונות סוג 3
* נסיון של 3 שנים לפחות במפעל תעשייתי
* יכולת עבודה עצמאית
* תושב/ת הסביבה

נא לפנות בכתב יד וציון קורות חיים, תנאים נדרשים, ומועד התחלה אפשרי אל מחלקת כח אדם ת.ד. 2223 אשדוד, מיקוד 77121.
מועמדים הבאים בחשבון ייענו תוך שבועיים.

למושב נאות הכיכר
דרוש
מנהל חשבונות
עם נסיון בהנה"ח מושבי ממוחשבת
רצוי מגורים במקום
בדבר פרטים לפנות 057-950911
בשעות הערב 057-950988

למשרד רואי חשבון בתל־אביב
דרושים
מבקרים מנוסים
בוגרי חשבונאות עם נסיון של שנה לפחות.
661284-5 661292-3

לשרות בתי הסוהר
דרוש
קצין רווחה מרחבי לסגל
תאור התפקיד:
טיפול ברווחת הפרט ומשפחתו, תנאי שרות וזכויות הסגל, ארגון פרויקטים.
כישורים:
תואר אקדמאי בעבודה סוציאלית (רצוי בתחום העבודה הקהילתית).
מקום עבודה:
בתי הסוהר באיזור הצפון.
המעוניינים יפנו בכתב תוך ציון קורות חיים, השכלה ונסיון אל: נציבות שרות בתי הסוהר, מחלקת כח אדם, ת.ד. 2495 ירושלים, עד לתאריך 1.12.85

דרוש
מנהל חשבונות סוג 3
בעל ידע ונסיון בדיווחים למבקרי משנה וסטטיסטיקות
שפות: עברית ואנגלית
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 1708 תל־אביב 61016 עבור "מנהל חשבונות"

המכללה למינהל
מיסודה של הסתדרות הפקידים
דרושים
מרצים להוראת הנה"ח
בכל הרמות
לקורסי בוקר וערב
נא לפנות למרגלית
טל' 295977, 03-290775

ציון - יהודה
קבוצת הביטוח הראשונה בישראל
אנו מעוניינים לקלוט מכל רחבי הארץ
15 מועמדים
לקורס מכירות בענף ביטוח החיים

אנו מציעים:
* הדרכה מקצועית מושלמת;
* מסלול של קריירה עסקית לכל החיים;
* אפשרויות בלתי מוגבלות להכנסה;
* מערך תמריצים והטבות;
* אפשרויות קידום לתפקידי ניהול מכירות;
* הכנסה במשך תקופת ההכשרה – למועמדים שיעמדו בדרישות החברה.

הקורס ייפתח ביום א' 24.11.85

אם הנך:
* בגיל 27, לפחות, שאפתן/ית, בעל/ת יכולת ליצור קשר עם הזולת, ומוכן/ה להשקיע זמן ומאמץ בלימוד ובעבודה – נא להתקשר טלפונית לקביעת ראיון, בימים א', רב' – 17, 18 בנובמבר 1985, בין השעות 18–9, כדלקמן:
באזור ירושלים: מר קרלוס קליין, טל. (02)234342.
באזור ת"א והסביבה: מר מייק קינן, טל. (03)646214.
ברחובות, ראשל"צ והדרום: מר גבי מדינה, טל. (08)451945.
בנתניה והשרון: מר מאיר רוטברג, או מר יעקב כהן, טל. (053)40001.
בפתח־תקוה והסביבה: מר אבי דנן, או מר אורי מל, טל. (03)911450.

להוצאה לאור
דרושה
פקידת מנויים ומשלוחים
בעלת תעודת בגרות.
ידיעה טובה באנגלית וחשבון.
לפנות בכתב לת.ד. 39296 תל אביב 61392
עבור: ההוצאה לאור

למפעל תעשייתי
באזור התעשיה
בני־ברק
מנהל/ת חשבונות בכיר/ה
עם ניסיון בתעשיה
טל: 296521,
03-296908

סיעוד
שרות אחות פרטיות וחובשים בע"מ
דרושים
בירושלים ובמרחב גוש דן
לעבודות בשעות הפנאי
* אחים/אחיות
* רפואנים
* תלמידים/ות
מב"ים לאחיות
שנה ג'.
טלפון 02-636505, 03-732567
03-737947

למועדון ישראלי לתרבות דרושים
מנורה ישראל לתרבות
אנשי שיווק נמרצים
בחורים/ות יוצאי צבא
עד גיל 28,
צלצלו לתפקיד חייכם
תל־אביב: 03-709175
חיפה: 04-524505
באר־שבע: 057-72039
ירושלים: 02-223596

אתגרי המחר... היום
התעשיה האוירית לישראל בע"מ
דרושים/ות
חטיבת האלקטרוניקה
מבת – המינהל לטכנולוגיות חלל

משרה מס' 1273:
מוביל צוות ומכביקה.
* בעל/ת תואר שני ומעלה, כושר ניהולי מוכח, נסיון בתיכנון מערכות מורכבות.

משרה מס' 1274:
מהנדסי מחשבים בכירים.
* מהנדס/ת אלקט' בעל/ת נסיון בפיתוח חומרה למערכות ממוחשבות בזמן אמיתי R.T

משרה מס' 1275:
מהנדסי ציוד בכירים.
* נסיון מוכח בציוד מערכות אלקטרוניות מתקדמות.

משרה מס' 1276:
מהנדסי אלקטרוניקה.
* נדרשת התמחות נוספת באחד התחומים הבאים:
מערכות משובצות מחשב...
תקשורת.
ספקים.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות אישית או בכתב ולצרף קורות חיים, השכלה נסיון ומספר תעודת זהות אל: מינהל התעסוקה, יחידת גיוס וקליטה, התעשיה האוירית לישראל בע"מ, נמל התעופה בן גוריון מיקוד 70100. (נא לציין על המעטפה את מספר המשרה המבוקשת).
מועמדים מתאימים ייענו
סודיות מובטחת

ETMOS
אטמוס בע"מ · מכשירי מדידה
דרוש
מהנדס אלקטרוניקה
לשיווק מיכשור מדידה מדוייק וחדשני לתעשיית המתכת והאלקטרוניקה
נדרש ידע במיחשוב תעשייתי
יכולת לימוד והדרכה
שליטה בשפה האנגלית
פניה בכתב יד בלבד לת.ד. 309 הרצליה ב', מיקוד 46103
לציין מכשירי מדידה

"מזכירה"
כתבנית מנוסה
לאגודה בת"א
עברית על בוריה
שעות עבודה 8.30–14.30
לפנות בכתב בציון מס' טלפון, קורות חיים והמשכורת הרצויה, לת.ד. 16398 ת"א, 61163

זמורה ביתן.
מוציאים לאור בע"מ
תל־אביב, רח' שוקן 32
טל. 812244
דרושים
1) מקרין לוחות אופסט מנוסה
2) מונטז'ר
3) צלם אופסט
4) חותך נייר מעולה
נא לפנות אל דני פרנר

ידיעות אחרונות
העתון של המדינה

למשרד
אדריכלים בת"א
אדריכל בכיר
עם 5 שנות ניסיון לפחות
ט"ל 03-250557
03-258634

דרושה
קלדנית מנוסה
בדבר פרטים לפנות טל. 286141
לאברהם בשעות 10.00—16.00

לבית אבות נוה־אביב
בכפר־שמריהו
דרושים
אחראי למטבח וחדר אוכל
* טבח עצמאי (נסיון של 5 שנים)
* הכנת לוח תפריטים כולל מזון דיאטטי
* אחריות על צוות עובדים
* תכנון מלאי (מחסן מזון והזמנות לקניות).
פקיד/ה כללי וקופאי/ת
* ניהול קופה (כולל קבלת תקבולים, ביצוע תשלומים)
* נסיון בעבודה משרדית כללית והדפסה
* התמצאות בקשרים עם בנקים.

מועמדים, העונים לכשורים הנ"ל, יפנו בכתב־יד בציון קורות חיים ונסיון מקצועי למחלקת כח־אדם, „רסקו", הרסינג 1, ת"א 65816.

הילטון תל־אביב
דרושים/ות
* קונדיטורים/ות
* עוזרי/ות קונדיטורים/ות
הכישורים הדרושים:
נסיון קודם בעבודה (עדיפות תינתן לבעלי תעודות והמלצות).
מועמדים/ות מתאימים/ות מתבקשים/ות לפנות אל מח' המגנגון בין השעות 14.00–15.30 אחה"צ בלבד.

למושב כפר הסידים
דרושים
1. מנהל חשבונות מעולה
רצוי נסיון בהנהלת חשבונות משקית
2. מחסנאי
למחסן טכני חקלאי
פרטים יש אלי טלפונים בעבודה: 04-951377, 04-952029
ובערב: 04-721454

דרוש
מכונאי למכונות חקלאיות
בעל נסיון, תנאים טובים
מיכון – באר־טוביה 055-81006

למושב בקעת בבקעת הירדן
דרושים
מושבניקים או קיבוצניקים
בעלי נסיון בגידולי שדה.
פרטים לפנות לטל:
02-941806, 02-941270

בית החברה ע"ש אלכסנדר ופאולה גולד דה-לאונסקו
תל-אביב שדי דוד המלך
לבית אבות המוקם עתי ויצו
דרושים/ות:

1. **מנהלת משק**
(אם בית) הכשרה מקצועית בכלכלת בית או סיעוד. דרוש נסיון בתפקיד דומה. לעבודה במוסד או מלון.
2. **טבח/ית ראשי/ית**
לנהל מטבח מוסדי ברמה גבוהה.
3. **מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת** עם נסיון בנהול כספי.
4. **אחיות מעשיות**
רצוי עם נסיון עבודה במוסד סיעודי או גריאטרי.

לפנות בכתב למנהל המבנה של ויצו בציון פרטים אישיים והסיון מקצועי ת.ד. 33150 תל-אביב מיקוד: 61331.

חברה מובילה בתחומה
בענף המתכת
באזור ת"א מחפשת

1. **מהנדס מפעל**
* איש צעיר ודינמי
* מהנדס מכונות
* נסיון של 10 שנים בטכנולוגיות פח, כבישה, ריתוכים, הלחמות, הרכבות ואחזקה.
2. **מהנדס מכונות בכיר**
בע נסיון בפיתוח מוצרי בית ומיזוג אויר.
3. **הנדסאי מכונות**
בעל נסיון בתכנון וזיווד
4. **חשמלאי אחזקה תעשייתית**
נסיון חשמלאי ראשי חובה, יועדף בעל רשיון למתח גבוה.
5. **מבלטן**
בעל נסיון בבצוע ותחזוקה של מבלטי חיתוך, כפוף ומתיחות מתכת. נדרש ידע מתאים בעבודות כרסום.
6. **חרט**
בעל ותק ונסיון של 8 שנים לפחות.

לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 7073 חולון.

דרושה
פקידה מעולה
עם ידע בהדפסה עברית ואנגלית, ידע בשפה האנגלית, משרה מלאה.
אפשרות לקידום.
לפנות לטלפון
03-266601
03-262062

אורם תעשיות חשמל בע"מ
ת.ד. 126 לוד 71101
דרוש
מנהל/ת ביקורת איכות
למפעל המיצא שנאים וספקים
מועמדים בעלי נסיון בלבד
מתבקשים לפנות בכתב
סודיות מובטחת

מנהח"ש מנוסה
ידע בהנהח"ש ממוחשבת
המעוניינים יפנו בכתב ויפרטו נסיון קודם לת.ד. 2031 א.ת. הרצליה.
סודיות מובטחת

עמילות מכס ותחבורה עמית בע"מ
דרושים
1. **מנהל/ת חשבונות סוג 2 או 3**
עם נסיון רב בהתאמות רצויה ידיעה באנגלית.
2. **פקידה מנוסה למחלקת יצוא אוירי**
לפנות לאמיר טלפון 03-294441
קרל נטר 6 ת"א.

רשת עמל
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ-ישראל

תל-אביב
לכיה"ס "עמל" מכס פיין
דרך פ"ת 130 03-217233
* **מורה למתמטיקה**
משרה חלקית.
גם מועמדות סטודנט תתקבל.
* **איש אחזקה**
בוגרי משרה.
לטיפול תיקונים בכיתות
לפנות ת.ד. 7311 ת"א 61072

ביה"ס "עמל" לידי דיוויד...
בני אפרים 226, 479752, 03-476160
* **מורה ללשון**
הכנה לבגרות.
במשרה מלאה.

חדרה
ביה"ס "עמל" חדרה
שכ' "עמל", האלון 45 063-33591
* **מורה לפיזיקה**
* **מורה לאנגלית**
בקורס קדם טכנאים והנדסאים יום
נא לפנות להנהלת בתי-הספר.

לחברה מסחרית ארצית
דרוש/ה
כלכלן/תמחירן
המועמד המתאים יהיה:
* בעל השכלה אקדמאית בתחום מנהל עסקים ו/או כלכלה.
* בעל נסיון של 5—3 שנים ב' מחקר כלכלי ותמחיר.
* תושב אזור תל-אביב בן 28—35.

תנאים הולמים למועמד המתאים
● סודיות מובטחת
קורות חיים, בכתב יד, יש לשלוח בהקדם לת.ד. 8381 תל-אביב 61086.

נתיבות חברה לניהול בע"מ
מפעילה ומנהלת את
"הדר" קופת תגמולים
"אשכול" קופה לפיצויי פיטורין
"נירית" קרן השתלמות
קופות אלו הן בעלות שיעור הצמיחה הגדול ביותר וריווחיותן היא הגבוהה בענף
מחפשים **משווק/ת**
דרישות התפקיד:
* ידע בתחום קופות הגמל וקרנות השתלמות — הכרחי
* כושר לניהול מו"מ עם הנהלות מפעלים וועדי עובדים
* אקדמאי/ת בעדפי החברה — יתרון
* נסיון שיווקי — יתרון
* גיל — עד 35
* מגורים באזור המרכז
* בעל/ת רכב פרטי ונכונות לניידות בכל חלקי הארץ.

תנאי שכר הולמים למועמד/ת המתאים/ה.
הענה על דרישות אלו, יפנה בכתב יד, בצרוף קורות חיים, לת.ד. 11333 ת"א, מ. 61112, עבור מס. 283
— רק פניות מתאימות ייענו —
— סודיות מובטחת —

הדר מערכות זמן ותדר בע"מ
חברת בת של תדיראן ו-F.E.I. ארה"ב

למפעלנו בחולון:

069 **מהנדס אלקטרוניקה**
לעבודה בפיתוח בתחום מקורות תדר מדוייקים.
עדיפות לבעל נסיון בן מספר שנים, רצוי בתחום ה-R.F. ובתחום הדיגיטלי.
לפרטים ניתן לפנות 03-806108 מר נחת.

070 **טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה**
לעבודה בצוות פיתוח הנדסה של מקורות תדר מדויקים.
נדרש נסיון של מספר שנים, רצוי בתחום ה-R.F. התחום הדיגיטלי.
לפרטים ניתן לפנות 4478/03-807474 מר דמבסקי.

071 **טכנאי תפ"י**
נדרש טכנאי/הנדסאי בעל נסיון בתפ"י תעשייתי.
לוגיסטיקה וקדום פרוייקטים.
לפרטים ניתן לפנות 4334/03-807474

* * *

מועמדים מתאימים יפנו בכתב תוך פרוט קורות חיים ונסיון מקצועי לת.ד. 20447 ת"א 61200.

ECI TELECOM

אתגר לאנשי פיתוח.
חטיבת התקשורת של אי סי איי טלקום בע"מ המפתחת מערכות תקשורת מתוחכמות לפרוייקט חדשני ומיועד ליצוא, דרושים:

מהנדסי אלקטרוניקה
(משרה מס. ד/137)
בעלי 5—3 שנות נסיון בפיתוח מעגלים סיפרתיים מבוקרי מיקרו פרוססורים. יתרון לבעלי ידע בתחומי PCM ופרוטוקולי תקשורת.

הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה
(משרה מס. ד/136)
בעלי 5—3 שנות נסיון בפיתוח מעגלים סיפרתיים מבוקרי מיקרו פרוססורים. ... PCM ופרוטוקולי תקשורת.

* *

מועמדים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים, טלפון להתקשרות ובציון מספר המשרה לת.ד. 9045 תל-אביב, 61090. ניתן להתקשר גם טלפונית, החל מיום א' בשעות 9.00—17.30 לאור דני עד חוה, מנהל ענף הפיתוח, 03-335113.
סודיות מובטחת. המודעה מיועדת לגברים ולנשים.

אי סי איי טלקום בע"מ
לשעבר חברת אלקטרוניקה לישראל בע"מ
בית היוצר לתקשורת

IBS תעשיות תוכנה בע"מ

לפיתוח מתודולוגיות הנדסת תוכנה למערכות צבאיות בזמן אמיתי
דרושים
אנשי תוכנה
בעלי נסיון מוכח של חמש שנים ומעלה ובעלי הכישורים הבאים:
– ידע בשיטות הנדסה תוכנה ואבטחת איכות.
– הכרת מעגל חיים מלא של פיתוח תוכנה.
– רקע בנושאי מב"מ ו/או ל"א (יתרון).
– יכולת ניהול צוות פיתוח (יתרון).
– ידע באנגלית.

לבעלי כישורים אלה ורצון להתקדם ולהתמחות בתחום ייעוץ חדשני, ניתנת הזדמנות להצטרף לחברה מתפתחת ודינמית, ולהנות מתנאי עבודה ותנאים מצוינים, כלל תוכנית פנסיה יחודית.
לפרטים, טלפן אל נאוה, טל: 03-419281

לחברה צעירה ודינמית בתל-אביב המתמחה בתכנון תקשורת מודרנית
דרושים
לעבודה מעניינת ומלאת אתגר
מהנדסי / הנדסאי אלקטרוניקה
בעלי התמחות באחד או יותר מהתחומים הבאים:
1. תקשורת מיקרוגל
2. תקשורת נתונים
3. שווק
מועמדים בעלי נסיון של 3 שנים או יותר מתבקשים לכתוב לת.ד. 20124 תל-אביב מיקוד 61201 בצרוף קורות חיים ופירוט נסיון מקצועי
סודיות מובטחת!!

ויידע הנדסת תוכנה .IL בע"מ
MAYDA
SOFTWARE ENGINEERING IL. LTD.

לחברתנו העוסקת בפיתוח כלים מתקדמים ומערכות תוכנה ברחובות דרושים

מנהל פרוייקט
כישורים: נסיון בניהול פרוייקט רב-משתתפים • יכולת עבודה עם לקוחות • תואר במדעי המחשב • נסיון בהגדרה ובפיתוח מערכות שלובות תוכנה וחומרה • ידע במערכות: הפעלה, תקשורת, בסיסי נתונים וכלי-פיתוח.

מהנדסי תוכנה בכירים
כישורים: תואר במדעי המחשב • 5 שנות נסיון לפחות • ידע מעמיק במערכות תקשורת של VAX/VMS, יתרון לבעלי נסיון ב-SNA • נסיון בניהול מערכת VMS • עדיפות תינתן לבעלי נסיון במתודולוגיות פיתוח וכלים.

מהנדסי תוכנה
כישורים: תואר במדעי המחשב • 4 שנות נסיון לפחות • יוזמה אישית וכושר עבודה עצמאי • הכרת מיקרו-מעבדים מתקדמים • יכולת הגדרה ופיתוח מערכות שלובות חומרה ותוכנה • עדיפות תינתן לבעלי נסיון במתודולוגיות פיתוח ותחזוקה.

עבודה באווירה חברית יוצרת עם
* אפשרויות הצלחה וקידום מהירים *
למתאימים תנאי-שכר הולמים.

מועמדים מתאימים מתבקשים לקבוע ראיון אישי אל: משה נבנה או צבאן ימי, טל' 08-467911, 08-467656, 08-473460 או בכתב-יד לת.ד. 1389, רחובות 76113.
סודיות מובטחת.

למוסד ממלכתי
דרושים
אקדמאים
לעבודה בלתי שגרתית
אנו מציעים לך:
* עבודה בעלת ענין ואתגר, הכרוכה בניידות רבה.
* לימוד השפה הערבית
* תנאי שכר טובים ותנאי שירות מיוחדים (לרבות רכב צמוד בתום ההכשרה).
* עבודה קבועה
* מסלול קידום רחב ואפשרויות להתפתחות עפ"י כישוריך.

אם נולד בין 24—31, סיימת שירות מלא בצה"ל וכריאותך תקינה – פנה נא בכתב לת.ד. 33171 ת"א (מיקוד 61231) עבור כ"א, בצירוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים (כולל מספר ת.ז. ומספר טלפון להתקשרות)
פונים מתאימים יענו

לחברת תיירות גדולה
לסניף הראשי בת"א
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
כישורים דרושים:
— סוג 2 כמנימום
— ידע בעבודה ב' הנהח"ש ממוחשבת.
— נסיון של 3 שנים בחברות יבואה
העונים לכישורים הנ"ל יפנו לפול רוקח.
טלפון: 03-294695
— סודיות מובטחת —

לחברה מסחרית בינונית בחיפה
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
לניהול עצמאי של הנהלת החשבונות של החברה
בשפה האנגלית.
שעות העבודה גמישות.
לפנות לת.ד. 6122 חיפה.

לקיבוץ
מעגן מיכאל
דרוש טבח
בוגר תנצור
עם נסיון בעבודה ומלצות.
להתקשר לטלפון 063-90581 לבקש את האקונומית.

דרוש
איש מכירות
נסיון בענף חומרי בנין הכרחי
+ רשיון נהיגה.
063-24181
063-31375 בערב

לתיכון "רון" בת"א
דרושים
מורים
במקצועות
ביולוגיה ואנגלית
לעבודה בשעות הבוקר והערב.
רק מורים בעלי רשיון הוראה קבוע, ונסיון בהכנה לבגרות, מתבקשים לפנות טלפונית 03-288121

אנו פותחים אופקים חדשים
אפשרויות מקצועיות ללא גבולות...
הזדמנויות קידום ללא מגבלות...
תנאי עבודה מתקדמים...

למהנדס אלקטרוניקה/מחשבים
תאור התפקיד:
* הגדרת מוצרים חדשים בתחום המיקרו-מחשבים
* פיתוח ותכנון מעגלי VLSI CMOS בתהליכים מתקדמים
* פיתוח מיקרו תוכנה בשילוב חומרה
כישורים דרושים:
* בוגר הנדסת חשמל/מחשבים מצטיין
* יכולת ורצון להתמודד עם אתגרים מקצועיים
* ידע ונסיון בתיכנון מערכות מיקרו מחשבים מתקדמות — יתרון

בוא הצטרף לצוות צעיר ודינאמי בחברה עתירת ידע, המובילה בעולם בתחום המוליכים למחצה.
אנא פנה במכתב יד בצרוף קורות חיים למוטורולה סמיקונדקטור ישראל בע"מ ת.ד. 32288 תל-אביב 61322
טלפון 03-7538222
- סודיות מובטחת -

מוטורולה סמיקונדקטור

למועצה המקומית גבעת זאב
דרושים
1) **מהנדס/ת**
תאור התפקיד: פיקוח על ביצוע תשתיות וכבישים, אירגון וריכוז פעילות הועדה המקומית לתכנון ולבניה.
כישורים דרושים: מהנדס/ת בעל/ת נסיון בפיקוח בעל/ת יכולת אירגון ויכולת הבעה בכתב ובע"פ.
היקף משרה: מלא
בכבר פרטים לפנות להילה טלפון: 02-261861 עד יום ה' 21.11.85
2) **גנן**
תאור התפקיד: אחזקה ופיתוח מערכת הגינון העירונית.
כישורים דרושים: הסמכה מקצועית ונסיון.
היקף משרה: מלא
3) **שרברב/צנר**
תאור התפקיד: אחזקת מערכת המים העירונית וביצוע עבודות מסגרות שונות.
כישורים דרושים: בעל סוג מקצועי ממשרד העבודה ונסיון בעבודה דומה.
בכבר פרטים במשרות 3,2 נא לפנות לציפי או רחל טלפון: 02-261182, 02-261999 עד יום ה' 21.11.85

למוסך לתיקון ציוד כבד בראשון לציון
דרוש
מכונאי
טל. בעבודה 948114
בערב 982457

למשרד אדריכלים
דרוש
אדריכל/ הנדסאי אדריכלות
בעל 5 שנות נסיון.
טלפון 03-258430

לחברת שווק ארצית
דרושים/ות
מנהלי חשבונות
– נסיון 5 שנים ומעלה.
– נסיון 3 שנים ומעלה.
נא לפנות לת.ד. 13056 ת"א 61130 – עבור מנה"ח חברת שווק.

למוסד דתי בתל-אביב
דרושה
כתבנית מנוסה
תנאים טובים
המעוניינות מתבקשות לפנות לת.ד. 29665 תל-אביב

לצעירים בעלי יוזמה
המוכנים להשקיע ולתפעל מועדון באיזור דן על בסיס שותפות
(השקעה כ-20.000 $)
לקביעת פגישה
טל: 03/203077 בשעות 16-18

לקבוצת מפעלי "גלי"
דרוש/ה באזור הצפון
נציג/ת מכירות
לטפל עובדים ועובדי רווחה במוסדות ומפעלים
הכישורים הדרושים:
• הופעה נאה
• גיל 25 – 40
• יחסי אנוש טובים
• כושר ניהול מו"מ
• נסיון במכירות של 3 שנים לפחות
עדיפות למועמדים בעלי נסיון קודם בעבודות למוסדות ומפעלים.
המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצירוף פירוט קורות חיים לקבוצת מפעלי "גלי" לידי א. הירש, ת.ד. 4429, ראשון לציון, מיקוד 75143, עבור "נציג/ת מכירות".

סופר-פארם
דרושים:
רוקחים צעירים
לבתי המרקחת ברמת אביב ופתח תקוה
קידום מובטח למתאימים
נא לצלצל 03-413730 לאביב • 03-900035 לסמיב

למשרד "רמאור" ייעוץ ותכנון חשמל
דרושים
1) **מהנדס הנדסאי**
בעל נסיון תכנון מתקנים
2) **שרטט/ת**
טלפון 03-452170

לקבלן בנין הבונה משרדים בתל-אביב
דרושים:
* **קבלני שלד**
– לציון המלצות
* **קבלני משנה שונים**
* **ספקים**
רציניים יפנו לת.ד. 16215 תל-אביב

לאגף אחזקת מטוסים באזור המרכז
דרושים
אנשי חמ"מ
אנשי רדיו/ אלקטרוניקה תעופתיים
הכישורים הדרושים:
* בעלי נסיון של כ-4 שנים בעבודות דרג ב' ודרג ד' והתקנות במטוסים.
* ידע בקריאת שרטוטי חשמל — חובה.
לקביעת ראיון נא לפנות לטלפון 03-422772 לעידה, החל מיום א'

לבלו ג'ינס
דרושה
סוכנת מכירות
לחצי יום עבודה
נסיון הכרחי + רכב
03-822294
03-827473

דרוש/ה
סוכן/ת
בנושא תיירות פנים בכל הארץ
על בסיס אחוזים.
טלפון: 04-662739

דרוש
מפעיל למוטוגריידר
עדיפות לגרים באזור ראשל"צ, רמלה, רחובות.
טלפון בין 8:30—16:00, 08-223265, בערב 03-340895.

המכללה למינהל
שלוחת חיפה - "בית הפקיד" רחוב מאיר 44—46 חיפה
דרושים
מורים להנהלת חשבונות
סוגים 1, 2, 3 לשעות הערב.
מועמדים מתאימים יפנו טלפונית למספר 04-512277

לחברת בנין
דרושים
1) **מנהל עבודת גמר**
עם ניסיון מוכח של 5 שנים לפחות
2) **מחסנאי מוסמך**
לניהול מחסן מרכזי של החברה בעל ניסיון בתחום הבניה.
לפנות בכתב יד לת.ד. 1575 חולון

לחברתנו — חברה מתפתחת בתחום אנרגיה חשמלית מהשמש
דרושים
1. **מנהלי מכירות בכירים**
(לאיזור: חיפה, ירושלים, תל-אביב והדרום)
* בעלי נסיון מוכח במכירות וניהול מכירות
* בעלי השכלה מתאימה * יוזמה וניהול מו"מ * יכולת ארגון ופתוח מערך מכירות.
2. **מהנדסי חשמל — יועצים**
(במסגרת החופשי)
תנאי שכר טובים למתאימים.
לפנות עבור "מנהלי מכירות" "מהנדסי חשמל" ת.ד. 6583 חיפה. בצרוף תולדות חיים בכתב יד ובציון טלפון להתקשרות.
— סודיות מובטחת —

סופר בר-בו
דרושה
מנהלת מחלקת לבני נשים
הכישורים הדרושים:
* ידע ונסיון מוכח בשטח המכירה
* ניהול צוות עובדים
נא לפנות בכתב יד למחלקת המנגנון, אחד העם 9, תל-אביב.
— סודיות מובטחת —

דרוש
כלכלן צעיר
עם ידע רב ב-LOTUS
קורות חיים יש לשלוח לנהל ת.ד. 7161 ת"א מיקוד 52171

דרוש/ה
סוכן/ת
בנושא כח אדם + רכב.
לאזור תל-אביב וחיפה.
טלפון: 04-662739

למפעל מזון גדול במרכז הארץ
דרושים
* **טבח לרוטבים**
* **טבחים** עם נסיון
בפרטים להתקשר: 03-9711266/7,
16.00—10.00 משעה 03-9711000

דרוש
הנדסאי/ טכנאי
לניהול פרויקט
052-441018
052-441266

נהג אחראי ומסור
+ משאית "הדג'" 400
+ ארגז מבודד
+ נסיון בחלוקה
מגיד להצעות רציניות.
03-905008

לחברה קבלנית לעבודות ביטחוניות בתל-אביב דרושים:
טפסנים + ברזלנים
לעבודה מיידית.
03-234868
03-225762

לחברה עתירת ידע — דרושה
פקידה/ שליחה
לפני שרות צבאי.
להתקשר מיום א'
662535

מנעולי ירדני
ש.ע. ירדני
ומוצרי מתכת, בע"מ
רחוב שלמה המלך 11
בני-ברק 51 852
טלפון 03/776051

למפעלנו הגדול בארץ
לייצור מנעולים ופרזול לבנין
דרושים

• **פקיד מכירות**
התפקיד דורש נסיון בטיפול ומגע עם לקוחות, ניהול מחסן תוצרת גמורה, הפעלת מחשב והבנה טכנית בסיסית.
אפשרויות קידום למועמד המתאים.
נא לפנות בכתב-יד בצרוף קורות חיים.

• **פקידה מרכזנית**
עם נסיון בהפעלת מרכזיה.
רצוי ידיעה בכתבנות ונסיון בעבודות פקידות כלליות.
מועמדות מתאימות יפנו טלפונית 03-776051
תנאים טובים מוצעים למועמדים המתאימים
(5 ימי עבודה בשבוע)
— סודיות מובטחת —

אם אתה איש מקצוע מנוסה
באחד מתחומי
המחשב
אותך אנחנו מחפשים!!
חייג 03-624565-6 ויחד נמצא לך משרה מתאימה עם אתגר ותמורה (ללא תשלום מצידך)
אלעד - רח' יהודה הלוי 77 ת"א

איגוד הנדסאות שוות בתעסוקה
תשמ"א 1981
[illegible]

ללילי נקוי יבש
באזור תעשיה אור יהודה,
רח' העמל 4
דרושים
1. **גהצנים מקצועיים**
2. **פועלי ייצור**
עם נסיון רב, המתמצאים באזור תל-אביב
3. **מסגר מכני**
טלפונים: 03-347308, 03-347310

לחברה גדולה למוצרי הלבשה
דרוש
מנהל מכירות מנוסה
על המועמדים לפנות לת.ד. 50360 ת"א,
בציון „עבור מנהל מכירות".

ביה"ס החקלאי מקוה ישראל
דרושים/ות
* **מרכז/ת לענף המטעים**
(פרדס וסובטרופיים)
* **מדריך/ה ראשי לענף הרבית**
לשני התפקידים דרושים מועמדים בעלי השכלה חקלאית על-תיכונית, נסיון מעשי באירגון וניהול הענף ורקע בהדרכת נוער.
אפשרות מגורים במקום בתום הנסיון.
פניות בכתב בצירוף לתמונת מקוה ישראל
מיקוד 58910.

למפעל תעשייתי דינמי באזור המרכז,
העוסק בייצור והרכבת מערכות
תעופתיות מתקדמות
דרושים/ות

משרה מס' 1270:
מהנדסי תעשיה וניהול
* להפעלה ופיקוח של מערכות מלאי ממוכנות.
* ריכוש עבודות תיכנון של פרוייקטים בקנה מידה גדול.
* לתאום פרוייקטים תעופתיים ואזרחיים.

משרה מס' 1271:
מהנדסי אלקטרוניקה
* לאחזקת מערכות ייצור ממוחשבות מתקדמות.
* לתכנון שיטות הרכבה של מערכות חשמל ואלקטרוניקה.

משרה מס' 1272:
מהנדסי מכונות
* בעלי נסיון בטכנולוגיות לעיבוד שבבי מתקדם.
* תכנון שיטות הרכבה והכנת מערכי ייצור.

משרה מס' 1263:
מהנדסי חומרים ותהליכים
* מהנדסי כימיה / פלסטיקה / מטלורגיה / מכונות השולטים שליטה מלאה באנגלית ועברית.
* 10 שנות נסיון בעריכה והגהת מסמכים הנדסיים (רצוי בנושא חומרים ותהליכים).

עדיפות תנתן לבעלי נסיון מקצועי קודם.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב ולפרט קורות חיים, השכלה, נסיון ומספר המשרה והוא אל: ת.ד. 9356 יד אליהו.
(נא לציין על המעטפה את מספר המשרה המבוקשת).
מועמדים מתאימים יוזמנו
סודיות מובטחת

דאגי לעצמך - להכנסה נוספת

חברת ניישטר ביוטי בעלת מוצרי הקוסמטיקה מבטחת האלוורה תכשיר אותך כיועצת (מדריכה) יופי של מוצריה. כך תשיגי הכנסה נוספת לכלכלת ביתך, תרחיבי את חוג מכריך ותחזקי את ביטחונך העצמי ותהני שאת שווה הרבה יותר.
הירשמי עוד היום לקורס שיכשיר כיועצת יופי בסניף הקרוב לביתך.

הקורס מיועד לתושבות איזור השרון, רחובות, לוד אשדוד, יבנה, גדרה, קרית מלאכי, קרית גת, אשקלון ושדרות.
הקורס הקרוב יתקיים ביום 27.11.85 ו-28.11.85
לשם קביעת ראיון נא לפנות לרכזת האיזור, רינה סחין,
טל' 055-33149/31251 וכן 03-848071.

nature beauty

יופי ישראלי - זה "נייטשר ביוטי"

למוסד ממלכתי
דרושים
קציני מילואים
ליחידה מיוחדת העוסקת
במשימות בלתי שגרתיות

אנו מציעים:
* תפקיד דינמי ומעניין
* אפשרות לקידום למצטיינים היכולת האישית
* קביעות בעבודה
* שכר גבוה, כולל הטבות מיוחדות
* תנאי שירות טובים
* אפשרויות מגוונות לשינוי בתחום העיסוק, לרבות יציאה לחו"ל או לימודים אקדמאיים לאחר מספר שנות עבודה.
* אוירת עבודה נעימה, בצוות צעיר ומגובש.

העבודה תמוצע מתאימה גם לקצינים העומדים להשתחרר מצה"ל בחודשים הקרובים.

אם גילך עד 28 שנים ובריאותך תקינה, אנא פנה בכתב לת.ד. 39351 ת"א (מיקוד - 61392) עבור ה"ח. וציין קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת"ז וטלפון.
- פונים מתאימים יענו -

LASER תעשיות לייזר
חברה עתירת מדע המובילה בעולם בפיתוח וייצור מערכות לייזר לרפואה.
לאגף התפעול דרושים:

מהנדס תעשייה וניהול למח' ייצור והרכבה
תאור התפקיד: ■ שיפור שיטות עבודה, מערכי ייצור, שינוע ואוטומציה.
כישורים: ■ בעל נסיון של שלוש שנים בתפקיד דומה בתעשייה עתירת מדע.
■ רצוי נסיון במערכות מידע כולל שימוש במחשב אישי.

אחראי עתוד מלאי
תאור התפקיד: ■ הקמת ורכוז הטפול בנושא עתוד מלאי.
כישורים: ■ הנדסאי תעשייה וניהול/הנדסאי מכונות.
■ בעל נסיון בתחום של שלוש שנים לפחות בעתוד מלאי עם מערכת ממוחשבת ונסיון במערכות M.R.P.
■ בעל יכולת לניהול עתידי של צוות עובדים.

אחראי תפ"י למח' לייצור מכני
תאור התפקיד: ■ הקמת ורכוז הטפול בנושא התפ"י של המחלקה.
כישורים: ■ מהנדס/הנדסאי תעשייה וניהול.
■ עדיפות לבעל נסיון בתחום.

נא לפנות בכתב יד תוך ציון שם, טלפון, כתובת, שם המשרה, פירוט קורות חיים ונסיון מקצועי למחלקת כח אדם ת.ד. 13135 תל-אביב 61131.
סודיות מובטחת
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד.

תעשיות לייזר - קרן אור לקידום האנושות

למפעל תעשייתי גדול בדרום הארץ
דרוש/ה
למחלקת הנהלת החשבונות
בוגר/ת הפקולטה לחשבונאות
ו/או
מנהל/ת חשבונות מדופלם/ת
עם נסיון של שנתיים לפחות.
מועמדים/ות יפנו בכתב יד ובצרוף קורות חיים ותאור נסיון קודם לת.ד. 1736 ת"א, עבור „מנהל/ת חשבונות".
סודיות מובטחת

המשטרה אתגר
דרושים
שוטרי סיור ותנועה
דרישות התפקיד: 10 שנות לימוד לפחות, לאחר שרות בצה"ל, בריאות טובה (פרופיל 82 ומעלה), גיל עד 35.
מקום השירות: ירושלים, תל אביב ורמת-גן.
המעוניינים מתבקשים לפנות בצרוף תעודת השכלה והנקס שלישי.

ירושלים - רח' המלך ג'ורג' 8	טל. 02-244433
תל-אביב - רח' הרכבת 14	טל. 03-627290/3
חיפה - רח' חטיבת גולני 21	טל. 04-661067
באר-שבע - רח' העצמאות 55	טל. 057-32521
רחובות - רח' הרצל 206	
(מטה הארצי)	טל. 08-487414

- סודיות מובטחת -

אמקור
אמקור אלקטרוניקה בע"מ
מפעל ליישום טכנולוגיות חדשניות עתירות מדע המיועדות לייצוא
דרוש/ה
מתכנת/ת מדעי/ת
* 3 שנות נסיון בתכנות מדעי.
* רקע בעיבוד תמונה בזיהוי צורות - רצוי.
* שפות תכנות: פסקל, אסמבלר
* הכרת מיקרומחשבים
* יכולת עבודה עצמאית בפיתוח הלוגריתמים ובתכנותם.
נא לפנות ליוסי פרידמן או דן קרת, "אמקור" אלקטרוניקה בע"מ רח' שנקר אזור התעשיה הרצליה 46725 טל. 052-557471
- סודיות מובטחת -

שופר-סל
דרושים
מנהלי סניפים
לאזור גוש דן וירושלים
המועמדים שיתקבלו יעברו תקופת הדרכה והכשרה בת כ-3 חודשים.
מועמדים רצויים בעלי נסיון מעשי בניהול ואירגון מתבקשים לפנות בכתב יד, בצירוף קורות חיים ונסיון קודם, אל שופרסל בע"מ, מח' כח-אדם, ת.ד. 84 פתח-תקוה, מיקוד 49100.
סודיות מובטחת.

לחברה ציבורית
דרוש
מתאם מיכון
מקום העבודה: עפולה, טבריה.
השכלה: מדעי מחשב/הנדסאי מחשב.
נסיון: שנתיים לפחות בעיבוד נתונים.
מגורים במקום.
לפנות לטלפון:
משרד — 04-642673
בערב — 04-247089

לחברת שיווק מזון
דרושים
מפיצים
באזור ת"א
בעלי רקע בנושאי מזון.
לפנות בין השעות 14.00—16.00
למשה „תגרעין" קרליבך 11 ת"א.

להתאסדות
העירוני חולה
דרוש
למפעל מזון
על המפעיל להיות בעל מקצוע ובעל אמצעים להתקנת המקום.
תנאות בכתב בלבד להגיש להתאסדות העירוני חיפה ת.ד. 33134 חיפה 5270

לפרוייקט מגורים ברחובות
דרוש
עוזר למנהל עבודה
לעבודות גמר.
עדיפות לתושבי רחובות והסביבה
נא לפנות לה.פ. קבלנים טל. 03-653613/4

למפעל גדול בירושלים
דרוש
כלבלן - תמחירן
בעל תואר ב.א. בסטטיסטיקה
שליטה מלאה באנגלית (קריאה, כתיבה)
משרה מלאה (7.00—16.30)
5 ימים בשבוע.
מעוניינים רציניים בלבד יכתבו בצירוף קורות-חיים לת.ד. 2107 עבור מספר „132" ירושלים.

תעשיות דונסקוי (1981) בע"מ
דרושים
לאיזור פתח תקוה:
1) **טבחים**
2) **עובדים להגשה במסעדה** — הופעה נאה
3) **פועלי נקיון-כללי למטבח.**
טלפון 03-941466 להתקשר בין השעות 7.00-16.00

דרוש באשדוד
בוגר בית ספר תיכון מקצועי
12 שנות לימוד.
לתפקיד הדרכתי מעניין
רצוי בעל נסיון בהדרכה.
מעוניינים מתבקשים להתקשר טלפונית אל מר בוזגלו טל: 051-26182, 051-22402

מפעל לעיבוד מתכת
בשיטת E.D.M.
באזור לוד
מחפש
עוכד בעל רקע בעיבוד שבבי.
עם נכונות לעבודה במשמרות
ידע בשפה האנגלית
טלפון 08-261401-2

לועד מקומי
"אורנית"
דרוש
מזכיר/ גזבר
הצעות + קורות חיים לשלוח עד לתאריך 25/11/85 לועד מקומי "אורנית"
ד.נ. אפרים מיקוד 44813

לחברת תוכנה
דרוש
מתכנן/מתכנת ענ"א
* נסיון מוכח של 3 שנים לפחות בתכנות COBOL
* הכרת מחשבי IBM 3083
* ידע ונסיון ב-IDMS
ת.ד. 20175 ת"א

מעדנות דר' פישר
למפעלנו בבני-ברק
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 2 ומעלה
למשרה מלאה
נא לפנות בכתב יד תוך פירוט קורות חיים ונסיון לת.ד. 39071 תל-אביב 61390. נא לציין - עבור מזכירה.

לבית-חולים פסיכיאטרי פרטי באזור הוד-השרון
דרושים
* **רוקח למשרה חלקית**
* **אחים מוסמכים ומעשיים**
* **כוחות עזר** (הכשרה תינתן במקום)
* **עוזרת לטבחית**
* **פועלות נקיון -**
אפשרות לעבודה חלקית
טל. 052-23121

ב.נ. שרותי ניהול
מידע על משרות ועובדים בכירים
ת"ד 2297 (חניה 42122) 053-34515
ת"א, ארלוזורוב 198 03-257970

לחברת פיתוח וסחר בתל-אביב
דרושה:
• **כתבנית**
* הדפסה במעבד תמלילים
* עבודות משרדיות שונות
נא להתקשר לטל. 03-332089
בשעות 9-16

לפנימיה דתית לאומית בבני-ברק
דרושים:
1. **מדריכה**
משרה מלאה/חלקית, מגורים במקום.
2. **פסיכולוג/ית חינוכי/ת**
לחצי משרה, נסיון הכרחי, שעות גמישות.
טלפונים: 03-782578 03-791504

למוסד לחולים כרוניים בחוף השרון
דרוש
רופא
במשרה חלקית
בבוקר 052-34230
בערב 052-34570

טכנו ורד מיקרואלקטרוניקה בע"מ
לעבודה בקווי ייצור למעגלים היברידיים
דרושות
א) **מלחימות מנוסות**
ב) **עובדות מנוסות בתהליכי הרכבה וביקורת להיברידים.**
מועמדות בעלות נסיון בעבודות מיקרואלקטרוניקה יפנו בכתב יד לטכנו ורד מיקרואלקטרוניקה בע"מ, מושב עין ורד דואר תל-מונד.
תנאים טובים למתאימות
5 ימי עבודה בשבוע.

לחברה להוצאה לאור והפקות – דרושים
מנהל/ת יצור – נסיון בהבאה לדפוס
אחראי/ת לסדר מחשב – ידע במחשבים
מזכירה/כתבנית – נסיון בהנהלת חשבונות
סודיות מובטחת
לפנות בכתב יד בציון קורות חיים ונסיון
לפרסום אביטל – יהודה הלוי 106 ת"א 65 276

שופר-סל
לסניפי ת"א ורמת אביב
דרושים
עובדי מאפיה
אין צורך בנסיון קודם — הכשרה תינתן ע"י החברה.
מועמדים מתבקשים לפנות ביום ראשון 17.11.85 בין השעות 08.00—10.00 לסניף רמת אביב, רח' ברזיל 15. לסניף אוטובוסים: 24, 25, 27, 45, 49.

דרושים
מקדמי מכירות
לחברת תעשיתית גדולה
בסניפי המרכז והשרון
* למשרה מלאה
* בעלי רכב
* נסיון במכירות
* תושבי האזור
המרכז — 03-803170 יעקב.
השרון — 052-454892 רחומי.

למושב באר צופר בערבה
דרוש:
מוסכניק
כולל החזקת איגום כלים.
עם אפשרות לתעסוקה לבת הזוג.
טלפון 057/81483 החל מיום ראשון.

דרוש
סוכן לענף החשמל
עד גיל 35 + רכב
נא לציין קורות חיים ונסיון קודם
בכתב: רלפו תנורים בע"מ (מנ)
רח' המדע 1 הרצליה.

אורטל
חברה לביטוח בע"מ
לאגף תביעות דרוש/ה
פקיד/ה
מנוסה בסילוק תביעות רכב.
עדיפות לבעלי נסיון בסילוק תביעות צד ג'.
להתקשר לטל. 03-640618
לגב' רוזה.

דרוש
קצין
בטיחות
לתעשיה

שלמה לשמן
דרושים:
• **טפסנים**
• **שלים**
• **עוזר טפסן**
• **פועלי בנין**
במבנה בטחוני בסביבות תל-אביב
להתקשר לטלפון 03-807838

דרוש
טבח/ית
לאולם חתונות
052-34851
בשעות 8:30 — 13:00

משהבת מ.ל. בע"מ
מערכות למידה
דרוש
מפתח ערכות לימוד
רקע נדרש:
* מים סיוד (מילי)
* רצוי בעל השכלה אקדמאית.
בודור פרטים נא לטלפן 03-491723

דרוש
מזכיר/ מבר
* בעל נסיון וידע במערכת המושבה
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים
(ומכלתות למזכירות מושב אורנים מיקוד 42905 עד לתאריך 27.11.85)

לחברת בניה בתל-אביב
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג ב' או ג'
נסיון של 3 שנים לפחות
לפנות בכתב: ת.ד. 20113 ת"א

למשרד עורכי-דין גדול בתל-אביב
במחלקת פירוקים ופשיטות רגל
דרושה
מפעילת מעבד תמלילים
(ותיקה)
נסיון במעבד תמלילים (מערכת „אמריי")
שעות 2.00 עד 14.00
5 ימים בשבוע (א'—ה')
תנאים טובים למועמדת המתאימה
סודיות מובטחת
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 29327 תל-אביב 61292

דרוש (ה)
מנהל/ת חשבונות
עצמאי(ת)
למפעל קיבוצי בגליל העליון
לתקופה של 4—6 חודשים
החל מתחילת דצמבר 85.
לפנות: 069-43611 בשעות העבודה.

ורד הגליל - תעשיית שוקולד וממתקים בע"מ - צפת

מהנדס/הנדסאי מכונות
לתפקיד מנהל האחזקה במפעל
* 10–8 שנות נסיון בתעשיית המזון או הממתקים — בתחום האחזקה.

הנדסאי/טכנאי חשמל
לתפקיד אחראי אחזקת חשמל במפעל
* 5 שנות נסיון בתעשייה, המזון או הממתקים — בתחום החשמל.

מסגרים/מכונאים/רתכים
לעבודה במחלקת האחזקה
* בוגרי בתי ספר מקצועיים, 5–3 שנות נסיון בתעשיה.

מהנדסי/הנדסאי מזון/מכונות
לניהול מחלקות מוצרים ואחריות על קווי ייצור
* רצוי בעלי נסיון קודם בענף המזון או הממתקים.

מנהל חשבונות מדופלם
לעבודה באגף הכספים
* ידע ונסיון בהנהלת חשבונות של מפעל תעשייתי.
* ידע ונסיון בהנהלת חשבונות ממוחשבת.
* נסיון בזוגרות - יתרון.

■ על כל המועמדים להיות בעלי יכולת השתלבות ועבודה בצוות, ניהול והדרכת עובדים.
■ ידיעת השפה האנגלית - חובה. עדיפות תנתן למועמדים השולטים בשפה הרומנית.
■ עדיפות תנתן למועמדי צפת וסביבתה ולמועמדים שיעתיקו את מקום מגוריהם לצפת.
■ לחלק מהמועמדים תדרש הקפה הכשרה בארץ ובחו"ל.

נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים מלאים אל: מנהל כח אדם ת.ד. 618 קרית ביאליק 27105

סודיות מוחלטת מובטחת

למפעלי התעשיה הצבאית
יאזור המרכז
דרושים

משרה 01/55
מנהל פרוייקטים
בתחום מערכות אלקטרוניות.
כשורים: מהנדסי אלקטרוניקה, בעלי נסיון בניהול פרוייקטים, רצוי בתחום מערכות אוויריות, ידיעת אנגלית על בוריה.

משרה 00/85
כרסמים
C.N.C ואוניברסאליים.
בעלי 6 שנות נסיון לפחות וידע בקריאת שרטוט טכני.

משרה 01/49
יוצקים
בעלי נסיון ביציקה.
אפשרי לקבל הכשרה תוך כדי עבודה.

משרה 01/87
מתכנתי C.N.C
למחרטה עקומה, לכרסמות "אייטצ' סוקי".
בעלי 3 שנות נסיון וידע בקריאת שרטוט טכני.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בצירוף קורות חיים ליחידת התעסוקה ת.ד. 1044 רמת השרון מיקוד 47100, נא לציין מס' המשרה המבוקשת, מס' תעודות זהות ומספר טלפון.

התעשיה הצבאית

SUBARU
למוסך המרכזי סובארו בהרצליה - דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
כישורים: עצמאי/ת, בעל/ת 5 שנות נסיון לפחות.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב בלבד, בצירוף קורות חיים, נסיון, שכר מבוקש ומס' טלפון לתקשורת, אל ת.ד. 2046 הרצליה 46728, עבור "מנה"ש".
סודיות מובטחת.

קוד ציוד דפוס ותעוד בע"מ
דרושים
* **מנהל מכירות**
עדיפות לבעל נסיון בענף הדפוס והתעוד.
* **טכנאי שרות**
עם נסיון באחזקת מערכות אלקטרו מכניות (ת.ח.מ) - רשיון נהיגה הכרחי.
* **פקידה**
בעלת יכולת הדפסה בעברית ואנגלית.
לפנות בין השעות 9:00–15:00
טל. 03-335940/2/5

חטיבת מפעלי השימורים "כרם" כור מזון בע"מ
למחסן השיווק הארצי בפתח-תקוה, דרוש
מחסנאי
* נסיון קודם בניהול מחסן וצוות עובדים
* השכלה תיכונית + קורס מקצועי.
* מגורים: אזור פתח-תקוה
לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית 03-9225801.

דרושים
למפעל תעשייתי גדול באזור חיפה
דרושים
1. **מהנדס כימאי**
בעל נסיון של 5 שנים לפחות בכימיה אנליטית כללית ואינסטרומנטלית. בעל תואר שני. לעבודה מעניינת במעבדה אנליטית.
2. **כימאי צעיר**
בעל תואר ראשון להתמחות בעבודה מעניינת רב גוונית במעבדה.
3. **טכנאי/הנדסאי כימיה**
לעבודת משמרות.
4. **מהנדסי כימיה צעירים**
בוגרי 84/85.

מועמדים מתאימים יפנו בצירוף קורות חיים לת.ד. 4496 חיפה 31044 בציון מס' המשרה על גב המעטפה.

עלית בע"מ
תעשיית ניילון ופוליאסטר

מהנדס מכונות
לענף הכימיה
התפקיד כולל:
- הנדסת תחזוקה ושפור ציוד ומערכות קיימות.
- תכנון ויישום מערכות ציוד חדשניות.
דרישות התפקיד:
- נסיון בתחזוקת מתקנים כימיים.
- ידיעת אנגלית

נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים למנהל המנגנון
ת.ד. 276 מגדל העמק 10500
סודיות מובטחת.

יחידת האבטחה במסופים בגבול ישראל - מצרים
דרושים
בוגרי יחידות קרביות לתפקיד בטחוני
600,000 שקל נטו לחודש
+ הטבות נוספות רבות כגון: דיור, ארוחות, נסיעות ומענקים

הכישורים הדרושים:
* להיבחר ביחידות שדה (עדיפות למסיימי קורס פיקודי)
* בעלי כושר גופני גבוה, פרופיל רפואי 82 ומעלה (בעלי משקפיים יתקבלו בעדשות מגע רכות)
* גיל עד 27
* עבר ללא דופי
* בוגרי 12 שנות לימוד, דוברי השפה האנגלית (ערבית יתרון).
— הקבלה לעבודה מותנית במעבר קורס —

ועדות קבלה התקיימנה במשרדי חברת „השמירה" בע"מ, בימים: שני 18.11.85 ורביעי 20.11.85.
בתל-אביב: רחוב בן-יהודה 77 קומה ג' בין השעות 9.00—13.00
באילת: רחוב רתמים 6 בין השעות 9.00—12.00

קרן אלקטרוניקה בע"מ
מפעל עתיר ידע לייצור מוצרי אלקטרוניקה בטכנולוגיה גבוהה עם דגש לייצוא.
בוא והצטרף לצוות מקצועי ודינמי העוסק גם בפיתוח רעיונות ומוצרים חדשים.

מנהל מסגריה
לניהול מקצועי של צוות מסגרים מכניים בתחום הזיווד האלקטרוני.
הכישורים הדרושים:
● מהנדס/הנדסאי מכונות עם נסיון 5–8 שנים.

מהנדס/הנדסאי מכונות
לתכנון זיווד אלקטרוני.
כישורים דרושים:
● נסיון של 3 שנים לפחות בעבודות דומות.

מנהל שווק מערכות צבאיות
לשווק מוצרים ומערכות בתחום ה-R.F.
הכישורים הדרושים:
● מהנדס והנדסאי אלקטרוניקה.
● נסיון מוכח בשווק לחו"ל.
● ידיעת השפה האנגלית חובה.
● נסיון צבאי בתחומים דומים - יתרון.

איש שיווק
לריכוז פעילות מטה במחלקת השיווק הכוללת: הכנת תערוכות בחו"ל. פרסומים. התכתבות עם גורמים בחו"ל. הכנת חוזים וכד'.
הכישורים הדרושים:
● נסיון קודם בעבודה דומה.
● כושר ביטוי בכתב ובע"פ.
● ידיעת השפה האנגלית על בוריה - חובה.
● שפות אחרות - יתרון.

תנאי עבודה משופרים. 5 ימי עבודה בשבוע.
נא לפנות בכתב-יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם בעבודה אל: מח' כח-אדם ת.ד. 5019 אשקלון 78150, או טלפונית: 051-34341 ולציין שם המישרה המבוקשת.
סודיות מובטחת.
ההצעה מיועדת לגברים ולנשים כאחד.

חברה בת של כור אלקטרוניקה בע"מ

---

migada
למפעלנו העוסק בייצור ציוד רפואי לשימוש חד-פעמי דרוש
טכנאי ייצור
כרכז טכני במערך הייצור
5 ימי-עבודה בשבוע

מועמדים מתאימים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון קודם אל "מיגדה בע"מ" ת.ד. 211, רחובות 76101, עבור "צביקה"
סודיות מובטחת

בן-יקר גת
חברה להנדסה ולבנין בע"מ
למשרדנו בתל-אביב
דרושים
מנהל/ת מחלקת מכירות
הכישורים:
בעל/ת 5 שנות נסיון לפחות במכירות בחברה גדולה; כושר ניהול מו"מ עם לקוחות. שעות העבודה: בהתאם לצרכי המישרה.

מזכירה בכירה
הכישורים:
בעלת 5 שנות נסיון בעבודות מזכירות; הדפסה עברית-אנגלית.
שעות העבודה: 08:00 – 17:00

לקביעת ראיונות נא לפנות בשעות העבודה לטל': 332614, 332901, 03/331309.
סודיות מובטחת.

למשרד רואי חשבון
דרוש
בוחן מרכז
רואה חשבון, או מתמחה לאחר בחינות מועצה
לניהול עבודת בקורת ולפיקוח על צוות עובדים
לתתקשר מיום א' 299181

"פרי תנובה"
אנחנו ממשיכים לגדול וזקוקים בדחיפות ל -
מהנדס/הנדסאי ייצור
למחלקת הייצור
טכנאי/הנדסאי אחזקה
למחלקת אחזקה
על המועמדים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה לת.ד. 161 רחובות 76101.

דרושים
O. R. S
ללקוחותינו דרושים
תכניתנים מנוסים
IBM, MVS, COBOL, CICS.
אפשרות לשעות עבודה גמישות
כיכר אתרים 142 ת"א, טל': 03-290371-3

לגוטקס מודלס בע"מ
דרוש
סגן מנהל ייצור
התפקיד:
★ תיכנון ופיקוח ייצור על מפעלי גוטקס וקבלני משנה.
★ ריכוז נתוני ייצור ומלאי.
הכישורים הדרושים:
★ בוגר הטכניון בהנדסת תעשיה ונהול.
★ 3 שנות נסיון בתעשיה רצוי בענף הטקסטיל.
★ בעל רכב
לפנות בצרוף קורות חיים למכ"א
טל. 03-337725
סודיות מובטחת

דרושים
למפעל טכסטיל
דרושים
1. **מנהל מחסן**
— עד גיל 40 בעל ניסיון.
2. **פקידה**
עם ידע בניהול חשבונות. העבודה באיזור תל-אביב
נא להתקשר בין 14.00—16.00
טל' 03-221701

נפתלי גרפולוגיה תעסוקתית
מיון, הכוונה והתאמת עובדים
יעוץ אישי
גרפולוגיה משפטית ורפואית

מחפש עבור
מפעל תעשייתי בצפון
מנהל כוח-אדם
נסיון קודם בניהול משא ומתן, ידע בדיני עבודה.

נא לפנות בכתב-יד. — שפת אם בצרוף קורות-חיים וציון יד כותבת. למכון נפתלי הירקון 124 ת"א 63573.

ת"א. רח' הירקון 124, 63573, טל. 03-229751, 240996

גרפיקאי/ת מבצע/ת
עם נסיון בעבודה במשרד פרסום.
טל. 226741 פרסום פוגל.

לבית הוצאה כתר ירושלים
דרושים
1. **מזכירה כתבנית**
עברית אנגלית למשרה מלאה.
• הדפסה בשתי השפות ונסיון קודם במזכירות של 3 שנים לפחות.
2. **כתבנים/יות עברית**
• הדפסה בשיטה עיוורת
• 5 שעות עבודה לפחות
לפנות למחלקת כח-אדם טלפון: 02-521201

לכפר הנוער של ויצו ע"ש חנה מייזל שוחט בנהלל דרושים לעבודה
1. **מנהל/ת מטבח** בחדר אוכל (אקונום/ית)
2. **טבח**
3. **מורה** ממלא מקום ל-3 חודשים בכימיה - ביולוגיה
מועמדים בעלי הכשרה ונסיון מתאים יפנו עם המלצות בכתב למזכירות כפר הנוער בנהלל מיקוד 10600

משאויר
טעינה אוירית בע"מ
דרושים
עובדים בלתי מקצועיים
לעבודה במשמרות בנתב"ג
תנאים טובים. טל' 03-971696

★ לחברת אלקטרוניקה
דרוש
טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה
- לעבודה אחראית ומעניינת במעבדה ושרות-חוץ לציוד הקלטה משוכלל
נסיון 5 שנים בעבודה עם ציוד הקלטה מתקדם, ציוד אלקטרוני ואלקטרומכני.
רשיון נהיגה הכרחי.
לפנות בצירוף פירוט נסיון קודם וקורות חיים אל— ת.ד. 16480, ת"א. 61163.

אקספרטים
משאבי אנוש לטכנולוגיה בע"מ
מיסודה של משאבי אנוש גיוס והדרכת מוהלים בע"מ

עבור חברת בת לחברה בינלאומית
דרוש
עתודאי, מהנדס אלקטרוניקה
בעל נסיון בתקשורת נתונים ורשתות תקשורת, אשר היה אחראי לתפעול מחשב.
התפקיד כולל אחריות למרכז מחשבים, רשת תקשורת וסיוע טכני ללקוחות הרשת.
התפקיד הינו ניהולי, מובטחת תמורה מעל הממוצע וסכויי קידום טובים.

המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 189 רמת גן 52101 סודיות מובטחת.

אשטרונאוטיקס
1. **מנהל מחלקת אינטגרציה**
(משרה 304)
תאור התפקיד • תכנון עבודה ופיקוח מקצועי על צוות של הנדסאים וטכנאים העוסקים באינטגרציה ובדיקות של מערכות אלקטרוניות מוטסות.
דרישות מקצועיות • מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה עם נסיון בניהול צוות עובדים מקצועיים.
2. **מהנדס תוכנה**
(משרה 301/6)
לפיתוח תוכנה למערכת זמן אמת נסיון 5 שנים בעבוד תמונות.
נסיון באלגוריתמים של עבוד תמונות.
תנאים טובים למועמדים המתאימים
5 ימי עבודה בשבוע
סודיות מובטחת
מועמדים מתאימים נא לפנות לאגף הארגון, ת.ד. 882 בני ברק - 51261 או טלפונית 03-784212 עם פרוט נסיון קודם וציון מס' המשרה.

אקספרטים
משאבי אנוש לטכנולוגיה בע"מ
מיסודה של משאבי אנוש גיוס והדרכת מוהלים בע"מ

אנו חברה העוסקת באיוש אנשים בעלי הכשרה בתחום הטכנולוגיה — למפעלים עתירי ידע.
על לקוחותינו נמנים מירב המפעלים עתירי הידע, הן הגדולים והן חברות בשלבי הקמה.

עקב דרישה גוברת מצד לקוחותינו אנו מחפשים:

מהנדסי אלקטרוניקה
★ לתפקידי מחקר ופיתוח בתחומי התמחות שונים (כמו אלקטרו אופטיקה; מיקרו אלקטרוניקה; מעגלים דיגיטלים ואנלוגיים; RF; צב"ד; שילוב חומרה ותוכנה).
★ לתפקידי שרות ותחזוקה בחו"ל עבור חברות ישראליות.
★ לתפקידי מכירות בארץ ובחו"ל עבור חברות ישראליות.

מהנדסי מכונות
★ עם נסיון במחקר ופיתוח, מכניקה עדינה, זווד ועוד.

אנשי מחשבים
★ בעלי התמחות בזמן אמת; בעב"א; בתקשורת מחשבים — לתפקידים בדרגות בכירות שונות.

המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 189 רמת גן 52101 סודיות מובטחת.

לפרסם מודעה?
דחף סניפים
ב דחף תקבל יותר ובמחירי העיתון

ת"א דחף מרכז — ממכת בית ראשונה 8 (פינת אלנבי 94) טל 622547
ת"א דחף דיזנגוף — רח' דיזנגוף 118 (מול כסית) פתוח 24 שעות טל 239952
ת"א דחף בן יהודה — רח' בן יהודה 9 (מול קולנוע מוגרבי) טל 656120
ת"א דחף אלנבי — רח' אלנבי 123 (ככר המושבות) טל 611806
חיפה דחף — רח' הרצל 11 (הדר) טל 665333/4
ירושלים דחף — רח' יפו 43 (ככר ציון) טל 226335
דחפון שרות מודעות טלפוני טלפון 03-611001
ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

תועלה הארנונה בירושלים לבתי־עסק ודירות־פאר

מאת סופרת „דבר" בירושלים

עיריית ירושלים תקפיא ב־ שנת התקציב 7—1986 את שי־ עורי הארנונה למגורים, תוריד את שיעורי הארנונה בדירות מצוקה ותעלה את השיעורים ב־ אורח ניכר לבנקים, לבתי עסק ולדירות פאר.

שיעורי הארנונה למגורים הוק־ פאו ויותאמו רק לשעורי המדד ממארס 1985 עד מארס 1986 ה־ מתוכננים ב־133 אחוז וזאת בהת־ בסס על העליה בפועל ותחזית נמוכה של 2.5—3 אחוזים בחוד־ שים הקרובים.

דירות באיזורי מצוקה יזכו ב־ הקלות בתשלום הארנונה ובעלי דירות שבהן השטח הממוצע ל־ נפש אינו עולה על 10 מ"ר, יזכו מהנחה של 50 אחוז בתשלום ה־ ארנונה. לדירות של 120 מ"ר ו־ מעלה בעלות כניסה נפרדת יועלו השיעורים ריאלית עד תקרה של 80 אחוז כתוצאה מעיגול בסיווגן.

בהסתמך על מסקנות משרד ה־ פנים ששיעורי הארנונה למבנים שאינם למגורים נופלים מן ה־ ממוצע בארץ באורח משמעותי, תועלה ריאלית הארנונה לעסקים עד 80 אחוז לעסקים, לבנקים תועלה הארנונה עד ל־180 אחוז ולתעשיה עד 65 אחוז.

לראשונה בתולדות החברה

סייטקס הפסידה 2.8 מיליון ד׳ ברבעון השלישי השנה

מאת דרור שרבים, סופר „דבר"

חברת „סייטקס", אחת החב־ רות המצליחות במשק הישרא־ לי, הפסידה ברבעון השלישי ה־ שנה כ־2.8 מיליון דולר, הפסד ראשון בהיקף כזה בתולדות ה־ חברה. בתקופה המקבילה אש־ תקד הרוויחה החברה כ־3.8 מיליון דולר.

מנכ"ל החברה, אפי ארזי, אומר כי הפסדי החברה נבעו מקצב מכירות נמוך מהמתוכנן. הרעה ב־ תמיכה הממשלתית ליצוא הוצאות המימון הגבוהות יותר. הקטנת קצב המכירות העמידה את החברה ב־ מצב של הוצאות יתר. ביפאן השיגה החברה רק חלק מיעדי המכירה לאחר השקעות שיווק גדולות שעשתה שם.

למעשה, הפסדי החברה גדולים יותר מאלה שדווחו. החברה כבר רשמה השנה בהכנסותיה רווח של 4.5 מיליון דולר (מיליון דולר ב־ רבעון השלישי) בגין הנפקת מר"מ בסכום של 14 מיליון דולר ה־ אמורה לצאת לפועל רק ברבעון הראשון של השנה הבאה. הקדמת הרווח גבוהה בכ־1.7 מיליון דולר ממענקי המו"פ שהיו מתקבלים מן המדען הראשי אלמלא ההנפקה.

בתשעת החודשים הראשונים ה־ שנה הסתכמו מכירות החברה ב־ 90.2 מיליון דולר (31.4 מיליון דו־ לר ברבעון השלישי) בגידול של 27 אחוז. ההפסד בתשעת החודשים הסתכם בחצי מיליון דולר.

בחברה צופים שההרעה ברוו־ חיות תימשך גם ברבעונים הבאים. כתוצאה מהתפתחויות אלה אמצה הנהלת החברה תוכנית להקטנת רמת החובות בלקוחות, הקטנת המלאי והקטנת הוצאות התפעולה. בדעת החברה להפעיל גם תוכנית חדשה למימון לקוחות לזמן ארוך בארה"ב ובמערב אירופה.

משרד התחבורה יילחם נגד כרטיסי טיסה זולים

מאת דויד מושיוב, סופר „דבר"

משרד התחבורה יפרסם תק־ נות מיוחדות שמטרתן לאכוף תעריפי כרטיסי טיסה בחברות התעופה הסדירות — על כך הוד־ לים אתמול שר התחבורה.

תקנות אלה נועדו למנוע את התחרות הפרועה הקיימת כיום ב־ שוק, לפיה ניתן לרכוש כרטיסי טיסה שלא בהתאם לתעריף ה־ מאושר כחוק.

בישיבה שהתקיימה אצל שר ה־ תחבורה חיים קורפו ביקשו נציגי חברות התעופה הסדירות והתאח־ דות סוכני הנסיעות את התערבות משרד התחבורה, כדי לסייע להם בהפסקת התחרות, המקשה עלי־ הם להשיג לקוחות.

לסופר „דבר" נודע, כי בגלל המצב החלש השורר בשוק, מציי־ עות חברות תעופה שונות לסוכני הנסיעות עמלות הגבוהות הרבה מעבר לעמלה הנהוגה בשיעור תש־ עה אחוזים. העמלה שמעניקות חברות תעופה מסויימות מגיעה לעתים ל־15, 20 ואף 30 אחוז ממחיר הכרטיס.

כדי למנוע מצב זה, הורה שר התחבורה חיים קורפו להכין הצ־ עת תקנות, לפיהן אסור יהיה להצ־ יע, או למכור כרטיסי טיסה ל־ ציבור, אלא בהתאם לתעריפים שאושרו לחברות התעופה.

ועידות מקומיות ידונו בבעיות חברתיות במפעלי חברת העובדים

העובדים במשק העצמי של ההסתדרות „חייבים ליטול על עצמם יותר אחריות לגודלו של המשק, לגלות מעורבות בניהול מפעלי חברת־העובדים ולהיות שותפים למאזן החברתי־כלכלי־ חינוכי של המערכת כולה". דב־ רים אלה אמר מזכ"ל ההסתד־ רות ישראל קיסר בדיון מסכם של צוות „המגמות החברתיות" של קריית הפלדה בעכו שהת־ קיים אתמול.

מזכ"ל ההסתדרות הודיע, כי לק־ ראת כינוסה של מועצת חברת העובדים, בסמכות של ועידת חב־ רת העובדים, יקימו בכל הישובים שבהם נמצאים מפעלים של חברת העובדים, לרבות מפעלים אזוריים של ההתיישבות, ועידות מקומיות של עובדי המשק, בדומה למועצ־ דות המקומיות שנערכו לפני ועי־ דת ההסתדרות.

בוועידות המקומיות של חברת העובדים, יגובשו הרעיונות והחי־ דושים למפעלותיה של חברת ה־ עובדים בארבע השנים הקרובות, כפי שיוחלט עליהם במועצת חב־ רת העובדים, הטעים קיסר.

חוות דעת משפטית

יש להפסיק פיטורים בשירות המדינה עד החלטה חוקית ע"י „ועדת השירות"

חוות דעת משפטית שקיבל מזכ"ל הסתדרות עובדי המדי־ נה ראובן בן־עמי, בעקבות פסק הדין של בית הדין האזורי לע־ בודה שלשום, קובעת שיש להפ־ סיק את ההליכים הנוספים של פיטורים במשרדי הממשלה עד לכינוסה מחדש של ועדת השי־ רות של נציבות שירות המדי־ נה.

בכל מקרה אין לפטר עובדים שאת מקום עבודתם יתפסו קב־ לנים, זאת בהתאם לפסק הדין, שנתן בית הדין לעבודה.

בן עמי ציין, כי פסק הדין נת־ קבל בשביעות רצון בקרב ועדי העובדים והסתדרות עובדי ה־ מדינה שהגישה את העתירה נגד נציבות שירות המדינה. כן מציין בן עמי, שבית הדין פסל את הח־ לטת ועדת השירות לגבי היקף הפיטורים וקבע שעל הוועדה ל־ התכנס פעם נוספת לדיון בהיקפם.

יו"ר הסתדרות הגימלאים, אר־ יאל אברהמוביץ, פנה אתמול אל מזכ"ל ההסתדרות בבקשה, כי יע־ לה בדחיפות לדיון בוועדה המרכזת את הצעותיו של מנכ"ל הביטוח הלאומי, נסים ברוך, המכוונות, על פי טענת הסתדרות הגימלאים, לפגוע בזכויות של הגימלאים ב־ דרך של ביטול פטורים ממס־ הכנסה, הקטנת שיעורי ההפרשות של המעסיקים לקרנות הפנסיה ו־ השתלמות הביטוח הלאומי על קר־ נות הפנסיה ולשכת המס של הס־ תדרות העובדים.

המשטרה תגייס 300 שוטרים מקרב המובטלים

מאת מיכה צימוקי, סופרת „דבר" בירושלים

משרד העבודה והרווחה, בשיתוף עם המשטרה, החלו במבצע לגיוס מועמדים לשירות המשטרה בקרב המוב־ טלים. מטרת המבצע היא לגייס 300 שוטרים שישמשו בעיקר לתפקידי סיור.

בפגישה שנערכה בין מנכ"ל משרד העבודה והרוו־ חה, צבי צילקר, וראשי ישובים בהם מצוקת אבטלה בעיקר בצפון הארץ ובמרכזה ביקשם צילקר להירתם למבצע ולסייע.

מאות קצינים בכירים בצה"ל בדרגות סא"ל ומעלה המובטלים זמן ארוך ולא הצליחו להיקלט בעבודות, יוכלו לעבור בקרוב השתלמויות הסבות מקצועית ש־ יוסדרו עבורם, על ידי משרד העבודה.

שר העבודה, משה קצב, החליט בימים אלה להקצות ארבעה מיליון שקל לפרויקט לשיקומם של הקצינים הבכירים ולמציאת מקומות עבודה עבורם. הם יעברו קורסים על־חשבון המדינה שיימשכו שלושה עד שישה חודשים ובהם יוכשרו למקומות עבודה שמשרד העבודה ימצא בשבילם.

ימאית הצי השישי נאנסה ונשדדה בחיפה

(ע). — משטרת חיפה מחזקה מאז שעות הלילה אחר שני צעירים, החשודים באונס ושוד של ימאית־ אמריקנית, המשרתת ל אחת מאניות הצי השישי העוג־ נות בחיפה.

ביום ה' ב־3 לפנות בוקר נתקלה ניידת סיור של המשטרה, סמוך לשכונת עין־הים בחיפה, בצעירה כבת 24, שעשתה דרכה ברגל לכיוון העיר.

תיחקור של הצעירה העלה, כי היא בילתה בשעות הערב בחברתם של ימאים אמריקנים ואזרחים ישראליים. סמוך לחצות הלילה הציעו לה שני הישראלים טרמפ, להסיעה אל אונייתה העוגנת בנמל.

בדרך סטו הצעירים מן הנתיב והמשיכו לאיזור חוף הכרמל. שם תקפו אותה ואנסוה בזה אחר זה. התוקפים נטשו את הצעירה על שפת הים, לאחר ששדדו ממנה תיק שהכיל מצלמה, 20 דולרים ומיסמכים.

משטרת אילת לכדה את אונס התיירת מאנגליה

מאת שמואל תגר, סופר „דבר" באילת

קצין הבטחון של בלון „המלך שלמה" באילת הוזעק שלשום בשעה ארבע לפנות־בוקר לקריאת „הצי־ לו, הצילו" שבקעה משפופרת הטלפון במרכזיה.

בבדיקה בחדר נמצאה תיירת אנגליה בת 24 כבולה בידיה על המיטה, זבה דם ופניה חבולות. התיירת הוב־ הלה לבית־החולים „יוספטל" ולמקום הוזעק צוות־חקירה מיוחד.

התיירת סיפרה לחוקרים ולעובדת הסוציאלית שה־ גיעה למקום, כי בילתה בפאב החודש שעל הלגונה עד שעה שלוש לפנות־בוקר עם ארבעה צעירים, את אחד מהם הזמינה לעלות לחדרה לשתיית כוסית. הצעיר ש־ חשב שזו הזמנה למשהו אחר, ניסה את מזלו ומשלא הצליח ברכות הפעיל את כוחו: היכה אותה בפניה, כבלה בידיה ואנס אותה באכזריות. לאחר שעזב הצליחה הצעירה להפיל את הטלפון לרצפה ולהזעיק „ס־ להזעקת העזרה.

צוות החקירה, בראשות סמלת הני כהן עם רס"ר שמואל גורן וסמל יוסף חיים, איתרו שלושה מהצעירים תוך שעות ספורות וצוות מיוחד נשלח למרכז־הארץ בעקבות הצעיר הרביעי, שנסע לבקר את הוריו. אתמול בבוקר קיימו החוקרים מיסדר־זיהוי לשלושת הצעירים. הנאנסת זיהתה בוודאות אחד מהם, תושב אילת, בן 34, כאנס. הבוקר יובא החשוד בפני השופט להארכת מעצרו.

מיליון שקל בעד שקל אחד

(ע). — „דין פרוטה כדין מאה" — קבע שופט שלום בחדרה, בהטילו מיליון שקל קנס על חנות „קר־אופ" דן השרון בכרכור, שהורשעה בהפקעת מחיר פסס בשקל אחד.

מבקרי משרד התעשייה והמסחר גילו במהלך ביקורת שערכו ב„קר־אופ" ביולי השנה, כי מחיר ק"ג פסס שנדרש הצרכן לשלם היה 8,281 שקלים, בעוד שהמחיר שנקבע למצרך זה 8,280 שקל.

ב"כ התביעה, עוה"ד ישעיהו פליבר, ביקש מבית המשפט להחמיר בדין, בשים לב שמדובר ברשת גדולה העוסקת בשיווק מוצרים שונים.

ראש הממשלה לקח אתמול פסק זמן מן המאבק הפוליטי וביקר במערך השריון בנגב. (צילום: יוני רייף דובר צה"ל)

פרס מרוצה ממה שראה במפח"ש

מאת מלי זליגנר, הסופרת הצבאית של „דבר"

ראש הממשלה שמעון פרס היה אורח מפקדת חילות ה־ שדה ומלווה ברמטכ"ל, מגנו, ראש מפח"ש, קציני החיל ומ־ פקדים בכירים סייר במערך ה־ שריון, פרי תכנון המפח"ש, ב־ נגב.

עתיד ממשלת האחדות ליווה את סיורו כצל וקיבל ביטוי מילולי ראשון רק כששאל צוער בקורס קציני שריון, בשיחה עם ראש הממשלה תהיה או תיפול, ראש הממשלה הבטיח שתהיה, וכי זה רצונו הכן.

צוערים אחרים רצו לשמוע על מדיניה פלשתינית, על תנאי ה־ שירות בצבא, על הקיצוצים, על הסבריה לפני גיוס בבתי הספר ו־ על גידול המתנחלים בגדה המע־ רבית.

המפגש עם הצוערים היה חלק מהסיור, שכלל סקירה מקיפה של האלוף אמיר דרורי ושל קציני החיל הראשיים, נטיעת עצי זיכ־ רון בבסיס „צוקי עובדה", ביקור ב־ ביתת הדרכה בקורס מקצועות של השריון ובבסיס „סיירים" וצפיה בתרגיל אש פלוגתי.

בתום ארבע שעות סיור נראה ראש הממשלה מרוצה ממה ש־ שמע וראה. הוא התרשם מהסקי־ רות והודה, כי קיבל מושג מוחשי על עומק הקיצוץ בתקציב. קציני צה"ל שהתלוו לביקור ציינו בסי־ פוק את העובדה שראש הממשלה לא ביטל את הביקור בלחץ האי־ רועים וכי כיבד בתשומת לב את כוחות היבשה, שאינם מפונקים בדרך כלל בביקורים של רמי־ דרג ובאור הזרקורים.

קופת־חולים „מכבי" תתלונן במשטרה על הטרדות טלפוניות

מאת נתן רועי, סופר „דבר"

הנהלת קופת חולים „מכבי" מתכוונת להגיש בימים הקרובים תלונה למשטרת ישראל הנוגעת לשורה של הטרדות טלפוניות שהגיעו לעובדות ועובדים של הקופה בעת האחרונה ועניינן, בין היתר, הסיכסוך שהתגלה בין הסתדרות הרוקחים לבין קופת חולים „מכבי" בנושא שיווק התרופות.

בשנים האחרונות השתמשה קו־ פת החולים „מכבי" בשירותי הס־ תדרות הרוקחים והפנתה את לקו־ חות הקופה ל־400 בתי מרקחת, שהיו קשורים להסתדרות הרוק־ חים. לטענת אנשי קופת חולים „מכבי". תנאי התשלום לתרופות וההנחות הנמוכות שניתנו לקופה על ידי בתי המרקחת, אילצו את קופת חולים „מכבי" לוותר על שירותי הסתדרות הרוקחים ו־ להקים רשת נפרדת של חלוקת תרופות.

במשך זמן רב פרסמה קופת־ חולים „מכבי" שורה של פרסו־ מים, הנוגעים להונאות של בתי־ מרקחת השונים, שקיימו קשרים עם קופת חולים „מכבי". מנכ"ל הקופה רפי רוטר אמר בעיתון פנימי של הקופה, כי הונאות אלה שנתגלו ומכוונו בצד העמסת מחירים של הבעלות־השדי להוצאה, הביאו את הקופה למסקנה, שעליה להק־ ים מערך זול ויעיל יותר על בתי־ המרקחת בכל הקשור לשירות ש־ הם מספקים לחברים במימונה.

בעת האחרונה החלו להגיע טל־ פונים לעובדים ועובדות שונים בקופת חולים „מכבי", שנתבקשו לספר עובדות על הקופה. העוב־ דות המבוהלות פנו להנהלה וזו הגיעה למסקנה, כי יש לשקול הגשת תלונה למשטרת ישראל, כדי שזו תבדוק שורה של הונאות ב־ נושא תרופות.

כן תוגש תלונה על חשד שמנה־ לת חקירה בלתי חוקית של גוף המבקש לפגוע בקופת חולים „מכ־ בי" ומתנהל מסע הפחדות נגד ה־ עובדים. בינתיים נאסף חומר ו־ עדויות של עשרה עובדים, ש־ קיבלו שיחות טלפוניות מאנשים אנונימיים.

מקופת חולים „מכבי" נמסר את־ מול, כי הנהלת הקופה לא תסכים לכל צורה של הפחדה, והיא תע־ שה כל מאמץ לבדוק למי יש אינטרס ליצור מערכת של הפחדה נגד הקופה. אתמול אי אפשר היה להשיג את תגובתו של מגיסטר ברקו, מזכ"ל הסתדרות הרוקחים.

רוטר: הרוקחים הפעילו טרור

(ע). — ההוצאה הכספית לרכישת תרופות בקופת חו־ לים „מכבי", היא הגבוהה בעולם. הסתכמה השנה ב־ 85—90 דולאר לשנה לנפש, אמר אתמול מנכ"ל „מכבי", רפי רוטר.

לדבריו, הסיבה העיקרית להוצאה כספית גבוהה זו הוא המחיר הגבוה שגובים ביש־ ראל חברי הסתדרות הרוקחים.

הרשות לני"ע הגישה כתבי אישום נגד ראשי „טמפו" ו„ רובינשטיין"

מאת דרור שרבים, סופר „דבר"

המלצה להעמיד לדין פלילי את בעלי חברת „טמפו" וקבו־ צת משקיעים בראשות אברהם רובינשטיין מחברת הבניה „רו־ בינשטיין ושות'", הוגשה על־ ידי הרשות לניירות ערך לפרק־ ליטות המדינה.

תיק האישום נגד בעלי חברת „טמפו בירה" מתייחס למתן פר־ טים מטעים בתשקיף הנפקה לצי־ בור. בפרשת חברת הבניה „רו־ בינשטיין" מועלה חשד נגד אברהם רובינשטיין ובני משפחתו ומש־ קיעים נוספים ששיתפו איתם פעו־ לה לגבי מסירת פרטים מטעים בתשקיף, קבלת דבר במרמה וני־ צול מידע פנים.

התיק בפרשת רובינשטיין הוא אחד מתוצאות הסכסוך המשפחתי על השליטה בחברה. קבוצתו של אברהם רובינשטיין, בסיוע מש־ קיעים חיצוניים, רכשה מניות של החברה מיד לאחר הנפקה, על אף שהתחייבה להימנע מכך ובהצעה „הפיכת חצר" משפחתית. כיום כבר הושג שלום־בית במשפחת רובינ־ שטיין, אך מבחינת חוקי ניירות ערך קיים חשד לעבירות ועל פרק־ ליטות המדינה להחליט אם יוגש כתב אישום לבית המשפט.

מנהל מחלקת החקירות של ה־ רשות לניירות ערך, מתן בן־דרור מסר אתמול בפגישה עם עיתונאים בת"א כי המלצה להעמדה לדין על עבירות בניירות ערך הוגשה גם נגד דוד בלאס בשל אי־דיווח נכון על אחזקותיו במניות בנק הספנות, ונגד ספקולנט במניות חברת הטקסטיל „פיס־גליקר". ה־ ספקולנט לא היה קשור בבעלי החברה.

שני תיקי אישום פלילי מתבר־ רים כיום בבתי משפט: מניפו־ לציה במניות יעג"א ועבירה בני־ הול קרן „רוגית". 15 תיקי חקירה נוספים נבדקים כיום ברשות ל־ ניירות ערך ונראה כי בחמש פר־ שיות תוגש המלצה להעמדה לדין, תוך כששה שבועות.

רואה החשבון של הרשות ל־ ניירות ערך, יעקב מאמא, מסר כי מבדיקות שערכה הרשות לניירות ערך עולה כי 26 חברות שגייסו הון בבורסה, סטו מיעוד ההנפקה עליו נמסר למשקיעים או שלא מסרו פרטים מטעים בדיווחותיהם. מדובר בין היתר בחברות „תכנת סודס", „חירון", „איגקובה", „אוק־ טנוף", „פיס־גליקר" ו„מגרב".

בשלושה מקרים בהם נמצאו טעויות בדיווחים תקופתיים של חברות הנסחרות בבורסה נמסרו גם תלונות למועצת רואי החש־ בון. יו"ר הרשות, אליעזר שי־ לוני, מסר כי תיקי אישום על אי־דיווח תקופתי במועד (תיקים המוגשים על ידי הרשות לבית־ המשפט באופן ישיר) הוכנו נגד מספר חברות, וביניהן „מגדל", „גלי זוהר", „מורגן", „יצהר" ו־ שתי קרנות הנאמנות „שירה" ו־ „אורלי".

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

מפעלי תרבות וחינוך בע"מ — בשיתוף המרכז לתרבות ולחינוך

המחלקה לנופש עיון וטיול

ממשיכים בהרשמה

לנופש עיון וטיול בים המלח

בתאריכים: 8—15.12.85 (חנוכה)

כולל:

כלכלה מלאה, רחצה במרחצאות, טיולים, הרצאות, פעילות תרבותית וחברתית, הסעה למלון עין בוקק וחזרה לת"א.

לפרטים והרשמה נא לפנות למפעלי תרבות וחינוך בע"מ

רחוב ויצמן 32 תל־אביב, טלפון: 03-257813

נסיעה בחינם - לחיילות צה"ל בקוים בינעירוניים של „אגד"

הנהלת „אגד" נענתה לפניית שר התחבורה ותאפשר לחיילות ושוחרות נסיעה חינם באוטובוסים של „אגד", החל מיום א' 17 בנובמבר 1985, בקווים הכלולים בהסדר הסעת החיילים.

חיילת זכרי — הנסיעה חינם באוטובוס של „אגד" אך ורק במדים ועם הצגת תעודת חוגר.

חברת מוזיאון תל־אביב

הזדעה על אסיפה כללית של בעלי המניות

אשר תתקיים ביום שישי ט' בכסלו תשמ"ו, (22.11.85) בשעה 9.00 בבוקר בלשכת ראש־ עירית תל־אביב־יפו בבנין העיריה, כיכר מלכי ישראל תל־אביב.

אסיפה זו מתקיימת במקום האסיפה שנועדה ל־17.5.85 ונדחתה מסיבות טכניות.

שלמה להט
ראש עירית תל־אביב־יפו
יו"ר מועצת המנהלים
של מוזיאון תל־אביב

רשת עמל

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל

אנו מודיעים כי החל מ־15.11.85

עברנו לביתנו החדש

כתובתנו: קהילת קיוב 15 מיקוד 69410

כתובת לדואר: ת.ד. 303 מיקוד 61002

תל־אביב טלפונים: 03-497444

„עמל" רשת מכללות לסבכאים הנדסאים, בתי־ ספר תיכוניים מכוונים ומקיפים, בתי־ספר לטכנים ובתי־ספר תעשייתיים, נתיבים טכנו־ לוגיים בהתיישבות ומרכזי הכשרה למבוגרים.

עו"ד חשוד במעשה מירמה

(ע). — עו"ד ראובן סלע בן 9 מרחוב עשאל בתל־אביב הובא אתמול לבית משפט השלום בתל־ אביב, לאחר שהוחשד בעבירת מירמה. הוא שוחרר בערבות של מיליון שקל.

החוקר מרדכי אבני ממפלג ההונאה אמר, כי החשוד מכר ב־ יחד עם אחר שתי דירות ברחוב ילקוט הרועים בתל־אביב, ללקו־ חות שונים, מבלי להודיע להם, כי הבנין נמצא בכינוס נכסים ולמ־ רות שהחשוד ידע על כך.

החוקר הסכים לשחרורו בער־ בות, אם כי החקירה טרם נסתיי־ מה.

המושבה מזכרת בתיה החלי־ טה לספח לתחומה שיפוטה את ה־ מושב השכן גני־יוחנן לפי המלצות ועדת זנבר. בגני־יוחנן 70 משפ־ חות וביחד 500 נפש.

פרשת השבוע: ג' בכסלו תשמ"ו פר' תולדות

זמני הדלקת נרות

ע"ש
ירושלים — 4.05
תל־אביב — 4.23
חיפה — 4.13

מוצ"ש
ירושלים — 5.18
תל־אביב — 5.16
חיפה — 5.17

במלאת שלושים לפטירתו של יקירנו

יוסקה לוי ז"ל

נעלה לקברו לאזכרה וגילוי מצבה ביום שני, ה' בכסלו תשמ"ו 18.11.85 בשעה 15.00 בבית העלמין ברמת השרון (הכניסה בצומת מורשה).

אוטובוס יעמוד לרשות המשתתפים ליד משרדי כימיקלים לישראל, רח' החשמונאים 123 תל־אביב, בשעה 14.15.

תודת המשפחה נתונה לכל אלו שהיו עימה באבלה.

בית כימיקלים לישראל

המשפחה

יקירנו

ד"ר משולם שמחה

איננו

הלויה תתקיים ביום ראשון ד' בכסלו תשמ"ו 17.11.85 בשעה 2.30 אחה"צ בבית העלמין בקרית שאול.

אוטובוס יוצא בשעה 1.30 אחה"צ מבית המנוח רח' צבי שפירא 4 תל־אביב.

המשפחה המתאבלת

דבר היום

ומה הלאה?

בעת כתיבה זו עוברים על נוסחאות, שליחים יוצאים ובאים, וראש הממשלה קצר תשואות במרכז מפלגתו כאשר הבטיח שלא יוותר על תביעתו להסרת האיום בפיטורי שרון. אווירת המשבר חלפה, להוציא התפתחות בלתי־צפויה שהיא עצמה לא צפויה.

אם אמנם אכלו את העוגה והיא נשארה שלמה, והשר שרון יכחיד בהתנצלותו את כל ששת הסעיפים שראש הממשלה דרש כי יוסר כל ספק ביחס אליהם — או אז הכל על מקומו בא בשלום: שמעון פרס השיג את מבוקשו, אריאל שרון נשאר בממשלה, והאחדות הלאומית ממשיכה לתפקד. מעז יצא מתוק, אומר השר פרץ, וביחס אליו זה בוודאי נכון: הוא תפס את מקומו של ח"כ שפירא במנכ"ל המדינה.

השאלה היא מה יהיה בפעם הבאה, שהרי ברור כי השר שרון לא יוכל לנהוג כמנהגו, והמטרה איננה פרס אלא שמיר — ובאמצעותו ארנס — ולכן הוא איננו יכול לחדול. יש להניח כי כשם שהדראמה הקצרה השבוע היתה הסלמה בתגובה, לעומת גידופות פושרות בעבר — בפעם הבאה יהיו פיטורים ממש, עם או בלי שינוי בהסכם הקואליציוני.

אך השאלה „מה הלאה" איננה נוגעת לשרון בלבד. היא נוגעת לשותפות כבללותה. אין אנו מאמינים כי אפשר יהיה להמשיך ולקיימה מבלי לגרום לשיתוק מדיני. המשבר האמיתי, על פי ההיגיון, עוד לפנינו. הסתייגות אחת: פוליטיקה וההיגיון לא תמיד הולכים ביחד.

סיום טוב

השבוע החליט סופית מנהל התיאטרון העירוני בפראנקפורט שלא להציג את מחזהו של פאסבינדר „העיר, האשפה והמוות", שגם אם לא נכתב מתוך מניעים אנטישמיים, השפעתו היתה בלי ספק מלבה את הרגשות והאלמנטים האנטישמיים שעדיין קיימים. טוב שהחלטה זאת נתקבלה, והיא צריכה לחול גם על ערים גרמניות אחרות.

מנהלי התיאטראות במערב־גרמניה שהזדהו עם עמיתם בפראנקפורט בכוונתו להציג את המחזה, אינם חשודים בעינינו כאנטישמים. רובם אנשי שמאל קנאים לעיקרון חופש האמנות מהגבלות, חרדים לדמוקראטיה שחופש הביטוי הוא יסוד מוסד בה. אך אין להשוות נושא זה לנושאים אחרים, כשם שאין להשוות את שואת היהודים לשום התרחשות אחרת — ולכן המאבק באנטישמיות הוא עדיין קריטריון ראשון במעלה לדמוקרטיה הגרמנית.

ראוי לציין את התפקיד החשוב שמילאה הקהילה היהודית בפראנקפורט כאשר מנעה, בהפגנות תבריה על הבמה, את קיום הצגת הבכורה. החרמת הטקס בברגן־בלזן באביב השנה על ידי יהודי גרמניה, במחאה על ביטבורג, ומניעת הצגת הבכורה בפראנקפורט עכשיו שינתה את תדמית היהודים בגרמניה ממצין „שוציר־דף" לגורם פעיל. דבר זה עשוי להעניק להם מעמד נכבד יותר בעתיד.

מדוע הם יראים מפניו

■ **יורם פרי**

הוא משחק ביריביו שמיר־ארנס־לוי. מכתיב כללים. קובע מהלכים ועיתוי. הם תמיד בהתגוננות. אינם תוקפים ממש. הוא — אריאל שרון

אחת העובדות המתמיהות שבלטו במשבר השבוע, כמו בפרקים קודמים אחרים ביחסי שרון־הליכוד, היא חוסר היכולת של מנהיגי המפלגה להתמודד עמו. שרון משחק ביריביו, שמיר, ארנס, לוי, כמו קוסם שזורק מטבעות לאוויר. הוא מכתיב את הכללים, הוא קובע את המהלכים, הוא מחליט על העיתוי. והם, אף אחד מהם אינו ילד בפוליטיקה, לעולם מגיבים על מעשיו, אינם יוזמים. הם תמיד בהתגוננות, אינם תוקפים ממש. מדוע הם כל־כך פוחדים ממנו?

הדבר מתמיה במיוחד משום שלא סוד הוא שרוב צמרת הליכוד רואה בשרון נזק לעצמה יותר מנכס. לספר שאינם אוהבים אותו, ברמה האישית, זה להכריז את ה„אנדרסטייטמנט" של השנה. כשהביא בגין לממשלה הצעה לאמץ את מסקנות ועדת כהן ולפטר את שרון ממשרד הבטחון, לא התקשו להסתיר את שמחתם. אבל הם חרדים מפניו גם פוליטית. הנה השבוע נתן להם פרס הזדמנות לדחוק את שרון לפינה, להכות אותו מכה אנושה, והם לא עשו כן. מדוע הם כל־כך יראים מפניו?

את התשובה לכך אפשר אולי למצוא בשלושה גורמים. ראשית, העדר סמכות הנהגה מרכזית בליכוד. הפיצול הפנימי למחנות והאיבה העמוקה בין מנהיגי המחנות גורמים לכך ששרון נתפש בעיני רבים כבן־ברית פוטנציאלי נגד יריבים משותפים. משום כך נמנעים „בוסים" מפלגתיים מעימות גלוי אתו. מפרקים את זעמם עליו ברכילות מרושעת מאחורי גבו.

לוי, למשל, יודע היטב כי שרון הוא יריב קשה שלו על הירושה. אבל יש לו גם אינטרס לשתף עמו פעולה בשלב המוקדם הזה נגד שמיר, ואולי גם נגד ארנס. משום כך לא ירצה להעמיק את הקרע ביניהם יותר על המידה. אריידור שוטם את שמיר ואינו מת מאהבה ללוי. לכן כדאי לו להסתייע בשרון, יריבם של יריביו. שיקולים דומים מדריכים גם שחקנים אחרים.

לגורם הראשון קשור גם משקלו האלקטורלי של שרון במרכז „חרות". יש לו 100 חברי „שלומציון" מסורים. עליהם נוספה באחרונה קבוצה של אנשי לעם. יש לו נאמנים גם בסניפים רבים ומספר חברי כנסת קשורים בו.

הגורם השני ליראת שרון קשור באופיו. שרון השכיל לבנות לעצמו דימוי דורסני, של איש שמסוכן להתעסק אתו. בדיוק כמו שהציע למדינת ישראל לאמץ מדיניות־חוץ של תיזהרו־ממני־אני־משוגע, כך הוא נוקט בפוליטיקה הפנימית. על־ידי האגרסיביות המופגנת שלו, שגם דמותו הפיסית מפגינה אותה, וצורת דיבורו, הוא מצליח לשתק יריבים חלשי אופי. אלה שואלים עצמם, לפני שהם צריכים להחליט על מהלך מסוים, למה לי להסתבך אתו? וסופו של דבר הם נסוגים מפניו.

לאופיו של האיש קשורה גם שיטת המשחק שלו. זוהי שיטה מובהקת של בריקמנשיפ, דהיינו הליכה על הסף. מה שמנחם תלמי קרא פעם „דואל על הגשר". שתי מכוניות טסות זו לקראת זו על גשר צר. הראשון שמפחד יוסט מן הכביש. האמיץ יותר עובר לבדו את הגשר ומנצח.

שרון נקט שיטות כאלה בהיותו בצבא והעביר אותן לפוליטיקה. מי שמוכן לקחת סיכונים רבים יותר (בצבא זה היה קשור בסיכון חיי חיילים, בפוליטיקה — סיכון גורלו של העם), ושרון אינו מהסס לקחת סיכונים כאלה, מוריד מן הגשר את יריביו השקולים יותר.

הגורם השלישי ליראה משרון קשור בהשקפת העולם. אצל פוליטיקאים רבים האידיאולוגיה משמשת כלי־מלחמה למטרות פוליטיות. שרון אינו שונה מבחינה זו מאחרים. מי שזוכר את פרשת „שלומציון" ואת נכונותו לנהל משא־ומתן עם ערפאת יודע זאת. אבל יהיו מניעיו אשר יהיו, העובדה היא ששרון נתפש בעיני רבים מתומכי הליכוד כנאמן לאידיאולוגיה המקורית. הוא האיש המוכן יותר מכל אחר להיאבק ולהילחם ממש למען הגשמת תורת ארץ־ישראל השלמה.

מעמדו זה, של שומר החותם, מעניק לו יתרון מוסרי, במריבות כפולות, על פני פוליטיקאים אחרים, הנתפשים — אם מותר לשאול מושג מן הפוליטיקה הבריטית — „רטובים" יותר, קרי, פחות נחושים. כמו, למשל, דוד לוי, שהביע ספקנות וגילה סימני יוניות במלחמה בלבנון. עצם העובדה שכל אחד מן המתמודדים על הירושה בליכוד מתיישר לימין נותנת יתרון לזה שנמצא שם כבר בלאו הכי.

תרגיל במנהיגות

■ **יוסי מלמן**

השר פרץ „התרגש עד דמעות". שרי ליכוד נהנו לראות את יריבם מוכה ומתבצל. אבל שרים ב„עבודה" התאכזבו — ליל ההתנצלויות

תרגיל במנהיגות, השפלה, בן־ערובה והמינות — אלה [illegible] במשבר שרון. לרוב שרי העבודה היה נראה כי ראש הממשלה שמעון פרס רצה באמת ובתמים לפטר את שר התעשיה והמסחר. „אודיע על הכוונה לפטר אותו ואמסור לו את מכתב הפיטורין", הבטיח, כשש אלי קרב, לשרי מפלגתו. אך לא תחלוף שעה קלה ופרס יתקפו בפיק ברכיים. במקום ישיבה של חמש דקות, התארך הדיון בממשלה שלשום לשלוש שעות. פרס לא הגיש את המכתב ולשורת הכינויים שניתנו במשך השנים לישיבות ממשלה ארוכות הנמשכות אל תוך הלילה אפשר יהיה להוסיף עוד כינוי אחד. לאחר „ליל הברווזים" של שמחה ארליך, שבו לא התקבלו החלטות, ולאחר „ליל הירוקים" של יצחק מודעי ושמעון פרס, שחזרו בהם מכוונתם לפגוע בחסכונות החלקיים, יש לנו עכשיו „ליל ההתנצלויות".

„אם פרס רצה באמת ובתמים לפטר את שרון, היה צריך להגיש לו את המכתב מיד למחרת בבוקר, בלי לקרוא לישיבת ממשלה ובלי לחולל את מחול השדים הזה", אמר שר אחד מאוכזב ממפלגת העבודה. נראה כי ראש הממשלה החל לחשוש מן התוצאות שיהיו למכתב הפיטורין: פרישת הליכוד מממשלת האחדות. חשש זה גבר בעקבות הפעילות המואצת של המפלגות הדתיות ובמיוחד של ש"ס. שר הפנים יצחק פרץ אמר: „כששמעתי את ההתנצלות של אריאל שרון בממשלה, התרגשתי עד דמעות". וזה היה יותר מרמז כי ש"ס תטיל את האחריות למשבר על מפלגת העבודה ותפרוש מן הממשלה יחד עם הליכוד.

ברגע ששמעון פרס איפשר ליצחק פרץ לשמש „מתווך לאומי" הוא יצר מומנטום המוביל, בסופו של דבר, לאי־הכרעה. ככל שנקפו השעות, התברר כי אמינותו של פרס כאיש של הכרעות הולכת ונפגמת. ומי כמוהו חרד לתדמיתו. מכאן לא נותר לו עוד אלא לנסות ולהשפיל את שרון, וככל שההשפלה תהיה עמוקה יותר, כן ייטב. שרון ידע אל נכון כי שם המשחק הוא השפלה. „להערכתי", אמר בישיבת הממשלה, „יש נסיון מובהק להשפיל, לכופף, להוריד על הברכיים. אני מעולם לא עמדתי על הברכיים. אותי לא תצליח לכופף". גם יצחק פרץ ידע זאת. „אי־אפשר להוריד אדם על ארבע", אמר לי לאחר ישיבת הממשלה. ראש הממשלה, כשאיפשר לשר הפנים להתרוצץ בפרוזדורי השלטון, השיג מטרה הפוכה מזו שהתכוון לה. במקום שיתחזק הקשר בין העבודה לש"ס, חודש הקשר הישן־נושן, בין שרון לפרץ, קשר שנוצר בתקופת המשא ומתן הקואליציוני להקמת ממשלת האחדות הלאומית. כל מה שנותר אפוא לשמעון פרס הוא לסחוט עוד טיפת השפלה משרון. לשם כך הוא גם יכול היה לסמוך על כמה שרים של הליכוד. דוד לוי, יצחק שמיר ומשה ארנס בהחלט נהנים לראות את יריבם שרון מוכה ומתבצל. יתכן שפרס הצליח במשימתו. אך אין בכך רבותא. שרון, כמו אותה בובת משחק „נחום־תקום", ספג בימי חייו די והותר חבטות, אשר לא זו בלבד שלא החלישו אותו, אלא להיפך — חיזקו את נחישות רצונו לחזור אל מטרתו — ראשות הליכוד, שתביא אותו, בבוא הזמן, אל משרד ראש הממשלה.

אפשר שמעתה יהיה שרון בן־ערובה של פרס. זהו, מה שראש הממשלה מבקש להשיג. התהליך החל ברגע שהוא הודיע לממשלה על כוונתו ל„העביר את השר שרון מתפקידו". מעתה ואילך יוכל פרס כל אימת שיחפוץ, וללא אזהרות נוספות, להפקיד בידי שרון את מכתב הפיטורין. ברם, שרון אינו מתיירא. הוא כבר היה בעבר שבוי פוליטי ובן־ערובה ותמיד נחלץ מידי לופתיו.

בתרגיל המנהיגות שלו ראוי פרס לציון של טוב מינוס וזה לא מספיק. אך אם מראש לא התכוון לפטר את שרון, ראוי פרס לשבחים על כושר התמרון הפוליטי שלו. בסך הכל הוא מבקש להכשיר את הקרקע לפירוק הממשלה בהזדמנות הבאה.

השיטה שבשגעון

■ **חגי אשר**

חוסיין עוד לא בא. בינתיים צריך להמשיך לתמרן ביחד. אבל בלי אריק שרון

יש שיטה בשגעון של אריק שרון. הוא לא סתם פרא־אדם משתולל בחוצפה ובקונדסים ובדברי הסתה וליבוי יצרים אפלים ועכורים וברצח אופי שיטתי של יריביו. את כל אלה הוא עושה, פעם אחר פעם, לא רק בגלל ילדות קשה, שאכן היתה לו. לא רק בגלל נימוסים לקויים, שהוא מצטיין בהם. שרון צודק בדבר אחד. תוכו כברו. הוא דובר אמת כשהוא אומר שהוא מתכוון למהות הדברים. המהות היא מדיניות הממשלה, שהיתה ואולי עודנה מוסכמת על רובה הגדול — כולל צמרת הליכוד ויצחק שמיר בראשה. את המדיניות הזו אריק שרון רוצה לסכל ולטרפד. הוא עושה זאת בהצלחה בשיטה של הטלת אימה ופחד (טרור בלע"ז) על הממשלה כולה, פעם אחר פעם. פעם בעניין טאבה ופעם בעניין הליווי הבין־לאומי למשל. לחסום ולסתום כל סדק של התקדמות למשא־ומתן ולשלום, שגם יצחק שמיר ומשה ארנס הסכימו לא לסתום ולא לחסום מלכתחילה. על הסף. עד אשר אריק שרון הטיל עליהם אימה והם נסוגו בבהלה מתיגרת לשונו. מיכולתו להסית נגדם את חברי „חירות". שמיר וארנס פוחדים ממנו. הם משותקים מפחד ורוצים לשתק את הממשלה כולה ואת שמעון פרס בראשה. זוהי השיטה. זו המהות. על כך נטוש המאבק ולא על עלבונות אישיים ועל התנצלות חוזרת ונשנית של פרא־אדם חסר בושה.

שרון כבר הצליח לשתק את יצחק שמיר המסכן, שגילה בעבר מידה ניכרת של ריאליזם מפוכח ושל פתיחות וגמישות, שהם תנאי הכרחי למנהיגות לאומית. הם גם תנאי הכרחי ליכולת תיפקודה של ממשלת האחדות הלאומית. איך אחרת אפשר להגן על מדינת ישראל בחזית העיקרית של מדיניות החוץ והבטחון שלה — החזית האמריקאית. איך אחרת אפשר להבטיח הסכמה בין ישראל לארה"ב על עיקרי המדיניות במזרח התיכון, על תיאום איסטרטגי ועל שיתוף פעולה הדוק הלכה למעשה — גם נגד אש"ף, שהוא אחרי ככלות הכל האויב והמסוכן ביותר לישראל.

איך אחרת אפשר להיאבק בקונגרס ובדעת הקהל האמריקאית נגד הסיוע הצבאי המסוכן לסעודיה ולירדן ולהתנות אותו בהזדמנות לתהליך השלום, המקובל גם על ישראל וגם על ארה"ב. איך אחרת אפשר למנוע הפיכת המחלוקת בין ישראל לבין המימשל האמריקאי לריב מר. כפי שהיה בכל הממשלות בעבר. איך למנוע את המשקע העכור של משבר אמון שנוצר בין הנשיא רייגן לבין מנחם בגין בנושא הסיוע לסעודיה. שלא כמו הפעם. שלא כמו ביחס אל שמעון פרס. איך אחרת אפשר לנסות להחיות את הסכם השלום עם מצרים, כאשר גם ארה"ב קרובה יותר בעמדותיה לישראל במקום למצרים, כפי שהיה בעבר. איך אחרת אפשר לתקוע טריז בין ירדן לאש"ף ולהחליש ולבודד את אש"ף בחזית הבין־ערבית ולו גם במחיר של סיכונים אחרים מצד סוריה, למשל. וכל קווי הפעולה הללו מקובלים גם על הליכוד. פרס לאריק שרון.

ח"כ אהוד אולמרט מופיע בטלוויזיה כעורך־דין חלקלק של הקליינט הברוטלי שלו אריק שרון. אולמרט מסביר לנו שיש סכנה בתיאום המחודש בין ירדן לסוריה (נגד אש"ף, אך גם נגד ישראל), כשם שיש סכנה בהתקרבות בין מצרים לאש"ף, למרות הכל. היא הנותנת. דווקא משום שיש סיכונים בתהליך השלום יש צורך בגמישות ובפתיחות ובתיאום הדוק המבוסס על אמון הדדי בין ישראל לארצות־הברית. מה האלטרנטיבה שמציע לנו אולמרט? — להימנע מכל נסיון של התקדמות לשלום, בגלל הסיכונים הכרוכים בו, בגלל המחיר שיהיה צורך לשלם למען השלום? להתחפר בבונקר מבודד נגד העולם כולו — גם נגד ארצות־הברית? זה מה שמציע לנו אריק שרון.

הרב יצחק פרץ הוא צדיק תמים. הוא אינו מבין על מה מדובר. הוא אינו תופס שאריק שרון כבר הצליח לשתק את יצחק שמיר ולהפוך אותו לבובה פוליטית ששרון מושך בחוטיה. ששמיר לא יעז להסכים, באמצעות מנכ"ל משרד החוץ דוד קמחי, לנוסחת פשרה שתאפשר פתרון בעיית טאבה בכל צורה שהיא של פישור ובוררות. שלא יעז לומר, יחד עם משה ארנס, שליווי בין־לאומי אינו פסול בכל תנאי, אם זה המחיר לבידוד אש"ף. שכדאי לפחות לנסות ולהתקדם בדרך זו, כפי שניסו בעבר מנחם בגין ומשה דיין. במאמץ למנוע משבר ביחסים עם נשיא ארה"ב. שמעון פרס מצליח בכך יותר מיריביו. ובמחיר נמוך יותר. זו עובדה. יצחק שמיר הבין שצריך לתמרן והוא הסכים לכך בצורה זו או אחרת, עד שאריק שרון שיתק אותו.

הרב יצחק פרץ התמים אינו מבין ואינו יודע, כנראה, שבלי דיפלומטיה חשאית, אי־אפשר לנהל מדיניות חוץ כלשהי. דיפלומטיה חשאית היא לא יותר אלא חלק בלתי נפרד ממימשל תקין, אם לא רוצים להישאר חשופים עירום ועריה בחזית החוץ והבטחון של ישראל. דיפלומטיה חשאית תיתכן רק בין שרים שיש ביניהם יחסי אמון אישי מלאים. בלי הדלפות. יחסים כאלה התחילו להיווצר בין שמעון פרס ויצחק שמיר ועם יצחק רבין ומשה ארנס. לא עם אריק שרון. גם למנחם בגין וגם ליצחק שמיר לא היו יחסי אמון עם אריק שרון והוא לא היה שותף למהלכי הדיפלומטיה החשאית בזמן כהונתם.

אריק שרון רוצה שלא תהיה לישראל דיפלומטיה חשאית, בלעדיו. שישראל לא תוכל לנהל מדיניות חוץ ראויה לשמה, והיות ואתו אי־אפשר, הוא יעשה הכל שהיא לא תהיה בלעדיו. גם לא עם יצחק שמיר ומשה ארנס. זה מה שעושה אריק שרון. זוהי המהות של התנהגותו הפראית והבלתי נסבלת. לשתק את ממשלת ישראל, כשם שהצליח לשתק את הליכוד.

לאריק שרון אין מקום בממשלה, ולכל הפחות — לא בקבינט שבו מתנהלת מדיניות החוץ והבטחון של ישראל, שבין חבריו יכולים להיווצר יחסי אמון. גם בין הליכוד למערך. עד לרגע שבו מחליטים להיפרד. הרגע הזה עוד לא הגיע. חוסיין עוד לא בא וגם לא מובארק. בינתיים אפשר וצריך להמשיך לתמרן ביחד, בחוכמה, בחשאי, בלי אריק שרון. אם זה לא יקרה הפעם, זה יקרה בפעם הבאה. ממשלה בלי שרון, או לפחות — קבינט בלי שרון. זהו המינימום ההכרחי לקיומו של מימשל תקין בישראל.

ברירת קאנוסה בדרך לז'נווה

■ **אמיר אורן, וואשינגטון**

המימשל ממשיך להתמקד במזרח־התיכון, בין אם פסגת רייגן־גורבאצ'וב תהיה הצלחה, בין אם תהיה כשלון

למרגלות יד ג'פרסון גודש דגים, שהוטלו לשם בגאות הפוטומאק. אלופי הרפובליקאיות האמריקאית פיזזו סביב הזוג הנסיכותי מלונדון, כמו ותיקי „הגנה" שהחלו להתגעגע למאנדט הבריטי על ארץ־ישראל. בבית הלבן שינן נשיא קשיש את תלמודו לקראת פגישה עם מנהיג סובייטי, הצעיר ממנו בשני עשורים. כאילו לא היה די בהוכחות אלה להפכנו של עולם, הגיעה שלשום לוושינגטון הבשורה, כי חסיד הצבת אוביד מול „קרני הזילמה" שופך על אותן קרנים יצמן ועוד בידי מי שהעניק לו הכשר בצירופו לממשלה, בסיוע במשפט נגד „טיים" ובהתקפלות מתמדת.

חדשות המשבר הממשלתי בירושלים דווחו בוושינגטון מזווית המשתמשים במילון הפוליטי האמריקאי: שמעון פרס הניע לאריאל שרון „להיסלט אט־אט ברוח", כדרך שעוזרי ניקסון הציעו לנהוג בעמית־קורבן בפרשת ווטרגייט. לבד משמחה גלויה לאידו של שרון במחנה העוין אותו במימשל ומחוץ לו, התקבל המשבר בבהלה מודאגת: פרס הפגין מנהיגות, וזה טוב — טוב לתהליך המדיני בכלל ולהרגעת המלך חוסיין בפרט — אך אם לא ינווט את שלב־הסיום של המשבר היטב, כבפתיחה, אפשר שיינזק, וזה רע; הוא הצמיד את שותפות הליכוד בממשלה למנגנון השמדה עצמית, בדיוק במועד (בין אוקטובר לדצמבר), שצויין באומדני המימשל צוד באביב השנה, וזה טוב; אך אולי הקדים מדי את ההבשלה המדינית ואת ההצלחה הכלכלית, וזה רע.

יותר מכל נשמרו במימשל מלתרום סיוע־חוץ מילולי למהומה הפנימית בישראל. „נעבוד עם כל ממשלה", היתה התשובה התקנית והזהירה, שמאחוריה, אולי אף בחזיתה, התבקשה תוספת נוסח מודל „טי" של פורד, בכל צבע, ובלבד שיהיה שחור. המימשל יעבוד עם כל ממשלה ישראלית, ובלבד שתתבסס כעת על מדיניות פרס. המחמאות המאורגנות לשני ראשי־הממשלה החליפים, מימי ראשית הממשלה המשותפת, נגנזו זה כבר. עתה המען היחיד לשבחים אמריקאיים הוא פרס; דוברי המימשל אומרים כיום בגלוי, גם לקהלים יהודיים, שהמחלוקת בין מתונים לקיצוניים חוצה את ישראל לא פחות משהיא חוצה מדינות מוסלמיות או את הקהילה הפלשתינאית וכי על הציבור האמריקאי, נבחריו ומימשלו לתגבר את המתונים, המאונשים בהקשר הישראלי בדמותו של פרס.

ירושלים היתה, על־אף כל הסקרנות, הצגה צדדית בלבד. במוקד הקשב נותרה ז'נווה, בתרועות גוברות והולכות של התקשורת ובנסיונות מאמצים של המימשל להנמיך ציפיות ולתאר כשיגרה אפרורית מה שעד שלשום פורכס לכדי גם, שישנה את דברי ימי האנושות. מה שהוצג בחודשים האחרונים כהישג, הממתין רק למימוש, מגומד זה שבוע לאי־כשלון. הודעה משותפת אינה צפויה בתום הפגישה; על כתיתת חרבותם לאתים אף אין מתבדחים. את היעד החדש שלהם מנסחים יועצי רייגן במשפטים שבגרעינם „אנושי", ממשפחת זכויות־האדם אך מענף שבו אין הכרח בוויתורים סובייטיים: „חילופים אנושיים, הפגת מתיחות במגעים אנושיים". הנשק הגרעיני לא יצומצם ואף לא יבוקר. אבל סטודנטים מלנינגרד יתחלפו עם תלמידי מכללת דרום־קליפורניה. למימשל דרושה רק סיסמה קליטה, שתסביר לאמריקאים את גודל ההצלחה, אולי משהו ברוח טענתה של אגודת הרובאים, המוסמת הגבלות על מכירת אקדחי־רצח, „אנשים — לא אקדחים — הורגים אנשים".

כדי שלא להתנצל אחר־כך על כשלון נוסף, הוחלשה גם הציפיה להקלות־גומלין, סחר תמורת סחרוב. אם יסכים מיכאיל גורבאצ'וב לרדוף מעט את הבריחות, מה טוב; הקונגרס יידע לקלקל קצת את „תיקון ג'קסון". אך אם משימתו של גורבאצ'וב היא בחינת ההנהגה האמריקאית, מניעיה וקדימותיה, ורוצי הפוליטביורו בהיצמדות לקו הרעיוני המסורתי של המפלגה, כי הערכתו העגומה של מקורב־רייגן שלשום, כי אז לא באמריקאים יהיה האשם.

פיסגה כושלת תוביל להתמקדות אמריקאית במזרח־התיכון; פיסגה מוצלחת תוביל להתמקדות אמריקאית־סובייטית במזרח־התיכון. רייגן מעדיף שחזקתו ההיסטורית תירשם בתיאום יחסי המעצמות, אך אפשר שלא יוכל להיות ברגן. פרשנים פוליטיים כדייוויד ברודר מ„וושינגטון פוסט" מציינים שרייגן מרבה להיכשל בנסיון הראשון ולהצליח בשני. כך היה במועמדות לנשיאות, כך היה בהתמודדות הרפובליקאית ב־1980, כך היה בעימותים עם וולטר מונדייל אשתקד. מהדורה שניה של יוזמת רייגן במזרח־התיכון — לא של התכנית שביוזמתה, הקיימת ומצפיה למו"מ, אלא של מאמץ נשיאותי לגשר על הפערים — נראית כאפשרות סבירה יותר ויותר, ככל שמתרחק פרס־הנובל שאליו מייחל רייגן גרעינית. הסכמה בין־מעצמתית לתיאום־פעולה במהלך־הפתיחה של ועידה בין־לאומית למזרח־התיכון, ואולי גם בדמות ההסדרים שבמו"מ הישראלי־ערבי, עשויה להיראות לרייגן נחמה יותר מסכנת קפאון, ומנסיגה להתלקחות באיזור.

בכל ההסתעפויות המתבקשות, נחוץ למימשל רייגן ראש־ממשלה ישראלי, המפעיל מנהיגות בכיוון הנכון. ממנהיגות בכיוון ההפוך, ומרצון טוב אך עקר בכיוון הנכון, כבר שבעו הכל. משמעותה של ברירת קאנוסה שגזר פרס על שרון, תשלום במלים או הרחקה מהממשלה, תיבחן בשבוע הבא, לכשיתברר עד כמה היתה דרכו של רייגן לרצנה תכליתית.

מניות הבנקים — משבר, חקירה, פסק־זמן

ממזר הוויסות ממתין לינואר

■ דרור שרביט

"מאז הקמת ועדת החקירה התרבו יצרני השמיכות בארץ", אומר בנקאי בכיר אחר, מיושב־הראש של אחד הבנקים הגדולים. "אלה אינן שמיכות רגילות – הן עשויות מנייר".

לתחושה שמבטא בנקאי זה יש שותפים רבים במערכת הבנקאות ובמימסד הכלכלי. בעיות רבות מוצאות את פתרונן בשלל תזכירים, התרעות, כללים ונהלים. שיטה זו תפסה את מקומה של האחריות וכמעט שהחליפה את הביצוע ואת ההתמודדות עם הבעיות.

בעבר היו הדברים שונים. סיכומים בעל־פה, הבנות בלתי כתובות ואפילו רמזים היו דרכי הקומוניקציה הראשיים בין הבנקאים לבין ראשי האוצר ובנק ישראל. אך, שיטה זו לא הועילה לאף אחד מהצדדים בבואו להוכיח את תפקודו בעניין ויסות המניות בפני ועדת בייסקי. לאחר עשר שנים ויותר של ויסות נותרו כמה מסמכים בודדים, שבאמצעותם יכלו השותפים לויסות להוכיח ש"כולם ידעו" והשלימו עם השיטה, עם היקפה ועם מטרותיה. ובכן, הרשויות, במקום לקחת, החליפו האחריות בשיטת הכיסוי והפגנת הנוכחות. בנקאים טוענים שיש לכך ביטוי בתחומים רבים – במקום לטפל בקשיי הקונצרנים הגדולים והעוד מקורות מימון להתפתחותם, יוצאות הוראות המגבילות את הבנקים במתן הלוואות ללווים בודדים; את ההורדה־מרווחי הריבית אין משלימים בחיסול עיוותי פעילות לאדרוחיים במגזרים אחרים; הוראות להגדלת ההפרשה לחובות מסופקים אינם מלווים בהכרת הפרשות אלה לצורכי מס. כלומר, קיים חשש שתופעת הכיסוי תתריף אחרי פרסום מסקנות ועדת החקירה. תתריף ולא תיעלם.

היום אין עוד כמעט מי שמשלה את עצמו שרווחיות הבנקים בשנות הפדיון הבאות תמנע מהממשלה את הצורך לפרוע את המניות שנחסמו ואלה הנסחרות בבורסה. הרווח המינימלי הדרוש לשם כך הוא כ־700 מיליון דולר – סכום הגדול פי ארבעה לערך מן הרווח הצפוי השנה במערכת הבנקאות. רווח זה מושג לאחר מיצוי מרבית שלבי ההתייעלות הפנימיים בבנקים, ואף שישנם עדיין עיוותים בצד ההכנסות ואפשרויות בלתי־מנוצלות לקיצוץ בהוצאות – אין אלה מאזנים את השפעת החובות הקשים, אם אמנם יתבטאו במלואם בדו"חות הכספיים של הבנקים.

הרשויות לא לקחו אחריות. הלכו על "כיסוי", לכל היותר על הפגנת־נוכחות. חשבון העבר ייעשה, כנראה, בעיקר עם אישים ומוסדות. גורלו של שוק ההון – שאלה

נסיון הפדיון של מניות הקשישים סיפק הוכחה טובה לקושי הצפוי בעתיד להחזיר את הציבור למניות הבנקאיות. רק מיעוט של הקשישים פנה לאפיק הסקה זה, אף שמדובר עדיין במניות המוגנות ב"הסדר הצמדה" של הממשלה. כיצד ניתן יהיה לשכנע בעתיד את המשקיעים להחזיק במניות אלה, לאחר שתוסר ההגנה הממשלתית? האם מניות אלה יונחו במרתפי הממשלה לצד רכוש נטוש אחר?

בקהיליית ההון סבורים שלא יהיה מנוס מפתרון שיחייב את הממשלה לספוג את ההפרש בין המחיר המובטח של המניות הבנקאיות לבין מחירן הכלכלי. גם במונחי החוב הפנימי הגדול של ישראל מדובר בסכום עתק – כארבעה מיליארד דולר, אך האלטרנטיבה של הלאמה, או יצירת רווחיות מדומה בבנקים, נראית גרועה יותר. מיחזור האחזקה ופיזורה בציבור הרחב – אסור שייעשה ללא מתן זכויות שליטה במניות אלה. יהיה זה גם אמצעי נוסף להגדלת הערך הכלכלי של אותן מניות.

בצד שכלול "הכיסוי" גרם משבר מניות הבנקים לכמה שינויים חיוביים: בראש וראשונה הופסק הוויסות. גם המדינה נמנעת היום מלווסת את איגרות החוב שהיא מפיקה. ועדת גבאי גיבשה המלצות בשני תחומים רגישים בשוק ניירות הערך: קביעת מסגרת חוקית חדשה לעבירות בניירות ערך ושינוי יסודי בייעוץ למשקיעים. בבורסה בוטל המונופול של הבנקים וניתן ייצוג שווה לנציגי הציבור. גם את "נוהל הדירקטוריון הבנקאי" אפשר לשייך למסקנות שהתחייבו מהויסות, לאחר שהתברר כי מועצות המנהלים של הבנקים לא היו שותפות מלאות בתהליך הויסות. על אף המשאבים הכספיים הגדולים שנדרשו להפעלתו – במועד המשבר נתפסו הבנקים עם מלאי ויסות של יותר ממיליארד דולר.

הרפורמות הגדולות שהתחייבו ממשבר מניות הבנקים עדיין לפנינו. יתכן ש"ועדת בייסקי" תתייחס אליהן ותמליץ על שידוד מערכות בכל שוק ההון וברשויות המפקחות והאחראיות עליו. אך ספק אם רק בשינוי ארגוני בהגברת כלי הפיקוח והסמכויות, בביטול האינטרסנטיות במוסדות המפקחים – רשות לני"ע ועדה מייעצת של בנק ישראל, הבורסה לניירות ערך – ובהגברת התיאום והשיתוף בין בנק ישראל והאוצר (מעניין כיצד תתייחס הוועדה ל"ברוגז" שהיה בין שר האוצר ארידור לנגיד בנק ישראל מנדלבאום) – יהיה אפשר לרפא את שוק ההון הישראלי ולמנוע הלאמתו בידי הממשלה.

תהליך זה של הלאמה אף הוחרף מאז אוקטובר 1983. התערבות הממשלתית בשוק ההון, שהיתה המניע העיקרי של הויסות, קיבלה ממדים של השתלטות כללית על שוק זה. הממשלה מיעבדה את כל החסכון לצרכיה – אם כדי לעמוד בתשלום חובות ישנים ואם כדי לממן פעילות שוטפת. ההתלהבות האופפת את הסיפול בהפניית 150 מיליון דולר מכספי קופות הגמל לסקטור העסקי במקום למימון הממשלתי – אפשרות הנבחנת כיום לגבי תקציב השנה הבאה – מתוך חסכון שנתי של יותר מ־2.5 מיליארד דולר, מעידה על ממדי ההלאמה והשיתוק שגורמים צרכי הממשלה על המשק.

מבחינת העתיד, נראה כי תפקודו של שוק ההון ומיקומם של הבנקים במערכת זו יהיה המבחן העיקרי של ועדת בייסקי. חשבון העבר ייעשה בעיקר עם האישים והמוסדות שהיו קשורים לויסות. בתחום זה עדיין לא הוסקו מסקנות: האחריות נשארה יתומה וממזר הויסות ימתין להודיו עד ינואר 1986.

הספירה לאחור

אוקטובר 1983 – משבר מניות הבנקים. מהלומה למערכת הבנקאות והמשק כולו. "מלאי הוויסות" שצברו הבנקים מסתכם ביותר ממיליארד דולר. הבורסה נסגרת. הממשלה והבנקים המסחריים מגיעים לידי הסדר להבטחת ערך מניות הבנקים. הממשלה נוטלת על עצמה התחייבות בסך 6.9 מיליארד דולר לכיסוי פדיון המניות הבנקאיות עד 1989. הבורסה חוזרת לפעילות בשבוע האחרון של החודש. ערך המניות "המוגנות" צנח בכ־40 אחוז לעומת שוויין לפני המשבר. מחזיקיהן מפסידים כ־2.5 מיליארד דולר.

נובמבר 1983 – ביקורת קשה נגד האוצר. בג"ץ דוחה עתירה של פרופ' עניאל [illegible].

דצמבר 1983 – על־פי פניית הוועדה לביקורת המדינה בכנסת, מבקר המדינה, יצחק טוניק, בודק פעולות הרשויות המפקחות, המעורבות בוויסות. הביקורת אינה כוללת את הבנקים.

דצמבר 1984 – מבקר המדינה מגיש את מסקנותיו. הדו"ח הוא מצבת ביקורת והאשמות נגד ועל הגופים המעורבים בוויסות. חברי כנסת ושרים מאמצים את עמדתו של מבקר המדינה – והדרך הנכונה להפיק לקחים, ועדת חקירה ממלכתית.

ינואר 1985 – הוועדה לביקורת המדינה מחליטה על הקמת ועדת חקירה ממלכתית. נשיא בית המשפט העליון ממנה חבריה. כיו"ר נתמנה השופט העליון משה בייסקי. לצדו השופט ורדי זיילר והפרופסורים זאב הירש, דני פרידמן ומרשל סרנת.

מארס 1985 – לאחר איסוף חומר ולימוד שיטת הוויסות, הוועדה מתחילה בשלב הראיות. לפניה מופיעים, בזה אחר זה, כל ראשי המשק שהיו מעורבים בוויסות.

יוני 1985 – למעורבים בוויסות – 27 גופים ואישים – נשלחים מכתבי אזהרה (סעיף 15, חוק ועדות חקירה). [illegible] את זכותם להופעה חוזרת לפני הוועדה, לחקירת עדים ולשמוע הבהרות, ולהגשת סיכום בכתב.

אוקטובר 1985 – מבצע ראשון לפדיון "המניות" הבנקאיות בידי הקשישים [illegible] הכלכלית. [illegible] 1989 [illegible] מיליארד דולר.

נובמבר 1985 – ועדת החקירה מסיימת את שלב הראיות. עוברת לסיכום ממצאיה ולהסקת מסקנות. מסקנות הוועדה יתפרסמו, כצפוי, בינואר 1986.

עורכי־דין, לקוחות

משני צדי הוועדה התייצבו הרכבים שונים וחזקים. עורכי־הדין ולקוחות, אלה גם אלה, אגב, אנשי־עסקים. רשימת המי־ייצג את מי־איננה כוללת, כמובן, את המחיר – כמה זה בכסף. שכר־טרחה בלא שכר שמור היטב. פעם כיסו [illegible] לשאלה כמה הוא מרוויח [illegible] למנהל בנק [illegible] בבנקים, יפריעו את החשבונות שעורכי־הדין יגישו להם. ועדת החקירה תאמן את מאגנם של עורכי־הדין הנוספים, אם סבנו כאב בנפול המניות.

להלן רשימת עורכי־הדין ולקוחותיהם:

עו"ד פרופ' ארן – בר עמי צוקרמן, שהיה ממונה על שוק ההון;

עמי אפרתי ואלון גליל – הבורסה;

עוזי עצמון – הרשות לניירות ערך;

יגאל ארנון – בנק המזרחי;

אמנון עברון, ישראל קנטור, מיכאל הרצברג – בנק ישראל, גליה מאור, משה מנדלבאום;

עדי אפרת – בנק כללי;

אביב לוין, עמיהוד בן־פורת, מישאל חשין – בנק הפועלים;

ד"ר אמנון גולדנברג, אורי סלונים – בנק לאומי לישראל וארנסט יפת;

פנחס רובין ומיכאל קירש – יורם ארידור;

גד נשיץ – יגאל הורביץ;

אחיעזר גולדשטיין – עודד מסר, שהיה מפקח על הבנקים;

אברהם ואמיר בן־נפתלי – ארנון גפני, מי שהיה נגיד בנק ישראל;

חיים צדוק ואמנון ברזל – בנק דיסקונט.

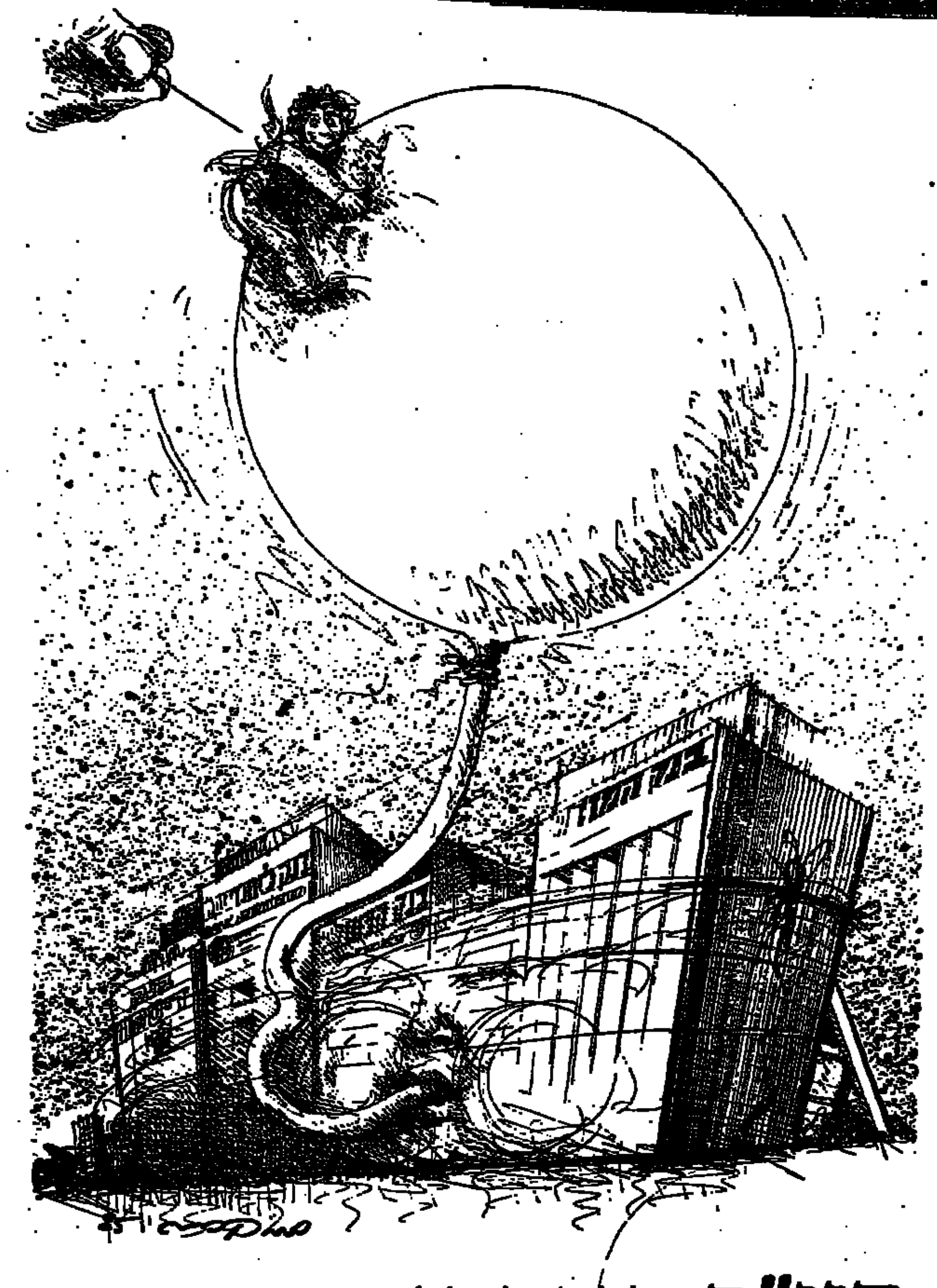

היו"ר בייסקי

■ טוביה מנדלסון

שואה, קיבוץ, משפט אייכמן, [illegible] – דיוקן: החזות הקשוחה שלו מסתירה חוש הומור בריא, פולני, יידישיסטי

אילו הסכים להעניק ראיונות עתונאיים עתה, חודשים לפני הפרסום המתוכנן של המסקנות וההמלצות של ועדת החקירה לעניין מפולת מניות הבנקים, בוודאי היו מותחים עליו ביקורת קשה. מכל מקום, סירובו הקפדני של ד"ר מאיר בייסקי, שופט בית המשפט העליון ומי־שמונה להיות יושב־ראש ועדת החקירה הנושאת כבר את שמו, להיפגש עם עתונאים – איננו מקל על מי שמבקש לשרטט דיוקן של האיש.

בימים הראשונים של דיוני הוועדה, כשהאולם שהוכשר למענה, בבניין "ספחות" בירושלים היה גדוש אנשים – אישים שהיו מעורבים בדרך זו או אחרת בפעילות הקשורה ל"בנקאיות", וסוללה נכבדה וכבדה מאד של הצמרת המשפטנית בארץ, גילתה העתונות עניין רב, אם לא באותיות הקטנות של דיוניה, בוודאי ב"צבע" של ועדת בייסקי. כשראשי הבנקים התחילו לעלות על דוכן העדים, נוצרה הרגשה – ואולי רק התקשורת יצרה אותה ושרוה לתת לה ביטוי בדיווחיה – שהוועדה "בעלה" על ראשי הבנקים. יושב־ראשה היה בין הבולטים בחבריה שלא ויתרה: הוא שאל, ושוב שאל, וחזר וניסה מחדש את ההבהרה שביקש והתעקש לקבל, ואולי בלא כוונה תרם לאותה תחושה שהוועדה התביייתה על ראשי הבנקים.

ד"ר מאיר בייסקי. שופט עליון

אך התעקשותו של השופט בייסקי לקבל תשובות ברורות לשאלות שהציג – יותר משהיא מלמדת על מסקנותיו, שאותן נדע רק כשיתפרסם דו"ח הוועדה, היא מלמדת על שיטת עבודתו, אולי על אופיו, פרטים שמי שעקבו אחרי דיוני הוועדה מעידים. עליהם: קפדנות, רגישות לפרטים ולדיוק, והעיקר: הכנה יסודית והתמצאות בחומר המורכב והמסובך, שהפתיעה לא אחת את באי אולם הדיונים של ועדת החקירה.

לעצם ההערכות שנשמעו בימים שבהם הופיעו בפני הוועדה ראשי הבנקים, מעיד מזכיר הוועדה, אלישע צידון, כי יתכן שהן נבעו מאי־הבנה של תפקידה ודרכי העבודה של ועדת החקירה. צידון מסביר כי בניגוד לבית משפט, שבו נותן השופט לתביעה ולהגנה "לשחק לפניו", הרי בוועדת חקירה "השופטים" ובהם החוקרים. הם הצריכים להבטיח כי שאלותיהם נענו במלואן על־ידי העדים השונים וכי המידע שהם מבקשים אכן נמסר. צידון מדגיש כי גם עדים שהופעתם לא לוותה בסיקור עתונאי מפורט ובעניין ציבורי, כמו הופעות של ראשי הבנקים בפני הוועדה, קיבלו "אותו טיפול" מיו"ר הוועדה ומחבריה.

מאיר בייסקי, שנולד ב־1 בינואר 1921, התחנך, כרבים מבני דורו בפולין, בבית דתי. מגיל צעיר היה חבר בתנועת "הנוער הציוני" ועיקר פעילותו בתנועה היתה בעיר קרקוב, אף שאת לימודיו סיים בבית־ספר עברי בדז'אלושיצה. "שנות מלחמת העולם השנייה עברו עלי בגטאות, בפעילות מחתרתית, במחנות הסגר השמדה", – כך, במשפט אחד, סיכם ביולי 1979 תקופה שהטביעה חותם על אישיותו ועל עתידו, כשנתבקש לכתוב את "קיצור תולדות חייו" עם התמנותו לשופט בבית־המשפט העליון.

כל השנים פעיל מאיר בייסקי בנושאים הקשורים בהנצחת השואה, הוא היה אחד מעדי התביעה במשפט אייכמן, חבר מועצת "יד ושם" והוא משמש עד היום יו"ר הוועדה לחסידי אומות העולם. אחד האנשים הקשורים באופן הדוק לעבודתה של ועדת החקירה סיפר, כי בייסקי – וכמוהו חברי הוועדה האחרים – הפסיק, למעשה, כל פעילות אחרת ועיקר זמנו ומרצו מוקדש לענייני הוועדה, להוציא פעילותו המתחייבת מתפקידו ביו"ר הוועדה לחסידי אומות העולם, שעליה לא ויתר.

אחרי המלחמה, ב־1945, פעל בייסקי במרכז הגולה באיטליה, וכשעלה לארץ היה חבר קיבוץ תל־יצחק. אחר־כך עבד במוסד החינוכי החקלאי במגדיאל, במזכירות העובד הציוני היה פעיל בעליה ב'. הוא שירת בצה"ל ושוחרר אחרי מלחמת השחרור בדרגת סרן, אחרי ששימש קצין־מטה לבעיות אישיות במטכ"ל. אחרי שחרורו מהצבא, ב־1949, נשלח על־ידי עליית הנוער לצרפת, שם ניהל עד 1952 את המחלקה באירופה ובצפון־אפריקה.

למד משפטים בארץ, השתלם בסורבון בפריס ושם אף קיבל את תואר הדוקטור למשפטים. כשחזר משליחותו בחו"ל, ואחרי שהתמחה במשרד של עו"ד רוזנשטריך־גיצלטר, הוא עבד כעורך־דין, ובמקביל היה חבר בית־הדין העליון של ההסתדרות, חבר ועדת התחיקה שליד הוועד הפועל וחבר מועצת פועלי תל־אביב.

את מינויו כשופט קיבל ב־1960 – ובשנת 1968 נתמנה שופט בית־המשפט המחוזי בתל־אביב. בין 1960 ל־1969 הוא עסק גם בהוראה, בפקולטה למשפטים של האוניברסיטה העברית ובאוניברסיטת תל־אביב. בייסקי הוא חבר בקונגרס היהודי העולמי ובליגה למלחמה בשחפת.

אנשים הקרובים לעבודתו בוועדת החקירה מעידים כי החזות הקשוחה שלו מסתירה חוש הומור בריא, פולני, יידישיסטי. בדיונים הלא־פומביים של הוועדה, בשיחות עם הצוות הטכני שלה – הוא מתבל את דבריו בהרבה בדיחות, רובן ביידיש. בשלבים מסויימים של עבודת הוועדה לא חסך במאמץ, הוא "נתפס" כמה פעמים רכון מעל המסמכים בחדרו בשעות הקטנות של הלילה, קורא שוב, מסמן, רושם לעצמו הערות, בכתב ידו הקטן, המדוייק, המסודר להפליא.

השופט בייסקי, מעיד אחד האנשים שעקב אחרי עבודתו מאז הוקמה ועדת החקירה בדיוניה, היה מודע היטב לאחריות המוטלת עליו ולעניין הרב, בציבור הרחב ובציבורים ספציפיים יותר, בדו"ח ובמסקנות של הוועדה. יחד עם זאת, אפילו בשיחות פרטיות, לא נתן ביטוי לדעותיו האישיות, להתרשמויותיו ולמסקנותיו. קרוב לוודאי שדברים אלה יועלו בדיונים שיקיימו בעת הקרובה כל חברי הוועדה, כשינתחו את העדויות, המסמכים והנתונים שהועמדו בפניהם – ויגמרו אותם בדו"ח, שבייסקי, כיו"ר הוועדה, נחוש בדעתו להגישו במועד – ינואר הקרוב.

מוזהרי צמרת

■ צבי זרחיה

שישה־עשר אישים מבכירי הצמרת הכלכלית, הבנקאית והפיננסית של מדינת ישראל, ואחד־עשר גופים ומוסדות מרכזיים בתחום המשק והכלכלה קיבלו ב־18 ביוני השנה באמצעות שליחים, מעטפות חתומות, הודעות לפי סעיף 15 לחוק ועדת החקירה. באזהרות הללו מודיע היו"ר, השופט משה בייסקי, לכל אחד מהם באילו עניינים הם עלולים להיפגע מהחקירה ומתוצאותיה. הודעתו באה כדי שיוכלו להגיב בפני הוועדה בהתאם לחוק ועדות החקירה.

בסיום המכתב שצורף לאזהרות מציין השופט בייסקי: "למותר להדגיש שאין באמור בהחלטת הוועדה (הכוונה לתוכן האזהרות – צ.ז.) משום קביעת עמדה מצד הוועדה בדבר הממצאים או המסקנות בדו"ח שלה". נוסחי ההודעות שקיבלו המוזהרים דומים למדי. אולם הדמיון הוא חיצוני בלבד. עיון מדוקדק בתוכן ההודעות מגלה, עד מהרה, שמלה נוספת או שינוי בסדר המשפטים מעניקים לאזהרות משמעות שונה, ומשקל חומרה שונה.

בראש רשימת המוזהרים – הבנקים בישראל. שמונה בנקים.

אי.די.בי. – חברה לאחזקות בנקאיות; בנק איגוד לישראל, בנק דיסקונט לישראל; בנק המזרחי המאוחד; בנק הפועלים; בנק כללי; בנק לאומי; בנק למימון ולסחר.

ועדת החקירה הזהירה את הבנקים בשניים עשר נושאים: בהתערבות ישירה או עקיפה במסחר בניירות הערך, בדרך שהיה בה משום פגיעה במסחר התקין או הנאות וללא קשר לערכן הכלכלי של המניות; בשימוש בדרכים בלתי נאותות לכך; בהשקעת אמצעים ברכישת המניות באופן שהיה בהם כדי לסכן את יציבות הבנקים והמערכת הפיננסית; במתן אשראי לרכישת המניות שלא בדרך הרגילה; במתן יעוץ והדרכה בלתי נאותים ללקוחות ומשקיעים; באי־קיום הוראות בנק ישראל בנושאים הללו; בניצול מעמד קרנות וקופות גמל להשגת המטרות הללו; בניצול מעמדם בבורסה לניירות ערך תוך התנגדות ליצירת דפוסים של מסחר תקין והוגן; באי־קיום נאות של חובות מועצות המנהלים; בהתעלמות מהתוצאות החמורות של המעשים שפורטו לעיל, ומן הסכנות הבלתי נמנעות הכרוכות בהם, כולל הסכנה ליציבות הבנקים עצמם, המערכת הפיננסית ותיפקוד שוק ההון; ולבסוף, באי־הכנת תכניות אופרטיביות להתמודדות עם תוצאות הוויסות ואי־נכונות לשיתוף פעולה עם רשויות המדינה בנדון.

הם 16 אישים ועוד 11 מוסדות לא יוכלו "להיפגע" בחומרה רבה יותר מהיקף האזהרות שנשלחו אליהם: נוסח משפטי [illegible]

לאחר פירוט העניינים והנושאים שהוועדה סבורה כי בהם הבנקים עלולים "להיפגע מהחקירה ומתוצאותיה", מופיעות, אזהרות אישיות לבנקאים. כל מה שהוועדה אומרת לגביהם – בסגנון לאקוני – הוא כי האזהרה מתייחסת לנשיאה באחריות לפעולות הללו והשתתפות בביצועם. הבנקאים שהוזהרו הם:

גיורא גזית, בנק הפועלים; ארנסט יפת, בנק לאומי לישראל ובנק איגוד לישראל; אהרון מאיר, בנק המזרחי המאוחד ובנק למימון וסחר בע"מ; אפרים רייזנר, בנק הפועלים; רפאל רקנאטי, בנק דיסקונט לישראל, ואיי.די.בי. חברה לאחזקות בנקאיות; דוד שוהם, לשעבר בנק כללי בע"מ.

הוועדה שיגרה אזהרות גם לבורסה לניירות ערך בדבר אי־קביעה והפעלה של כללי מסחר הוגן ותקין; השלמה עם המצב שאיפשר התערבות (של הבנקים במסחר במניות); הפעלת שיקולים אינטרסנטיים על־ידי חברי דירקטוריון הבורסה בנושא הזה – [illegible]

ד"ר מאיר חת, יו"ר דירקטוריון הבורסה, הוזהר על כי לא נקט צעדים מרצים דיים לקביעת כללים נאותים למסחר הגון ותקין.

הרשות לניירות ערך הוזהרה על אי־הפעלה נאותה של סמכויות כדי להבטיח גילוי נאות ומספיק של מידע בנושאים האלה, על אי־העברת מידע על הליקויים לרשויות ואי־הקמת מערכת ארגונית להסקת מסקנות.

מבין הגורמים הממלכתיים־ממשלתיים הוזהרו: בנק ישראל, הנגיד לשעבר ארנון גפני, הנגיד הנוכחי ד"ר משה מנדלבאום, המפקח לשעבר על הבנקים עודד מסר, המפקחת הנוכחית על הבנקים גליה מאור.

אל שר האוצר לשעבר יורם ארידור, נשלחה אזהרה מפורטת, וכן גם למנכ"ל האוצר לשעבר פרופ' עזרא סדן. הוועדה טרחה והזהירה גם את יגאל הורביץ, שר האוצר לשעבר ואת המנכ"ל לשעבר יעקב נאמן. גם הממונה על שוק ההון לשעבר בן־עמי צוקרמן קיבל אזהרה מהוועדה.

מן הסגנון והתוכן של האזהרות ששיגרה הוועדה לגורמים הממשלתיים והממלכתיים מעניינת להשוות את שינויי הנוסח, המשקפים, כנראה משקל שונה, לחומרה או לקולא, שהוועדה מייחסת למקרים השונים. כך למשל באזהרה שהופנתה אל יורם ארידור מופיעה מלה "השלמה" (עם תופעת הוויסות), שאינה מצויה באזהרות שנשלחו לאישים האחרים.

(סוף בעמוד הבא)

מי רצח את ארלוזורוב?

■ יצחק טישלר

באוקטובר 1983 התמוטטו הבנקים, חוץ מהבנק הבין־לאומי, שהתמזל מזלו והיה לו מנהל חכם והגון. מניות הבנקים שנופחו עד קרוב לשבעה מיליארד דולר ירדו לאפס. איש לא היה מוכן לעטוף בהן דגים מלוחים.

מה היתה הממשלה צריכה לעשות, בגיבוי הכנסת, כמובן? הממשלה היתה צריכה להציע שני מיליארד דולר בעד המניות, באיגרות חוב צמודות, כדי להעביר לידה את הבעלות על ארבעת הבנקים שקרסו תחתיהם, לזרוק לכל הרוחות את מנהלי הבנקים הללו, להדיח מכהונתו את נגיד בנק ישראל ולהשליך לכלבים את שר האוצר יורם ארידור, אלמלא הושלך לכלבים כמה ימים קודם לכן על־ידי חבריו בליכוד.

לחלופין היתה הממשלה יכולה להעביר חוק שיקנה זכות הצבעה לבעלי המניות. זכות זו היתה ממריצה אנשים לרכוש מניות מחבריהם המעוניינים להיפטר מהן. השליטה על הבנקים היתה עוברת מן המנהלים אל הבעלים. מה היו אלה עושים בשליטה שבידיהם? היו זורקים לכל הרוחות את המנהלים – אנשים בינוניים בשכלם, מפוקפקים במידותיהם ומדושנים במשכורות שהם מסדרים לעצמם. כן, את נגיד בנק ישראל הממשלה היא שהיתה מדיחה ובאשר לארידור – בו כבר טיפלו חבריו, כאמור.

מה עשתה הממשלה? בגיבוי הכנסת, על כל חלקיה העיקריים, הוליכה מתוך טיפשות ומתוך עייפות ומתוך שיקולים כיתתיים ומתוך חשבונות אישיים, שהציבור, שאין בידו מניות בנקים, ישלם שבעה מיליארד דולר בתוך חמש שנים לאנשים שיש בידם מניות בנקים. ואשר לגיבורי הפרשה? בהם לא נגעו. ארידור נגוז מילא, מנדלבאום הפך לנמר הברברות המנהל מדיניות מוניטארית עצמאית. מנהלי הבנקים הוסיפו לשכרם המנופח גם צ'קים מנופחים שהם משלמים על חשבון הציבור לעורכי־הדין, הנותנים להם עצות טובות ועצות אחיתופל, כמו למשל העצה לפנות לבג"ץ כדי לעצבן את ועדת החקירה.

אה, ועדת החקירה. כמעט שכחתי שאני עוסק בוועדת החקירה. ובכן, ועדת החקירה ישבה חודשים ארוכים על המדוכה. עכשיו תשב חודשים לא קצרים על האובניים ולבסוף תוליד הר של נייר ועכבר של תוצאות.

מניין אני יודע שתוצאות של ממש לא תהיינה לעבודת הוועדה? מפני שתמיד שמרו הממשלה והכנסת לעצמן את הזכות להחליט החלטות לא נבונות וגם מנוולות כמו החלטת הכמעט שבעה מיליארדים שהוזכרה לעיל. ואם תרצו: יש לי גם הוכחות אחרות. סוף סוף, ועדת בייסקי איננה ועדת החקירה הראשונה שהוקמה בישראל.

כבר שאלנו מי רצח את ארלוזורוב? שאלנו. אבל גם אם נניח לקוריוזים ונעבור למקרים היותר רציניים, נגלה תופעות מובהקות עד להבהיל: לעתים חוקרת הוועדה את הדבר הלא נכון ומכל מקום, גם כשיש לה מסקנות ענייניות – אין הממשלה מוציאה אותן אל הפועל.

ועדת החקירה לעניין מלחמת יום הכיפורים לא בחנה את השאננות האטומה של ממשלות המערך מאז מלחמת ששת הימים – שאננות אטומה שמלחמת יום הכיפורים היתה תולדתה ההכרחית. בכל זאת, ועדת אגרנט המליצה המלצות חשובות במה שנוגע לנוהלי עבודת המודיעין ולאחריות על הבטחון הלאומי. המלצות אלו לא הוגשמו. ראשי הממשלה ושרי הבטחון מעדיפים שליפות מן המותן. תהליכים מסודרים של חשיבה וההחלטה מפחידים אותם פחד מוות. אז מה יצא מוועדת אגרנט? אליהו זעירא פרש לגימלאות ודוד אלעזר פרש לעולם שכולו טוב.

על ועדת כהן כבר דיברתי? גם ועדת סברה ושתילה בחנה את הדבר הלא נכון. במקום להטיל עליה לבדוק את הטמטום שגרר את ישראל למלחמה בלבנון, הוטל עליה לבחון באיזו מידה מתרגשים אצלנו כאשר טובחים בפלשתינאים. והתוצאה? יצחק שמיר הוא ממלא מקום ראש הממשלה, אריאל שרון הוא שר התעשיה והמסחר, רפאל איתן הוא מורה נבוכי הנוער. כן, מנחם בגין הסתגר בביתו – בגלל הפשלה, לא בגלל הוועדה. אבל יהושע שגיא פרש לגימלאות. עובדה.

איש אינו יודע מה תפסוק ועדת החקירה לעניין מניות הבנקים. אמת, חקירת העדים הראתה – אולי – לאן נושבת הרוח, גם מכתבי האזהרה מרמזים משהו. אז ארנסט יפת ילך הביתה? משה מנדלבאום ייפרד מבנק ישראל? את ארידור כבר לא ידיחו. גם לא את עם ישראל שסגד לעגל הזהב.

נניח שוועדת החקירה תצביע על הליקויים בצורת ניהול הבנקים ובאופן הפיקוח עליהם ותנסח הנחיות בתחומים אלה, האם תפעל הממשלה על־פי ההנחיות הללו? לא. במקום נגיד בנק ישראל הנוכחי, יתמנה נגיד חדש – איש פוליטי מובהק, בניגוד לרוח החוק ולתפקידיו הממשיים של נגיד הבנק הממלכתי. ומה הפלא, מישהו בממשלה ובכנסת מתרגש מרוח החוק? למישהו בשני המוסדות הללו איכפת שהבנק פועל ללא ועדה מייעצת, החיונית כל כך דווקא כאשר מתרופף האמון בשיקוליו וברמתו של נגיד הבנק?

באשר לבנקים, את מנהלי בנק דיסקונט יוכלו להחליף רק בעלי בנק דיסקונט, שהם מנהלי בנק דיסקונט. מנהלי בנק לאומי יגרפו אולי לכיסיהם את המיליארדים שצברו ויפרשו. אז מה? הלאום יידע מה קורה בבנק לאומי? בדיוק כשם שחברי המזרחי ידעו מה קורה בבנק המזרחי, כשם שהפועלים ידעו מה קורה בבנק הפועלים.

אין לי ספק שוועדת החקירה תוליד דו"ח מנומק ומשכנע. דו"ח שיעסוק גם באנשים וגם בשיטה. תוצאה ממשית לא תהיה לדו"ח, כי הבלגאן אצלנו הוא־הוא השיטה.

עדיין קרבות בלימה

■ טדי פרויס

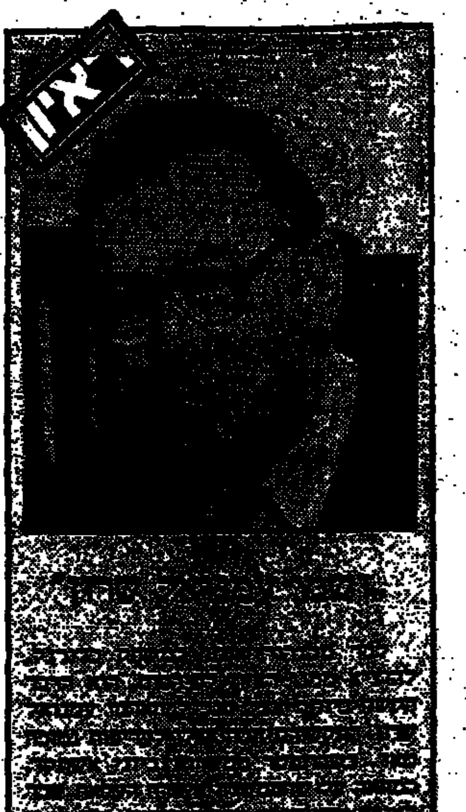

מנכ"ל האוצר סבור כי יש להמשיך במדיניות הבלימה האיל המשק טרם נרפא. יש רק הקלה מסוימת ואם ישונה הקורס, נחזור למשבצת מספר אחת. לכן מוקדם לדבר על הפשרה ועל התרת הרצועה. ביולי, אומר שרון, החזרנו את תקציב המדינה לגודלו המקורי – לא יותר – לאחר שבראשית שנת התקציב היו חריגות. את אלה תיקנו על־ידי קיצוצי יולי. עד סוף השנה הנוכחית נצליח לאמוד במסגרת שהתווינו לעצמנו.

לגבי שנת התקציב הבאה נציע, שהוא יהיה מאוזן, כלומר שההכנסות יכסו את ההוצאות. נקפיד שההורמה לא תעלה על 300־400 מיליון דולר, הורמה שעלולה להתרחש עקב גיוס הון שלילי מהציבור. אולם עצם התקציב חייב ליצור אפס עודף ביקוש. מזה נגזרת המדיניות הבלכלית כולה. התקציב הוא התחום שהממשלה יכולה להשפיע בו.

ובנק ישראל?

בתחום המוניטארי בוודאי, אך על עמדות בנק ישראל איני מוסמך לדבר. שידבר הנגיד. בתחום הפיסקאלי־תקציבי סדם הגענו לאיזון. חול בנדרש זה צפויות העלאות שכר שעלולות להעלות את הוצאות הייצור. גורל השכר נתון בהסכמים בין ההסתדרות ללשכת התיאום של המעסיקים והאוצר הוא צד להם. אנחנו נצטרך לבדוק כיצד ישפיעו תזוזות בתחום השכר ולהבטיח שאלה לא יערערו את האיזון היחסי שהושג עד כה. אילו הושג איזון, היינו מצמצמים קודם כל את הפיקוח על המחירים. הסרת הפיקוח תורה אם הגענו או לא הגענו לאיזון הדרוש, אבל עד שלא ניווכח כיצד מגיב המשק על ביטול הפיקוח לא נדע לבטח אם הרגיעה הדרושה הושגה ואם ניתן להפשיר בתחום זה או אחר.

קיומה של אבטלה אינו מורה על איחוז?

לא. האבטלה הקיימת היא חיכוכית ולא המדיניות הבלכלית יצרה אותה. בינתיים אנו ממשיכים לייבא עובדים מחו"ל ועורכים מהשטחים. יש מפעלים מאושרים שהקמנו כדי להמציא תעסוקה ושאינם מצליחים למצוא את כל כוח האדם הדרוש להם ומזמינים עובדים מעזה. באותה שעה רשומים בלשכות העבודה של אותן עיירות מובטלים.

גם בעלי עסקים זועקים על מחנק השיטות־דגל.

נכון, צועקים. אבל בינתיים אין מיתון של ממש. כמעט ואין פשיטות־רגל. אצלנו אין הרבה יזמים ולכן אין הרבה פשיטות־רגל (באופן יחסי, פחות מאשר בארצות־הברית). הפירמות שנבוות היו שקועות בבוץ עוד לפני התכנית הכלכלית. קשייהן נובעים מסיבות פנימיות שלהן. אבל נכון שמי שמייצר לשוק הפנימי בלבד גורלו קשה. או שיעשו מאמץ להפנות יותר תוצרת ליצוא.

לשם הגדלת יצוא, האין פיחות האמצעי הבדוק ביותר?

שום פיחות. היצואנים מרוויחים היטב, אפילו מעבר למה שתיכננו. הזוית לעליה בשערי המטבעות האירופיים הם זכו במירווח גדול מהמשוער. רווח זה הוא נמו, כי אנו כמעט ולא קונים תוצרי גלם באירופה. אם נבצע פיחות, לא נגדיל הרבה את היצוא [illegible] היבוא ונרבה עליות מחירים.

אמרת שהחודש יתחיל השכר לעלות וזה עלול לגרום להתייקרויות. מה תעשה?

תוספת היוקר יתרו לתמונה הזו מהחודש. אם המדד לא יעלה בארבעה אחוזים (השיעור המחייב תשלום תוספת), נצטרך לשלם תוספת יוקר לדצמבר. הרווח או ההפסד הם של חודש אחד בלבד (על אף שבכל הנראה מדד נובמבר, שיפורסם בדצמבר, יהיה נמוך). חלק מתוספת היוקר יוכלו המעסיקים לספוג, אך מעבר ליכולת זו תגרור כל תוספת עלויות. התוספת גם תגרום ללחץ מצד הביקוש וכך נחזור לנרגרה הקודמת, כי כל ההצמדות במשק עדיין קיימות. תיתכן האפשרות שהממשלה תוריד מסים כדי למנוע את מעגל הקסמים, ולשם כך קיימות מכביליות שונות. מכל מקום, אנו לא נקפים צעדים זמניים או חד־פעמיים; כל שינוי במיסוי יצטרך להיות במסגרת רפורמה כוללת. מאחר שמנבי וגמור עמנו לפעול עם תקציב מאוזן, נצטרך לקצץ בהוצאות כדי לקזז את הפחתת ההכנסות בתוקף הקלות מס. בשום אופן לא נסכים לגרעון תקציבי, כי גרעון תקציבי מסוכן יותר מהגדלת עלויות ייצור. אבל אם לא נקצץ יותר מן ההיקף של הקלות המס, פתרנו את בעיית השכר.

מכל עבר זועקים על הריבית הרצחנית שאין כמותה בעולם. האם לא צריך להקל?

מדיניות האשראי והריבית היא בידי בנק ישראל ואיני מוכן להתערב. ברור רק שאם רוצים לרסן פעילות משקית, צריך להגביל את האשראי ולייקרו. עד כמה צריך להדק את החגורה, על כך רווחות דעות שונות אבל לגופו של עניין אין חילוקי דעות שהריסון הוא הכרח. חייבים לומר כמה הדברים לזכות בנק ישראל. ראשית, הבעיה שלו קשה, כי יש כמה עקומות ביקוש לאשראי, ריבוי שמכביד על המדיניות המוניטארית. כמחצית האשראי במשק הוא מכוון, עם שיעורי ריבית מיוחדים שלגביהם אין לבנק יכולת תימרון משלו. לגבי היתר, הביקוש לאשראי שונה מסקטור לסקטור. בשוק הפיננסי, כל שינוי מוצא לעצמו ביטוי מיידי, בעוד שבסקטור היצרני התגובות לשינויים במשק הכספים איטיות יותר. זה מקשה על בנק ישראל לקבוע מדיניות מוניטארית.

אני רק רוצה להזכיר כי בכלי התנבאו רבים לשואה מוניטארית ולשטפון אינפלציוני. בנק ישראל תימרן היטב ומנע את "השואה" שחזו, עד שאלה שהתנבאו בשעתו לאסון מייבבים כיום על מחנק מוניטארי. הביקורת על המחנק היא בחלקה אינטרסנטית, אבל בין כך ובין כך, כל הכלכלנים מסכימים שדרושה ריבית גבוהה, כנהוג בכל מקום שמבקשים לרסן בו אינפלציה. אין זאת אומרת כי רמת השיעור הנוכחי הוא הדרוש, וכשלעצמי אני בטוח כי הריבית תופחת במידת מה.

עד כמה התקיימו התחזיות שלכם? במה הפתעתם לטובה ובמה לרעה?

עמדת הממשלה נגד הורמה, כולל דרך שוק ההון, היתה איתנה יותר משצפינו. העליה ביצוא היא בסדר גודל שיעורנו והשכר התנהג כצפוי. אבל לגבי ציפיות הציבור התמונה פחות טובה. ביולי חשבתי שמקץ שלושה חדשים נוכל להפשיר את הפיקוח ואיני רואה שנוכל לעשות זאת. חששות הציבור מפני התחדשות האינפלציה טרם נרגעו, כלומר ההצלחה קטנה מהמצופה.

מוזהרי הצמרת

(סוף מעמוד 16)

אריזור – הוועדה מזהירה את אריזור כי היתה לו מודעות באיחור, וברמה שאינה מספקת, לנושאים השונים הקשורים בוויסות הפעולות הבנקים, וכאן מופיע עוד משפט שגם הוא נחלת המוזהרים שכיהנו במשרד האוצר בלבד: "לרבות הסכנות הצפויות למשק מפעולות אלה". האיזכור של "הסכנות הצפויות למשק" יחד עם המינוח "השלמה" המופיע בהקשה זה הוא ייחודי לאריזור. כן מוזהר אריזור כי קיבל החלטות מבלי שידאג למידע מתאים. גם סעיף זה הוא ייחודי לאריזור, וכשמדובר בתהליך קבלת החלטות אצל שר אוצר, יש לניסוח כזה משמעות לא קלה.

יגאל הורוביץ – לא קיבל אפילו את האזהרה על מודעות באיחור. הוא הוזהר על העדר מודעות.

יעקב נאמן, עזרא סהן – האזהרות נגדן מחלקן מהיותם "בוסים". אצל פרופ' נאמן היה העדר מודעות למשמעות פעילות הגופים המפורטים בסעיף 4 של אזהרת הוועדה – הבנקים. לרבות "הסכנות הצפויות למשק". פרופ' סהן הוזהר על כי היתה לו מודעות באיחור וברמה שאינה מספקת ל"רבות הסכנות הצפויות למשק". המנכ"לים הוזהרו גם בדבר אי־הקמת מערכת ארגונית לאיסוף מידע. סהן הוזהר גם על אי־הכנת תכניות אופרטיביות. מעניין כי משרד האוצר כגוף לא הוזהר על־ידי הוועדה והאזהרות כוונו לאישים שהוזכרו. השאלה היא אם בכך ישנו רמז כי הנטל באזהרות אלה הוא כבד יותר משום שהוא אישי.

בנק ישראל – לא יצא בקלות מאזהרות ועדת החקירה. הוועדה מזהירה את בנק ישראל כמוסד – כי לא נקט צעדים ולא הפעיל סמכויות כדי למנוע את פעילות הבנקים, שלא הכין תכניות אופרטיביות לטיפול במצב, שהיתה לו מודעות באיחור למשמעויות שנבעו מפעילות הבנקים.

ארנון גפני, ד"ר משה מנדלבאום – מוזהרים כי הם נושאים באחריות, כנגידי בנק ישראל, בנושאים שלגביהם הוזהר הבנק. הנגיד לשעבר גפני – הוזהר גם על נשיאתו באחריות כנגיד בנק ישראל לנושאים שבגינם הוזהר עודד מסר, המפקח לשעבר על הבנקים, שרוב שנות כהונתו היו בתקופת הנגיד גפני.

הנגיד הנוכחי ד"ר משה מנדלבאום הוזהר על אחריותו לעניינים בהם האשם מר מסר (מסר כיהן בתפקידו מספר חודשים גם בתקופת מנדלבאום); כמו כן הוזהר הנגיד הנוכחי בגין העניינים שעליהם הוזהרה המפקחת הנוכחית על הבנקים גליה מאור.

עודד מסר – אי נקיטת צעדים מספיקים ואי־הפעלת סמכויות למניעת הפעולות על־ידי הבנקים, אי־הפעלה נאותה של מערכות פיקוח ואיסוף מידע כמתחייב, אי־מתן תשומת לב מספקת לדו"חות מחקרים שהובאו לפניו והיה בהם כדי להזהיר מהסכנות הצפויות מפעילות הבנקים; ביצוע פעולות שאינן עולות בקנה אחד עם הצורך למנוע ולמתן מעשים מבין אלה הנובעים מפעולות הבנקים.

גליה מאור – אזהרת הוועדה מתמקדת במשפט אחד. "אי־נקיטת צעדים נמרצים דיים כדי להתמודד עם הסכנה ליציבות הבנקים ולתקינות פעילותם". ההשוואה בין נוסחי האזהרות שהחליטה הוועדה לשגר למפקחת הנוכחית ולמפקח הקודם על הבנקים אינה מיטבי בכוונתו של המפקח לשעבר דווקא.

ההגינות והסדר הטוב מחייבים שלא להסיק מסקנות מנוסחי אזהרות הוועדה לגבי הדו"ח הסופי. את מילתה הראשונה והאחרונה תאמר הוועדה בדו"ח המסכם. האזהרות מלמדות כי המוסדות והאישים שהוזהרו לא יוכלו להיפגע בחומרה רבה יותר מהיקף האזהרות שנשלחו אליהם.

צבי זרחיה

טוביה מחקה להם

■ עליזה ולר

מוכר כבדרן־חקיין, מקווה לתפקיד בתיאטרון רפרטוארי או תפקיד טוב בקולנוע. בינתיים חוזר לסאטירה. אוהבים אותו – טוביה צפיר

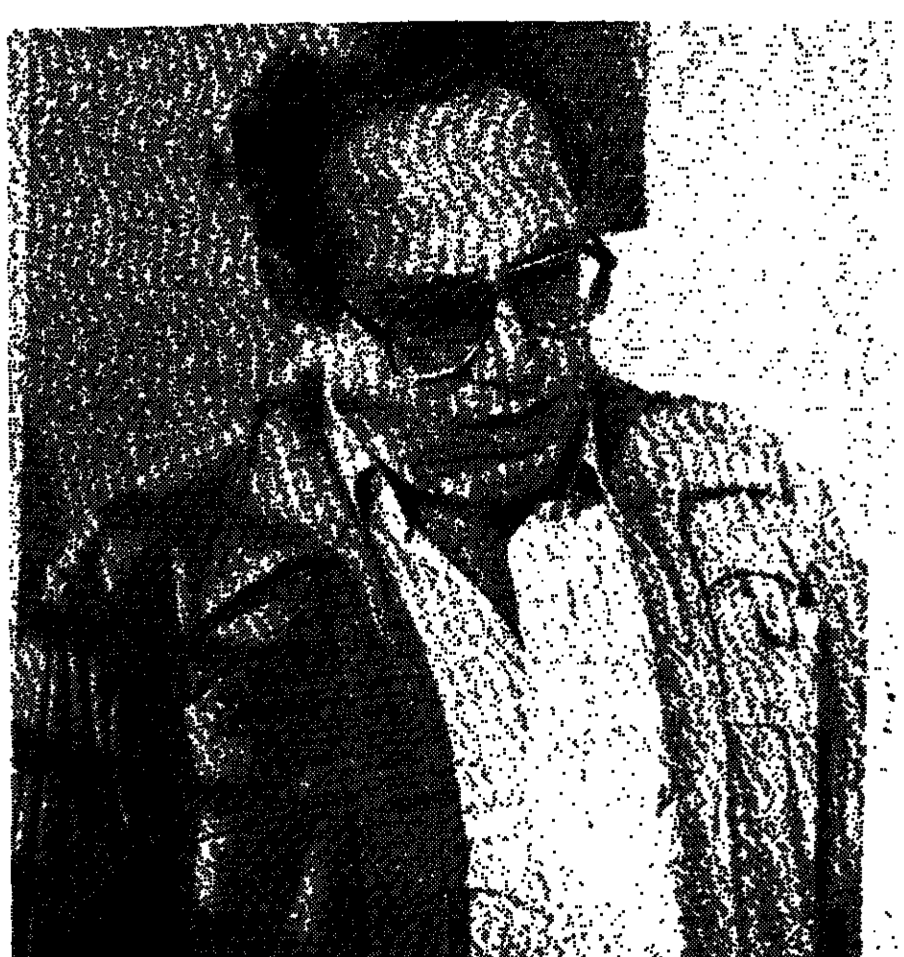

מי היה מאמין שיומיים אחרי הטור־דה־פורס שביצע בתכנית "סיבה למסיבה" ידבר טוביה צפיר על התסכולים שלו. לא על הכשרונות הברורים שלו בתחום הביצוע, שאליהם הוא מודע, אלא על קנאתו באמנים יוצרים. בכובד־ראש הוא מדבר על נחיתותם של האמנים המבצעים, שעיסוקם ביצירה בת־חלוף ונטולת־שרידים. ואם לא די באבחנה זו כשלעצמה, מדגיש טוביה, כי החיקויים, [illegible], הם אמנות מדרגה נמוכה וקצרת־טווח אף יותר. "יכול להיות שאת השיר שביצעתי ביום שישי אי־אפשר יהיה להראות בכלל בעוד חודש־חודשיים", הוא אומר ומשווה אותו לתוחלת־החיים הארוכה של "משיח", שיר של שלום חנוך, שאף הוא נוגע בחומרים אקטואליים. "בחיים שלנו כל דבר שחולף הוא משהו שמת לך בפנים", הוא אומר ומצטט את אבנר חזקיהו, שאמר פעם כי כל תפקיד שהוא גומר בתיאטרון זה עוד שנה שעוברת לו, ולפעמים הוא עושה שמונה תפקידים בשנה.

אל דאגה, המדיטציה על הזמניות הבלתי נסבלת של אמנותו אינה מוליכה את טוביה צפיר לשינוי כיוון, לפחות לא בשלב זה. הוא גם אינו מתכוון להתרפק בבטלה על מבול המחמאות שהציף אותו בעקבות הופעתו הווירטואוזית בטלוויזיה. כבר באמצע השבוע השתתף בפגישת עבודה עם השלישיה הדומיננטית ביותר בקריירה שלו – הבמאי מוטי קירשנבאום והכותבים ב' מיכאל ואפרים סידון – לתכנון המופע החדש שיעלו בעתיד הקרוב, ונקודת־הכובד שלו היא סאטירה על הגזענות ועל ההתקרנפות.

טוביה מדבר בערגה על תפקידים בקולנוע ובתיאטרון הממוסד, שהיה רוצה להתמודד איתם, אבל לא בנקל יתרוג מן הדרך שהוא עוד לסלול, יחד עם חלוצי "ניקוי ראש" (ובמידה מסוימת כבר ב"לא הכל עובר", שקדמה לה). אילו היתה אוזנם של מנהלי התיאטרונים, הממוסדים והמסחריים, רגישה יותר וזכרונם טוב יותר, לא היו מרפים מאחד השחקנים היותר מוכשרים, היותר מוסיקליים, היותר קלי תנועה – כן כן, טוביה העגלגל מתנועע במקצועיות גדולה יותר מרבים מעמיתיו המפוחים על קרשי הבמה בישראל.

טוביה מדבר בהשתאות על "הרספקט" שרוחשים השחקנים הבריטים לז'אנר הפארסה, להם חוקו של התיאטרון המסחרי. עמיתיו למופעים משותפים מתארים בסופרלטיבים את מיומנותו ואת הקפדתו של טוביה על דקויות. "הוא פרטנר יוצא מן הכלל ואף פעם לא 'יגנוב' את ההצגה", אומרת רבקה מיכאלי, אולי בעלת שיא שעות־טוביה על המירקע ועל הבמה. "העבודה אתו היא מקצועית מאוד", מציין גם מני פאר, שותפו למופע "שעשועי רוסטיה" בכ־200 הצגות בשנה־וחצי האחרונות. "הוא עובד על־פי חוקיות בימתית מדויקת, כמו בתיאטרון, כמו בנגינה לפי תווים. אני חייב לו, חוץ מהתענוג שבעבודה, את חידוש התיאבון לתיאטרון שעודד בי. יותר מכל דבר אחר זהו מה שהשפיע עלי להיענות לשחק בהצגה 'איך להיות אמא יהודיה'".

ההתמקצעות של טוביה בחיקויים פוליטיים היא גם פועל יוצא מסקרנותו הפוליטית, גם אם מעורבותו בה היא פאסיבית. כל המפלגות, ביניהן המערך והליכוד, פנו אליו בהצעות מפתות כדי לשלבו במערכות הבחירות שלהן, אך הוא דוחה את כולן. בבחירות האחרונות הצביע בעד לובה אליאב והוא מצהיר בריש־גלי: "זה לא סוד שאני מסתובב מהמרכז שמאלה, אבל מצביע בכל פעם בעד מפלגה אחרת".

"אתה נכס לאומי", כתב לו השבוע אחרי פורת במברק המחמאות ששיגר אליו אחרי הופעתו ב"סיבה למסיבה". נראה שגם מנכ"ל רשות השידור הבחין בכך שהמיפגן האישי, שכמותו עדיין לא ידע המרקע, העניק לטלוויזיה הזדמנות נדירה להתנער מהדלונה ולרחוץ את כל כתמי ההפקה שלה להצלחה.

איש אחד, ממשלה אחת/

מוגש על־ידי אל.מ.נ.ל

אורודים למען ממשלת טוביה צפיר

■ קובי לוריא

לאור התגובות והפניות הרבות בעקבות הופעתו של טוביה צפיר ב"סיבה למסיבה", החלטנו להביא את העם לידעת קונצנזוס בן שלוש דקות, בשאלת השאלה מדוע לא להנציח את האפוריה על־ידי הרכבת הממשלה הבאה שתזכה, בוודאי, לתמיכת כל שכבות הציבור.

ממשלת טוביה לאומית:

ראש הממשלה – טוביה צפיר;
שר הבטחון – צפיר טוביה;
ממלא מקום ראש הממשלה ושר החוץ – צפיר, שיתחלף – עפ"י הסכם הרוטציה עם רוה"מ טוביה צפיר;
סגן ראש הממשלה – טוביה;
שר המסחר והתעשיה – טוביק צפירק;
שר התקשורת – ד"ר טוביה (קולובסקי) צפיר;
שר האוצר צפיר (קולובסקי) טוביה;
שר הדתות ר' טוביא צפיר;
שר המשטרה – טוביה צ'פיר;
שר החקלאות – טוביק צפירקה;
שר לענייני התיישבות – טוביה צפיריא;
שרת הבריאות – טובה צפירה;
שר הפנים – כדי לא להביא רשימה זאת לידי אבסורד, יוסף בורג;

שני מינויים נוספים: ראש המוסד – ט.צ. מפקד בה"ד – צ.ט. (לא לצטט).

להצעה יתרונות רבים: ממשלה כזו תוכל לגשר בקלות על־פני שלל הדעות בכל חלקי העם. היא תהיה חסכונית, כאשר הוצאות הממשלה יקטנו למינימום, ואפשר שמשרדי הממשלה יצומצמו למשרד אחד. הממשלה תהיה המנוגנת והמעל ביותר: הרמוניה באשר הממשלה הנוכחית. סוף־סוף תשמיע ממשלת ישראל בפה אחד קול ברור אחד. ממשלה זאת תתקבל על ידי העם באהדה ובבאוה.

שוללי ההצעה ישענו, מן הסתם, שהממשלה החדשה תהיה רצינית מדי, עניינית מדי ונטולת הומור בהשוואה לממשלה הנוכחית. זהו טיעון נכבד וכבד. אולם בתקופה קשה זו עלינו לוותר על מותרות של ממשלת־בידור לטובת ממשלה עניינית ובוגרת.

עכשיו נותר לקוות שטוביה יסכים.

כמו קריקטורה טובה

– אילו מאפיינים צריכים להיות לפוליטיקאי כדי שתחקה אותו?

חזות. תכונות אופי המשתקפות גם בפנים, בטון הדיבור, במאניירות ובג'סטיקולציות. בכורח הנסיבות שמתי לב, שפוליטיקאים החסרים אותם הם פוליטיקאים מדרגה ב'.

– בשהגעת לחיקויים, מה ידעת על יכולתך בתחום זה?

לא ידעתי כלום. בזמני בלהקת הנח"ל גדי יגיל היה הכוכב של להקת פיקוד צפון, ומוטי גלעדי הכוכב של להקת פיקוד מרכז. מוטי וגדי היו חקיינים ברורים. נחשבתי אז, לשחקן עם יכולת. לא הייתי מודע ליכולת שלי להחליף את עורי במהירות ובדייקנות, כפי שהפגנתי בהקלטת השיר בשבוע שעבר. הערצתי את הכשרון של גדי ושל מוטי וחשבתי שאני לא בקליקה שלהם בכלל.

– איך התפתחת לכיוון החיקויים?

מאתגר לאתגר. היה לי כישרון לאטנטי ועל גילויו אני צריך להודות לאדם אחד, שנתן לי צ'אנס ועודד אותי: מוטי קירשנבאום. יש בינינו כימיה שכמותה לא היתה לי עם שום במאי אחר.

– היית מגיע לאן שהגעת אלמלא "ניקוי ראש"?

היה לי קו התפתחות לעבר הסאטירה עוד לפני "ניקוי ראש" לא נחתתי בטלוויזיה משומקום. "קטשופ" של חנוך לווין היה בית־ספר מצוין לסאטירה. אחריו עשיתי גם את "טיפול שורש" ברדיו. למדתי את הז'אנר הזה ונכנסתי לתוכו יותר ויותר. אחרי מלחמת יום כיפור גם עשיתי על הבמה שתי תכניות סאטירה. "ניקוי ראש" היה שיא בגלל ההתמודדות עם אמנות החיקוי, שאני חושב שהבאתי אותה לרמה גבוהה הרבה יותר משהיתה עד אז. זה לא היה חיקוי לשמו, רק בשביל להצחיק, אלא התמודדות עם תוכן ברמה גבוהה יותר והעברת מסר כלשהו.

– בשאתה מחליט לחקות מישהו, מאין אתה מתחיל?

הדבר הכי טוב להתחיל בו הוא בגישה הגשטאלטית. כך אני מגדיר אותה מפני שלמדתי פסיכולוגיה. כלומר, לתפוס את הדמות כפי שהיא ולא לנתח כל פרט. באתגרים הראשונים היה לי קל יותר מפני שתמיד היה לי טקסט יוצא מן הכלל. מה שאני מרגיש בביצוע יש לב' מיכאל באצבעות, בעט. הוא מבליט את המאנייריזמים של הדמות כבר בכתיבה. מאז שאני עצמי מחפש את האתגרים אני צריך, כביכול, להמציא את הטקסט בעצמי, או שאני חוזר על משפטים שהאישים אמרו.

– מה הטכניקה של עיצוב החיקוי?

אני לא עובד מול הראי. אני צופה הרבה מאוד בהופעות של האישים בטלוויזיה ואני מחפש את מה שאני מכנה מוקד הכובד של הדמות. למשל, משה דיין היה אחד האגוזים הקשים שלי, שבסופו של דבר פיצחתי אותו כי הייתי עקשן. היה זה אתגר אישי־מקצועי שלי. אז עדיין לא היה לי וידיאו ונסעתי לירושלים לצפות בסרטים. יום שלם צפיתי באיש ואז היתה לי "אאוריקה": הרטיה, או נכון יותר מה שמסתתר מאחוריה. הרגשתי פתאום שמה שמוביל את כל הדיבור זה מה שנתפס מאחורי העין ומכתיב את אופן דיבורו. אותו הדבר קרה לי עם החיקוי של בגין – לגבי הידיים: אצל בורג הפימה: לדפול יש משהו בשפתיים הדקות ומעל הגבות ולדוד לוי השפתיים הבשרניות. הכיף הוא כשאני תופס את הדמות תפיסה תבניתית, בלי לתת לעצמי דין־וחשבון על מה שאני עושה.

– האם סימפטיה שלך, אנושית או פוליטית, לאיש ציבור מסוים עוזרת לך או מפריעה לך לחקות אותו?

אני מוצא צד אנושי כמעט בכל דמות, גם בדמויות שאני מתנגד להן פוליטית. אם לא אמצא איזה עוגן אנושי בדמות מסוימת, לא אוכל לחקות אותה. את מאיר כהנא לא חיקיתי עד היום, מפני שכלפיו יש לי, כנראה, התנגדות גדולה מדי.

– אבזרים עוזרים לך בחיקוי, או שהם רק עזרה טכנית?

מאפרת טובה, כמו דליה אטקין ב"ניקוי ראש" ועדה לזרוביץ ב"סיבה למסיבה" האחרון, זה נכס. משקפיים ופיאות עוזרים מאוד, כי הקהל מחפש את זה.

– אתה עצמך אוהב דמות מסוימת מאלה שאתה מחקה יותר מאחרות?

עם בגין, עוד כשהיה באופוזיציה, היתה לי כימיה מיידית. ב' מיכאל כתב מונולוג בשביל עוזי לוי, שהיה מגיש את המונולוגים ב"לא הכל עובר", התכנית הסאטירית הראשונה בטלוויזיה, שקדמה ל"ניקוי ראש". אבל עוזי, שהוא מנכ"ל חברת ביטוח, לא יכול היה להגיע להקלטה, ומוטי רצה מאוד שנעשה את הקטע. בקריאה הראשונה, או השניה, היה ברור שאני עושה את זה.

– איזה דברים אתה שומע מהאישים שאתה מחקה?

הם בדרך כלל אוהבים את זה מאוד, כי זה כמו קריקטורה טובה: אם לא מציירים אותך, מצבך לא כל כך טוב. אתה קיים על המפה הפוליטית כל עוד מציירים אותך, גם אם מעוותים אותך לפעמים. הם גם יודעים שאין בי הרבה זדון ורשע. הם מרגישים את זה. בעקרון אני לא רוצה להכעיס אנשים, לא מפני שאני רוצה שכולם יאהבו אותי, כמו שהברנז'ה שלי חורתת על דגלה, אלא מפני שאני לא אוהב להרגיז אנשים. אחת המחמאות הגדולות שקיבלתי היתה מבגין, כאשר שאלו אותו מארגני הערב, כדי לא להסתבך, אם הוא מרשה שיחקו אותו, בגין השיב: מה זאת אומרת, אם הוא לא יחקה אותי, אני לא אבוא.

– האם אתה במבוכה בשהאישים שאתה מחקה יושבים בהופעה מולך?

לא. זה מכניס אותי למתח חיובי, כמו לפני פרמיירה. אני נדרך, הצופים יושבים על קצות כיסאותיהם. בחיקוי לפני קהל אני יכול להרגיש מתי הבן־אדם בירידה מהבמה הפוליטית, מתי הפופולאריות שלו דועכת ומתי היא בעליה.

– אין לך חשק לעשות תכנית יחיד?

לא כל כך. לא שאני פוחד מן המבצע, אלא שאני אוהב לעבוד עם פרטנרים על הבמה.

– בכל השנים שאתה מעיד לתיאטרון, לא קיבלת אף פעם הצעה מתיאטרון רפרטוארי?

באחרונה היתה אחרי בלהט מתיאטרון רפרטוארי מסוים, קוראים לו "הקאמרי". לפני כחצי שנה שלחו אלי שליחים והציעו לי הצעה מעניינת מאוד. קראתי את כתב־היד, שקלתי את ההצעה ועניתי, עקרונית, בחיוב. מאז לא שמעתי מהם. הייתי רוצה מאוד לשנות כיוון. אני יודע שיש לי פוטנציאל של שחקן דרמטי והייתי רוצה להתמודד עם תפקיד טוב וחזק, או להופיע במחזמר. הייתי שמח מאוד להופיע גם בתפקיד טוב בקולנוע.

מוטי קירשנבאום: הוא מדליק את המצלמות

"טוביה הדליק את המצלמות כבר בהופעה הראשונה שלו", אומר מוטי קירשנבאום. "יש שחקנים המתעוררים כשנדלקת הנורה האדומה על מצלמת הטלוויזיה. טוביה מדליק אותה. הוא נולד עם האיכות הזאת.

"הוא אינו זקוק להרבה הנחיה והדרכה בעבודה לפני המצלמות. אתה זורק לו את הדמות, פחות או יותר, וברגע שזה מחלחל לתוכו הוא נותן לך תוצאה שלא יכולת לחלום עליה.

"גם על הבמה הוא מחזיר לכותב, לבמאי ולקהל הרבה יותר משמשקיעים בו. תענוג לעבוד אתו. טוביה לא עולה על הבמה לא־מוכן גם אם הוא מופיע בחלטורה שבחלטורה. יש לו יראה בפני הקהל וכבוד עצום למקצוע, לכן הוא לא מכער דברים.

"טוביה אינו חקיין במובן השגור. הוא נכנס לדמות שהוא מחקה כשחקן, ובכך הוא יחיד סגולה. אני מעריך את הכשרון שלו לא רק על־פי קנה־מידה ישראלי".

ציפורי כמשל / חיים גורי

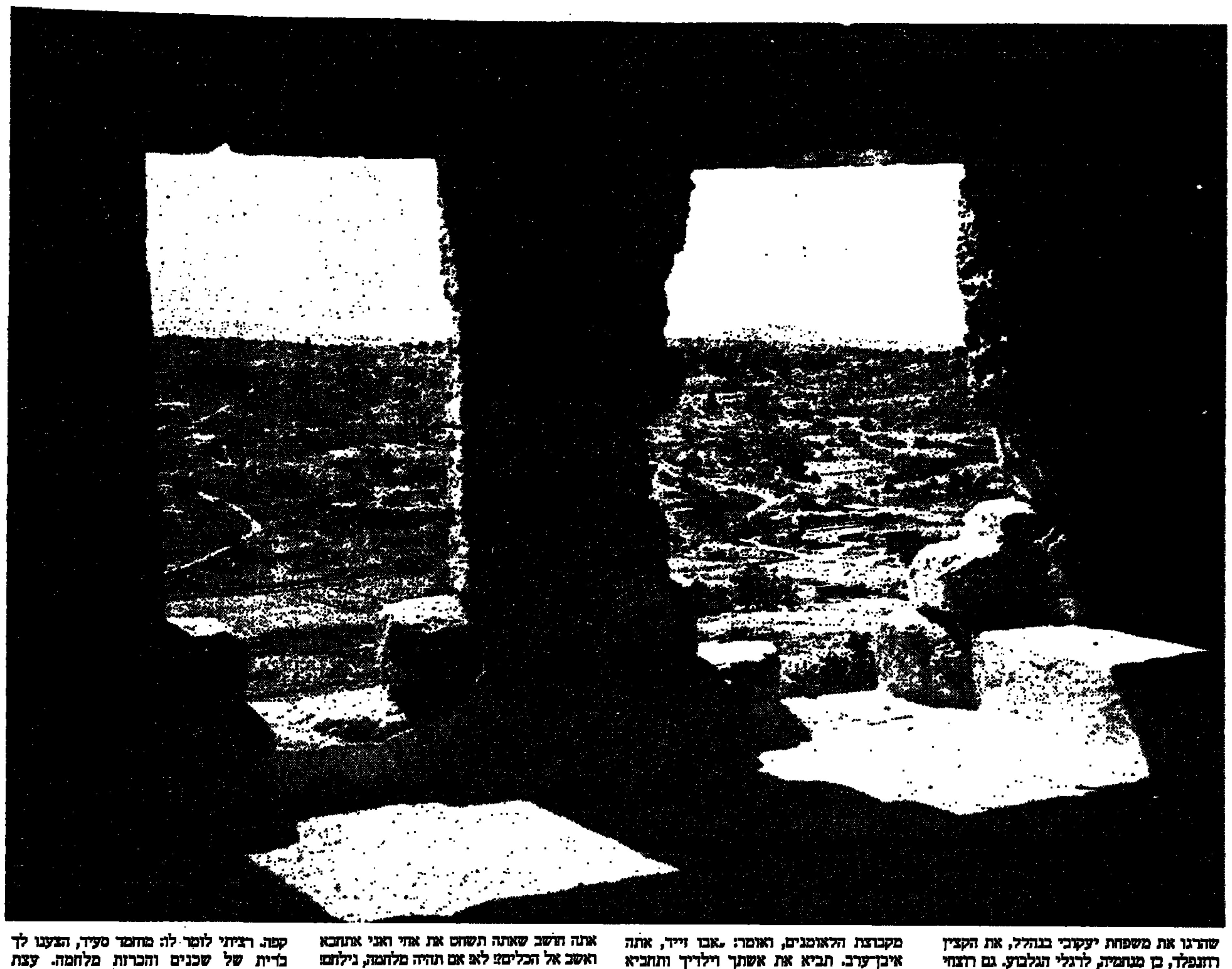

> לעיתים נדמה כי רצון „השיבה" לארץ־ישראל בקרב הערבים עולה על רצונם של היהודים היום לשוב אל „מולדתם ההיסטורית"

מפי גיורא זייד, בכורו של אלכסנדר זייד השומר האגדי, שמעתי בימים אלה את סיפור צפורי ויהי לי כמשל. ישבנו בביתו ליד בית־שערים. בחדר, כמו במוזיאון זעיר לתקופה שחלפה, אני רואה אוכפים, נבוטים למיניהם, עבאיה מצמר גמלים, פגיון דמשקאי ותמונות מימי „השומר".

אשתקד מלאו לגיורא שבעים שנה. כילד הוא זוכר את טרומפלדור, את הנציב הראשון ליהודה, הרברט סמואל, בעת ביקורו בראש־פינה, כאשר הקהל החוגג שר לכבודו: „המשיח הנה בא, הידד הידד הנה הוא בא" הוא, גיורא, רק לא הבין מדוע „המשיח" רכוב על סוס לבן ולא על חמור, כפי שנאמר לו. הרגיע אותו אחד הראשפינאים: „סוס או חמור, מה זה חשוב? העיקר שהוא בא"

מאז חלפו שנים. הוא היה שומר שדות. גדל בין ערבים, למד להכירם וגם להוקיר תכונות יפות שבהם. גם נלחם בהם פנים אל פנים. הוא דובר בשפתם כמותם ובקיא בכל מנהגיהם. יש לו סיפורים, „אלף לילה ולילה". כעת מקליטים אותו שעות על שעות, תורה שבעל־פה, פרק מסעיר בתולדות הארץ.

אני פגשתי בו בשנת 1942 בחורשת משמר־העמק, שם עשינו, פלמחאים רבים, בעת האיום של גנרל רומל על המזרח התיכון. היו שם „הסיירים" ו„החבלנים" ואנשי „המחלקה הגרמנית" וחברי „המחלקה הערבית", הלא הם „המסתערבים", וחלק מ„המחלקה הבלקנית". גיורא היה „מהמסתערבים" המשיך שנים רבות בתפקידים שונים כ„ערבי", כאיש שירות הסתר.

אפשר כך לשבת שעות על שעות ולהאזין לעלילותיו. עכשיו סתיו באוויר ורוח נושבת „על גבעות שייח' אבריק וחרתיה", שהיו זה כבר לקרית־עמל וטבעון ואלונים. השיחה עוסקת בסכסוך הישראלי־ערבי לדורותיו. אנשים שכמותו קרובים מאד לשכנינו, אך גם מצולקי פגישות חושדנים מאד, נעדרי אשליה. מעניין לעניין, אותו לילה, הזכרנו את שמה של צפורי. נזכר גיורא וסיפר לי את סיפור צפורי שלו.

בכסף מלא קנינו

„זה היה בסתיו שנת 1947. משה דיין, שהיה מפעילי ההגנה בעמק, פנה אלי ואל עודד ינאי, בן נהלל, ואמר – צריך למצוא כפרים שלא יתקפו אותנו. כבר דיברו על מלחמה מתקרבת ועל התערבות אפשרית של צבאות ערביים. הכפר הגדול ביותר בסביבה, הקשוח ביותר, הזריז והמסוכן ביותר, היה צפורי. זה לא כפר. זו עיירה ובה היו אז 11,000 נפשות. פנינו מיד אל ערבי שומר שדות ששמו סעיד שהארה. התיידדנו. כינו אותו סעיד ג'ידי, כלומר – קל הרגליים. אמרנו לו ששמועות מתרבות שתהיה מלחמה. ‚אני איש קטן', השיב לנו, ‚אך אכין לכם פגישה עם נכבדי צפורי'. יום אחד בא אלינו ברכיבה. קבענו פגישה בביתו של סאלח עפיפי, היום מיליונר בעל שירות אוטובוסים ‚הגליל', אחיו של מנהל החברה המשגשגת, שאין לה בעיות כמו ל‚אגד' שלנו".

ממשיך גיורא ומספר: „צפורי היתה המרכז ללאומנות הערבית. שם התחילה להתפתח תנועת ‚הקסמים'. זו קמה בהשראת השייח'ים מצפורי. עיירה מוסלמית. משם יצאו הרוצחים שהרגו את משפחת יעקובי בנהלל, את הקצין רוזנפלד, בן מנחמיה, לרגלי הגלבוע. גם רוצחי יגור וכפר החורש באו משם".

בעודו מדבר, נזכרתי בשיר שנכתב על הרוגי כפר־החורש, בשתי שורות ששרדו בי: „לא צבעונים שם להוטים בלהט ארגמן תפארת / על מדרונות הרי נצרת". דמם של השניים להט שם.

„הכל בא מצפורי", קובע גיורא, „כפר גדול, כולו מוסלמי ובו רק מנזר נוצרי. הוא בנוי, המנזר הזה, באמצע הכפר על חורבות בתי אבותינו. רכבנו אני ועודד. אירח אותנו סאלח עפיפי. היה לו בית ערבי גדול ובו חדר אורחים 8 על 10. מרוף אבן לאורך הקירות ועליו מזרנים ושמיכות וכרים. באמצע החדר כירה מנחושת וגחלים לוחשות. עפיפי היה העשיר ביותר. היו שם נכבדים משבע המולות."

מולם גיורא ועודד מהעמק.

גיורא פותח ואומר באוזני הנכבדים: „אני בא בשם נהלל, הישוב הגדול ביותר בעמק יזרעאל, אל צפורי, הכפר הגדול ביותר בבקעת בית־נטופה. אנחנו שני עמים בני אברהם אבינו, סידנא איברהים אל־חליל. בני שרה והגר. נכון, היתה מריבה בין אמותינו. שרה המבוגרת לא היתה מבוסטה מהגר הצעירה. אך בסיכום אנחנו אחים. בקוראן הקדוש כתוב כי כל אדם חייב לשמור על שלום שבעה שכנים מכל צד. הנה הבריטי עומד לעזוב את הארץ. נחלק אותה בינינו. אנחנו, תושבי עמק יזרעאל, בכסף מלא קנינו את האדמה. הגבול הוא שימרון. עד שם שלנו. משם צפונה, עד גבול לבנון, שלכם. כאן נותנים הסכם לאי־התקפה. אנחנו נשמור על בחורינו שלא יפגעו בשום ערבי, ואתם מתחייבים ששום ערבי מצפורי לא יתקוף ישוב יהודי. כאשר ייצאו הבריטים נחלק את הארץ בינינו".

גיורא זייד אומר את דברו. דממה. פתאום קם ומזדקף שייח' מוחמד סעיד עבד אל־מעטי, מקורבת הלאומנים, ואומר: „אבו זייד, אתה איבן־ערב. תביא את אשתך וילדיך ותחביא אותם אצלנו. אנחנו נשמור עליך ועל בני משפחתך, אך מלחמה תהיה: נשמיד את כל היהודים לפי חרב!"

עודד עומד ליד גיורא. ממשיך אבו־זייד ומספר: „עודד היה גבר נאה, דומה לבדואי ולו שפם יפה ועיניים שקדיות. שייח' מוחמד פונה אלי – ‚אתה יכול להביא גם את עודד ואשתו וילדיו, אך את שאר היהודים נשמיד בחרב'. הם הכירו אותנו. יצא לנו שם טוב כפרשים, כשבאב'.

מה קרה הלאה?

„רוב הקרואים התרישו. לא נעמו להם, כנראה, דברי אל־מעטי. אבל קם השייח' אחר, סאלח סאלים, שהיה אחר־כך חבר הכנסת, שייח' שופט בעניני דם, התפקיד המכובד ביותר בגליל. הסולחות שלו התקבלו על־ידי האנגלים יותר מחוקי הפלילים שלהם. הוא הזדקף ופנה לעבר מכה, פשט שתי ידיו לפנים בתנועת התפילה, כקורא בספר, וקרא: ‚אללה, מה נספר לנשים ולטף: שיש הצעות כאלה למלחמה, שכך מדברים?'

„הוא צדק", מוסיף גיורא, „אנחנו באנו להציע שלום וההוא מדבר על מלחמה. צריך להכיר את צפורי. נצרת גדולה מצפורי, אך בנויה מקבוצות אתניות שונות, רבת דתות. היו בנצרת קתולים ופרוטסטנטים וארמנים ומוסלמים. צפורי שלטה על נצרת. כולה מוסלמית. פיקוד הכנופיות היה בצפורי. היחיד שדיבר נגד מלחמה היה שייח' סאלים; ‚אללה, מה יהיה גורל הנשים והטף שכך מדברים?'. הרוב־הדומם שתק. הקיצוני הלאומני קבע את הטון. איש לא יעז לעשות שלום נגד אחד תקיף".

אל מול התגובה הזאת קם גיורא ואומר: „באנו לכרות ברית שלום ולחסוך דם ומוות. אתה חושב שאתה תשחט את אחי ואני אתחבא ואשב אל הכלים? לא! אם תהיה מלחמה, נילחם! איש אינו יודע את תוצאותיה".

הם קמים ועוזבים את אולם הפגישה. סעיד ג'ידי, שיזם את הפגישה, מלווה אותם באמרו: „אני מצטער. הקיצוניים שולטים בכפר. ראיתי הרבה אנשים שלא נעם להם הדיבור, אך איש לא התקומם. כאלה אנחנו".

אני נותן פקודה להרוג

„פרצה מלחמת השחרור", ממשיך אבו־זייד ... חטיבה 7. סגנו היה בן דונקלמן. בדרך עפולה־נצרת היו ביצורים. הם החליטו לתקוף דרך צפורי. דונקלמן שאל מה יהיה מעמד הדרוזים. הבאנו בערב את נכבדי הדרוזים משפרעם לרמת־יוחנן. הם אמרו לנו: ‚תנו לנו רשות לירות באוויר, כדי שהמוסלמים לא יאמרו שמסרנו את הכפר בלי קרב'. קפץ דונקלמן והכריז ‚אני לא מבין חכמות כאלה: אם יורים, אני נותן פקודה להרוג'. הוא לחם נגד היפנים ולא ידע שבמזרח יש גם סייאסה. לסקוב הרגיע אותו. היחידות פרצו דרך שפרעם. תפסו את כביש נצרת. לקראת בוקר הייתי ליד צפורי. ראיתי יחידות רגלים נעות משני צידי הדרך".

צפורי נפלה. גיורא אומר ללסקוב – אני מעוניין שנעשה סיור בצפורי. „נסענו. הגענו לביתו של מוחמד סעיד עבד אל־מעטי. עיירה גדולה. ריקה. אתה נכנס לבית. תרנגולות נוברות. רק פה ושם איזה זקן מסויד או זקנה צולעת שלא ברחו. נכנסתי לביתו של מעטי. בכירה קומקום על גל האפר החם. סינייה, טס נחושת ועליו ששה ספלונים. מוזגתי לעצמי קפה. רציתי לומר לה: מוחמד סעיד, הצענו לך ברית של שכנים והכרזת מלחמה. עצת אחיתופל. רוב תושבי צפורי ברחו דרך בקעת בית נטופה אל עיילבון, 17 ק"מ משם והלאה דרך נחל צלמון, וואדי סלאמה, לראמי. משם לחורפייש, משם לרמייש שבלבנון. חלק מצאו מקלט בנצרת, ביניהם שייח' סאלים, שהיה אחר כך חבר הכנסת, כהוקרה על אישיותו רודפת השלום".

פגישת המנותקים והמשפחות

„... אלפי שנים. בימי מלחמת לבנון מגיע גיורא לצידון. משוטט ברחובותיה. פתאום מתנפל עליו ערבי אחד, בא בימים, נופל על צווארו: ‚זה אתה אבו־זייד? אתה הצעת לנו שלום ולא רצינו. והנה הגענו עד הנה...'"

בלילה סיפר לי את סיפור צפורי שלו. בבוקר נסעתי לשם בכביש המתפצל מכביש חיפה־נצרת, מזרחית לאלונים, לעבר כביש נצרת־שפרעם. נוף גבעות חורש עתיק ושדות ועדרים. משמאל בית־לחם הגלילית ביופיה ולא הרחק כפרי הבדווים הפורחים, שהיו בשכבר הימים מאהלי שיער שחור, והלאה ישובינו העבריים בצד עיירות הערבים הגדלות והולכות.

הם שבו. עד אמצע שנות החמישים חזרו לישראל, במסגרת „איחוד משפחות" 150,000 ערבים. המדינה הצעירה המלקקת את פצעיה, שמאות אלפי עוליה החדשים נאספו בערי האוהלים, המעברות והפחונים, סלחה להם. רחמי הלב והאמונה בשלום שיבוא ובעליה ההמונית של עם ישראל. הם שבו אל כפרים ועיירות וערים, ונאחזו ועמלו והעשירו ורבו מאד. כ־85 אחוז מאנשי צפורי חזרו למדינת ישראל, רובם לנצרת. שם ישנה שכונה שלמה בשם „ספוריייה". כעת, בתחומי שטח שיפוטה של נצרת, הגדל לעבר צפורי, הם מקימים שכונה חדשה.

אני מגיע ל„צומת המוביל" ופונה ימינה לעבר נצרת. לאחר שישה ק"מ שמאלה, אל צפורי. שם המושב הישראלי, לא הרחק מחורבותיה של צפורי הערבית. מנהג היה נקוט בידי אנשי צפורי, יושבי נצרת, לבוא מדי שנה אל גבעת כפרם. הזקנים היו מספרים לבנים, לנכדים ולנינים את סיפור המקום. לפני שבע שנים חסמו אנשי המושב את דרכם ומאז לא באו.

אני משוטט על פני גבעת הכפר, שהיתה לחורשת אורנים. מוצא אבנים רבות שהשתייכו אי־פעם לבתים ושברי חרס. רק המנזר נשאר כשהיה „מוסד נזירות, חנה הקדושה", „סנטה אננה". כתובת בעברית ובאיטלקית.

החטא והעונש. אך גם סיפור חייהם של המנוצחים. הגליל הערבי. סיפור „הצומוד", ההיצמדות, הדבקות באדמה. כל החשבון עוד לא נגמר. היהודים שבנו במסירות אין קץ ובעמל נמלים את ארצם והיטיבו אתה מצטופפים ברובם המכריע בשפלת החוף. בין נהריה לאשקלון מתגוררים שני מיליון ישראלים. מגיעי בבית בבית. פרוזדור מזה בבקעת הירדן בין טירת־צבי ויריחו, כנ"ל בין סדום לאילת.

צפורי הקנאית והלאומנית, עיירת הפורעים, חרבה בשעתה, אך ההוויה הערבית בגליל מתעצמת והולכת. ולא רק שם. השנתון הסטטיסטי קובע תחזית: בנתוני הריבוי הטבעי, העליה והירידה הקיימים היום תהווה אוכלוסיית המיעוטים בשנת 2005, בישראל של „הקו הירוק, 25 אחוז מכלל תושבי הארץ.

אם תהיה עליה ותפחת הירידה, יהיו הדברים שונים כמובן. היבואו היהודים? היחדלו הישראלים לנטוש את מולדתם? היחדל הדימום הזה? היישארו כאן ללא על־תנאי לבנותה, להלבישה שלמת בטון ומלט, לפרוש לה מרבדי־גנים, לייפותה מאד בחומר, ברוחו?

להלבישה שלמת בטון ומלט

צפורי, כמשל. לא הרחק מן המקום שבו אני עומד, בצל האורנים שצמחו על עיי העיירה הערבית, נחפרת צפורי היהודית, המשנאית, בימי גדולתה, עירו של רבי יהודה הנשיא, חותם המשנה, בנו של רבי ישמעאל. היגיע השורש אל בית שני, אל בית ראשון בברית עם ישראל וארצו, ללא אימת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה? התיפתח ישראל בפני ערביה לעשותם חלק ממנה בברית עמי בני שם, או שמא יתעצמו הללו בעוינותם הסבלנית – באשר „הזמן מן השטן", כדבר המשל הערבי.

אמר לי מקור מוסמך, כי בימי מלחמת לבנון המתמשכת ואחריה הגיעו לישראל רבבות לבנונים. חלקם המשיכו מכאן לארצות הגירה שונות, אך רוב הפלשתינאים־לשעבר שבהם, כלומר פליטי 48 וצאצאיהם, נשארו בישראל. אומדים את מספרם בין 15,000 ל־20,000. מקור אחר, מוסמך גם הוא, מציג אומדן הרבה יותר צנוע. כך או כך, שם, בצפון, אירעו החזיונות ... ביהודה, שומרון וחבל עזה ובישראל של „הקו הירוק" לשעבר לאחר ששת הימים: פגישת המנותקים והקרועים, המשפחות שהתראו. כך אירע, זה לא מכבר, בלבנון. מאות זוגות נישאו במישרין, או על־ידי שליח. מבקרים משם נבלעו כאן בקרב משפחותיהם. מחזות קורעי־לב התגלו בפגישות המרובות מן הירדן. במקרים מעטים איתרו השלטונות את „המסתננים" האלה והחזירום. כמה עשרות. האלפים נשארו בישראל. „איחוד משפחות".

לעתים נדמה לך כי רצון „השיבה" לארץ־ישראל בקרב הערבים עולה על רצונם של היהודים היום לשוב אל „מולדתם ההיסטורית". אולי זה ישתנה בעתיד. בינתיים דרכי העליה אבלות.

עם איננו חי חיי־שעה עם „סטופר" ביד. עם חי בשנים ובדורות. קל ותומר עם עתיק כעמנו. נחמיה שיין ז"ל, בן עין־הרוד, מ"פ פלוגה א' של הפלמ"ח, נופל „ליל הגשרים" ביוני 1946, והוא עלם, כתב במחברתו על „אסיפת כל הדורות" בעם ישראל, שכל דור ודור נשפטים בפניה. מה תפסוק זו על דורנו אם לא נהיה כאן רבים יותר?

האשפה, העיר והחיים

■ נתן רועי

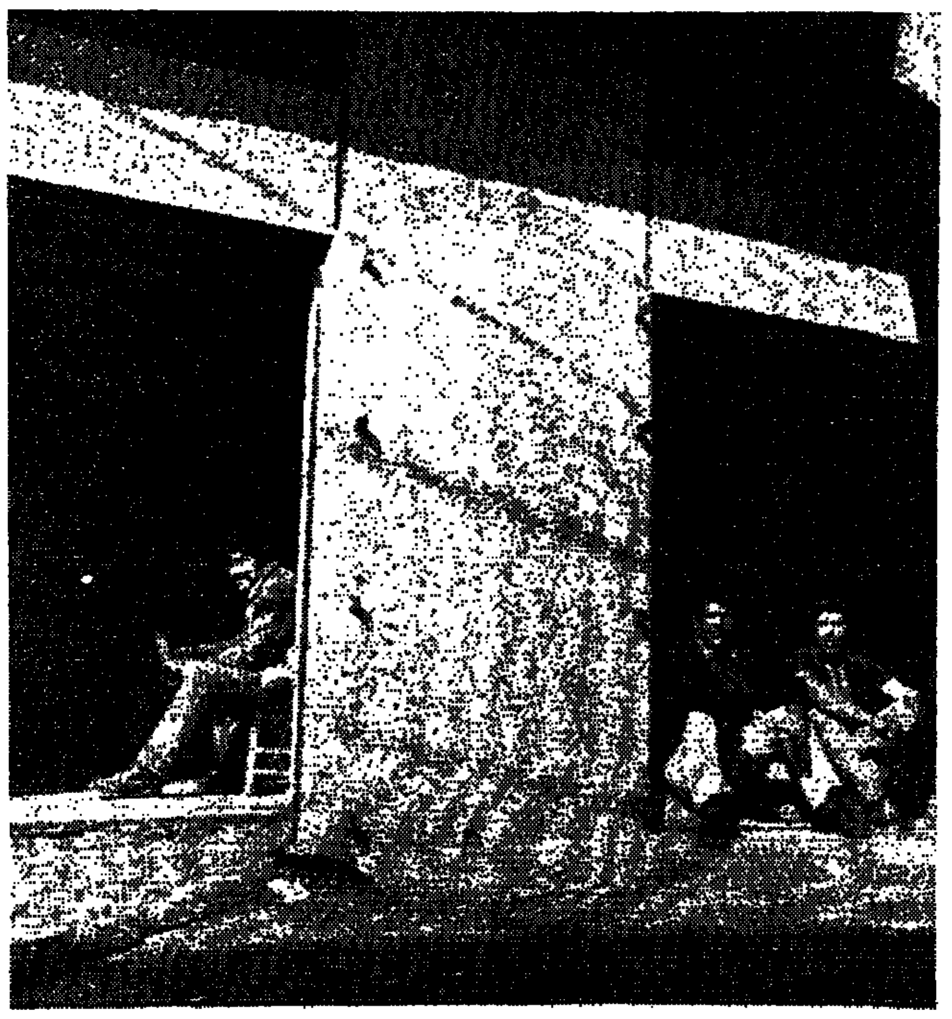

> האשם מחמיד מתייחס בכבוד אל הרב פרץ. השר הוא הבנק של אום־אל־פחם

העשן מיתמר מעל ערימות הזבל שבכניסה הראשית. אול־אל־פאחם, החל מן השבוע, עיר בישראל. כמו מושבה אינדיאנית ללא אוהלי־ויגוום, אבל עם אלפי תושבים ערבים הגרים בבתים מגובבים זה על זה. בשעת בוקר מוקדמת כבר אין רואים רבים מהם. כמעט כולם עובדים בחוץ. אצל היהודים. הנותרים, המובטלים, יושבים באיטליז ברחוב־סימטה ללא שם. אילו שר הפנים, הרב יצחק פרץ, היה מגיע לכאן היה מפסיק לנשום לכמה שניות. קשה לנשום עמוק, כשנחל השפכים מפכה תחת רגליך בכל אשר תפנה.

הבית של האשם מחמיד (41), עכשיו ראש־עיר, נמצא בקצה העיירה הדחוסה הזאת. הסאלון בביתו משקיף על ואדי־ערה. הוא התעורר, יום למחרת הכרזת אום־אל־פאחם לעיר, עם טעם רע בפה ועם עתון „אל־איתיחאד" בעל הנטיה השמאלנית־קיצונית. כתבו עליו בעתון. הוא גזר את הקטע ולקחו אותו למקום עבודתו. שיראו המצביעים שהוא עושה גלים. שהוא בעל עמדה. מי שאינו מותר ליצחק פרץ הוא ערבי־אותנטי. הוא מתייחס בהמון כבוד אל הרב פרץ. השר הוא הבנק שלו, המזמן שלו, מי שמזרים טיפות של כסף לעיר החדשה באמצעות משרד הפנים. לא יותר מזה.

לפני יותר מחודש פרסם האשם מחמיד כרוז בערבית, המגנה את שלטון הכיבוש היהודי בשטחים. שר הפנים שלף את ה„שפן" יום לפני ההכרזה לעיר והודיע, כי לא יגיע לטקס. מחמיד לא יתנצל. באותו יום התקשר מחמיד למשרדו של השר והודיע, כי מחכים לשר עם ורדים. צופי אום־אל־פאחם יערכו לו מסדר של כבוד. שר הפנים הודיע, באמצעות מזכירתו, כי באותו רגע אין הוא יכול לומר אם יגיע. אחר־כך, באמצעות מהדורת החדשות, נמסר מלשכת השר כי לא יגיע אם לא תהיה התנצלות. מחמיד שמע על־כך לראשונה באותה מהדורה.

אבל האשם מחמיד כל כך רצה לומר לו כמה דברים קבל־עם־ועדה. הוא הכין נאום מודפס, שהיו בו המשפטים הבאים: „באום־אל־פאחם אין מועדון תרבות... בו יבלו הצעירים... אין מגרש כדורגל...40 אחוז מהמבנים באום־אל־פאחם נבנו ללא היתר בניה... חסרים 80 חדרי לימוד... ולומדים בחדרים פרוצים ללא תנאים סניטריים... הכיוב הפך לחלק בלתי נפרד מאום־אל־פאחם..."

כדי לפייס את השר על פליטת הפה המתוכננת / לא־מתוכננת לא הוסיף לנאומו כי הוא מתכנן לפנות למשרד הפנים בבקשה להתיר לו לאסוף כספים בסעודיה ובמדינות המפרץ. האשם מחמיד עייף מריח הזבל.

משא
לספרות, אמנות ועיון

מוסר, מלחמה צודקת ונשק גרעיני

מאת סטיבן לי ואבנר כהן

נקלענו למבוך הגרעיני כתוצאה מטכנולוגיה המגיעה אל סף גבולותיה, מונעת ברוח אנושית שלא היתה מודעת כלל למשמעותם המעשית והמוסרית של אותם הגבולות. במובנה של טכנולוגיית המאה העשרים להגיע באופן דראסטי את מושגי ההכרעה המוסרית. רק יחידים ראו זאת בראשיתו של העידן הגרעיני ב־1945. כיום ברור שתוצאות העידן הגרעיני עשוי למיוטטות ולבעייתיות את אותן הבעות פוליטיות ואסטרטגיות שבשמן פסענו אליו.

המצבה היא הגולם של תקופתנו. היא הומצאה כדי לשים קץ למלחמה שלא היתה כדוגמתה בתולדות האנושות, ועתה היא מאיימת בשואה גדולה עוד יותר. אי הרציונליות ואי הוודאות הנוראיים הסמויים בתוכן מלחמה גרעינית מטופחים את הכל, לרבות אופני החשיבה הרציונליים והמוסריים הנתונים תוקף למוסר המלחמה. אך הדבר נכון לא רק לגבי מלחמה בפועל, אלא גם לגבי האיום במלחמה גרעינית, עקב ההרתעה הגרעינית. מה שנראה כרציונלי כאיום בריוא למניעת מלחמה, מתגלה כבלתי רציונלי שאמינות האמת עומדת לפרעון.

דבר דומה ניתן גם לטעון ביחס למוסריות ההרתעה הגרעינית. בעוד שאפשר ההרתעה הגרעינית כאיום בריוא ניתן לצידוק מוסרי (בהקשרים מסויימים), הרי מימוש האיום יוצא בניגוד לכל ערכי מוסר. קיום הנשק הגרעיני, ולו אף לפוטנציאל בלבד, קורא תיגר על אופני החשיבה המסורתיים בעניני מוסר ומלחמה. אפילו עקרון ההגנה העצמית נעשה בעייתי בעידן הגרעיני.

עניינו בסידרת מאמרים זו יהיה לבחון את הבעייתיות המוסרית שמציב הנשק הגרעיני. שלוש בעיות נראות מרכזיות לדיוננו:

1. האם שימוש בכלי נשק גרעיניים (במסגרת עימות בין־גושי) ניתן לצידוק מוסרי על פי מסורת המלחמה־הצודקת כנשק של „הגנה־עצמית"?
2. האם האיום בנשק גרעיני — מדיניות ההרתעה הגרעינית — ניתנת לצידוק מוסרי?
3. מה היחס בין קביעותינו המוסריות על אודות הנשק הגרעיני לגבי הפעולה הפוליטית שיש לנקוט בה?

א. סייגים במלחמה

אילו סייגים מגבילים את מידת הנזק שצד אחד יכול לגרום למשנהו בעת מלחמה? דומה שניתן להבחין בין סייגים חיצוניים לבין סייגים פנימיים. סייגים חיצוניים נובעים מאילוצים מבחוץ שנכפים על מקבלי ההחלטות הצבאיות, בעוד סייגים פנימיים הם כאלה שמקבלי ההחלטות בוחרים להטיל מרצונם על פעולות צבאותיהם.

סייגים חיצוניים על מידת הנזק שמתכוונים לגרום במלחמה נובעים מאילוצים כגון בחוסר זמן, מידת התמיכה הציבורית במאמצי המלחמה, משאבים כספיים וטבעיים זמינים, רמת הטכנולוגיה של כלי הנשק המצויים, וכמובן, יכולת ההגנה של האויב. אף אחד מגורמים אלה אינו נובע כשלעצמו מהשיקול או המדיניות של מקבלי ההחלטות הצבאיות. אלא שמנהיגים בצבאים עשויים לבחור שלא להגיע עד לאותו גבול עליון, הם עשויים להטיל אילוצים נוספים על פעולותיהם, מעבר לאלה המוכתבים על־ידי גורמים חיצוניים. את הסייגים הפנימיים ניתן לחלק לשני סוגים: סייגי תועלת עצמית וסייגי מוסר. סייגי התועלת העצמית קשורים לאינטרסים הפוליטיים והאסטרטגיים של המדינה הנתונה במלחמה. לא זו בלבד [illegible] מתכנן בכך עלול להביא לאובדן רב לתועלת מועטה. אולם, סייגים מוסריים על השימוש באלימות בעת מלחמה אינם מושתתים רק על דאגה לאינטרסים עצמיים — בניגוד לסייגי התבונה הם כרוכים בהתחשבות באינטרסים של האדם באשר הוא אדם, תהא היא אם יהיה הוא או אויב.

ב. סייגים מוסריים ומלחמה

לפני שניגשים לשאלה האם השימוש בנשק גרעיני מוצדק בהכרח את סייגי המוסר, ראוי לערוך דיון מוקדם בשאלה הכללית של מוסר ומלחמה. רעיון המלחמה הצודקת מבחינה מוסרית מושתת על אבחנה בין פעולות מלחמתיות ראויות להיתר מוסרי לבין כאלה שאינן ראויות להיתר כזה. שאלת הסייגים המוסריים בעת מלחמה נופלת בין שני קטבים: מחד גיסא, הגישה הפאציפיסטית, הרואה כלא־מוסרית כל פעולה מלחמתית באשר היא; מאידך גיסא, הגישה הריאליסטית, השוללת את עצם האפשרות להציב סייגים מוסריים לפעולות מלחמתיות בכלל. הפאציפיסט גורס שכל פגיעה אלימה באדם היא בגדר פשע, ולכן אין מקום כלל להציב סייגים למלחמה, אלא יש לראות במלחמה עצמה תופעה לא־מוסרית. תומך בהצבת סייגים מוסריים למלחמה, בניגוד לפאציפיסט, מכיר באפשרות למצוא הצדקה מוסרית לנסיבות מסויימות של אלימות נגד בני־אדם, למשל: אלימות לצורך הגנה עצמית.

בניגוד לפאציפיסט, הריאליסט אינו מוכן לשלול כל פעולה צבאית מטעמים מוסריים. סייגים מוסריים, כאלה או אחרים, אינם הולמים, או אינם ישימים, בהקשר של מלחמה. הסייגים היחידים שהריאליסט יתייחס אליהם בהקשר זה הם סייגים של תועלת עצמית. עם זאת, יהיה זה משום טעות לזהות את הריאליזם עם גישת התועלת העצמית, שכן שתי הגישות נבדלות זו מזו במספר נקודות. ריאליזם מאופיין בהתנגדות לקיומן של אמת־מידה מוסריות; זוהי צורה של ארמוסריות. הגישה התועלתית אינה שוללת בהכרח כל שיקול מוסרי. האדם התועלתי נוטה להכיר בכך שלאמירת סייגים מוסריים עשוי להיות ערך תועלתי. אין זה מענייננו כאן להעמות טיעונים בעד או נגד פאציפיזם וריאליזם. כוונתנו אינה אלא להעמידם כשני קטבים של רצף שישמש בסיס לדיוננו ביחס היחס בין מוסר ומלחמה.

צורה אחת של הצבת סייגים מוסריים למלחמה היא על־ידי קביעת כללי מוסר קונבנציונליים. מערכת של כללי מוסר קונבנציונליים — או מה שידוע בשם מוסריות פוזיטיבית — היא קבוצה של נורמות קונבנציונליות, מקובלות על כלל קבוצה של קהילה חברתית מסויימת, שנחשבות כבעלות חשיבות התנהגותית. כללי מוסר קונבנציונליים הם חלק אינטגרלי של הסדר החברתי. בין הכללים שעליהם מבוסס הסדר החברתי קיימים גם כאלה שמתייחסים להיבטים שיכולים להיחשב מוסריים. ניתן לראות בהם כללים מסורתיים, במובן זה שהם נוצרים ומתפתחים עם התפתחות המסורת החברתית שהם חלק ממנה.

למוסר המלחמה יש כללי מוסר קונבנציונליים משלה. המסורת המרכזית של כללי מוסר קונבנציונליים שנועדו לקבוע סייגים למלחמה, שהתפתחה במערב באלפיים השנים האחרונות, היא מסורת המלחמה הצודקת. מסורת המלחמה הצודקת מייצגת בכללותה את המאמץ העקבי שהשקיעה התרבות המערבית בהסדרת האלימות והגבלתה. מסורת זו צמחה ממקורות שונים. נוסף על כללי המלחמה המקובלים, הכלולים בחוק הבין־לאומי, תרמו רבות לעיצובה תיאולוגים, מדינאים ואנשי צבא מקצועיים. למרות מיגוון המקורות, קיימות נקודות מרכזיות משותפות לכולם.

מסורת המלחמה הצודקת מבחינה בין שתי רמות שיפוט מוסרי של מלחמה: האחת קובעת הערכה מוסרית של עצם הפתיחה במלחמה (צדק המלחמה — JUS AD BELLUM); השניה עוסקת בשיפוט מוסרי של פעולות מלחמתיות בעת התרחשותן (צדק במלחמה — JUS IN BELLO). השוני בינינו הוא זה שבין הערכה מוסרית של מלחמה לבין מוסריות של לחימה. מספר תנאים צריכים להתמלא על־מנת שמלחמה תיחשב מוצדקת [illegible] הבע שמסורת המלחמה הצודקת תוכר הגנה עצמית ולא תוקפנות. אולם, לענייננו חשוב יותר היבט הצדק במלחמה, שכן השאלה המעסיקה אותנו היא האם בעת מלחמה, תהא היא אם מוגדרת כהגנה־עצמית או כתוקפנות, מותר לעשות שימוש בנשק גרעיני.

שני העקרונות החשובים להכרעה ביחס לצדק במלחמה הם עקרון האפליה ועקרון המידה. עקרון האפליה, הידוע גם כעקרון חסינות הלא־לוחמים, קובע שהאלימות בעת מלחמה צריכה להיות מופנית אך ורק נגד הגורמים המשרתים בצבא האויב או קשורים ישירות למאמץ המלחמה, כגון עובדי התעשיה: אזרחים שאינם קשורים ישירות במאמץ המלחמתי צריכים ליהנות מחסינות מפני כל פגיעה. האלימות הצבאית צריכה להבחין בין שתי קבוצות אנשים אלו. עקרון המידה קובע שמידת האלימות הננקטת בעת פעולה צבאית אינה צריכה לעלות על זו הדרושה להשגת המטרה המבוקשת. המטרות שבהן מדובר בהקשר זה הן שתיים: ראשית, סיום מהיר של הפעולה הצבאית המסויימת, למשל, נצחון מהיר בקרב; שנית, סיום מהיר של המלחמה בכללותה.

ניתן להבין את הסייגים שמטילים שני העקרונות הללו באמצעות אנלוגיה למצבים של הגנה־עצמית של פרטים. ראשית, לצורך הגנה עצמית מותר לאדם להשתמש באלימות נגד מתקיפו, אך אסור לו לפגוע באיש זולת המתקיף, ואזת היא אינו יכול קיים בין הצדדים השלישי למתקיף. מאפיין זה של ההגנה העצמית מקביל לעקרון האפליה. במקרה של מלחמה נחשבים כמתקיפים, רק אותם אנשים המשרתים בצבאה של המדינה התוקפת. שנית, בהגנה עצמית אין הצדקה לגרום נזק רב מזה שאיים לגרום המתקיף. מאפיין זה מקביל לעקרון המידה. הדוגמה של הגנה עצמית מבליטה מאפיין חשוב של שני העקרונות. על אף שקיים כר נרחב לאי־הסכמה באשר למידת הנזק שניתן להצדיק מצד המגנים, הרי זהותם של אלה שאלימות כנגדם תיחשב כאקט מובהק של הגנה עצמית מוצדקת, ברורה הרבה יותר. כך גם באשר לשני העקרונות המגבילים אלימות בעת מלחמה. בעוד שעקרון המידה הוא נושא לגמישות ופשרה, עקרון האפליה הרבה יותר קשיח ביישומו. איסור אלימות נגד אוכלוסיה לא־לוחמת הוא המרכיב המגביל ביותר בין הסייגים שמציבה מסורת המלחמה־הצודקת, משום כך נחשב עקרון האפליה לחשוב במרכיביה של מסורת זו.

עם זאת, גם לסייגים יש סייגים. עקרון האפליה כולל גם הגבלות על חסינותה של האוכלוסיה הלא־לוחמת. הגבלות אלה נוסחו בצורות שונות: אחת הנוסחאות המקובלות היא דוקטרינת התוצאה הכפולה. לפי דוקטרינה זו קיים הבדל חשוב, מבחינה מוסרית, בין מקרה שבו גרימת הנזק נעשית בכוונה תחילה — כמטרה בפני עצמה או כאמצעי להשגת המטרה — לבין מקרה שהנזק צפוי מראש אך איננו מכוון. פעולות צבאיות מסויימות, שתוצאותיהן הרסניות, יוכלו לזכות בהרשאה מוסרית — במקרים בהם התוצאות הרצויות עולות על הנזק — אם הנזק שיבוא בעקבותיהן יהיה צפוי, אך לא מכוון. עקרון האפליה המסוייג במונחים של דוקטרינת התוצאה הכפולה מטיל איסור מוסרי על פגיעה מכוונת באזרחים; אולם אם הפגיעה באזרחים היא בגדר אפשרות בלבד, עשוי העיקרון להעניק לה הרשאה מוסרית. כדי לזכות בהרשאה זו עדיין חייבת הפעולה הצבאית, הגוררת את אותה תוצאה מזיקה, לעמוד בדרישות עקרון המידה. מסורת המלחמה הצודקת שמה איפוא דגש רב על הכוונה שבבסיס הפעולה הצבאית: העובדה שמקבל ההחלטות מתכוון לגרום נזק לאוכלוסיה לא־לוחמת היא שהופכת את האלימות שבה הוא משתמש לאסורה בהחלט.

אם בעקרון האפליה לא היתה כלולה הגבלה כזאת, היו הסייגים שמציבה מסורת המלחמה הצודקת נוקשים בהרבה, שכן ניתן להעלות על הדעת מעט מאוד פעולות צבאיות שאינן כרוכות בסיכון אוכלוסיה לא־לוחמת. מסורת המלחמה הצודקת היא מסורת של מלחמה מוגבלת, אך לא מוגבלת מדי. על כך בנוי התפקיד החשוב שהיא ממלאת. הצבת הסייגים לעקרון האפליה מאפשרת למסורת המלחמה הצודקת להציב את סייגיה המוסריים בסמוך לסייגים המתחייבים מן התועלת העצמית. דבר זה מגדיל את הסיכוי שמקבלי ההחלטות יתחשבו בסייגים המוכתבים על־ידי מסורת זו. סייגים חמורים מדי היו גורמים לאובדן הרלבנטיות הפוליטית שלה, או במלים אחרות, להתעלמות מוחלטת מצד מקבלי ההחלטות.

אולם הסכמה עם גישה זו למסורת המלחמה הצודקת בו מן הצד השני. היא יכולה להיות רלבנטית יותר מבחינה פוליטית, על־ידי כך שתעמיד הגבלות נוספות לעקרון האפליה, אלא שבכך היא תבגוד בסמכותה המוסרית, בהסיטה אותה משליחותה הבסיסית — לשמש מגן לאוכלוסיה הלא־לוחמת. בעבר, היתה מסורת זו אמורה לשמור הן על סמכותה המוסרית והן על הרלבנטיות הפוליטית שלה, אך כבר אז גרם הדבר למתח; מאמצים לשמור על האחת החלישו את האחרת בשנית, ולהיפך. התפתחות הלוחמה המודרנית הביאה להחרפת המתח הזה. לדוגמא, שני מאפיינים של הלוחמה (הלא־גרעינית) במאה ה־20, שמעמידים דילמות קשות באשר ליישום עקרון האפליה: ראשית, הנטיה ל„מלחמה כוללת", הכרוכה בהפצצות מן האוויר של מטרות צבאיות שנמצאות באזורים מאוכלסים בצפיפות; שנית, הצורך לפעול באמצעים צבאיים נגד תנועות לאומיות חתרניות. בשני טיפוסים אלה של פעולות צבאיות נהרגים אזרחים רבים; רבים ממקרי מוות אלה הם בפירוש מכוונים. אם עקרון האפליה, כפי שניתן היה לצפות, מחייב להוקיע תופעות כאלה, הרי שמסורת המלחמה הצודקת אינה רלבנטית עוד מבחינה פוליטית; אם היא מאפשרת, או מחייבת, הבלגה על תופעות מסוג זה, הרי שהיא מסכנת את סמכותה המוסרית.

בכל מקרה, מסורת המלחמה הצודקת מייצגת אופני חשיבה מסורתיים באשר לסייגים למלחמה. השאלה בעינה עומדת: האם הנשק הגרעיני ניתן לשימוש בגבולותיהם של סייגים אלה? מהן ההשלכות של מסורת המלחמה הצודקת על השימוש בנשק גרעיני בעת מלחמה? לפני שנענה על שאלה זו מן הראוי לעסוק בקצרה בהתייחסותן של תיאוריות מוסריות שונות להגבלת המלחמה.

ג. תיאוריות מוסריות ומלחמה

נוסף על ההסתמכות על מערכת קונבנציונלית של כללי מוסר, ניתן להציב סייגים לפעילות האנושית מתוך התייחסות לדרישותיה של תיאוריה מוסרית. תיאוריה מוסרית מושתתת על יסוד ברור ושיטתי, שעליו היא בונה עקרון או מערכת עקרונות שמגדירים את הדרישות העומדות בפני הפעולה האנושית: כבסיס לעקרונות ולדרישות הללו משמשים, בדרך זו או אחרת, שיקולים תבוניים. הדרישות שמציבות התיאוריות המוסריות מקבילות לעתים לדרישות שמעלה מערכת כללי המוסר הקונבנציונליים, אולם אין כל הכרח שכך אמנם יהיה, שכן שתי המערכות מושתתות על יסודות שונים. כללי המוסר הקונבנציונליים שואבים את סמכותם מן המסורת החברתית שקבעה אותם, ואילו ההצדקה לדרישות שמעלה התורה המוסרית מושתתת על שיקולים תבוניים אבסטרקטיים. את התורות המוסריות הקיימות ניתן לחלק על־פי אופיין לתוצאתניות (CONSEQUENTIALIST) מחד גיסא ודאונטולוגיות (DEONTOLOGICAL) מאידך גיסא.

תורה תוצאתנית מגדירה את מעמדה המוסרי של הפעולה אך ורק על־פי ערכים חיוביים ושליליים שניתן לייחס לתוצאותיה — פעולה תיחשב נכונה מבחינה מוסרית אם ורק אם היחס בין הערכים החיוביים והשליליים המיוחסים לכלל תוצאותיה יהיה טוב יותר מזה שהיה מתקבל כתוצאה מנקיטת דרך פעולה אחרת, או אף מהימנעות מוחלטת מכל פעולה. תורות תוצאתניות שונות קובעות מהו "ערך" על־פי מודדים שונים: התועלתנות, שהיא המפורסמת שבהן, מזהה ערך עם הנאה, אושר, או העדפה. עם זאת, כל התורות התוצאתניות מייחסות לשימוש באלימות ערך שלילי, בשל הסבל והנזק שהיא גורמת לגוף ולנפש. אם־כך, הסייג העיקרי שמציבה התורה התוצאתנית לפעולה צבאית הוא שהערך החיובי של תוצאותיה, לטווח קצר וארוך, יעלה על הנזק הישיר שגורמת האלימות הכרוכה בביצועה.

התורה הדאונטולוגית מציבה סייגים מוסריים באופן שונה למדי. היתר מוסרי לביצוע פעולה כלשהי מותנה בכך שהיא מצייתת למערכת מוגדרת של כללים מוסריים — לתוצאות הפעולה אין נגיעה ישירה לכך. תורות דאונטולוגיות שונות מגדירות את מערכת הכללים המוסריים שלהן באפנים שונים, אולם קיימת ביניהן הסכמה על כך שאלימות נגד אדם תהיה מוצדקת מבחינה מוסרית רק אם אותו אדם נהג באופן שמצדיק שימוש באלימות נגדו; מאידך גיסא, אם אותו אדם לא נהג באופן שמצדיק שימוש באלימות נגדו, הרי שלא בוצע כל פשע מוסרי ולא יתכן שפעולה אלימה נגדו תזכה להצדקה מוסרית. מכאן, שהאבחנה בין לוחמים לשאינם־לוחמים תופסת מקום מרכזי בתורות דאונטולוגיות, בדומה לזה שהיא ממלאת במסורת המלחמה־הצודקת, משום שרק הלוחמים פועלים במטרה לגרום נזק, ואילו הלא־לוחמים אינם מהווים סכנה לאיש. הלא־לוחמים נחשבים איפוא, מבחינה מוסרית, חפים מפשע, ומכאן שכל פעולה צבאית אלימה שתכוון נגדם תהיה לא־מוסרית. אם־כך, הסייג המרכזי שמציבה התורה הדאונטולוגית לאלימות במלחמה כרוך באיסור השימוש בה נגד לא־לוחמים, המוגדרים כפרטים שאינם מצדיקים פעולה אלימה נגדם, משום שהם אינם מסכנים את חיילי האויב.

האם ניתן לראות במסורת המלחמה הצודקת סוג שלישי של תורה מוסרית, לצד התורה התוצאתנית והתורה הדאונטולוגית? דומה שמוטב שלא לעשות כן. מסורת המלחמה־הצודקת אינה קובעת קוד של התנהגות מוסרית, שבא להורות כיצד יש לנהוג, שכן היא מוגבלת לתחום הצבאי בלבד. נוסף על כך, בהיותה מסורת, אין בה אותם מאפיינים של מחשבה מופשטת ושיטתית שבאמצעותם נבנית תורה מוסרית. בהיסטוריה של מסורת המלחמה־הצודקת אנו מוצאים כמובן אנשי הגות ומחשבה מוסרית, שניסו לכונן את מסורת המלחמה־הצודקת על שיטה הגיונית; אולם, בעיקרו של דבר, מדובר במסורת השואבת את סמכותה מכללי המלחמה המקובלים, ומהם נגזרים עקרונותיה.

עם זאת, ניתן לומר שלעקרונות של מסורת המלחמה־הצודקת יש קשר הדוק הן עם התורה הדאונטולוגית והן עם התורה התוצאתנית. הצבענו כבר על האבחנה בין לוחמים ללא־לוחמים, המשותפת לתורה הדאונטולוגית ולמסורת המלחמה־הצודקת ומהווה יסוד חשוב בשתיהן. ניתן אם־כך לומר, כי עקרון האפליה, עקרון יסוד במסורת המלחמה־הצודקת, מהווה מרכיב בסיסי במחשבה הדאונטולוגית. באופן דומה, עקרון המידה, אף הוא מעקרונות היסוד של מסורת המלחמה־הצודקת, מתייחס לתוצאות הפעולה הצבאית, ובכך הוא מקביל לבסיס עליו מושתתת התיאוריה התוצאתנית. שני העקרונות הללו של מוסר לחימה מעלים נקודות הלקוחות הן מן הגישה הדאונטולוגית והן מן התורה התוצאתנית.

(מאמר ראשון בסידרה)

דוד גלילי

ששה מעגלי שקיעה

זָרַקְתִּי אֶבֶן
לְתוֹךְ הָעֶרֶב,
לְתוֹךְ הַמַּיִם,
לְתוֹךְ הַמַּיִם
וְרָאִיתִי אֶת רֶטֶט הַמַּעְגָּלִים
שֶׁל הַגַּלִּים הַשְּׁקוּפִים

מִן הַמַּיִם הַחוֹלוּ לְהִתְנַעֵר
שִׁבְרֵי אֲבִיָּה סְרוּפָה
שֶׁל חַיַּי —
לֵב שָׁבוּר
בִּלְבַבִּיָם,
וְהִתְחַלַּשְׁתִּי:
אִם אֵין טַעַם
לְהִתְוַכֵּחַ עִם הַגּוֹרָל —
אֶצְטָרֵף אֵלָיו.

★

בִּשְׁקִיעָה
אֲפִלּוּ הַיָּם
נִרְאֶה לְךָ מֵבִין:
מִישֶׁהוּ
הִצִּיב אֶת הַתַּפְאוּרָה —
הַסְּלָעִים דּוֹמִים לְסַלְבַּדוֹר דָּאלִי בְּתֵיאַטְרוֹן
(רַק הַקְּטָנִים כָּאן טִבְעִיִּים יוֹתֵר)
גַּם הַמַּיִם נִרְאִים טִבְעִיִּים לְמַדַּי
בַּתְּמוּנָה הַמִּתְמַדֶּת שֶׁל הַכָּחֹל הַמְזֻעְזָע —
לְמִי לְהַאֲמִין?
לַיָּם הַמְצַיֵּר
כְּמוֹ הַתַּפְאוּרָה עַל הַבָּמָה —
אוֹ לְסַלְבַּדוֹר־דָּאלִי הַטִּבְעִיִּים כָּאן
„כְּמוֹ בַּחַיִּים"?
וַאֲנִי —
מָה אֲנִי עוֹשֶׂה כָּאן, בֵּין שְׁתֵּי הַבָּמוֹת, לְאוֹר הַשְּׁקִיעָה —
שַׂחְקָן מִקְרִי, שֶׁלֹּא לָמַד מִשְׂחַק מֵעוֹלָם?

★

אֲנִי מְקַנֵּא בַּחַמָּה
הַיּוֹרֶדֶת בְּאִטִּיּוּת אֲצִילִית
הַמּוּדַעַת לְבִלְתִּי־הַנִּמְנָעוּת שֶׁל הַמַּצָּב —
אַךְ הַרְבֵּה יוֹתֵר מְאֻשֶּׁרֶת מִמֶּנִּי —
כִּי הִיא גַּם יוֹדַעַת
שֶׁבְּנִגּוּד לִי
מְצַפָּה לָהּ זְרִיחָה מְחֻדֶּשֶׁת —
גַּם הִיא בִּלְתִּי־נִמְנַעַת —
עַד קֵץ הַיָּמִים...

★

זֶה הָיָה אֵיזֶה עֶרֶב אִידִילִי.
סָתוּם וּמְעֻגָּל —
כְּמוֹ זוּג מָגִנַּיִם,
כְּמוֹ אִינְבָּה וְרֹדָה,
כְּמוֹ שֶׁזִּילִיק פָּ...פָּ...פָּרָךְ (מֶנִּי) —
שׁוּם נְקֻדַּת זְכוּת,
שׁוּם נְקֻדַּת אוֹר.
לְהֶפֶךְ: הוּא, הָאֹפֶל,
בְּהִתְחַבְּלוּת שֶׁל שֶׁקֶר וּנְבָזוּת
נִסָּה לְאַלֵּץ אֶת הַשֶּׁמֶשׁ לִשְׁקֹעַ.
וְאָמְנָם — הִנֵּה, הִנֵּה...
אַךְ הַשֶּׁמֶשׁ יָפָה אֲפִלּוּ בִּשְׁקִיעָתָהּ,
וְזוֹכְרִים אוֹתָהּ — וְלֹא אֶת הַמַּיִם הָעֲכוּרִים שֶׁל הָעֶרֶב הַזֶּה,
הָעוֹמֵד לְהֵעָלֵם לְכָל הָרוּחוֹת אֶל תּוֹךְ הַלַּיְלָה...

★

מְטוֹס הַבֹּקֶר
הֵבִיא אֶת הַיּוֹם
לְנֻקְדַּת הַזִּנּוּק
(הוּא הִתְכּוֹנֵן בְּאִמּוּנֵי־לַיְלָה לִקְרַאת הַמִּבְחָן) —
אוֹתִי הוּא לֹא יָרְדָה: הוּא הָיָה מַגִּיעַ
אֲפִלּוּ בָּרֶגֶל
לְחוֹפוֹ הַנֶּגְדִּי שֶׁל הַיָּם (זֶה יַעֲדוֹ).
הוּא הֵבִיט בְּהֹסֶס־מָה מִסָּבִיב —
לְשַׁסֵּף בְּאוֹר מֻזְהָב וָחַם
אֶת מֵיתְרֵי הַנֵּבֶל שֶׁל קַרְנֵי הַחַמָּה —
וְהֵם הוֹצִיאוּ מִתּוֹכָם
אֵיזוֹ מַנְגִּינָה
שֶׁנִּשְׁתַּבְּחָה בִּי מִזְּמַן...
אַךְ הַיּוֹם הַסְּפּוֹרְטִיבִי הַתָּמִיד
עוֹבֵר גַּם הוּא מִן הָעוֹלָם —
וּבְחָכְמָתָהּ אֲדֻמָּה שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ
צוֹנֵחַ
הַיּוֹם
לַיָּם...

★

הוֹ, מַעְגְּלֵי הַזְּמַנִּים
בְּגֶזַע עֵץ כָּרוּת,
הַסִּימָנִים בְּמַעְגְּלֵי הֶעָשָׁן שֶׁל הַשָּׁנִים,
מַעְגְּלֵי הַצַּעַר הַסָּגוּר...
מַה לְּךָ, דָּוִד?
הֲרֵי לֹא תֵּלֵךְ לְאִבּוּד
בְּסִבְכָּךְ הַמַּעְגָּלִים, חֲשׁוּקֵי־הַחַיִּים הָאֵלֶּה...
הֲרֵי נִכְנַסְתָּ לַחֲשׁוּקֵי־אֵשׁ אֵלֶּה
וְיָצָאתָ מֵעֶבְרָם הַשֵּׁנִי
לְלֹא פֶּגַע נִרְאֶה לָעַיִן.
הַאִם רַק עַכְשָׁו
מַתְחִילִים כְּאֵבֵי־הַתֹּפֶת
שֶׁל מַה שֶּׁנִּשְׂרַף?

* שרץ דו־רגלי, חי במקסיקו.

הוראות הספרות או מדע בדיוני

מאת אברהם הגורני

אורציון ברתנא, „לבוא חשבון", הוצאת אלף, תשמ"ה; 165 עמ'

הביקה עלי הוראת הספרות, שמיטב שנותי נתתי לה, הוראה זו, שדור אחר דור קיטרגו עליה סופרים ומליצים והועד התדחיה פייטנים וחזונים הלעיבו בה שוטים וחכמים ועשו בה שלטונות רפורמה אחר רפורמה ונפרצו בה פרצות עד שכמעט בטלה ועברה מן העולם.

זכור עדיין קיטרגו הגדול של יזהר סמילנסקי (הסופר ס. יזהר), שיצא לפני כ"ג שנים בקריאה להפסיק ללמד ספרות („החינוך", אייר תשל"ב) וכמעט שלא עלה בידו לראות בהתממשות קריאתו זו. שכן, בעקבות אחת ה„רפורמות" בבחינות הבגרות, בוטלה חובת בחינת הבגרות לכל בספרות תוך שנים אחדות (שחל בתשל"ו) ירד מעמדו של מקצוע זה עד כדי כך, שאגודת הסופרים התגייסה לעמוד בפרץ ובוטל הביטול... נזכור גם, שכל כך קשה היתה החזרה ללימוד ולהתייחסות רצינית עד כי בקיץ שנת תשמ"ג רעשה הארץ כולה מתמצת שאלון אחד של בחינת בגרות בספרות, שהפתיע מורים ותלמידים בחומרתו. היה זה, במקרה, גם שאלון ארצי ראשון על תכנית לימודים חדשה בספרות. שכן מאז קיימות תכניות לימודים בספרות לא תגל הלוח „לרעבך". אותן, להכניס לתוכן יצירות חדשות, בנות הזמן, ולהעניק חופש מידה רב יותר לתלמיד, למורה, לבית הספר. תכור עדיין הגולמים סביב התכניות הקודמות, שכל אחת היתה „נועזת" מקודמתה בחדשנותה, עד כי במוסף זה, ביום 1 בנובמבר 1968, מצא לנכון גבריאל מוקד לשבח את משרד החינוך והתרבות על „הרפורמה האמיצה בהוראת הספרות בבית הספר התיכון", שכן, לדבריו, „עמיחי ברווח כביאליק בזהו".

רק מעבה אחת היתה אז בפיו של מוקד בוכה הברכה שבהכנסת „שירה צעירה" לתכנית הלימודים, טענה שבסעיפיה הפתיה את מאמרו בכותרת „שני צעירים קדימה — וצער אחורה" והסכנה היתה מדוע הכלל גם אשר רייך בפרק זה: „אם גם עמיחי וגם מר רייך, אפיננו ומוקו הטובים, יכולים להיכלל כאן, עד אנה באים בתלמיד המורה?"

לא הייתי נזכר בקורדון זה אלמלא בא עתה אורציון ברתנא ומאשים את תכנית הלימודים בכך, שיש השואלים: „למה ללמד ספרות בתיכון?" על המורה לספרות בתיכון, כאמר במבוא הפותח את ספר מאמריו המקבצים „לבוא חשבון": „איננה מציעה בפני דרך לימוד זו או אחרת של החומר. להיפך, תכנית הלימודים העכשווית היא תכנית אמורפית, „מבוססת על מבחר גדול מאוד של יצירות שונות ללא כל הבונה תבניתית של המורה." (עמ' 26)

אותן טענות, שבפי מבקר אחד הן הן הגורם למצב הוראת המקצוע — הריקן כפי השמר בחינת הבעות לשיפור מבכן של הוראת הספרות הקריאה. אילו קרא אורציון ברתנא את מסתו של יזהר היה נתנה לפתות ממגנונו של יזהר ולומר כיצד כתובים בעברית מסה באה גם אם אין לך פתרונות אלא הרבה קושיות, סתירות, והתמרות ויותר מכל אריכות.

צריך לומר את הדברים לא רק משום שהוא שמבקש היום אורציון ברתנא כותב בו ס. יזהר כבר לפני למעלה מעשור, ומה שהוגעל מכנו ג. מוקד אינו מעלה ואינו מוריד כל עוד מלמדים ספרות כפי שמלמדים. ומלמדים כך לא משום שהמיקוד בוסה או משרד החינוך דורש אלא משום שבכת מתן חינוך הכולי, וחינוך לכל, הסכנה המשותף האפשרי הוא, בוסות, הנמוך ביותר, ולא במסורת דוקא מדובר אלא בכל דבר ודבר שבית הספר עוסק בו ושוקף להקנות אותו לכל באותה דרך ובאותם אמצעים ובאמצעות אותם מורים. בכל מקום בעולם מבקרים את מערכת החינוך, מקצצים בתקציבה או לפעמים מוסיפים נואשות תקציבים לריפוי מחלה זו או אחרת, שאמצעי התקשורת הציאו לה פומבית, אך בסופו של דבר, מי שמבקש חינוך באמת לבניו עושה זאת מחוץ למסגרת הקיימת ומעבר למה שניתן לכל. עובדות אלה יש לדעת קודם שבאים לחדש חידושים ולהרעיש את העולם במיני סברות, שכבר נדשו ולגלגל במיני מינוסים, שכל המצוי בנתום אך מעלה גיחוך למשמעם.

אין ברצוני לעסוק כאן בכל שלבי הגיתות של הוראת הספרות באקדמיה ובבית הספר התיכון הנדונים, כביכול, בפרק „תבגר המקצועות", שבקובץ מאמריו של „לבוא חשבון". הסכנה היא, שמישהו עלול להאמין בסיסמא „למה ללמד ספרות בתיכון" כדי לכרות כליל את ענף התרבות הזה כדרך שאמירתו של יזהר, לפנים, „להפסיק ללמד ספרות", היתה קרובה מאוד להתממשות באמצעות רפורמטורים שתוצאות

אורציון ברתנא

מעשיהם התגלו רק כעבור שנים. אם מעמדם של המקצועות ההומניסטיים בחברה הוא יורד, הוא אכן יורד, לא המנגנון אחראי לכך, כפי שסובר המחבר: „אותו מנגנון גדול שקיים כדי ליצור, לחזק, להפעיל „תודעת ספרות" — קריאה, הבנה, השתתפות רגשית, וניצול הפוטנציאל האדיר הקיים בספרות — אבל תריקתו? נשמטת עד כאן (...) מנגנון האחראי ליסודות — לאי־יכולתם, לאי־רצונם של אנשים להתייחס אל הספרות בצורה עיונית כאל „שפה", שיש לה סתרות מבנות, המופ להביע אותן מנגנון שמופעל על־ידי כמה עשרות אנשי אקדמיה, המלמדים ספרות באוניברסיטאות בארץ, ועל־ידי אלפים ספורים של מורים לספרות בבתי־הספר התיכוניים והתיכוניים". (9). מי שחושב בתגובות של מנגנונים אך עובד הוא שאוניד תשמעה „תריקות עד כאן". כאן זה מדה מקום או יגוח ה„תריקות" אלו מקום בישור ציור שבא להעשיר את הכנת הקורא ולהעמיקה או להמחיש לפניו את המצב וכלום יכול „מנגנון" למלא תפקידים כה מורכבים: ליצור, לחזק, להפעיל: קריאה, הבנה, השתתפות רגשית ו„ניצול הפוטנציאל האדיר".

„המנגנון" אשם במעמדם של המקצועות ההומניסטיים בחברה כשם ש„מנגנון" החינוך של ההתנחלות הציונית „אשם", דרך משל, בהתכחשות הלשון העברית בגולה או במיעוט העולים. אילו היה זה המנגנון המחבר במישרין לקריאת ספרות יפה ולהתייחסות יפה אליה שבו תלוי הדבר — כי אז די היה ב„רפורמה" כלשהי — כדי לחולל את התמורה הנכספת. אפשר היה אז להחליף את ראשי המנגנון הזה אם כוחם הדרסטי כה גדול. אילו היה, באמת, כוחם להרע כה גדול כי אז היה המצב טוב לאין שיעור מכפי שמשער הפלומתן אצ"ג ב"ת. שכן גדול היה אז כוחם גם להיטיב. מי שבא לטעון בשם ההקשר התרבותי, החברתי, הפסיכולוגי וכו' חייב היה לדעת, שמערכת החינוך לשלביה אינה מתקיימת בחלל ריק.

אמת, בית הספר יכול ליצור סיטואציות שעשויות להשפיע על התלמיד. הוא יכול להיות, במקרים מסוימים, מקדש מעט לתרבות הקריאה וההבעה. בנה הדברים אמורים כאשר בראש מנהג חינוכי בעל שאר רוח שמעודד את כל צוות המוצבים להתמסרות ולמקצועיותם. בית ספר שאיננו יוצא ידי חובתו בהכנה לבחינות ובסיפוק התביעות המיידיות של הורים ותלמידים ודרישות למיניהן, בבית ספר כזה עשויים גם המורים לספרות לתרום את חלקם החשוב ולהסתייע בפוטנציאל הרומני האדיר, אם לנקוט לשון המחבר, כדי לקיים את מסורת הוראת הספרות המעבהדות, ואשר, לרוב, נשארות סמונות במבוא לתכנית הלימודים לספרות או להבעה או ללשון עברית. ואכן, קיימים בתי ספר מסוג זה אך הם, לצערנו, אינם רבים. בית הספר בימינו הוא מראה שבה משתקפת החברה. אין הוא מנותק מסביבתו. אין בכוחו בלבד להילחם בזרמים העכורים. כאשר בראש המדינה עומדת הנהגה המשכילה ללכד את העם סביב חזון אזי יכול גם בית הספר לחנך.

אין זה מקרה, כנראה, שאורציון ברתנא איננו מדבר על מנהיגות חינוכית אלא על „מנגנון". אם משום זלזול בכל אותם אלפי מורי הספרות ואם משום שאיננו מבין את הסיטואציה הבסיסית ביותר שבה פועל המורה הבודד לספרות בביתנו. הכל יודעים מה אירע בבית הספר באותה תקופת ירידה של ליקוי מאורות שהביאה את המדינה לעברי פי פחת. כלום יצאו אז אלפי המורים להפגנות. כלום נתנו ביטוי עצמי לביקורתם על הנעשה. כלום עשויים הם לכך בתוקף הנסיבות. וכלום ניתן היום, בכוחו של בית הספר בלבד, להתמודד עם ביטויי הגזענות והלאומנות, האיום על הדמוקרטיה? בכל אחד מאותן יסודות העלולים לפורר בשעה מסוימת. הכנעים נותן דרור למה שאצור בנו ואנו, כבני תרבות, מנסים לרסנו. לנוער קשה יותר משום שמא חסר נסיון הוא איננו מסגל לראות את התוצאות לטווח ארוך. אולם מה שמסוגל בית הספר לעשות הוא עושה רק כשעה שיש לו תימוכין לכך מהנהגה. כל המבקש לשפר תחום מסוים של הפעולה החינוכית איננו יכול לעשות כן מחוץ להקשר הרחב יותר. להטיל את כל אלה על ה„מנגנון" ולצפות לתוצאות כלשונו הוא מעשה מפוקפק ביותר שאין בו משום רשאה כלל.

אבל אורציון ברתנא מתכוון, כדבריו, „להתם כאן בפצע תרבותי עמוק (וכואב)" (9). הוא איננו מתיימר לפתור את הבעיות. כלום מכשר הוא לעורר, למצער, לחשיבה נבונה על הבעיות?

★

אינני מתכוון למנות כרוכל את כל הפירכות הכלולות במסה הפותחת של הספר והבכך „לתרגם" את האילוסטרציה החשבונאות שעל גבי עטיפת הספר לכותרת „לבוא חשבון". כלום משום שמישהו מגבל, למשל, לדעה את העיקרון המקודש של השפו אקרני את האוטונומיה של האוניברסיטה — צריך להתקיף את עצם העיקרון ללא הבחנה. הביניות השתלטה היום על תחומים רבים בחיינו, לא רק בארץ אלא בעולם כולו, אך כל איפות שניתן להצביע על עיוות ברור הניצול לרעה של האוטונומיה האקדמית הובה להתריע על כך. אבל, מצד שני, אם המצב כה גרוע, כפי שמתאר המחבר — מי יסה אותן להצעותיו גם אם היה בהן ממש. ביקורת טוטאלית, ללא הבחנה, מטשטשת את המטרה. ודוקא משום שסבור אני, כי חלק מן הביקורת מוצדקת היא — הדרך הכוללנית והפשטנית של המבקר פסולה בעיני.

גם אני אינני מאושר מן המיטען התרבותי והמושג „השלם" שנושא עמו בוגר התיכון. גם אני חולק על ההתפשרות עם המצוי בהכשרת המורים. גם אני אינני מוכן לכלול את כל המורים המצויים בקטגוריה אחת ולהעניק לכולם, ללא יוצא מן הכלל, את הציון טוב. בכל לבי אני מתקומם כנגד מנהלים בתיכון המתפים על מחדלים של מוריהם התולים אותם בכל מיני גורמים זולתם. כמובן, שאינני מאושר ממצב הפיקוח על הוראת הספרות, שכתנאים הקיימים המכשיר העיקרי העומד לרשותו להכוונת ההוראה היא „מנגנון" בחינות הבגרות. אולם הבעיה איננה מתמצית, כפי שסובר ברתנא, ב„אינטרפרטציה" בידי מורה רחב אופקים היודע מה שהוא מבקש להנך לקראתו וכיצד — כל התמודדות ראויה עם חומר ספרותי תשיג את מטרתה. קולו של האדם הרומנו של הנפש יבקש ויעלו מתוך השיר הסיפור, הדרמה או הרומאן. לא „מבואות" חסרים ולא קצת סוציולוגיה וקצת פסיכולוגיה ומיני חוקרים במבכסיים קצרים, כלשונו של יזהר, אלא מורה היודע את אשר לפניו. בידי מורה כזה גם „האינטרפרטציה" תהא בחינת עולם ומלואו. ואם אין בו שאר־רוח וידע הבנה לנפש התלמיד ומתחייבות כלפי הספרות והתרבות החברה — לא יועילו כל הפילפולים. וכיצד למשוך את הטובים להוראה — על כך אין בפיו של מחבר הספר תשובה. לאירגוני המורים יש תשובות משלהם. גם זה, כמובן, אינן מתמודדות אלא עם צד אחד של הנושא הכאוב ולא הוא מעמדו של המורה בחברה.

אין תרופת־פלא אחת לכל מדוי החברה ואף לא למעמדם הרופף של המקצועות ההומניסטיים ובכללם הספרות. רצוי גם רצוי לקיים דיון רציני במצב הספרות הישראלית מנקודת מבט יהודית, מנקודת מבט אנושית כללית, מנקודת מבט ספרותית. לדידו של ברתנא ראויה ספרות זו שתילמד ביתר הדגשה באוניברסיטאות ואף בביה"ס התיכון. הטענה היא, שכל דור של קוראים קרוב יותר ליצירות בנות תקופתו. כאשר בא גבריאל מוקד לשבח במאמר הנזכר „שני צעירים קדימה — וצער אחורה" את הכנסת הפרק „שירה צעירה" לתכנית הלימודים של תשכ"ח קבע, כי „אם מצויים בשירה המודרנית (...) עשרים משוררים חשובים — ארבעה או חמישה מהם הינם ישראלים מתל־אביב וירושלים". כלומר, לא רק מטעמים פדאגוגיים ודידקטיים יש ללמד את היוצרים בני־הזמן אלא גם ערך סגולי עצמי וחשיבות מהותית, כלשונו, יש כאן. מאז נכתב המאמר ההו השתנה, כידוע, הטעם הספרותי והאופני בקרית ספר שלנו. ההשתוכחות מנתן זך, למשל, מתוארת על ידי אורציון ברתנא בפרק השני של ספרו שירה ישראלית, לאו דווקא משום שהוא ייצג את איש העולם הגדול אלא משום ששירתו „פונה אל קהל רחב מאוד, כי די בהבנה מעטה של השפה, ובמערכת קונוטאציות תרבותית מינימאלית כדי להבינה" (32). אחת הסיבות להצלחתו הספרותית של זך היתה, לדעת ברתנא, הקושי של הקורא להתמודד עם שירתו של אלתרמן. שירי זך התבססו על „המצע המשותף הרחב ביותר של הקורא הישראלי בן התקופה: לא דרש ממנו הבנה מוקדמת רבה, הציגו בפניו בצורה פשוטה וברורה, קצת אירונית, קצת ביקורתית וקצת פאתטית (כתבליו) את המציאות המיידית בה חי..." (35). גם ברתנא מודה, ששירה זו קירבה אנשים לשירה. אך עם זאת הוא מודע להשלכות התמורות שהיו לשירה מסוג זה גם על התפתחותו של דור חוקרים בשירה וגם על סילוף המושג שירה חשובה, שירה ראויה. (מוקד, לעומת זאת, יבחין בין הישגי העבר של זך לבין הגרסיה המאוחרת שלולה בכתיבתו.

אם צודק אורציון ברתנא ומה שנראה בעיני מבקר אחד פיסגת היצירה בת הזמן — נראה בעיני חברו, כעבור עשרים שנה, כביטוי להתעודדות, האם החוקרים והמרצים בחוגים לספרות השורים בעיניו, כיצד מכן הוא להביא הידם להורות ספרות עכשווית בהתהוותה? כבר היום מבצים תלמידים לא מעטים שהוגמת הזמנגן השסעית בעיניהם היא „מיכאל שלי" או „המאהב" ולא, דרך משל „אנה קארנינה" או „החוטא ועונשו". תלמידים המגלים עניין בספרות כותבים עבודות על יצירות עגנון ויהושע, המבוססים מדברי המבקרים־החוקרים או החוקרים־המבקרים (גם ההתייחסות לסופרים הללו נעה־ודה במטוטלת). ואנו גם מייצאים את הספרות הזאת, כשהיא מתורגמת, לעולם הרחב ולעולם היהודי בתפוצות.

הפרופסורים לעברית ולספרות עברית מתחבטים שם כיצד להבין את הקשר שבו נוצרו יצירות אלה וכיצד להתאים את הראשן להקשר התרבותי והחברתי שבו אותן יצירות נלמדות שם. לך תסביר לסטודנט יהודי אמריקאי, כי א.ב. יהושע מצא לפניו יותר מדי גיבורים ציוניים בספרות הישראלית עד כי ראה צורך להעמיד אנטי־גיבורים הנראים מבחוץ כאנטי־ישראלים ההורוה של ישראל הולכת ונעשית, בתוך כך, מבולבלת ומעניין ויכול לפרנס כמה וכמה „עבודות", אך מי שרואה בספרות ייצוג רגיש של המציאות, של המצב הישראלי מעבר לנכתב בעיתונות — איננו יכול להציג מופת ספרותי באמצעות „מבוהה נמוכה". ברתנא, והמסקה זה כצדק, מצביע על הימנור המשותף של ישראל ליצירות מסוג זה. אילו ניתן היה לפתח מנגנון שיצביע מה בספרות המתהווה, הקרוב לקוראים הצעירים, הוא גם בעל ערך אנושי ואמנותי וראוי להיכנס לתכנית הלימודים כי אז היה בכך כדי לתרום לשיפור מצבה של הספרות הוראת הספרות כאחד. האם יכול ברתנא לקבל על עצמו את האחריות הזאת או שמא נותרו, בינתיים, ביצירות שעמדו במבחן הדורות או, למצער, נקבע את הפרופורציות הפחות מוטכחות?

★

ממי שראה לנכון להעמיד בראש ספר מסותיו מסה על הוראת הספרות העברית הייתי מצפה גם לכמה הצעות מעשיות לשיקול דעת משותף של סופרים, חוקרים ומחנכים להתמודדות עם הבעיות הכשובות. דוקא משום שבידי המורים, בכל שלבי החינוך, מכשירים העשויים לשפר את המצב ולסופרים יש עניין בהגברת הקריאה ולמבקרים יש מה להציע, כמתווכים בין

(המשך בעמוד הבא)

העברית היא „סקסמניאקית"

מאת ענת לויט

יונה וולך, „צורות"; ספרי סימן קריאה, הוצאת הקיבוץ המאוחד; 1985; 190 עמ'.

„תן למלים לעשות בך / תן להם היה ופשר"... הוראה־ציווי־בקשה זו, בפתח „צורות", ספרה של יונה וולך, שראה אור זמן קצר לפני מותה, לא נתמלאה בי. אפריך יותר אם אומר – כמעט שלא נתמלאה. ואני, למגינת ולמבוכת לבי, הלכתי בין 190 דפי השירים, הנאסכתי, ואסורתי בעבותות של המתיבות, מבטה מרוכיה של המשוררת להתיר לי, כקורא, וגם, אולי בעיקר, לעצמה, להיות חפשיים...

דפים לא מעטים בספר, נגדשו בעשרות מלים, שהתיימרו לשוחד אל הקורא, מיקען עצמן־רב־בכיכול של אסוציאציות, אסוציאציות וקרע־מוחשבות־הגות. כביכול, משום שהמהות הרעיונית־הגרעינית, לא „הבריקה" פעמים רבות, מכל מקום לא לטעמי, את הסיפוק המילולי, שנועד להיות תבנית לגרעין זה, או בלשונה של וולך – צורה. אלא מאי – אל בין שורות השירים כולם, קצרים כארוכים, נבמך יחסה של וולך אל המלים, שהוא ביטוד בעל עצמה, פעמים על גבול האגרסיה, פעמים על גבול הרומנטי. בכל מקום יחס זה, שניכר היטב עוד בשיריה הראשונים, ושאפיין וייחד אותה מבין חבריה המשוררים, שתחילת פרסומם בראשית שנות הששים, העניק לשיריה ועדיין מעניק להם גם בספר הנדון, נופך דרמאטי מאוד, בעל פוטנציאל סוגסטיבי רב. אלא שבחלק מהפואמות שבספר „צורות", אותו יחס כמעט־בעל־ביתי של המשוררת כלפי המלים, דימה אותה בעיני לא אחת, לרטוריקן אשר עוצמתו הרגשית ובטחונו בחשיבות כל־מה־שיש־לו־לומר עשייה בקול להסתיר אותו קול רב, אך בה בעת לעוור את עיניו של קול זה מראות, את רדידותם של הרעיונות, הנדרים לעבור בצורות מילוליות. אחת מדרכיה של וולך, להתיר לקורא את ההיסתפות אחר הרטוריקה השירית שלה, היא באמצעות הניסוחים האורס־פואטיים המרובים בספר זה, כמרומזני יותר מאשר בספריה הקודמים, ואולי לא בכדי. כך למשל: „עברית היא סקסמניאקית... תראה איזה גוף יש לשפה ומרות / אוהב אותה כלי כמות לשון." ועוד – „החיים והשפה בבלל בעידן היחלוני של העברית / בתבול הבלשני שכין / הזכר לנקבה ושלי בפרט בהבדלה המורצת ברגע גילויה..." ועוד – „ולאבד את האי ידיעה / ואת האי ידיעה של האי ידיעה / מי שואת נראית לו התחכמות / ומכור לכבנה מתחכם / ולצורות הולקות של הדרע / שהלגלוג לא שייך לגבנות המשפט..." וכו' וכו'. אשר לביטוי „מי שואת נראית לו התחכמות...", במערכת הסימנים של הרטוריקה־וולך, הוא הוא המתכוון להגן על המשוררת מפני מי שלא ימהר להיסחף.

וזה, כך נדמה, „הטריק" המוכר של הקוראת־המספרית, הצג אותו כלארגבין, כשמרקסבל. השאלה, כאמור, מדוע מספט אמירתי, ארס־פואטי כזה, לא נמצא בין שורות־שיריה־הראשונים של וולך? הרי כבר בהן הצטיינה המשוררת בשבירת מירב כללי גבנות המשפט: יצרה תחביר אותנטי, שיצר מקצב אותנטי, שיצר אפקט סוגסטיבי, שעל איכותו שם, אינני מערערת כאן. אולי שם לא נדרשה לו כבאן...

ומכאן לנושאי שיריה של וולך ב„צורות": מבלי לפרט את תת־הנושאים וסעיפי המשנה, – רובם נוגעים בעיקר במה שמבוטא בשורות: „הרגע מפחד חיין הקמים עליו / לדרוש פרעון מידי ושמים בסף / את חשיו ביגתים כפרעון / ושישים לו רק מה שכולם / רק מה שכולם שומעים / כל דבר אחר דורש גיבור, / המוסרות יתכבסו ויברירו את – ...אמן נהיה למעט חסר יותר / מצבו השף לשוד מבר קודי בשמות זרים מסמנר / נבמר ומבלבל הר מסוגנן בהראויות של התקופה" – משמע – עיקר עניינה ההתעניינותה של וולך: המוסטוסים־הסרים־המתגבלות־ההתגבלות ועוד ועוד, הואנקים את הויו של המרגשים־הורי בן המאה העשרים. גרעינם הרעיוני של שירים רבים בספר, הוא בעצם – הצעת פתרונות, הצגת דרכים להתרה. למירב הדרכים האלה, לא מצאתי באמתחתי כינוי הולם יותר מאשר – „נהיליזם הדקדנטיסט בעלי יכולת גדולה של פיתוי והקסמה."

כך, למשל, את אחת ממנעות הפרס נהפרת ימינו היא – „החברה כשהנה פצול על בני הזוד / להראות כאילו הם אדם אחד בלי מין, / מכבר שאין לו שום דבר אחר פרס לעיסוק / המורשה להראות כמו אדם מבבב השני / זה האיזשהו התעשי הנאלץ להתנקם בטמויר (הציטוט המובא כאן, בקטע השירה הוא מובא כציטוט, כמובאה, אזי הפיתרון האפשרי הוא – „רוצה לאהוב / להידפק לשכב / בעמידה / אתך עכשיו / בא / או משהו כזה / המעלה סוסק כחוב / בלב השחקן המובס / המגנטיבר / המשחק רק בחייו..." פתרון אחר, שגם בשפלת וולך בטקסטים שירים רבים בספר, מתבטא בשורות – „גבר לא גבר / אשה לא אשה / עושים אהבה / הופכים שירים / בלי פרצוף / מין פנים / כמו בקבלה / כבניה שחורה...במבים רגש בת / כאיברי מין / התחושה / המוח מלא / ברצון כהה / אבל יותר בפחד / האפשר לשמור / את הבתוליות / הרגשית / עד בא הבושת..." – והיינו, מוקרי התסכול האירוטיים, לפי פרויד, פילוסו דרך־נתיב־האופל־להשתחררות־לשחרור של יונה וולך. דרך זו, בעיקרה, תובעת לבטל את הבדלות „המלאכותית" בין זכר לנקבה להזקיע את איסורי המין השונים לקעקע את ערכי המוסר המוחיים. הדברים יכולים להגיע עד כדי כך סקוראנימים, נתעק בתשוקותיו והנה בעת במהרסתהור, עשוי להגות ובבקל, מדוע עד כה התעלמו החוקרה בפתרונות „קליני בלינקיה".

יונה וולך

בעיה מרכזית נוספת, הנרובה בשירים, שבה נגעתי כבר קודם, רק שבאופן שונה, היא בעית השפה, כדרך הסובה ליצירת הקומוניקציה־האנושית. בבעיה זו מטפלת וולך, בעיקר משני היבטים: השפה בכללה כמוסיליזמית־כוחית־ובמצבם להעברת מסרים בין אישיים; והשפה העברית בפרט ב„מלה לדעה או לטובה/ מפרגנת נתגת פריבילגיות/ עם המכך אורך מתגלות..." מכאן ועד להוכחה כי ניתן גם אחרת, דרכה של וולך בשירים קצרה. כך, למשל כינויי המין, „שנגמר על השפה העברית משקעת רגא, אינם חלים על חלק מגיבורי־השיר של וולך; ובאופן בוטה יותר, תבניות־אימננטי לשירים הארוכים – „השיר גאוה על גדותיו השורות נשפכות מצורה / הרגש גואה על גדותיו נשפך כרימה אגרית..." – גבולות המשפט מטשטשים, עד כדי העלמות מוחלטת; הפגיעה בין עיקר לטפל אינה מודגשת. העיקר, כך נדמה אולי רק לי, לומר את כל שמבקש הדובר לומר; כיוון שהרי בסך־הכל, גם שירה אינה כפי שיטענו כמה רומאנטיקים־אנכרוניסטים, יהלום המחשבה והרגש האנושיים; כי אם רק עוד דרך אנושית ל„גלגולי המוד האנרגיה / לצורות / הצורות המתגבשות לאנרגיה / ומשמעות קולות אחרים כל פעם / מדברות לעיתים אתה אתת / לעיתים קהל רב המגן, / במצב כזה של הכרה / שומעים לפני סמרטרים, / והדיבור הוא אמנות הפסה / הארעית הצורות האנאת של הרגע..." וכל השמלך הזה של „הדיבורים על הזמן הלשון / ועל מדרכבות הכביין, / אפילו המכשיר הטכני הועיד ביותר / לא יכסה את ההדבאה המפשית / או יסביר אותה בלי ניסיון..."

אז מדוע, בכל זאת, אהבתי והערכתי את שירה הגבישים יותר, המרוכזים יותר, הבנויים יותר של יונה וולך, כמו את „יונתן" או את „קורנליה" או את „אבשלום" ומן הספר „צורות" שירים כמו „בעת על סיפון דמויר" או „תתגעה" או „ילדה בת 11,10, החזר ומוכיר את השיר הראשון שצויין כאן – „יונתן". על־אף האיזוכר, יפיו של השיר המאוחר אינו נמכת. אולי לא אל אל אחת שכמותו, כיוונה וולך את השורות, והתוספת את „צורות", ושהלקו בוסט כבר בחלק מוקרים במאמר – „רוצה לאהוב / להידפק לשכב / בעמידה / אתך עכשיו / בא / או משהו כזה / המעלה סוסק כחוב / בלב השחקן המובס / המגטיבר / המשחק רק בחייו / עם חיי האחר / בסכנת נפשות / שהאמן הצליה להמלט ממנה / חלקית לפחות, ומתבבה להבבה/ לא לשווא."

חטאת נעורים של ציונים־סוציאליסטים

מאת יהודה גוטהלף

אלכסנדר גרשמן: המפלגה הציונית־סוציאליסטית ברוסיה (ס"ס); הוצאת י. ל. פרץ תל־אביב, הסב"ה/1985; 205 עמ'.

תולדותיה של המפלגה הציונית־סוציאליסטית (ס"ס) קצרות יחסית, שכן לא נמשכו אלא כ־12 שנה — מאז ייסודה בראשית ינואר 1905 ועד לשקיעתה בימי המהפיכה הרוסית, שבין פברואר לאוקטובר 1917. מבעד לחשכת העבים, שהקדירה את שמי יהדות רוסיה, נראתה כקרן אור הסאיפה לפתרון המצוקה על ידי הגירה ויישוב טריטוריאלי. כאשר פרץ משבר אוגנדה, והגשמת הציונות בארץ ישראל נראתה רחוקה ובלתי־מציאותית — הופיעה מפלגה זו כתוך תקוה כתביא להתיישבות המוני יהודים בטריטוריה אוטונומית — בחוץ לכוליות ההיסטורית של העם העברי.

תורת ס"ס (סיוני־סוסי־סוציאליסטים, ברוסית) היתה, לכאורה, פשוטה — כעין בשורת גאולה שהמוני בית ישראל צימו לה: כאבק לביצור שלטון הרשע של רוסיה הצארית, שיפור מצבם הכלכלי של המוני העם, והעיקר — הליכה קוממיות ובהדרה לארץ היעודה על ידי הטריטוריאליזם. השתלבותה של מפלגה זו במאבק המדיני של הסוציאל־דמוקרטיה הרוסית ללא טשטוש הזהות הלאומית, גרמה שהמוני יהודים רוחשו לה אמון, והיא היתה הקודמת־כוח למפלגת הפועלים השניה בגודלה לאחר ה„בונד".

אין תימה — בציין המחבר — שרבים וטובים מבני הנוער מצאו בשורותיה של ס"ס פורקן לכאוויים המהפכניים, הלאומיים והסוציאליסטיים ולכיסופיהם לעצמאות במדינה יהודית, שתיכון אי־שם בעולם ותשתת על צדק ושוויון סוציאלי. לא־מעטים ממנהיגי תנועת העבודה הציונית נמנו זמן מסויים עם הפעילים והאוהדים של מפלגת ס"ס, וביניהם: נחמן סירקין, בן־ציון דינור, אברהם הרצפלד, דוד שמעוני, דוד רמז, ברל כצנלסון. לאחר שהתמכרו הללו מהזיית הטריטוריאליזם וחזרו לחיק הציונות, לחיים עתידיים המעש בארץ — נראתה להם תקופת פעילותם כמוכרי הס"ס כ„אפיזודה מעניינת שאין מסתירים אותה, ואין מרחיבים עליה את הדיבור".

מה היו עיקרי־הנחותיה של מפלגה זו ? „הגשמת הציונות היא תהליך היסטורי ממושך; לפיכך חייבים ההמונים היהודים להתארגן, כדי להגן על „האינטרסים והאידיאלים המעמדיים ולקחת חלק פעיל בחיים המדיניים הכלליים". מפלגת ס"ס היא מפלגת פועלים, אך היא רואה עצמה כמבטאת האינטרסים של „כל המדוכאים" — „מעמד מדוכא של עם משועבד". הם גרסו, כי יש לנהל משא ומתן דיפלומטי עם מדינות שונות בדבר השגת טריטוריה להתיישבות יהודית. לפני פרישתם (עקב משבר אוגנדה) נמנו בקונגרס הציוני ה־7 עם תומכי הטריטוריאליזם, ש„יתגשם בזמן ובמקום שבו יבשילו התנאים הסוציאליים והמדיניים".

מפלגת ס"ס הסתייגה מהרעיון של האוטונומיה הלאומית ללא בסיס טריטוריאלי. היא ראתה בו חלום ריאקציוני של שכבות שונות בבורגנות היהודית, אם כי גם „הבונד" — לאחר גלגולים השונים בתפיסתו הלאומית — דגל בו. רעיון זה על האוטונומיה התרבותית (ללא בסיס טריטוריאלי) מקורו במשנת קארל ראנר (שפרינגר), סוציאליסט ובדינאי באוסטרו־הונגריה מרובת הלאומים; ויש שראו במשנה זו ניסיון סיזיפי לקיים את שלימות המדינה חרף הניגודים והסכסוכים הלאומיים, שהיו נטושים בה. מכל מקום, לדעת אנשי ס"ס, האומה היהודית, שעיקר סבלה נעוץ בגלות — תחייתה קשורה בריכוז טריטוריאלי, שיאפשר קיבוץ הגלויות, בעוד „האוטונומיה" הינה מחוסרת תוכן של ממש.

ביסוד שלילת הגלות מונחת — לדעת ס"ס — האנומליה של הכלכלה היהודית, שביטויה המובהק הוא אי־פרולטריזציה, כלומר חוסר כל אפשרות להשתלבותם של המוני היהודים בכלכלה הקפיטליסטית. אמנם קיימת פרולטריזציה מסויימת, אלא שהיא מצטמצמת בתחומי ייצור בחשלים ומישגים מבחינת ערכם הכלכלי. (ב. בורוכוב, שהתפלמס עם ס"ס, היה אופטימי יותר לגבי הסיכויים של גיבוש פרולטריון יהודי בגולה, אם גם בעל תכונות ייחודיות. ברם, גלגולי הפרולטריון היהודי בארצות הברית וברוסיה שלפני המהפיכה ולאחריה — לא הצדיקו תחזית זו).

כאמור, הקפידה מפלגת ס"ס — כל עוד התקיימה כארגון עצמאי — על ביטוי יהודי עצמאי בחייה התרבותיים ובמאבקה הפוליטי. עם זאת היו אישים (כגון חיים זיטלובסקי) שסברו, כי יישות לאומית, רוחנית ותרבותית, אינה נזקקת לארץ מולדת, שהרי אף אחד העם טען בזמנו, כי ארץ ישראל אינה יכולה לפתור את שאלת היהודים, כי אם שאלת היהדות...

למפלגה הציונית־סוציאליסטית ס"ס נועד תפקיד היסטורי מסויים בשישול ההכרה הלאומית הסוציאלית של המוני עמלים יהודים. מה היו, איפוא, הסיבות לשקיעתה המהירה? ההיסטוריה היא דיאלוג מתמשך בין ההווה והעבר. מה נלמד מתולדות ס"ס?

„המיוחד את הס"ס הוא הפער העצום הקיים בין עקרונותיה המוצהרים לבין עשייתה ההיסטורית. עקרון בית גרסה המפלגה, כי הטריטוריאליזם הוא עיקר, והגולה טפלה. אף הגיעו לשלילה מוחלטת של הגולה — כחוסר אמונה באפשרות של קיום יהודי הגון בתפוצות. אולם לא עבר אלא זמן קצר — עידן התמורות הגדולות בחיי רוסיה לאחר מהפיכת 1905 — ומפלגת ס"ס שקעה באפס מעשה טריטוריאלי וכל פעילותה הופנתה לעניינים הקשורים בהווה. אף נתפסה לאשליה — בעת הבחירות ל„דומה" (הפרלמנט הרוסי) — כי יחד עם מפלגות הס.ד. הסוציאל־רבולוציונרים יביאו לבנין חיים יהודיים נורמליים ברוסיה.

בעקבות הנטיות המארקסיסטיות, שרווחו בימים ההם בקרב מפלגות הפועלים היהודים, ביססו את הריכוז הטריטוריאלי על „הפרוצס הסטיכי" של ההגירה, שסופה להיכנס לאפיק הריכוז הטריטוריאלי. בינתיים לא עשו דבר לקידום הריכוז הטריטוריאלי. הם ראו את „מלחמת המעמדות השתתפות בתנועת המהפיכה הרוסית בחוקת הכשרה־הכנה לטריטוריאליזם".

מנהיגי ס"ס ידעו, כי „אין הפרולטריון היהודי חי בחלל ריק — הוא חלק אורגני של האומה היהודית". עם זאת הקפיד על גישה מעמדית דוגמטית, שהרחיקה אותם לא רק מהקונגרס הציוני אלא אף מההסתדרות הטריטוריאליסטית, שהפכה לארגון מצומצם של נוטאבלים — עשירים ומיוחסים, רובם מאנגליה ומארצות הברית. הטריטוריאליזם נהיה כלשון סירקין „תיאוריה ללא טריטוריה", עקרה וחידלת מעש.

ס"ס ביקרה קשות את גילויי ההתבוללות במסווה של סוציאליזם וקוסמופוליטיזם והתוה לתיזוקה של הייהודיות היהודית, לקיומה ולפיתוח של תרבות יהודית. אך זו היתה תרבות חילונית מובהקת ובשפת יידיש בלבד, מנותקת מההיסטוריה וממורשת היהודית, ללא הכרה בעבודות הרוחניים שקבעו זיקת היהודים לארץ ישראל. קשרים הדוקים קשרו את ס"ס עם המפלגות המהפכניות. אך גם האהדה היתירה, שרוחשה לבולשביקים לא מנעה את חיסולה של מפלגה זו במשטר הסובייטי, כל שכן שעוד קודם לכן נחלש היסודה והיא נפחה נשמתה בהתמזגותה במפלגה הסוציאליסטית היהודית „המאוחדת", שנכנסה עד מהרה תחת כנפי השכינה של המפלגה הקומוניסטית.

ברל כצנלסון, שהיה פחות משנה חבר ס"ס, כתב: „מפלגה זו, שהיתה מפלגה מיוחדת במינה, היא אולי הטראגית ביותר בהיסטוריה של הדורות האחרונים. לפי כל רוחה היתה מפלגה חלוצית — האמינה ביצירה, אה מן הגלות, בכל תוקף שללה את הכלכלה היהודית, דרשה מעבר לעבודה, היו בה הוגים שטיפחו את הרעיון הקולקטיביסטי, אלפי חלוצים נתחנכו במפלגה הזאת" (ר' ברל כצנלסון, ר"ב חמישי של כתביו עמ' 381).

מאחר שלא נמצאו יורשים למפלגת הס"ס, לא הוצב לה גם ציון ראוי לשמו, ולא ניתן ביטוי לתרומתה של ס"ס להתעוררות בקרב המוני עם ולמאבקים האידיאולוגים שניטשו באותם הימים. ספרו של אלכסנדר גוטרמן בא לתקן את המעוות. ברם, ניתנה האמת להיאמר: מפלגת ס"ס לא היתה אלא כוכב־שביט, בך חלף, שלא כמערכת הכוכבים, המפלגות והתנועות הנוער החלוציות, שהניחו את תקומת ישראל מראשית המאה העשרים ואילך. למותר לציין מה היו פני הארץ ומדינת ישראל אילולא המתנה המבורך הזה של חלוצים ומגשימים, שהציונות הסוציאליסטית היתה נר לרגליהם.

אנליזה של אהבה

מאת אילה בלאנדר

אירה צוריה, „עיר הנידחות"; הוצאת „עם עובדי"; 1985.

השאלה הקשה ביותר שיכול קורא להישאל לאחר קריאת ספר מסויים, היא זו הנראית הקלה ביותר: „על מה, בעצם, הספר ז" פתאום נחות עליו הצורך לתמצת בכמה מלים. עקרון שהספר מנסה לפצל בין כמה שיותר עיקרי־משנה; לשלוף עקרון זה מתוך סבך היחסים, הדמויות האירועים, ולהגדיר במשפט אחד „מהיכן צומחות הרגליים". בעיה זו קיימת לגבי כל ספר שיש לו לפחות יומרה להגיד משהו על החיים.

נדמה לי שבספר „עיר הנידחות" העקרון הזה הוא האהבה במובן הרומנטי המר שלה, רגש שבאופן טראגי אינו יכול להתממש במלואו, המשפיע בתהליך מימושו מנגנון להשמדה עצמית. אך האהבה היא זו המעניקה למציאות אינטנסיביות ועומק, ולכן שאלה גדולה היא, איזה טעם יש לחיים אחרי שמאבדים אותה, והאם כדאי להילחם — וזוהי מלחמה — כדי להשתחרר מהתלות בה. גיבורת הספר מנסה להתנתק מתלות זו, כדי ש„אשליית אושרה לא תהיה תלויה באחרים" — ובכך למצוא את עצמה. בהתאם לתפיסתה, בכוחה של האהבה לטשטש את תווי הפנים האמיתיים ולמנוע את המימוש העצמי. להפוך את האוהב לצילו של האהוב. אמנם היא מעניקה לחיים משמעות — אך היא גם מנגדת אותה, בכך שעצם קיומה או אי־קיומה הם הנותנים לחיים את חשיבותם. הנסיון להשתחרר ממנה הוא רצון להרחיב את משמעות הקיום האנושי, ולא להשאירו תלוי ברגש אחר משעבד ומעוור. אך זהו נסיון מלווה בהבנה ובהשלמה שהחיים בלעדיה מאבדים את המימד האולי עמוק ביותר שלהם.

כדי להוכיח שאהבה זו היא יותר מאשר אהבת גבר ואשה במובן הצר, העמידה הכותבת במרכז העלילה מערכת יחסי אהבה בין שתי נשים. כן ניסתה, כנראה, לתאר אהבה במובן ה„נעלה" שלה — כקשר נפשי עמוק, צורך אנושי עז להאחז, לקבל ולתת, וזאת בנוסף ומעבר למשיכה הפיזית־המינית. מכיוון שהגבורה התנסתה גם ביחסי אהבה עם גברים, יש לשער שהכוונה היא לעשות אנליזה לאידיאה של האהבה, ולהראות כיצד מתנפצים כל הכשרים הרציונלים: ההבנה, הנסיון וההכמה — על הצוק רב הפנים והבלתי מובן הזה.

הבעיה של הספר היא קודם כל בפער שבין היומרה למימושה. לעיתים נוכחים עד כמה המקמקה היכולת ליצור עולם בדיוני, דווקא בעת קריאה בספר גרוע שכותבו מתגלה כאדם אינטליגנטי. יש כאן יכולת כתיבה מסויימת וגם מיטען של רגש והבנה — אך הוא נשאר כמטען חריג בתוך היצירה. הוא איננו מוטמע בתוך הדמויות והעלילה ובולט דווקא כשנוצר חלל ביצירה, שבו „בורק" היוצר מתוך היצירה. ברגעים כאלה נחשף, ולטובה, חומר הגלם שהיוצרת לא הצליחה למוסס לתוך מרכיבי היצירה עצמה.

יש בספר זיווג מוזר בין כתיבה אופיינית לנערה מתבגרת, על דימוייה והתפיסה הרומנטית־בוסרית שלה, לבין הנסיונות להעמיק למתרחש מימד קיומי־פילוסופי־פסיכולוגי, שהגם שהוא בנאלי, הוא מעיד לפחות על נסיון הבנה של אדם בוגר. מעל המיומנות הטכנית הכתיבה הרהוטה, אם גם באנאליות, של אירה צוריה, ניצבת התיזה היומרנית, שהספר פשוט קורס תחתיה. וכך בסופו של דבר הוא נופל בין שני כסאות. כסיפור אהבה במובן הבסיסי ביותר — סיפור על נערה פוגשת נער, הוא אינו מעניין. ואשר לכישור המוסף — סיפור אהבתן של שתי הנשים, הוא איננו שונה מרומן נעורים סטנדרטי, כולל פרפורי הלב, ההססות וההתרגשות. והרי סוג זה של יחסים מורכב ומסובך הרבה יותר, והספר גם שואף לתאר זאת כך — אם כי ללא הצלחה.

חולשה נוספת של הסיפור מתבטאת בהעדר כל יצירות. מתחילת הספר בולטת הרחקה סטרילית, מכוונת או כפייתית, של המיניות. אולי נעשה הדבר כדי להוכיח שכוונת הספר להתייחס לאהבה במובן יותר „טהור", אך סביר יותר להניח שזה נובע מקוצר ידה של הכותבת לתאר תחושות סוערות באמת, ומכשלונה להעלות באופן אמין חוויה רגשית בכלל — ומינית בפרט. העדר מוחלט של אותם כוחות, שהם החשובים ביותר בהבעת הדמויות של הספר — אומר דרשני. כך כתבו על האהבה בתקופה הויקטוריאנית, וכך הראו אותה בקולנוע בתקופה הצדקנית: ברגע של מימוש האהבה בעולמם הגיבורים, ואת מקומם על המסך תופסים שחפים ודעקים, ים סוער וגלים מתנפצים בגאות פוסטגנית על החוף. אמנם עולה בספר, לעיתים נדירות, סערת נפש אמיתית, אך הנטיה לרחמים עצמים של הגיבורה והתיאורים המבכיים בטראומטיפיות שלהם — חונקים אותה.

גם האטמוספרה הסיפורית מיושנת. הספר בנוי על מודל של רומן ארכאי; שבו כבר מהתחלה מתוודע הקורא ל„רשעי" של העלילה, כשההתרה של הרומן מתרחשת בהבין מופתי ובסדר רב שאינו משאיר מקום לדמיון: שלומית, מורה מצליחה הנמצאת בשלב משבר בחייה האהבה שלה, מקבלת על עצמה לבהל חוה שיקומית־פסיכולוגית. היא מתאהבת בת־עמי, עובדת המגיעה לחוה, ומנהלת איתה פרשית אהבים. בסופו של דבר משתלטת בת־עמי על החוה, שלומית מאבדת את עיר המקלט שלה ואת אהובתה, אך מחזירה לעצמה את השפיות ואת זהותה האישית.

יש בספר סוג של שיקוף מציאות שהייתי מגדירה אותו כעתונאי, והמתבטא בנסיון לשרטט אוסף של תופעות שעליהן אנחנו מרבים לקרוא בעתונות היומית: שיטות פסיכולוגיות מתקדמות, כמו דינאמיקה קבוצתית ואחרות, טירור, בהירה לכתות בתמונה, ועוד. כשאנחנו קוראים על תופעות אלה בעיתון הן מעניינות אותנו בגלל ההיבט „החם" שלהן — כלומר האותנטיות האקטואלית. הן מושכות אותנו כשהן מתרחשות ב„חיים" באמת, עם אנשים ממשיים, שעליהם אפשר להצביע ברחוב או שאותם מכיר השכן. ההדמיות של ההתרחשות העתונאית, מתמלאת בזכות הגיבורים החיים, המשלימים אותה. אם גם יש לתופעות איזו הילה סנסציונית־מרגשת, המספקת את יצר הרכלנות הסקרנות שלנו. בספר, לעומת זאת, כשנשללת מהן האותנטיות התיעודית, הן מאבדות עניין — אלא אם כן מאירים אותן מזוויות חדשות, חד־פעמיות, ייחודיות. אבל כאן בולטת דווקא היומרנות הפסיכולוגיסטית המלאכותית. למשל בפרק על ה„גורו" באירופה, שגם אצלו מחפשת הגיבורה גאולה, ושגם שם הופך החיפוש, כמו תמיד, להתאהבות. תופעת הכתות והנהירה אליהן מעוררת בלי ספק סקרנות, אבל הנסיון של הסופרת לפרק את סוד הקסם האנטי־בורגני שלהן, איננו משכנע. וזהי איננה יותר מאשר מרקחת שטחית, בעלת ריכוז גבוה של סופרלטיבים.

לא הכל בספר בלתי־אמין. ישנם כמה קטעים בשלים יותר מאחרים, שיש בהם זרימה אמיתית, שהיא גם משכנעת, המתבטאת באיזה ריתמוס פנימי של המשפטים. אמינות זו נמצאת בעיקר בקטעי התיאור השדנים של ילדותה של הגיבורה, בקטע שבו היא מתייחסת לכתיבתה של וירג'יניה וולף — קטע שיש בו ניסיון לאמוד את גבולות היצירה, ויש גם אמינות מסויימת בסוף הספר, המתבטאת בהתפכחותה של הגיבורה, בהשלמתה ובתחילת התהליך של התנתקות ועצמאות.

אך הבעיה העיקרית בספר נשארת חוסר היכולת לבנות דמויות ממשיות ותיאורים רגישים. כשלון הדמויות מקבל משנה תוקף מכוח העובדה שדמותה של בת־עמי, שהיא דמות מפתח בהתרחשויות — מנוחתת ומרגיזה, ולא כמו שהסופרת מנסה לשכנע אותנו בלא הצלחה, כריזמטית ובעלת מיזוג מיוחד של קסם אישי ויסודות אפלים. גם סיפור האהבה הלסבית איננו משכנע. אנרגיה רבה מושקעת בנסיון לתאר את שלומית כדמות מסובכת, קרועה, מחפשת את זהותה — אבל זהו איננו סיפור על לסבית מודחקת, שהזהות ברגשותיה משחררת אותה מתסביכיה. כאן האהבה הלסבית היא עוד פן אחד של האהבה — והוא לצערי איננו משכנע. גם אם נטיה לסבית היא בעינינו סטיה — נהיה ליברלים ככל שנהיה — כשהיא מופיעה ביצירה טובה, איננו שופטים אותה; היא נתפסת בעינינו כעוד תכונה אנושית, הרי (לפחות במסגרת הלא־מחייבת של הספרות...) כל דבר אנושי איננו זר לנו. אבל המערכת הרגשית הזו מופיעה בספר בצורה מביכה והייתי אומרת שאפילו לא נעימה. הספר גם לוקה בסנסציוניות בגלל מינון גבוה מדי של תופעות חריגות והיא עומדת בניגוד לכוונתו לטפל בתופעות באופן אמין ומעמיק.

אותיות הוזות

מאת שמואל שתל

לאה שניר „והשהות אינה מספקת", שירים; הוצאת „עם עובדים"; 1985; 48 עמ'.

בספר הספר משתהה השהות שאינה מספקת. איש המעשים האפורים ממסחר „בלשון בני אדם" על המון שאינו מספיק לו, כדי שיוכל להתעלות על עיסוקי חייו; הוא מתנחם בהתמכות: „למי יש עוד פנאי?". ומנה של לאה שניר לעומתו, הוא זמן שהתפתח, הזמן שבו גדל הרגע הבוהק עד כדי רוגע של תבונה, עד כדי אריג של תפנוקים רך ושקוף של קורי אור בעולם שהוא מעבר להשגותינו.

זה ספר שיריה השני של לאה שניר. ספרה הראשון המתיים עם „הגוף המתפנק הולך ונגרע עד למקום שהוא דעת ומבאנב / חושבה גמורה". ספר זה מתעלה במעודנותו ובינתו וכבר בשיר הפותח יש „הבנה חדה וגירה שכללות הכל, תבונה אינה אלא פרגוד, שאין עוד בכוחו להחביא מאחוריו דבר", וכבר הגיעה השעה „להתאבה ולנמוד את שפת העשב והמגע" את „פליאת האותיות הוזות ריוות לחים באילנות הפרי", לעלות „בסולמות מעבר להשנה הפשוטה", להציץ אל עולם ה„קסם האפלולי" וה„פז המכושף", לפצוע לשמים, להתמגע עם האוד התלוי על בלימה שהוא „מעין עולם הבא", שהוא מעיין עולם הבא המשקה את העולם הזה. העולם הזה עיתו חדה ומדויקת ולאה שניר באה בו „עד קצה דקות חייה" בו היא יכולה בהבנת יהלום חדה לנהות ולחושש: „האם הולתי להבחין בדקיות?"

באור מעורן זה צריך לראות גם את השירים האירוטיים, בהזנת אם „כל השירים קודש, שיר השירים קודש קודשים". כך מתגוססת הלבנה לתוך הלילה להתפנק בין סריגים שחורים, להשתת אל גבורתו / הבאה כמדוייק / לקודש אהבה בין ירכיה" או „הדגים סיעה הלקלקה גולשים בין ירכיך/ בכיסופים נוגים לתאות" או „הבאות של מאהב וקו להברות מטושכת עם חיק הזר, גומות עורותך"...

העולם הזה התנפש על ידי קדמונינו בארבעת מרכיביו, מתבטא כבבין שאשיותיו בעפר המוצק, מוצב בארץ וראשו בשמים של הרוח המרחפת על פני המים. למים שוב למחזור שירים יש „בבל" (גן בגירה) של מים יש „מונגרמה השנית של מים" ובאשר אדם „שורה (שין שמאלית, ריש סגולה) עם מלאכי „מתים המים וכלים (כף בקמץ)". „העולמות מתכנסים בבל" כמו שנאמר „משיב הרוח ומוריד הגשם". הגשם אינו אלא התגשמות הרוח עד כי ה„גשם הדך ביותר הוא כליל השלמות ויש בו יופי מגולף". „בגעגועי החומר" הם „להיות דיוקן הרוח". „הרוח מתגעגע לחומר" ההומר מתגלם ב„עפר שהדעת (כלומר הרוח) לא הולה להתיו על אצבעותיו". יש אם כן אינטר־אקציה בין יסודות העולם ו„הרוח" אינה אלא „יד אמן סוריאליסטי הצובע לקים משמשי סרוף".

היסוד הרביעי לעומתם הוא יסוד האש המבלה השורף, בו „מסמות התות נתפתמו", „פמוטות של נרות־השבת נמסו" – בואי כלה באש, כלה בוערת באש הגיהנום של הסיטרא אחרא של השכינות הגאגית.

לאה שניר רואה את העולם הבא ביזור ובזיהוי של העולם הזה. שירתה „מוהלת את מימיה של באהה של מרים והבריאה בסיגים של תכלית הדעת והברוא הלמלכותא"; העבר „זורם באצבעות רכות הארוכות" של אימה המתגעגעת לשלג של אשתקד באוקראינה, אצבעות „המבקשות להעלות ארוכה".

„פניה האפורות בזויות עיניה" של סבתא גוטמן, שהופיעה כבר בספר הראשון של לאה שניר, פניים אלה הפכו להיות „תום (או בשורש) כנגס כתמי רוך לכאב לכד בזווית העיך" של הספר הזה. סבתא גוטמן זאת שנשרפה על ידי הנרצחים ו„האירה נישמתה באשי", „שרו לה המלאכים שיר המעלות" ועכשיו כלואה הסבתא „ברוחה צר שכלות הכוכית בשולחן שבאמצע החדר".

זה הקשר לאוקראינה הרחוקה הקופאת על עפעפיה של סבתא ובאילו לאה שניר „יראה מנוגע הגורמה" שותת רגליה רק ולדה המשוררת מעננת במותה את לאה שניר ל„מקומה של עכשיו" „רוחש קולה של המשוררת" שקושרת פרשת „חדירה", הפותחת במותה, „בארינג כיסופים־על־מטה בבית השיטה".

חבריה של לאה שניר אינם בני העולם המוחשי: אמה, שלבה מכאן „למקום אחר, עשוי צורת סוד", היא המקשרת אותה אל סבא שלה, שהיה „שומע אצבעות המלך בכינור", ואל סבתא שלה ש„חריצי עיניה נזכים עלם עבד הירפור". אבא שלה היה מספר את קולה של אלוה לאסקי־שילך, שהולך בחוצות ירושלים, הפלמת על „קוים מעבר לומן השוהר"; דודה פאולה שלה, קוראה בהירנה ו„על זרים בדה מעשיות. אפל קשתרולה גותית"; אופליה של שייקספיר ש„כינרת תלויים בשערה" שלה, „יראה לשוב בהן ממחלת יופיה"; אוירידיקה „ברוך המסתדי" ש„אינה עורגת כלל לשוב אל אורפיאוס, שנית"; אשה בתמונה של הצייר מילא ה„מאהה פצפי סימבולים קרועות", ענגון ה„מעמיד פנים של התרפקות על צערה של קריינדל טשארני"... וכאן מצאתי את המקום שבספר, שיש בו „מרוזי יער", „עין של מעלה האוזן של ממה" ואפילו הדש, בו „מלקק המישור את פצעי העקוב רופא לו כל פעם מחדש" על שם הספר „והיה העקוב למישור". המנשר ביותר בין כל הנפשות הפועלות הוא „אהוב, שפתיו עלי אהבה/ כשועם משקה גריך, יקר מציאות מאוד... שם כלו כוחותי"... ולא היתה כי הבדלה בין תחום ההעלמות העירין/ לתחום היקיצה..." מה שהוא „בשר מבשרי" הוא הכבוד:

„בעיב מדרה צדור אות בבבי
מתוך מגיפורות הארגמן
אשר למורפיאנה
כל יישותה במביתו של תרביכי
שאף קורא (ריש בקמץ) לו שמ"

נוף הספר גאתו בראשת „עורקי הדוד מסגיל" ו„הילת צהוב שקודה לסמן בחרציות את קו הגשם", „ברשמי פריחה לרוח הירוק", „הרוגע באשכולי הויה", והמבחן הכוהה „כאב הבריכה", „הדלועים המתפקעות מהריון כתום", „העצים הפפקיים עלולות קשה" ו„לעגה המאוזן של אבן חשופה, מפקיעה סורות מחיק האדמה המשתוממת". אפילו הלענ מאוזן מתוך ראיית האמת „הפרדייקית". בנוף עולמה של ל. שניר „זהב ורימון" נמשכים היעוד מ„רימון פז שם יש בין עליך"; אלא שכאן, לאה שניר עצמה דומה לזכיפת הסוד הנעגועים של ח.נ. ביאליק, „בבף הדר של ניתוח ענף היסמין מנשמת נפשה, תולפת על מעיין".

לאה שניר כתבה את סיפרה באותיות שאין בהן ממשות, שבהן העולם נברא. לעומתה „העבודות מעשי ידיה של רשכה בהרכ", ככתוב בספר, מחזירות אותנו אל עולם הממשות, עולם איורים צבעוניים לא אילוסטרציות של השירים, כאילו ניתן לאייר את האוד שבשירים, אלא ויטראז'ים צבעוניים, זכוכיות קשות ושקופות במסגרות אלומיניום שדרכן זורם אור השירים. זה האור הגנה בין השיטין, הבאות כנגים של „אותיות הוזות" ומישתבר בקשת צבעית, כשהוא מוחזר אל „פליאת האותיות" של לאה שניר.

כאשר סוגרים את הספר מתוך רוחה של רחיפה עילאית, „בעלמת הנשמה באין סוף" ו„היוצר מנתק את עצמו מן היסוד הגובל שבצמצם; אדראם הוא נהפך למלאך השוכח את בבי תמורות".

סטריליות אסתטית

טליה רפפורט

גדעון גכטמן, גלרית הקיבוץ, רב חוז 25, ת"א.

כשאתה נכנס לגלריית הקיבוץ בימים אלו של מיתקפת ציור אקספרסיוניסטי להם אותה מופתע מהסטריליות הקרה, המפחידה כמעט. שמקרינה תערוכתו של גדעון גכטמן. אף שזה נשמע כסתירה זוהי גם תערוכה דרמטית מאוד אלא שהבניה הכבדים מובלעים בה בצורה עקיפה ומרומזת והם מסוגננים עד עיקור אפילו עד אלגנציה.

גכטמן ממשיך לעסוק בהקשרים של מחלה, בית־חולים וסכנת מוות, בעקבות ניתוח־לב פתוח שהוא עבר לפני שנים ובעקבות מחלה קשה וטיפול בארה"ב שעבר בנו לפני שלוש־ארבע שנים.

ההתייחסות הישירה ביותר לטראומה כפולה זו היא הצבת שתי מיטת בית־חולים לבנות, אף מוקטנות, ומעליהן צילום של מיטת בנו בבית החולים. זהו מעין המשך לתיעוד המפורט של תהליך ניתוח הלב שלו, שהוצג בזמנו בתערוכה מושגית באפיה וכלל מיסמכים, מיצגים רפואיים וצילומים עצמיים לפני ואחרי הניתוח.

את צילום המיטה הנ"ל משבץ גכטמן ומציב שורת צילומי הים כאלה בתוך תיבת עץ מוארכת מחולקת לתאי זכוכית קטנים דאטוסים, ואין צורך לומר שעולה מזה התחושה הריפה של בידוד ואנונימיות בלתי אנושיים.

גם שאר האמצעים בתערוכה הם עיבודים מסוגננים סביב אותו נושא. העשויים בצורה מצורות רתיעה למדי לפעמים. כמו אותה ויטרינה שבה מוצגות כבשות קטנות עשויות משער ראשם של ארבעה מבני משפחתו, כשלצד כל אחת מהן רשום מי שעורו של מי הוכנה. התערוכה מוזרה זו של ריצות כמעט חולני ואסוציאציה מוות המתקשרת לשואה יחד עם גישה מושגית, רגשית לחומרים ועיצוב נקי היא אמנם מקורית. אך קשה למדי לעיכול. על אף האופי הבוכר של מוצג כזה, הוא מלודרמאטי מדי לדעתי.

המרכיבים האחרים של התערוכה הם לרחוקים ומופיפים יותר. המטען הרגשי שלהם גומל לגמרי וכה שנותר הוא חפץ נהודר עם אסוציאציות עקיפות לטראומה המרכזית. הכוונה, לכאורה, שו"ל, לאובייקט פיסולי גדול, כסוף, כמרכללי וממש דקוראטיבי. שעשוי, כנראה, על פי דגם שסתום הלב המלאכותי שהותקן בגופו של גכטמן בעת הניתוח שלו. עוד עצם כזה צבוע בסקטורה ירקרקה דמויית שיש של מצבות, או של פיסול סלוני יקר. גם הבדים המנקים באותו גוון שיש אז בלבן בוהק מתקשרים, אמנם, כמובן ועם כדי קבורה עתיקים. אך מבחינה אסתטית הם הולכים יפה עיצוב פנים והשני דיוקרתי.

אותה טראומה בסיסית שבתערוכה הקודמת של גכטמן, בגלריה נעמי גבעון קיבלה טיפול צידורי ומגוון, שכלל אפילו סממני פופ־ארט בצורת ניאונים צבעוניים מהבהבים, מקבלת הפעם עיצוב מינימליסטי ונזירי.

מי שיודע את הרקע לדברים — שאינו מוכר במפורש בתערוכה — וראה את השלבים הקודמים מים יוחזה את התערוכה הזו כגלגול נוסף של אותו ענין בנושא אחר. גלגול מסוגנן, מעורק. אולי גנטי כדי, לטעמי, ושאיבד מכוחו ההבעתי.

עם זאת, מעניין איך זה שגבר על „האיש מן הרחוב" שבא לתערוכה כמו „לוח חלק" ללא כל מידע קודם. יתכן שלצופה הישר תמי כזה זהו הלם מרשים לכדי המבטא את הפחד האוניברסלי של „כל־אדם", גם אם אין היא מפענח את כל הכוונות הציבוריות הדקות שנוגעות בסטסיבים, סגנונות ואסתטיקות שונות בדרך של „ABOUT ART". לצופה ה„מלומד" תהיה כאן, לדעתי, בעיה דווקא משום שהוא קולט את הניואנסים הצדינים ורואה איך טראומה אנושית אמיתית עוברת דרך מסננות תרבותיות מתוחכמות הופכת להיות מערכת אסתטית לאניני טעם.

גדעון גכטמן (גלרית הקיבוץ, ת"א)

מחווה להנדלר ?

„מחווה להנדלר", התערוכה קבוצתית בגלריה „מבס", גורדון 31, ת"א.

במלאת 18 שנה לגלריה „מבס" עורך בעל הגלריה אפרים בן יקיר תערוכה שקופצת בבת אחת על שתי חתונות — יום ההולדת הנ"ל ומחווה לצייר דוד הנדלר, שנפטר לפני כשנה וחצי.

מוקד התערוכה הן 3 תמונות גדולות של הנדלר ששתים מהן מתארות דמות נשית (כנראה אשתו) בסגנון פשוט ותמציתי, כמעט גולמני. הצורות המסוגננות הדקוראטיביות והקווים ההורסת של הדמות השוכבת מזכירים את סגנונו של מאטיס וכן עבודות מסויימות של פיקאסו.

קומץ עבודותיו של הנדלר אינו מיצג את הנדלר בצורה מרשימה במיוחד ורק יכול להזכיר ברמז את הצייר המיוחד הזה, שסביב דמותו נרקם מיתוס של אמן דהוב עממי והרצ. שהיפנה עורף למימסד האמנותי — וגם המימסד התכחש לו. רק בשנותיו האחרונות, ב־1981, הוא זכה לתערוכה במוזיאון ת"א („הנדלרים" של הנדלר") כמעין הכרה מאוחרת בערכו. אף־על־פי שהנדלר לא זכה לכיבודים ותהילות, כפי שזוכים היום אמנים ותיקים אחרים (זריצקי, ארדון), יש לציין שהוא היה אהוב על אמנים רבים וכך גם מתקבלת תערוכה מחווה זו.

זהו בעצם מיקבץ עבודות של אמנים שהיו קשורים בשלב זה או אחר, לגלריה „מבס". ואשר אפרים בן יקיר לא התקשה לגייס עבודות שלהם לצורך האירוע הנוכחי. העבודות הללו אינן קשורות בדרך כלשהי להנדלר וליצירתו וכל אחת מהן מייצגת רק את סגנונו האישי של האמן שעשה אותה. הקשר האמיתי היחיד הוא, כמובן, זה של הציירת אביבה אורי, אשתו של הנדלר. שמציגה רישום מופשט גדול מרישום שלה וגם דיוקן קטן של הנדלר מעשה ידיה.

בין יותר המשתתפים בתערוכה כדאי להזכיר את העבודה החזקה של יגאל תומרקין שמאזכרת את הרמות המאיה בעיר צ'יצ'ן איצה, שם נמצאו שרידי משחק כדור פולחני שמנצחיו הוקרבו לאלים. כשהנדבר בתומרקין והטקסט המופיע הגלה לפסל מסתיים במלים „פירוש נוסף מיותר" ברור שיש כאן השלכה אקטואלית, המתייחסת כנראה לקרבנות המשחק הפוליטי. העבודה הגדולה והדרמטית כרגיל עשויה מגושי מתכת גדולים ויש בה צורת טבעת עגולה כמו זו שלתוכה היו משחילים אנשי המאיה את הכדור.

עוד אפשר לראות בתערוכה ציור שמן יפה כרגיל של משה קופפרמן, עבודה מגוינת. של פנחס כהן־גן, מיבנה זהוהר קטן ואריני־טיביסטי של מיכה אולמן, עבודה גיאומטרית־דקורטיבית של ראובן ברמן, רישום צבעוני של עודד פיינגרש וכן עבודות של משה גרשוני, שמעון אבני, עזרא אוריון ועוד.

זו אינה תערוכה מגובשת במובן כלשהו אלא קובץ מזדמן של עבודות בסגנונות וברמות שונות. אמנם המסגרת הזו נוצרה מתוך רצון טוב למטרה יפה, אך התוצאה אינה איכותית (ומהודקת) במיוחד.

מיושן וחובבני

יואל אינלינסקי, גלרית „צור־תאל", ספרי אבן גבירול, ת"א.

לפני שבועות אחדים הבעתי במדור זה אכזבה מרמת התערוכות ב„צוותא". השבוע ביקרתי שם בתקווה למצוא, לשם שינוי, תערוכה מעולה יותר, אך דבר לא השתנה. „צוותא" ממשיכה להציג אמנות מיושנת, ממש ארכאית, חובבנית ומשעממת.

יואל אינלינסקי מצייר דמויות כבדות, מגושמות ונוטות להפשטה בבבטוניות חסה וסמיכה. גם רישומיו הרוטטים בקו דקיק והגשש אינם בגייהם ליותר כאשר מאשר תיותיהם גרוטסקיים קמצה. אי תוצאות „רגישות" כביכול. גם הם מתמכים חומרי יותר.

לפני ארבעים או חמישים שנה אולי היו עבודותיו עשויות לעורר ענין מסויים. אך היום מקומן, לכל היותר, בחוגים לחובבים. אין שום סיבה שלא לצפות מ„צוותא" ליותר.

תבשיל שהוקדח

איציק עדי, גלריה כריסטי, כבר הבימה 2, ת"א.

איציק עדי הציג בגלריה כריסטי תערוכה עמוסה, זרוקה ומבולבלת כיש בה, אמנם, מתאם פרליטיה, אך לא ערכים אמנותיים. התערוכה הזו היא גיבוב של כל דבר אפשרי. החל ברישומי פסטל אתנוסטיים כמעט לקיטים (אף כי מוסיפים בהם חיילים בכובעי פלדה) ועד לפסלי ברזל אות „פרועלים" תמרי כל עיצוב, כמו, למשל, פסל המורכב משני ארגזי עץ שנוזר ולבן שבצבים על פלאטפורה. קרשים הקשורים לדלת בשלשלאות ברזל, שלושה כמאות שבורים הצבועים ושאר מיבני עץ פשטניים והמופשטים בצבעים עזים.

גם את צילומי הפסלים האלה משלב איציק עדי בקולאזים שנוטים לדקוראטיביות יותר מאשר לביטוי הבעתי.

התערוכה כוללת שטף של אלמנטים (חומרים, צורות, מלים, צבעים) בלתי מעובדים, שההשלכות באותו סתמי ובוטה כדי שהמסר הפוליטי יעבור יותר לא. כשם שמספר מרכיבים הנזרקים בלהט לסיר אינם מבטיחים, בהכרח, תבשיל מוצלח כך גם הגודש העגיניטוביות של איציק עדי לא הפיק אמנות מורכבת ומעניינת.

הוראת הספרות

(המשך מהעמוד הקודם)

היוצר לבין הקורא הצעיר, למורים – ראוי היה ליצור מסגרות משותפות לבירור. אילו, למשל, היה „באוניים" נרתם למשימה זו או „סימן קריאה" ו„עכשיו" וכן המוספים לספרות של העתונים – מצטרפים אליו בכלי לקפח את המחלוקות־לשרשמים, כי אז היה, אולי, סיכוי לפתיחת דיאלוג פורה, שהספקתו עשויה להיות הדדית.

ביסודו של דבר יוצר גדול או יצירות גדולות אינם קמים או מצוים מתוך הזמנה אף יש חשיבות מרובה לאווירה, להקשר התרבותי, לטיב הביקורת ולמאמצי החינוך. אנו חיים בדור שבו החזון שהתממש בחלקו גרם להרגשת התרוקנות. המשבר המאפיין את תקופת המעבר, שבה אנו שרויים, לא ימצא את פתרונו בספרות המרע הבדיוני כשם שלא יבוא על ביטויו השלם ה„סוף דבר" ככתב־יד בלתי שלם של יוצר שהולך לעולמו ברמייניו והשכיל להעמיד „זכרון דברים" להוויה ישראלית אמיתית. ההתנייעות של כותבנו מן הנסיון להיוולות בתוחלת המפור ולהעניק גושפנקא כ„עבר היא מוצדקת, אך יחסי ציבור הם חלק מהמאבק על הקיום וההישרדות. אין להתפעל יתר על המידה מביטויי ההתפעלות המוגזמים של מבקרים מיצירות עכשוויות. מה היא עשויה להשתנות. העיקר הא הפרין ההוריזיות והמעורבות. האהרה הבלתי פוסקת אחר הביטוי הנואל ממוצקות הבאן העכשווי. למבקר נועד תפקיד חשוב בליווי היצירה המתפתחת אף עליו לראות את ההקשר הרחב. גם להיות מודע, במידת מה, למודים המודרכים אותו בכתיבתו – ההעודרים על ספרות מסוימת.

זה לא כבר התפרסמה חליפת מכתבים בין ברוך קורצוויל לבין גרשום שלום. אתה תחוד ולמוד מתוכה באיזו מידה היה המבקר הגדול, שלבסוף נואש מתיקון עולם, אכול רגשי מרירות והסכול ועלבון, שהצטרפו להשבון עולם מורכב ומסובך. כאשר מסיים אורציון ברתנא את ספרו ב„אני מאמין" של המבקר כאדם נואש ומבקש לשכנע אותנו בכנות ייאושו כתלווה אל ההגהרות האלה טעם פגום כלשהו. האמן היוצר יודע להפוך את יסודיו הכאבו לאנרגיה. מי שמדבר על נשא הייאוש כמעיע איננו משכנע. גם לא כשהוא מבהיר על ה„אני מאמין" שלו. כיצד מאמין ל„אני מאמין" שמבהיר על ייאושו

דפרוף ראשון

ספרים חדשים

מאת אבי טנא

היסטוריה

חידה מבחוץ
השבטים האמוריים במארי / מאת משה ענבר / אוניברסיטת תל־אביב / 260 ע'.

ומארי, העיר העשירית „מבוד־הגרים השוכריות, נחשפה ב־1933 בתל חרירי, על הפרת התיכון (לאמור, בסוריה) ובין שאר דברים נגלו בה אלפי תעודות שרנות שזמנן כן המאה הי"8 לפני הספירה. בתעודות אלה נאצר מידע רב בקשר לשבטים נוודים למחצה ובכללם שבטים הכמונים אמוריים. ממילא החלו בה הגולי בדיונים סוערים בשאלת הזיקה בין תעודות מארי לבין המקרא וראשית תולדות ישראל. ובנסיון להקיש מן התעודות על מה שאירע בכנען. בספר זה בהרחבה תעודות הנוגעות לנודדים כלכליים, חברתיים ופוליטיים של האמוריים במגמה ללמוד מהן על תבנית ההתנהלות של בני ישראל בארץ שניתנה להם לרשתה. מסקנתו הסופית של המחבר היא כי בודל מארי ישים כיום לחקר ההדהנית כבחוץ ולא להתקדמות של יושבי הארץ הכבדיים נגד שליכיהם הניקיים. הפרות, כפתורות והמות לא יתפרו.

ספרות תורנית

„כרתי ופלתי"

משנת הלוי / מאת יצחק איש הורוויץ / כינס וסידר יצחק רפאל / מוסד הרב קוק / 349 ע'.

ר' יצחק הלוי איש הורוויץ (1715—1767) חי ופעל בגליציה. שם שימש ברבנות, שם פסק הלכות ושם חידש בתורה. רק חלק קטן מיצירתו התורנית הגדולה והמגוונת נדפס או נשתמר בכתובים. את החלק הזה — שיש בו שאלות ותשובות, חידושים על מסכתות, השגות ובירורים על ה„כרתי ופלתי", וכן ולקוט דברים — כינס צלי כפר ברוב צמד יצחק רפאל. יוצא והציו של הורוויץ ומי שקרוו על שבו.

אפריקה

הקפיצה הבלתי אפשרית

נו בי מי / מאת אריה סלותים / משרד הבטחון — ההוצאה לאור / 250 ע'.

„נו בי מי" הוא קיצור של משפט בעגה ניגרית הבא לומר „זה לא אני! הוא אשם" זה המבטא אליבא דסלותים את מלחמת האהבה הכללית שעליה מבססים יחסי שחורים לבנים בניגריה. מאחורי השם הזה מסתתרות חוויות שצבר המחבר במשך שתי שנות עבודה בניגריה ושאותן תיאר במאמרים מכתבים בקיתוב שעיבר לבני משפחתו בארץ הקודש. „אין הרשימות הללו מתיימרות להיות מחקר על אודות ניגריה, אין הן גם אנציקלופדיה וחלקו גם אינו אמין. ...אולי משום כך התמונה מעוותת וחלקית. אם בה ואם כה, מותר הסשכל של כל הסיפורים המשעשעים מבוזבזים. בקצמות, מהמצא בקביצה: „ניגריה... נהנתה במאבק נואש. בפשוהה לבצע את הקפיצה הבלתי אפשרית מתקופת האבן הישר אל סוף המאה העשרים".

כתבי עת

שני מדורים

בשורים — בריקו (ג') / בעריכת ב. י. מיכלי, י. אפאנבריך / המועצה הציבורית לאומנות לידיש ותרבות יהודית / 121 ע'.

גליונו השלישי של כתב־עת דו־לשוני המיועד להדריך ספרות עברית לידיש וספרות יידיש לעברית המורכב לפיכך משני מדורים בשתי השפות. עיקרו, מסה, שירה. בין משוררי היידיש חיים סמיאטיצקי, הירש אושרוביץ, רחל בוימוואל היאמה פלוטין, ד"ר אילו השירה העברית מיוצגת על ידי כוללת שתחילתה באסתר ראב ואביגדור המאירי וסופה במנחם זהר ומשה בן שאול. בפרוזה יש משל ברגלסון וי. י. זינגר מה ושל שופמן ויעקב שבתאי מאה. שאלה יפה היא, כמובן, אם יש צורך בגשר דו־סיטרי ומי הם כיום קוראי העברית דווקא בתרגום ליידיש.

תיקון

במדור של פרופ' אפרים א. אורבך „על ציונות ויהדות", שמספר ב„משא" (8 בנובמבר) ראה אור בהוצאת „הספריה הציונית" שליד ההסתדרות הציונית העולמית.

הלוח הכללי
הלוח הנפוץ ביותר
הלוח הגדול ביותר

עסקים

אולמות

מחסנים

מבני תעשיה

חנויות

משרדים

מציעים למכירה

מקררים

רוצים לקנות

רהיטים

וידיאו טייפ

טרקטורים

חיות בית

טלוויזיה

כלי נגינה

מקלחות

הלוח הכללי ירושלים

1-1½ חדרים

דירות בשכר חודשי

2-2½ חדרים

דירות למכירה 3-3½ חדרים

דירות למכירה 4 חדרים

בתי כנסת

דירות

וילות ובתים

חימום והסקה

מכונות תפירה

חוגים

מחשבים

מכונות כתיבה

מנועים וגנרטורים

שעונים

תריסים

שידוכים

בן זוג

בת זוג

הברות

קיט ונופש

דיפוי והרזיה

הצעות עבודה

פקידים/ות

ביקוש עבודה

לוח ORS

ORS שירותי כוח אדם

החברה המובילה בשרותי כוח אדם

לאו.אר.אס. תל-אביב דרושים:

● מלחימות מחורטות בעלות נסיון להרכבת מעגלים מודפסים.

● אלקטרונאים יוצאי חיל האויר, בעלי רקע באוירונאוטיקה.

● כרסמים קונבנציונאלים בעלי שנתיים נסיון.

● שרטטי מכונות בעלי נסיון עם ידע באיזומטריה.

● מבנאי מטוסים לעבודה זמנית.

● חשמלאים מוסמכים בעלי נסיון, לעבודה באיזור לוד.

● שרטטי חשמל בעלי נסיון לעבודה לתקופה ארוכה.

● הנדסאי אלקטרוניקה מוסמכים בעלי נסיון במיקרופרוססורים.

● מסגר רתך צנרת וחשמל, לעבודה באיזור חולון.

● מהנדס מחשבים — חומרה, לפיתוח מערכות מיקרו-מחשבים.

● טכנאי מכונות בעל ידע באחזקת מכונות וידע בשרטוט, נסיון — כמכונאי אחזקה — שנתיים לפחות.

● מכונאי אחזקה עם רכב באיזור חולון.

● מהנדסי אוירונאוטיקה מנוסים.

● מהנדסי חשמל מנוסים — עדיף בעל רקע במטוסים.

● אנשי תכנה מנוסים, בעלי רקע במחשבים או בסלקטים.

● תכניתנים או מנתחי מערכות (מסחריות) מנוסים, S/36 או S/34, RPG_{II} או COBOL.

● תכניתנים מנוסים, S/38, RPG_{III} או COBOL.

● יוצאי יחידות קרביות מאיזור ת"א, בעלי 11 שנות לימוד לפחות — לעבודה בפקח עירוני.

לאו.אר.אס. ירושלים דרושים:

● מסגרים רתכים מעולים.

● טבחים מסוג 2 + 3 של משרד העבודה בעלי 5 שנות נסיון.

● מוריקת שעווה, אפשרי ללא נסיון.

● מזכירת בכירה עברית + אנגלית כולל הדפסה.

● כתבניות מעולות עברית + אנגלית.

לאו.אר.אס. חיפה דרושים:

● צבעי רכב עם נסיון מאוזר עמולה.

● רתכי CO^2 עם נסיון לעבודה מידית.

● מסגר רתך צנרת עם נסיון.

● הנדסאי / טכנאי ייצור נסיון בהנדסת ייצור.

● כתבניות אנגלית נסיון בהתכתבות אנגלית טכנית.

● מנהל חשבונות סוג 3 נסיון בתעשיה, עבודה עם קבלנים, וספקים, בהתכתבות אנגלית טכנית.

● מזכירה עברית אנגלית, הדפסה בשתי השפות אנגלית שפת אם.

● רתכי CO^2 ואלקטרודה עם נסיון מאזור עכו ונהריה.

לאו.אר.אס. רחובות דרושים:

● מנהלי/ות חשבונות עם נסיון, סוג ב"ב.

● כלכלן/תמחיר בי.אי. בכלכלה. נסיון במערכת ממוחשבת בקרה תקציבית.

● כימאי — עוזר בכיר למחלקת רישוי חומרי הדברה, תואר שני בכימיה. נסיון בטוקסיקולוגיה ב"תהליכי רישוי בכימיקלים או חומרי הדברה, שליטה מושלמת באנגלית.

● לבורנטים או טכנאי כימיה לעבודה במשמרות.

● חרטים / כרסמים / מסגרים — תנאים מצוינים.

● תופרות למפעל מסוודר 5 ימי עבודה בשבוע.

● פועלי ייצור — עבודה במשמרות.

● פועלי ניקיון למשרה מלאה.

● מלגזן — תושב אשדוד.

תל-אביב, כפר אתרים 125, טל' 03-284321, 281819

ירושלים, רח' אבן ישראל 5, טל' 02-242152, 242159

חיפה, רח' הרצוג 2, טל' 04-663703, 664002

באר-שבע, רח' רמב"ם 29, טל' 057-35634

רחובות, רח' הרצל 187, טל' 08-450630

גזירה/תפירה

יהלומים

מחסנאים

הנהלת חשבונות

חשמלאים

עובדי מתכת

עוזרות ומטפלות

טכנאים/הנדסאים

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

דירות

וילות ובתים

● מיידי להשכרה/למכירה ב־זכרון יעקב קוטג' 5 חדרים 210 מ"ר + גינה + טלפון 053־99582

[illegible]

קבלנים מציעים

[illegible]

דירות למכירה

[illegible]

משכנתאות

● לכל הסכומים, כולל הנפקת תעודות זכאות ולקוחות קבל־נים, בנק לפיתוח ולמשכנתאות בע"מ [illegible] .08־425303

בתי כנסת

[illegible]

ת"א־יפו

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

[illegible]

דירות למכירה 3־3½ חדרים

[illegible]

2־2½ חדרים

[illegible]

1־1½ חדרים

[illegible]

גוש דן

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

[illegible]

דירות למכירה 3־3½ חדרים

[illegible]

איזור השרון

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

[illegible]

2־2½ חדרים

[illegible]

1־1½ חדרים

[illegible]

חולון - בת־ים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

[illegible]

דירות למכירה 3־3½ חדרים

[illegible]

2־2½ חדרים

[illegible]

דרושים

אקדמי־מכירות

לחברה תעשייתית גדולה
בסניפי המרכז והשרון

* למשרה מלאה
* בעלי רכב
* נסיון במכירות
* תושבי האזור

המרכז — 03־803170 יעקב.
השרון — 052־454892 ניחומי.

שופר־סל

לסניפי ת"א ורמת אביב

דרושים

עובדי מאפיה

אין צורך בנסיון קודם — הכשרה תינתן ע"י החברה.
מועמדים מתבקשים לפנות ביום ראשון 17.11.85 בין השעות 08.00—10.00 למר כץ צבי בסניף רמת אביב, רח' ברזיל 15.
אוטובוסים: 24, 27, 45, 49.

למושב באר צופר בערבה

דרוש:

מוסכניק

כולל החזקת איגום כלים.
עם אפשרות לתעסוקה לבת הזוג.
טלפון 057/81483 החל מיום ראשון.

מודעות הלוח הכללי
הצעות עבודה
עסקים
מציעים למכירה, שונות
לוח ירושלים
עמודים 22-17
מוסף „השקל שלך"

איזור הדרום

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

● אחים דובק בנים ואחזקות בתים בשיווק היוקרה בנוה העליון בראשל"צ, דירות 4 חדרים בגודל 5. נותרה דירה אחת 4½ חדרים ברחוב סמילנסקי פינת אוסישקין, לכניסה תוך חודש. המשרד: סוקולוב 31, ראשל"צ, טלפון 03-948620, פרט ליום ג' וו'.

● בראשל"צ במערב דירת קוטג' 5 כניסה מיידית 95,000 — 03-473663.

● 4 — בקריית יובל וחדר ארונות כגון 949040.

● בראשל"צ בג'נגוס 4 יחד מיה ומוטבקת ק"ס 03-955829 בחדר.

● חייבת להמכר ביונה בהר דפנות 5 + מ"א ק"ש — 03-439282.

● בראשל"צ 4 + 5 כרפסות, בבערב, פינוי 8/65 999864.

● בראשל"צ 4½ חדרים ב"ביה לוקסוס בלא בנין 7 דירות, רחוב ויצ'ק. 03-957416 ,03-944778.

● בהזדמנות! דירות 4 חדרים בשטח 134 מ"ר ב„נוה ראשונים", כמו כן דירות 5 חדרים וקוטג'ים בגישה 18 חודש. טלפון 03-969556 ,03-203341.

● בקריית ראשון 4 חדרים חדשה לכניסה מיידית טלפון 03-321897.

דירות למכירה 3-3½ חדרים

● באשדוד מנהגאות 240 מ"ר ליד הים, חדרה ליקוחות — 03-59975.

● בבאר-שבע בשכונה ד', 74 מ"ר, ק"ב, מקום טוב — 057-942829.

● בראשל"צ, בשכונות, 3 גדולים + מעלית + טלפון + דוד"ש 03-940337.

● בראשון לציון 3 + מ"א + מטבח אמריקאי שקט זמיר — 053-96376.

● בראשל"צ במערב 3 חדרים גדולים + טלפון מיידי — 03-9610006.

● בתוך ראשון 3 ק"ב + מרפסות + דוד"ש + מעלית 03-9611829.

דירות 2-2½ חדרים

● בראשל"צ 2 + הול + מטבח אמריקאי מחיר — 03-853771.

● בראשל"צ, באברבנאל, 4, סלטון ק"א, פינוי לשנה, טל. 03-945698.

● בנס-ציונה 4, על 786 מ"ר. 03-236037 ,03-220067.

● בראשל"צ 4 ימים במחיר מציאה, ק"ב, בלי, 945889.

דירות בשכר-חודשי

● ברמת-הנשיא, 3½ + מ"א, —150, עם אופציה, 03-5613703, אחה"צ.

● 3 בצפון השקט + מזגן + טלפון + ארונות 259567 .266465

● בקריגנן 2 חדרים מרוהטים חלקית 324596 בבוקר — 290010.

● בפתח-תקוה 3 חדרים + טלפון + דוד"ש 03-9231954 351837.

● להשכרה בגבעתיים 2 חדרים + הול, ריהוט חלקי — 08-592804.

● בנווה-אביבים ברבינא בהר 5 חדרים לחדרים טלפון 03-621288 03-260963.

מכוניות למכירה

● אוטוביאנקי 81 כהכרה 70,000 ק"מ, בבצב בכלל — 03-490952.

● לסבירה דחוף אוטוביאנקי 1983 (בעבודה) 053-41315, 053-48114 (בבית).

● ג'וניור 1982, יד שניה, מחיר מחירון 053-30023 (בערב).

אוטוביאנקי

אינוצ'נטי

אוסטין

אמריקניות

אלפא רומיאו

אופל

ג'יפים

טנדרים

דיהטסו

וולבו

טלבוט

אאודי

ב.מ.וו.

ביקוש דירות

דירות מרוהטות

דירות להחלפה

חדרים מרוהטים

דירות בדמי מפתח

אשטרונאוטיקס

1. מנהל מחלקת אינטגרציה
(משרה 304)
תאור התפקיד • תכנון עבודה ופיקוח מקצועי על צוות של הנדסאים וטכנאים העוסקים באינטגרציה ובדיקות של מערכות אלקטרוניות מוטסות.
דרישות מקצועיות • מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה עם נסיון בניהול צוות עובדים מקצועיים.

2. מהנדס תוכנה
(משרה 381/6)
לפיתוח תוכנה למערכת זמן אמת נסיון 5 שנים בעבוד תמונות.
נסיון באלגוריתמים של עבוד תמונות.
תנאים טובים למועמדים המתאימים
5 ימי עבודה בשבוע
סודיות מובטחת
מועמדים מתאימים נא לפנות לאגף הארגון, ת.ד. 882 בני ברק - 51261 או טלפונית 03-784212 עם פרוט נסיון קודם וציון מס' המשרה.

אלקטרוניקה אלקספרטים
משאבי אנוש לטכנולוגיה בע"מ
חברה של משאבי אנוש גיוס והערכת מנהלים בע"מ
אנו חברה העוסקת באיוש אנשים בעלי הכשרה בתחום הטכנולוגיה — למפעלים עתירי ידע.
על לקוחותינו נמנים מירב המפעלים עתירי הידע, הן הגדולים והן חברות בשלבי הקמה.
עקב דרישה גוברת מצד לקוחותינו אנו מחפשים:
מהנדסי אלקטרוניקה
★ לתפקידי מחקר ופיתוח בתחומי התמחות שונים (כמו אלקטרו אופטיקה; מיקרו אלקטרוניקה; מעגלים דיגיטלים ואנלוגיים; RF; צב"ד; שילוב חומרה ותוכנה).
★ לתפקידי שרות ותחזוקה בחו"ל עבור חברות ישראליות.
★ לתפקידי מכירות בארץ ובחו"ל עבור חברות ישראליות.
מהנדסי מכונות
★ עם נסיון במחקר ופיתוח, מכניקה עדינה, זווד ועוד.
אנשי מחשבים
★ בעלי התמחות בזמן אמת; בע"א; בתקשורת מחשבים — לתפקידים בדרגות בכירות שונות.
המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בציוף קורות חיים לת.ד. 189 רמת גן 52101 סודיות מובטחת.

דאגי לעצמך - להכנסה נוספת
היי יועצת יופי
חברת נייטשר ביוטי בעלת מוצרי הקוסמטיקה מצמח האלוורה תכשיר אותך כיועצת (מדריכה) יופי של מוצריה. כך תשיגי הכנסה נוספת לכלכלת ביתך, תרחיבי את חוג מכרייך תחזקי את ביטחונך העצמי ותדעי שאת שווה הרבה יותר.
הירשמי עוד היום לקורס שיכשירך כיועצת יופי בסניף הקרוב לביתך.
הקורס מיועד לתושבות איזור רשל"צ, רחובות, לוד אשדוד, יבנה, גדרה, קרית מלאכי, קרית גת, אשקלון ושדרות.
הקורס הקרוב יתקיים ביום 27.11.85 ו־28.11.85
לשם קביעת ראיון נא לפנות לרכזת האיזור, רינה סתיו, טל' 055-33148/31251 וכן 03-848071
nature beauty
יופי ישראלי - זה "נייטשר ביוטי"

חברת מובילה בענף המזון
להקמת מערכת שווק ישיר ללקוחות באזור המרכז
דרוש
ראש פרוייקט להקמת המערכת
כישורים דרושים:
* נסיון של 5 שנים בניהול מכירות
* נסיון בתיכנון שווק בעזרת מחשב
* נסיון בהפעלת אנשי מכירות
* נסיון בניהול לפי יעדים

המועמדים העונים לדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב יד בפירוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 33263 תל-אביב עבור מספר 211

לחברת שיווק ארצית
גדולה — דרושים
מנהלי מכירות
לאזור ת"א, המרכז וחיפה
הכישורים הדרושים:
* יכולת ניהול מו"מ עם לקוחות * השכלה אקדמאית בתחומי שיווק וכלכלה * רצוי נסיון של 3 שנים לפחות במכירות * רשיון נהיגה — הכרחי * גיל המועמד להיות בגיל 25—35.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב-יד בצירוף קורות-חיים, נסיון קודם ומס' טלפון להתקשרות אל ת.ד. 20318, תל-אביב 61201, עבור "מנהל מכירות". סודיות מובטחת.

למפעל תעשייתי
דרושה:
מזכירת כח־אדם
עם נסיון של 3 שנים לפחות.
נא להתקשר 9712441 פנימי 34.

למחלבת תנובה
רחובות דרושים
חשמלאי מוסמך
* בוגר בי"ס מקצועי
* ידע ורקע באלקטרוניקה תעשייתית
* בעל נסיון במערכות פיקוד, מיחשוב ובקרים מתוכנתים.

טכנאי קירור
* בוגר בי"ס מקצועי
* בעל נסיון במערכת קירור באמוניה

פקיד טכני
למשרד טכני — מחלקת אחזקה
* בוגר בי"ס מקצועי
* שליטה בשפות עברית אנגלית וגרמנית חובה
* נסיון בעבודה משרדית במחלקה טכנית

מועמדים העונים על הדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 2 [illegible]
— רק מתאימים מתאימים ייענו —
מודעה זו מיועדת לגברים ונשים

להוצאה לאור של ספרות טכנית
דרושים
יוצאי צבא
1. בקר איכות
ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין, רקע תעופתי, אלקטרוניקה ומכניקה.
2. עורך טכני
אקדמאי/ת, ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין.

נא לכתוב בכתב יד בצרוף קורות חיים לס.פ. — מור כרמי בע"מ, בן אביגדור 8 תל-אביב 67238 בציון המשרה המבוקשת.

למפעלנו בבית שמש דרושים
מנהל מחלקת הרכבה
טכנאי מכונות או בוגר בי"ס מקצועי עם נסיון קודם של 3 שנים לפחות בתעשיית המתכת או החשמל.
מנהל מחלקת הזרקה
בוגר בי"ס מקצועי עם נסיון מעשי קודם של 3 שנים לפחות בתעשיית הפלסטיק. למועמדים שימצאו מתאימים מובטחת עבודה אחראית ומעניינת במפעל מתפתח. לפנות בכתב יד לד.י.ג. ת.ד. 258 בית שמש.

למפעל פריגמיש
דרושות:
● תופרות לכל סוגי מכונות התפירה
● עוזרות לעבודות יד
תנאים טובים.
לפנות לשולה במחלקת כח אדם רחוב הרכבת 32 ת"א.

בתנאים טובים במיוחד
דרושים
אנשי מכירות / סוכנים
למוצר תעשייתי
כתרון בע"מ
02-636223 02-636256
02-667861.

למשרד רואי חשבון בת"א
דרוש
בוחן ראשי
בשלבי סיום של לימודי ראיית חשבון
נסיון בעבודה: לפחות שנתיים במשרד רואי חשבון.
לקביעת ראיון לפנות טלפונית 03-664561.

דרוש:
טכנאי חמ"מ מסוקים בכיר
שליטה טובה באנגלית.
בעל כישור ההכשרות בכתב, למטרות תיעוד.
מ. כ. מור כרמי בע"מ
טל. 03-331348 מיום א'.

לחברת שיווק ארצית
למוצרי חקלאות
דרושים
מוכרים בעלי ידע ונסיון בהשקייה והדברה
לעבודה באזור יהודה.
לפנות בין השעות 14.00—16.00
למשה „הגרעין" קרליבך 11 ת"א

יותר טוב במנפאואר

לסניפנו בת"א
רח' בן־יהודה 12,
א'—ה' 8.00—14.00
דרושים
למחלקה הטכנית:
03-284128, 298877

* הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה
1. ניסיון במיקרו פרוססורים, בקרים מתוכנתים טלמטריה.
2. ניסיון בתכנון מעגלים אנלוגים ודיגיטלים.
* שרטט/ת תיב"מ (CADAM)
מנוסה, רקע בשרטוט מכונות הכרחי, ליום עבודה מלא.
* מלחימות/מחווטות
מנוסות, יוצאות צבא, ליום עבודה מלא, בתנאים טובים.
* צבע תעשייתי
3 שנות ניסיון לפחות.

למחלקה המשרדית:
03-298877
* כלכלן/תמחירן
מנוסה בבקרה תקציבית ממוחשבת, רצוי עם ניסיון בתעשייה, לעבודה באיזור נס־ציונה.

●

לסניפנו בחיפה
שד' העצמאות 104
טל: 04-530051
א'—ה' 8.00—14.00
דרוש/ה
* מיקרוביולוג/ית עצמאי/ת
לבדיקות יישום וביקורת איכות, בעל 3 שנות ניסיון לפחות בתעשייה, עדיפות בתחום הקוסמטיקה או המזון, עד גיל 45.
מגורים:
רצוי מאיזור העמקים.

מנפאואר
MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב
חיפה • באר שבע

המכון לפיתוח ארגוני וניהול כח אדם
עבור אחד מלקוחותינו באיזור הצפון
אנו מחפשים
יועץ טכני לשיווק
תאור התפקיד:
ייזום מוצרים חדשים ומציאת פתרונות למוצרים קיימים בתחום מוצרי הבנייה
הכישורים הדרושים:
* מהנדס בניין או אדריכל
* בעל ניסיון וידע במוצרי בנייה של 10 שנים לפחות
* נמרצות, יוזמה ומעוף
* שליטה מלאה בעברית ובאנגלית

נציג מכירות
תאור התפקיד:
איתור ושיווק מוצרי בנייה ללקוחות פוטנציאליים וקיימים
הכישורים הדרושים:
* הנדסאי או מהנדס בניין
* ניסיון בניהול מו"מ עסקי
* בעל רשיון נהיגה

נא לפנות בכתב יד ובצרוף קורות חיים + טלפון לת.ד. 8144 רמת־גן 52181
— סודיות מובטחת —

לחברת שיווק ארצית
גדולה — דרושים
אנשי מכירות
לאזור ת"א, המרכז וחיפה
הכישורים הדרושים:
* יכולת נהול מו"מ עם לקוחות * עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית בתחומי שיווק וכלכלה * רצוי נסיון של 3 שנים לפחות במכירות * רשיון נהיגה — הכרחי * על המועמד לחיות בגיל 25—35.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב־יד בצירוף קורות־חיים, נסיון קודם ומס' טלפון להתקשרות אל ת.ד. 3953, פתח־תקוה 49517, עבור „איש מכירות".
— סודיות מובטחת —

למשרד פרסום בתל-אביב
דרוש/ה
גרפיקאי/ת מעצב/ת
למשרה מלאה
רק בעלי נסיון יפנו בכתב בפירוט הנסיון לת.ד. 33025 תל־אביב 61330.

דרוש
איש מכירות בכיר
מהנדס/הנדסאי
לציוד מתקדם למוסכים
בעל ידע ונסיון בענף הרכב והמשאיות
לפנות בכתב לת.ד. 3560 פ"ת, מ. 49134

רובקר בע"מ
רובקר היא חברה צעירה, הפועלת במתכונת אמריקאית בפיתוח מערכות תיב"מ. המערכת מאפשרת תיכנון וסימולציה של מערכי־ייצור אוטומטיים, משולבי רובוטים, כל זאת בסביבת פיתוח חדשנית, תוך שימוש בטכנולוגיות מהמתקדמות מסוגן מעולם.
לאור ההצלחה בתערוכת AUTOFACT בארה"ב ולהמשך פיתוח מסיבי

* * *

דרושים
1. אנשי תוכנה מעולים בתחומים: קומפיילרים, מערכות הפעלה, סימולציה, גרפיקה וגיאומטריה אנליטית.
על המועמדים להיות בעלי 3 שנות נסיון לפחות בתחומים הנ"ל.
יתרון למועמדים בעלי נסיון ב־Unix ושפת "C".
2. אנשי אפליקציות לסיוע לשיווק.
על המועמדים להוכיח נסיון בתחום זה במערכות CAD.
עדיפות תינתן למועמדים שעסקו בעבר בפיתוח.
המועמדים מתבקשים לפנות בכתב ולצרף קורות־חיים מפורטים, אל רובקר בע"מ, בית מרכזים, אזור התעשיה, הרצליה 46733 עבור אשר קוסטר.

* * *

רובקר נמנית על קבוצת עשות טכנולוגיות בע"מ, המיישמת מערכות רובוטיקה בארץ ובחו"ל.

קיבוץ יחיעם מחפש
אחות מוסמכת
עם רשיון בעבודה
מגורים בקיבוץ
להתקשר טלפונית אל 04-923484
שלוחה 400 קיבוץ יחיעם

ל־ **טנא נגה**
קרית מלאכי
יצרני גלידות, שלגונים וגבינות.
דרושים:
1. מיקרוביולוג/ית BSC/MSC
– עדיפות לבעל/ת נסיון בתחום המזון.
2. טכנאי/ת כימיה
– בעל/ת נסיון 3 שנים לפחות בתחום המזון (אפשרות לעבודה במשמרות).
פניות בכתב־יד למחלקת כח־אדם טנא נגה (עבור מעבדה) ת.ד. 497 קרית מלאכי מיקוד 70900 נא לצרף אישורים / תעודות.
** מידע נוסף בטלפון 055-82444/5 (דני).

לבני משה קרסו בע"מ
דרושים לעבודה קבועה
1. פחחי רכב מנוסים
2. צבעי רכב מנוסים
3. מכונאים לבנזין ודיזל
לאחר שרות צבאי, רצוי ניסיון והסמכה
לפנות לכח אדם 03-627110 לטומי
רחוב ריב"ל 26 תל־אביב

למשרד באזור רמלה
דרושה
מנהלת חשבונות
נסיון של 5 שנים לפחות.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון קודם בעבודה, לת.ד. 3011 קבין.

SF סנפרוסט בע"מ
מזון איכות מוקפא
למפעלנו באשדוד
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
הכישורים הדרושים:
* מנהל/ת חשבונות סוג 3
* נסיון של 3 שנים לפחות במפעל תעשייתי
* יכולת עבודה עצמאית
* תושב/ת הסביבה

נא לפנות בכתב יד וציון קורות חיים, תנאים נדרשים, ומועד התחלה אפשרי אל מחלקת כח אדם ת.ד. 2223 אשדוד, מיקוד 77121.
מועמדים הבאים בחשבון ייענו תוך שבועיים.

למושב נאות הכיכר
דרוש
מנהל חשבונות
עם נסיון בהנה"ח משקי ממוחשבת
רצוי מגורים במקום
בדבר פרטים לפנות ב־057-950911
בשעות הערב 057-950988

למשרד רואי חשבון בתל־אביב
דרושים
מבקרים מנוסים
בוגרי חשבונאות עם נסיון של שנה לפחות.
661284-5 661292-3

לשרות בתי הסוהר
דרוש
קצין רווחה מרחבי לסגל
תאור התפקיד:
טיפול ברווחת הפרט והמשפחה, תגבור שרות רווחת הסגל, ארגון פרויקטים.
כישורים:
תואר אקדמאי בעבודה סוציאלית (רצוי בתחום העבודה הקהילתית).
מקום עבודה:
בתי הסוהר באיזור הצפון.
המעוניינים יפנו בכתב תוך ציון קורות חיים, השכלה ונסיון אל: נציבות שרות בתי הסוהר, מחלקת כח אדם, ת.ד. 2495 ירושלים, עד לתאריך 1.12.85

דרוש
מנהל חשבונות סוג 3
בעל ידע ונסיון בדיווחים למבטחי משנה וסטטיסטיקות
שפות: עברית ואנגלית
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 1708 תל־אביב 61016 עבור "מנהל חשבונות"

המכללה למינהל
מיסודה של הסתדרות הפקידים
דרושים
מרצים להוראת הנה"ח
בכל הרמות
לקורסי בוקר בערב
נא לפנות למרגלית
בטל' 295977, 03-298775

"מזכירה"
כתבנית מנוסה
לאגודה בת"א
עברית על בוריה
שעות עבודה 8.30-14.30
לפנות בכתב בציון: גיל, טלפון, קורות חיים והמשכורת הרצויה, לת.ד. 16396 ת"א, 61163

ציון - יהודה
קבוצת הביטוח הראשונה בישראל
אנו מעוניינים לקלוט מכל רחבי הארץ
15 מועמדים
לקורס מכירות בענף ביטוח החיים
אנו מציעים:
● הדרכה מקצועית מושלמת;
● מסלול של קריירה עסקית לכל החיים;
● אפשרויות בלתי מוגבלות להכנסה;
● מערך תמריצים והטבות;
● אפשרויות קידום לתפקידי ניהול מכירות;
● הכנסה במשך תקופת ההכשרה – למועמדים שיעמדו בדרישות החברה.

הקורס ייפתח ביום א' 24.11.85

אם הנך:
* בגיל 27, לפחות, שאפתן/ית, בעל/ת יכולת ליצור קשר עם הזולת, ומוכן/ה להשקיע זמן ומאמץ בלימוד ובעבודה – נא להתקשר טלפונית לקביעת ראיון, בימים א', ב' – 17, 18 בנובמבר 1985, בין השעות 18—9, כדלקמן:

באזור ירושלים: מר קרלוס קליין, טל. (02)234342.
באזור ת"א והסביבה: מר מייק קין, טל. (03)646214.
ברחובות, ראשל"צ והדרום: מר גבי מדינה, טל. (08)451945.
בנתניה והשרון: מר מאיר רוטברג, או מר יעקב כהן, טל. (053)40001.
בפתח־תקוה והסביבה: מר אבי דגן, או מר אודי מל, טל. (03)911450.

סיעוד
שרות אחיות פרטיות [illegible] בע"מ
דרושים
בירושלים ובמרחב גוש דן
לעבודות בשעות הפנאי
* אחים/אחיות
* רפואים
* תלמידים/ות
מבי"ס לאחיות
שנה ג'.
טלפון 02-636505, 03-732567
03-737947

למועדון ישראלי
לתרבות דרושים
אנשי שיווק נמרצים
בחורים/ות יוצאי צבא
עד גיל 28,
צלצלו לתפקיד חייכם
תל־אביב: 03-709175
חיפה: 04-524505
באר־שבע: 057-72039
ירושלים: 02-223596

דרושה.
קלדנית מנוסה
בדבר פרטים לפנות טל. 286141
לאברהם בשעות 10.00—16.00

לבית אבות נוה־אביב
בכפר־שמריהו
דרושים
אחראי למטבח וחדר אוכל
* טבח עצמאי (נסיון של 5 שנים)
* הכנת לוח תפריטים כולל מזון דיאטטי
* אחריות על צוות עובדים
* תכנון מלאי (מחסן מזון והזמנות לקניות).

פקיד/ה כללי וקופאי/ת
* ניהול קופה (כולל קבלת תקבולים, ביצוע תשלומים)
* נסיון בעבודה משרדית כללית והדפסה
* התמצאות בקשרים עם בנקים.

מועמדים, העונים לכישורים הנ"ל, יפנו בכתב־יד בציון קורות חיים ונסיון מקצועי למחלקת כח־אדם, „רסקו", הרסיני 1, ת"א 65816.

אתגרי המחר... היום
התעשיה האוירית לישראל בע"מ
דרושים/ות
חטיבת האלקטרוניקה
מבת – המינהל לטכנולוגיות חלל

משרה מס' 1273:
מוביל צוות ומכניקה.
* בעל/ת תואר שני ומעלה, כושר ניהולי מוכח, נסיון בתיכנון מערכות מורכבות.

משרה מס' 1274:
מהנדסי מחשבים בכירים.
* מהנדס/ת אלקט' בעל/ת נסיון בפיתוח חומרה למערכות ממוחשבות בזמן אמיתי R.T

משרה מס' 1275:
מהנדסי זיווד בכירים.
* נסיון מוכח בזיווד מערכות אלקטרוניות מתקדמות.

משרה מס' 1276:
מהנדסי אלקטרוניקה.
* הגדרת התמחות נוספת באחד התחומים הבאים:
מערכות משובצות מחשב.
תקשורת.
ספקים.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות אישית או בכתב ולצרף קורות חיים, השכלה נסיון ומספר תעודת זהות אל: מינהל התעסוקה, יחידת גיוס וקליטה, התעשיה האוירית לישראל בע"מ, נמל התעופה בן גוריון מיקוד 70100. (נא לציין על המעטפה את מספר המשרה המבוקשת).
מועמדים מתאימים ייענו
סודיות מובטחת

ETMOS
אטמוס בע"מ · מכשירי מדידה
דרוש
מהנדס אלקטרוניקה
לשיווק מיכשור מדידה מדוייק וחדשני לתעשיית המתכת והאלקטרוניקה
נדרש ידע במיחשוב תעשייתי
יכולת לימוד והדרכה
שליטה בשפה האנגלית
פניות בכתב יד בלבד לת.ד. 309 הרצליה ב', מיקוד 46103
לציון מכשירי מדידה

הילטון תל־אביב
דרושים/ות
* קונדיטורים/ות
* עוזרי/ות קונדיטורים/ות
הכישורים הדרושים:
נסיון קודם בעבודה (עדיפות תינתן לבעלי תעודות המלצות).
מועמדים/ות מתאימים/ות מתבקשים/ות לפנות אל מר המגנון בין השעות 14.00–15.30 אחה"צ בלבד.

זמורה ביתן
מוציאים לאור בע"מ
תל־אביב, רח' שוקן 32
טל. 812244
1) מקרין לוחות אופסט מנוסה
2) מונטז'ר
3) צלם אופסט
4) חותך נייר מעולה
נא לפנות אל דני פרגר

ידיעות אחרונות
העיתון של המדינה

למושב כפר הסידים
דרושים
1. מנהל חשבונות מעולה
רצוי נסיון בהנהלת חשבונות משקית
2. מחסנאי
למחסן טכני חקלאי
פרטים זיו אלי טלפונים בעבודה:
04-951177, 04-952029
ובערב: 04-721454

דרוש
מכונאי למכונות חקלאיות
בעל נסיון, תנאים טובים
מיכון – באר־טוביה 055-81006

למשרד
אדריכלים בת"א
אדריכל בכיר
עם 5 שנות ניסיון לפחות
טל' 03-250557
03-258634

להוצאה לאור
דרושה
פקידת מנויים ומשלוחים
בעלת תעודת בגרות.
ידיעה טובה באנגלית וחשבון.
לפנות בכתב לת.ד. 39296 תל אביב 61392
עבור: ההוצאה לאור

למפעל תעשייתי
באזור התעשיה
בני־ברק
מנהל/ת חשבונות בכיר/ה
עם ניסיון בתעשיה
טל: 296521,
03-296908

טינה טרנר ויהודית רביץ. טרנר נוהלה ושווקה. אמרו לה מה ואיך לעשות. עכשיו זה אחרת.

לתקוע אנשים על אי / קורט וונגוט

קורט וונגוט, 63 – השבוע, 15 ספרים. „גאלאפאגוס", האחרון, הוא לדעתו „הזון מוסרי ושנון, משובץ במהתלות, אירוניה ובדמיון". סיפור המתרחש באי קיים־לא־קיים. עוסק בנזק שגורם „מוחו המגודל מדי של האדם". וונגוט על עבודתו ועל מצבו של הסופר בחברה

„אקונומיסט" – מיוחד ל„דבר"

„מלחמת וייטנאם גייסה סופרים ואמנים מכל סוג בדרך מעניינת ביותר. נותרנו מעורים בפוליטיקה גם אחרי המלחמה. בשנים שאחר־כך, המשכנו להתעניין בפגיעות באסירי מצפון ברחבי העולם... מובן שחלוצים בעניין זה לפנינו היו אנשי ארגון „אמנסטי" האנגלים. אני עצמי קצין בגוף הזהה האמריקאי – „פאן" – ועניינו לסייע לסופרים בארצות אחרות. סופרים אמריקאים רבים אחרים חשים כך – מיילר, אפדייק, סטירון וכולי. יש בזה גמול; זה נעים. נורמאן מיילר מכנה זאת „עבודת קודש".

בפברואר השנה, שיגר אותי „פאן" כתייר גלוי לפולין, למזרח־גרמניה ולצ'כוסלובקיה, כדי לעמוד על שלום הסופרים שם. הצ'כים רואים בי סופר מרכז־אירופי – מוצאי משם. הייתי אומר שהמאפיין הצ'כי ביותר של יצירתי הוא שיש לי רעיון כביר, בשגב, של יצירת מבנה לוגי, וכאשר אני מנסה להבין מהו הדבר אשר תיארתיו, הריני צוחק לעצמי על שנפתיתי לחשוב שמבנה כזה אכן אפשרי הוא.

איש לא יקרא את ספרך, אלא אם תשכיל לפתותו לעשות כן. יכול אתה לשחד את הקורא בעלילה, בהתייפייפות וכיוצא באלה. אם הנך מזוהה בזכרון הציבור עם אירע, מוטב לך שתהיה משעשע. חרף העובדה ששירתי בצבא ארה"ב, הריני נושא שם בעל צליל גרמני. האנשים המצחיקים ביותר שנזדמן לי לדבר עמם בארה"ב הם חיילים גרמנים לשעבר. מארק טוויין, למשל, שירת בצבא הדרום במלחמת האזרחים בארה"ב, אחרי זאת, היה מוכרח להיות משעשע.

הבעיות (כתיבת „גאלאפאגוס") היו גרוטסקיות. נזקקתי לשלוש שנים תמימות כדי לתפור את כל החומר יחד, משום שבאמת התחשק לי לתקוע אנשים על אי, בלא שיהיה להם סיכוי להינצל במשך מיליון שנים. הדרך היחידה לעשות זאת היתה להשמיד את כל האנשים על היבשה. רציתי שיהיו מעורבים בעלילה נציגי כל האומות האפשריות, ושיקובצו על חוף דרום־אמריקה. מבחינה גיאוגרפית, אין ספק שדרום־אמריקה צריכה לעורר עניין. האמריקאים נוטים להתייחס למדינות שם כלארצות־חסות של ארה"ב. אני חושב שההסכם עם רוב הממשלות האירופיות היה שאנו רשאים לעשות שם כמעט ככל העולה על רוחנו ובתמורה לגלות אדישות כלפי המתחולל באפריקה.

ההתפתחות מעוררת תומר הנפץ ברומן הדרום־אמריקאי מעניינת אותי. לפנינו עתה ספרות שהיתה סמויה במגירות שנים על גבי שנים. אנו חיים בדמוקרטיות, ועל כן אנו יכולים לאמץ לנו עמדות ריאקציות מובהקות. יש להניח שמישהו כסטאניסלאב לם הפולני מצפין מיני רעיונות ותרגיים במקומות שונים בספריו. אני יכול פשוט לשאת נאום, או לשגר מכתב ל„ניו־יורק פוסט" ולהביע בלשון בוטה ובלתי־מעניינת את אשר עם לבי. מכיוון שכך, פטורים ספרי מן התפקיד הפוליטי. אני עצמי מקווה שהם יצירות אמנות.

עד לפני זמן לא רב היו סופרים אמריקאים נוהגים לרמוז איכשהו על ייחוסם וכישוריהם בספר עצמו, כדי לרמוז שהם בעלי רגישויות אריסטוקרטיות או אירופיות על אף ששהו בארץ ברברית וקולוניאליסטית זמן רב. סופרים לא קשישים הרבה ממני חיברו ספרים ברבריים, שלא רימזו במאום על כך שמחבריהם ערכו מסעות, שהם מסוגלים להבדיל בין יין משובח וגרוע, או שהם אוהבים את מוצארט. המינגווי, סטיינבק וארסקין קולדוול היו ברברים במתכוון. אנשים נמשכו לזה.

הכתיבה קלה לי מאוד. עם זאת, הרי זה כישור אליטיסטי ביותר – מעין נגינה יוצאת דופן בבטנון, שרוב בני־האדם אינם מסוגלים לה. תרבותנו אינה דווקא ספרותנית במיוחד. אך אחד מכל 20 אמריקאים קורא ספרים. הסופר האמריקאי המפורסם מכולם היה טרומן קאפוטה, משום שהרבה להופיע בטלוויזיה. אני מוכן להופיע בטלוויזיה בכל הנוגע לתיקון הראשון לחוקה, דהיינו, בעניינים הנוגעים לחופש הדיבור והפרדת הדת מן המדינה, אבל לא כדי לקדם ספר חדש.

יש משפחה מורחבת עצומת־ממדים של כותבי מדע בדיוני, הקיימת זה זמן רב, שחבריה מרבים להתרועע אלה עם אלה. תחילה רציתי גם אני להסתפח למשפחה זאת. הם היו ידידותיים מאוד, אבל אני פשוט לא יכולתי לכתוב מהר כל כך. הייתי עושה מחווה ידידות, משגר למישהו גלויה ומקבל מכתב תשובה של שמונה עמודים, מודפסים ברווח כפול – הברנשים הללו כותבים מהר להחריד.

כאשר המציאה חברת אי.בי.אם. את מכונת הכתיבה האלקטרונית, חשבו הכל שיושבים שם אידיוטים, מפני שאיש לא התלונן על מכונת הכתיבה כפי שהיתה. הראשונים שרכשו מכונות כתיבה אלקטרוניות היו סופרי המדע הבדיוני, משום שככל שמיהרו לכתוב, כן הרבו לייצר.

לממון יש השפעה מעצרת על הסופרים האמריקאים. אפשר להרוויח הון עתק, בהתחשב בשיעורו של השוק האמריקאי, והמו"לים נותנים מקדמות־ענק. אתה נעשה כעין אתלט המוכרח לזכות. לשם זה משלמים לך. מכיוון שכך, אינך יכול להתמסר לשעשועי הרוח, להיות שנוך־כתיבה, משום שכל שעליך לעשות הוא לזכות במשחק ולשם זה אתה שם.

מתן מקדמות הענק הללו ועשיית ההצלחות המוכנסות מראש היה רעיונם של המו"לים, רעיון בלתי ברור כלל וכלל. אד דוקטורוב היה הסופר האמריקאי הראשון שקיבל מקדמה שהסתכמה בכמיליון ליש"ט – פחות או יותר – בעד ספר. הוא היה נבוך עד עמקי נשמתו וייחל שהדבר לא יקרה. כמו הזכיה בפיס, גם בזה הגיון מועט ביותר.

הכלכלה היא מזג האוויר בימינו, היא האטמוספרה. יש לי בית־קיץ בלונג־איילנד ורבים משכני הם בנקאים, רואי־חשבון ודומיהם. האנשים הללו משתכרים – ואין זה חריג או יוצא מן הכלל – מיליון דולר בשנה. אני תוהה בלבי כיצד נעשה הדבר. צץ במוחי משל שכזה... משך זמן קצר הייתי שבוי־מלחמה, עמדתי בראש קבוצת טוראים אמריקאים ברזון. הייתי הממונה על המזון. לא היה מאומה לאכול בגרמניה – לא לצבא, לא לאף אחד אחר. בדרך כלל זכינו בארוחה אחת ליום – מרק, אטריות או תפוחי־אדמה. אני מצאתי עצמי אחראי לאותן שתי חביות מרק ענקיות. הכל גוועים ברעב, הולכים ונרדים והנה אני – הממונה. יכולתי לשבת ולגמוע, לגמוע ולגמוע מן החביות לפני שהוצאתין החוצה, בלי לגרוע ממנתו של מישהו. ככל שהתקדמה המלחמה, נעשיתי שמן עוד ועוד ועוד. אני משער שבדיוק באותו אופן יכולים הברנשים הללו לקחת מיליון לשנה בלי לפגוע באף אחד..."

סופר וונגוט. מוצא צ'כוסלובקי, מבטא גרמני, בית־קיץ בלונג־איילנד

שישי־אישי
טור של אהוד מנור

הנערות שבחבורה

רוק. עידן חדש, נשי. הן כותבות, מפיקות ושרות. זמרות משוחררות, אחראיות לשירתן. רובן אמריקאיות. גם יהודית רביץ.

למן ימיו הראשונים, היה הרוק־נ־רול מגרש של זמרים ומוסיקאים ממין זכר. את הזמרות המעטות שפעלו בשטח נהגו להלביש ולאפר כמו בובות – אם היו לבנות (קוני פראנסיס, ברנדה לי ואחרות). אם היו שחורות, נהגו „לקבור" אותן, בדרך כלל, בלהקת הליווי, במלכודת של שורה מזומרת אחת, שאותה נאלצו ללעוס, שוב ושוב, במשך שלוש דקות. והיו גם זמרות שחורות, בעלות נשמה גדולה במיוחד, כמו רוברטה פלק, אריתה פראנקלין וטינה טרנר. קולן הרטיט את עמוד השידרה, אך גם הן נוהלו ושווקו, בדרך כלל, בידי אמרגנים ממין זכר.

רק בשנים האחרונות חל שינוי של ממש במעמדן של נשים בעולם הרוק. זמרות ניצבות היום בראש להקות רוק, ויש להן השפעה אישית חזקה מן הסוג שמיק ג'אגר ידע בימים שחבורת הרוק היתה מורכבת מנערים בלבד.

דבי הארי („בלונדי"), קריסי היינד, סוזי וה„באנשיז", וכן הנערות בלהקת „הליגה האנושית", ב„תאומי תומפסון", ב„יורית'מיקס" ובלהקה הכל־נשית „בנאנארמה", יחד עם זמרות אינדיווידואליסטיות דוגמת קייט בוש, אליסון מויט וג'ואן ארמטריידינג, תרמו הרבה לקידומן, של זמרות רוק המבקשות בזכות עצמן על־ידי קהל מעריצים גדול.

הפקת התקליטים שלהן והידיים המחליפות בכספים הן עדיין גבריות. בנושא זה כמעט ואין חדש למן ימיו של ה„קולונל" טום פארקר, אשר לפני שניהל־ניצל את אלביס פרסלי, עסק בקידום מכירתם של קרקס ושל תרנגולי־הודו מרקדים.

דומה כי הרוק־נ־רול הראשוני, המתוספס והכובש עבר מן העולם, וניתן למצוא אותו עכשיו רק באלבומי זהב ובספרי רוק למיניהם. האמריקאים עוסקים ברצינות מדהימה בתיעוד הרוק־נ־רול. רבים מן הספרים הטובים יותר רואים אור בחסותו של מגאזין הרוק האמריקאי „רולינג סטון". באנציקלופדיית הרוק האחרונה שלו אפשר למצוא כמעט הכל. בספר זה תוכל לבדוק מה קרה לכוכב הרוק החביב עליך: כיצד נפל מן הפיסגה אל תהום השיכחה, או כיצד הצליח להיאבק ולשרוד איכשהו עד עצם היום הזה. הספר מכיל גם קטלוג של מקרי מוות בטרם עת, את רשימת השערוריות שיש להן קשר לסמים, ואת הדרכים בהן התגלו וטופלו זמרות הרוק.

בין העורכים בולט שמה של פטרישה רומנובסקי, אשה יחידה בין עורכים רבים ממין זכר, שכתבה הקדמה מעניינת לספר. „כשקריסי היינד מנענעת את ישבניה על הבמה", היא טוענת, „היא עושה זאת כבדיחה. היינד יודעת היטב שהיא כבר 'הגיעה' ושנשים כמותה יכולות להנהיג בהצלחה־להקות רוק". בשנות ה־50 וה־60 לא היה זה אפילו „מכובד" להופיע במסגרת של להקת רוק. עכשיו יכולות זמרות רוק להקים להקות, להנהיג אותן ולהעלות על הבמה מופעים המדברים אל בנות מינן.

הזמרות המעולות הללו הן גלגולן המשוחרר של אותן זמרות גדולות ואנונימיות למחצה שאיכלסו להקות דוגמת ה„רונטס" וה„קריסטלס". דיאנה רוס ידעה להתנתק מהתדמית הבובתית של ה„סופרימז" ומכבלי ה„מאצ'ו" של שליטי „מוטאון". גם טינה טרנר, לאחר שנפרדה מבעלה אייק, השכילה לא להביט לאחור אפילו פעם אחת.

ההצלחה מן הסוג המשוחרר לא הושגה בקלות. רומנובסקי מזכירה להקת רוק נשית בשם ה„בורחות", שפעלה זמן קצר, תוך קשיים רבים, בלוס־אנג'לס. ניצולת הלהקה הזאת היא ג'ואן ג'ט הנמרצת; האחרות נשכחו, משום שלא ניתנה להן הזדמנות. רומנובסקי סבורה שהן נתקלו בקשיים אדירים רק משום שהיו נשים.

לעידן החדש של הרוק הנשי יש גם דוגמאות מקומיות שהמצליחה ביניהן היא יהודית רביץ. צועדות בעקבותיה קורין אלאל ואסתר שמיר. הידד!

הדבר הטוב ביותר שקרה לבי.בי.סי. / כרמית גיא

מחמאות לתחנת־שידור. משקפת תמורות, פטרונית וספקת תרבות, ללא השפעה בלעדית או מכרעת בבריטניה. דגם למדינות אחרות, מודל לחיקוי

ב־24 במאי 1945, כשבועיים לאחר תום המלחמה, כתב פרשן בשבועון הבי.בי.סי. „ליסנר" („המאזין"): „עלינו לראות ברדיו לאו דווקא סם מטוכן או משכך כאבים, אלא תרופה מחזקת שתשמור על דריכות הנפש לקראת המשימה האדירה של חינוך־מחדש של הלבבות שיבשו ושל חוסר התיאבון השורר בכל; על־ידי גילוי אמצעי מגע נגד המכות־שלאחר־מעשה – חוסר האמון, התפכחות מאשליות והשעמום".

בציטטה זו פותח הלורד אסא בריגס את הפרק בספרו הדן בקורות הבי.בי.סי. למן תום מלחמת־העולם השניה ועד לחגיגות היובל של המוסד בשנת 1972. הימים שלאחר המלחמה היו קשים לבריטניה. הצנע היה בעיצומו, האווירה היתה קשה. ממשלת הלייבור הצעירה הביעה את מלוא הכרת התודה ומלוא בטחונה בבי.בי.סי. – על מעשיו והישגיו בשמירה על המוראל במלחמה – בהכפלת שיעור אגרת הרדיו מ־10 שילינג לליש"ט אחת.

ב־7 ביוני 1946, יום לפני מצעד הנצחון בלונדון, הופעלו מחדש מצלמות הטלוויזיה, ששבתו ב־1 בספטמבר 1939, וכדי להדגיש את המשכיות השידורים שנקטעו באותו יום מר ונמהר, נפתחו השידורים בסרט מיקי מאוס, שנפתח במלים „זוכרים אותי?" מצעד הנצחון הועבר בשידור חי (והצופים ראו את הפתיו של צ'רצ'יל ואת זיפי זקנו של אטלי).

הטלוויזיה בשלביה הראשונים צברה תנופה אדירה, אך המאבקים על אופי המשדרים, על תוכנם ודמותם התנהלו בכל עוז. שאלות של תחוקה, פיקוח, מימון, מתן זכות למיעוטים השונים להביע את דעותיהם, פרסומת ובעיקר שאלת המונופולין – האם יש להפקיד את כל שידורי הרדיו והטלוויזיה בידי גוף אחד, או שמא ירוויח הציבור דווקא מריבוי הגופים ומן התחרות ביניהם – שאלות אלה נדונו בציבור, בוועדות חקירה ובפרוזדורי הפוליטיקאים שעות ארוכות. לדברי אסא בריגס, הסיבות לשבירת המונופול של הבי.בי.סי. בשנת 1954 היו בעיקרן פוליטיות, ובמידת מה תרמו לכך גם אינטרסים מסחריים מובהקים. עם היחלצותה ההדרגתית של בריטניה מתקופת הצנע של אחרי המלחמה, נהפכה הטלוויזיה לגורם שלא ניתן עוד להתעלם ממנו, גורם הטומן בחובו הבטחה לשפע, למותרות. יותר מכל היא נעשתה כורח שיווקי. „הטלוויזיה, כאמצעי תקשורת, יכולה לספק את הגירויים אשר הרדיו יכול רק לעורר".

וכשם שטקס הכתרתו של ג'ורג' ה־6 ב־1937 נתן דחיפה גדולה לרדיו, כך נתן טקס הכתרתה של אליזבט ה־2, ביוני 1953, דחיפה עזה להתפתחות הטלוויזיה. אמצעי התקשורת הדמוקרטיים כל כך מעצם טיבם – שהרי הם מגיעים לכל בית ואינם יודעים גבולות של מעמד – מנהלים פרשיית אהבים עם משפחת המלוכה עד עצם היום הזה. אליזבט ה־2 היתה המלכה הראשונה שהוכתרה „לעיני העם כולו" פשוטו כמשמעו, ואיחדה את כל נתיניה. „זו היתה הכתרה טלוויזיונית", כתב מבקר, „אינטימית, מדוקדקת ובלא אף שגיאה אחת". מעניין איך תיראה הכתרתו של צ'ארלז הנסיך מווילס ושל מלכתו דיאנה, כשארבע הרשתות הפועלות היום יתחרו ביניהן על מידת האינטימיות, הדיקנות והשמאלץ המאחד את כל הצופים ללב רוטט אחד.

הויכוחים בעד ונגד המונופול חצו גבולות מפלגתיים. היו שדיברו בגנות הבזבוז שבתחרות; אחרים ביקשו להגן על הבי.בי.סי. כמוסד לאומי. היו שחששו מפני „ירידת נימה זולה יותר לשידורים בשל התחרות, וכי התרבות תוצע למכירה על כל דלפק". לעומתם העלו העקרונות הליברליים, הדוגלים ביוזמה פרטית ובתחרות חופשית. ועוד ועוד נימוקים בשפע מכל כיוון.

ב־1955 הכריז שר הדואר השמרני החדש: „הטלוויזיה העצמאית היתה לעובדה. אין להחזיר את השעון לאחור ומוטב שהבי.בי.סי. יכיר בכך". ואכן הבי.בי.סי. הכיר בכך ומיהר להסתגל לשינוי. וכפי שסיפר אימון אנדרוז, המנחה הכוכב של התכנית „אלה הם חייך", „רבים אומרים, ואני בתוכם, שהדבר הטוב ביותר שקרה לבי.בי.סי. היה הקמת האיי.טי.וי." אחד מראשי הבי.בי.סי. טען כי על המוסד לשמור על אמות מידה של אחריות ואיכות, תהא התחרות אשר תהיה. „החיפוש אחר הצלחה לבדה הוא עשיית שימוש שולי בלבד בהמצאה גדולה. המון בלא דעת – סופו להיכשל".

ואכן, כיצד מתמודדים עם הפופולאריות הגוברת של משדרי הרשת המסחרית? תחילה מזלזלים בהם וטוענים כי הם מלאים „ריקודי בטן, תחרויות, פרסים ובידור קלוקל". אחר־כך מתגייסים וקובעים, „הנשק האסטרטגי הגדול, פצצת המימן בתחרות על הטלוויזיה, הוא צמצום חלקן של תכניות אינטליגנטיות בשעות הצפיה הראשיות, אל מתחת לרמתו של הרדיו... ונסיון לשקף את התמורות בטעמם ובשאיפותיהם של הצופים או במורכבותה של הדמוקרטיה המלומדת בהתפתחותה... אחרת נמצא את עצמנו בישימון שממנו לא ניחלץ לעולם".

אחד הנסיונות להיחלץ מאותו ישימון היה בהפקת התכנית „פנורמה", שהוקרנה לראשונה בשנת 1957 (ועד היום נהנים מפירותיה צופי „מבט שני"). דייוויד אטנבורו מיודענו החל בשיעורי הטבע שלו בצילומי דרקון באינדונסיה, ובתכנית הבידור של מוצאי שבת עשה קליף ריצ'ארד את פיזוזיו הראשונים על המסך. הבי.בי.סי. לא הפסיד איפוא בקרב על הצופים, אלא אדרבא – מספרם עלה בהתמדה.

במאי 1954 הוקם האיי.טי.אנ. – מערכת הרשות העצמאית – והעמיד לפני הבי.בי.סי. אתגר מיוחד, בעיקר בתחום ההגשה. ברשת העצמאית דגלו בהצבת אישים ידועים לפני המצלמה, כגון כריסטופר צ'אטוואי, שהיה רץ אולימפי ולימים מונה לשר בממשלה, ורובין דיי, שקיבל לפני שנים אחדות תואר אצולה ונחשב לאינקוויזיטור הגדול, שאפילו „גברת הברזל" נמלאת חיל ורעדה מפניו. (אגב, השניים מיהרו לחצות את הקווים ולהצטרף לסגל הבי.בי.סי.). תגובתו של הבי.בי.סי. לאתגר היתה „החזרת החירות למחלקת החדשות, שנודעה כקרמלין של הבי.בי.סי." וכן רענון צוות המגישים „והכנסת דיווחים חודרים ומרעננים" ברוחם ובתוכנם.

ואולם השינוי הגדול התרחש דווקא בשנים ’56–’60. שנת 1956 היתה טראומטית ביותר – שנת „הבט אחורה בזעם" של אוסבורן; הרוק־אנ־רול של אלוויס פרסלי, ומעל לכל – סואץ (שהוכיחה עד כמה מעורער מעמדה הבין־לאומי של אנגליה והעלתה את מקמילן לראשות הממשלה) והונגריה (שהעצימה את המלחמה הקרה בין שני הגושים). מבצע סואץ העלה שוב אל הכותרות את שאלת מעמדו של הבי.בי.סי. כמוסד עצמאי. הפרדוקס היה שמבין שני האישים במרכז הזירה היה דווקא גייטסקל, מנהיג האופוזיציה, שעירער על ערכם הכלכלי של שידורי החוץ, שלהם האזינו החיילים משני עברי קו החזית, ואילו ראש־הממשלה אידן נמנה עם אוהדי הבי.בי.סי. עם הצגת האולטימטום האנגלו־צרפתי למצרים, ב־30 באוקטובר 1956, בעקבות הלאמת התעלה בידי נאצר ופלישת ישראל לסיני, ציפה אידן שהבי.בי.סי. יגייס את דעת הקהל למלחמה ולא יחשוף את המחלוקות הפנימיות, ובכך אף יחריפן. „ההליכים שקבעו את השידורים הפוליטיים נועדו למחלוקות פנימיות מן הסוג שנלווה דרך קבע לחיים הפוליטיים; מצב חירום לאומי, הנובע מכך שפעולה מסויימת של הממשלה אינה זוכה לתמיכה לאומית, מעמיד בעיה חדשה".

מבצע סואץ היה קצר, ומשום כך לא ניתנה ההזדמנות להעמיד את חירותו של הבי.בי.סי. במבחן, חרף הביקורת הנוקבת מצד הפוליטיקאים. העובדה ש„מצב החירום הקשה" כלל, פרט לפלישת הבריטים לסואץ, גם את פלישת הרוסים לבודפשט, היתה אחת הטרגדיות של שנת 1956, לדעת בריגס, משום שברגע קריטי בתולדות אירופה נחלקה דעת־הקהל הבריטית בנושא חשוב פי כמה. ואולם מעמד הבי.בי.סי. בשאלת סואץ הפך חיש מהר למקור לכבוד ולאו דווקא לטרוניות, משום שב„אמירת האמת" בסואץ הוכח תוקפה של האמת בשנה „שבה היה מחסור במוצר הזה ששמו אמת. וכתוצאה מכך ניצל במשהו שמה הטוב של בריטניה", כדברי אחד הפרשנים.

בינתיים נמשך תהליך ההתרחבות של הבי.בי.סי. ושל מתחריו, הן במספר שעות השידור והן ברמתם. לצד „רחוב ההכתרה" – אופרת סבון קוקנית של איי.טי.וי. שאולי אינה מוסיפה לו כבוד אך מוסיפה לו לגיונות של חסידים עד היום – הופקה בשנת 1969 הסדרה „תרבות" של סר קנת קלארק, שה„טיימס" כינה אותה כמאמר מערכת „ממש כמו מלאך – צלול, בהיר, חסכוני והדור". מחלקת הדראמה התהדרה בשורה של מחזות שייקספיר, בנסיונותיו מעוררי המחלוקת של קן ראסל, ובמחזה „קתי שובי הביתה" (שהוקרן גם אצלנו), העוסק בבעיות הדיור הקשות שמהן סבלו זוגות צעירים בצפון אנגליה. בעקבות המשדר הוקם ארגון „מקלט" לפתרון בעיות הדיור. „ההגדה לבית פורסייט", שבריגס רואה בה את אחת מנקודות המפנה בתולדות הטלוויזיה בכלל, הוקרנה לראשונה בשנת 1967, ובפרק הסיום, בשנת ’69, צפו 18 מיליון איש – שיא באותם ימים.

אוהד תחנה. ראש־ממשלה סיר אנטוני אידן

ואולם הבריטים, המורגלים באמות־מידה יחידות כמינן בעולם במה שנוגע לטלוויזיה, אינם מסתפקים במה שיש להם, ואם לשפוט על־פי הביקורת הנשמעת כלפי כל הרשתות הפועלות שם היום (ארבע במספר), אפשר לחשוב שהם ארץ נחשלת, וכי תמיד „היום זה כבר לא מה שהיה". כך, למשל, בשנת 1969 הופיעה ב„טיימס" מודעה הקוראת „למערכה למען שיפור המשדרים". חתמו עליה המנצח אדריאן בולט, ההיסטוריון הפרופסור מקס בלוף, הבימאי ג'ונתן מילר והפסל הנרי מור. הם הזהירו מפני „שואה לאמות־המידה ולאיכות השידורים, שתאיים על תפקידו הייחודי של הבי.בי.סי."

חגיגות היובל של המוסד התקיימו בשנת 1972 והמלכה בירכה אותו על ה„אינטגריטי" שלו, שמחוסר מלה מתאימה יותר, נתרגמו ל„יושר מקצועי". „בשום מקום בעולם", כתב ה„טיימס" במאמר מערכת, „לא היה עוד שירות שידור בעל השפעה חברתית כזו הנודעת לרדיו ובעל יכולת כזו להשתמש בה למטרות חיוביות... האתגר של הבי.בי.סי. הוא להביא את אותה תחושת מטרה לביטוי בתנאים המשתנים של היום... מנהגים ישנים, מסורות ישנות נעלמים והולכים. הקושי הגדול יותר טמון במחלוקות בחברה, שלא את כולן ניתן ליישב באווירה של סובלנות פלורליסטית". לדוגמה, המזיגה שבין סובלנות ופתיחות לאינטרסים לאומיים כאלה או אחרים. רק לפני שבועות אחדים שבתו כל עובדי המוסד בשל „התערבות" מצד הממשלה לבטל ראיון עם מנהיגי המחתרת הקתולית האירית. סופם שניצחו והראיון שודר (וגם אצלנו השבוע).

לצד המחמאות והטפיחות על השכם, מוסיף בריגס: „הבי.בי.סי. לא רק שיקף תמורות, אלא אף סייע לעצב את התרבות כפטרון וספק. אך מעולם לא היתה לו השפעה בלעדית או אף מכרעת. ישנן תת־תרבויות רבות העומדות בפני קסמיו של הבי.בי.סי. ואפילו בפני שפתו המיוחדת. המוסד לא עשה רבות לקביעת דמותה של הפוליטיקה הלאומית או המקומית, אך השפיע רבות על אופן הצגתם של נושאים פוליטיים ועל אופי הדיון בהם. הוא אף סייע לשמור על תחושת 'שירות הציבור'. תפקידו העולמי, אף כי הפוליטיקאים הבריטים נוטים להתעלם ממנו, זכה להכרה רבה ובמדינות רבות הוא משמש דגם לחיקוי".